

ALECART

REVISTĂ DE ATITUDINE CULTURALĂ

ÎNĂUNTRU ȘI-N AFARĂ

Absolvenți în dialog cu alecartienii

CU CĂRȚILE PE MASĂ

Literatura contemporană & tinerii cititori

„BACALAUREATUL TOTAL”

Ancheta revistei: Ioana Nicolaie, Radu Vancu,
Antonio Patraș, Florin Lăzărescu

INTERVIU

ALEXANDER
HAUSVATER

Coperta: „Soarele mâinii”, acrilic pe pânză, 2014, 120,90 cm, de Dragoș Pătrașcu

COORDONATORII PROIECTULUI ALECart

prof. **Emil Munteanu**, „Băncilă”
graphic designer **Virgil Horghidan**
prof. dr. **Nicoleta Munteanu**, „Național”
prof. **Gheorghe Cîrstian**, „Petru Rareș”
Ana Maria Baban, Asociația „AlecArt”

SUBREDAȚII

COLEGIUL NAȚIONAL
DE ARTĂ „OCTAV BĂNCILĂ”, IAȘI

**Ioana Colac, Diana Saizu, Bianca Simon,
Anca Șcheul, Cristiana Ursache, Ioana Vlad,**
prof. **Emil Munteanu** (redactor coordonator)

COLABORATORI

Anamaria Blanaru
Ioan Răducea

COLEGIUL DE ONOARE

Alexandru Condurache - regizor
Bogdan Crețu – critic literar
Marius Galan – judecător
Angelo Mitchievici – critic literar și de film
Septimiu Panainte – avocat
Marius Pașa – matematician
Antonio Patraș – critic literar
Daniel Șandru – politolog
Victor Vașuta - regizor
Liana Vrăjitoru Andreassen - critic literar

REDAȚIA

Tudor Berbinschi, „Național”, redactor-șef
Andreea Dragu, „Băncilă”, redactor-șef adjunct
Roxana Neamțu, „Național”, redactor-șef adjunct
Daniela Petrovici, „Petru Rareș”, redactor-șef adjunct
Irina Popa, „Băncilă”
Iulia Ștreangă, „Național”
Marina Munteanu, „Băncilă”
Leonard Ostafi, „Petru Rareș”

COLEGIUL NAȚIONAL IAȘI

**Andra Păduraru, Ioana Onofrei, Adelina Mariniuc,
Laura Ștreangă, Andrada Budescu,**
prof. dr. **Nicoleta Munteanu** (redactor coordonator)

RUBRICĂ PERMANENTĂ

Alexandra Masgras, University of Glasgow
Ioana Lionte, UAIC
Mădălina Tvardochlib, UAIC
Anais Colibaba, Jacobs University, Bremen
Raluca Anisie, Ecole Polytechnique Fédérale de
Lausanne
Astrid Băgireanu, University of Edinburg
Clara Cășuneanu, Universitatea București
Sabine-Marie Țăranu, UMF
Elis Maruseac, Universitatea București
Ana-Maria Lupașcu, Universitatea București

DESIGN &DTP

Ana Maria Baban
Virgil Horghidan

COLEGIUL NAȚIONAL
„PETRU RAREȘ”, SUCEAVA

**Adela Cășuneanu, Magda Dincu, Bianca Dumencu,
Ioana Mureș, Iasmina Răceanu, Raluca Rîmbu,**
prof. **Gheorghe Cîrstian** (redactor coordonator)

CORESPONDENȚI

Tudor Giurgică-Tiron, Harvard University
Izabela Pavel, Paris
Ruxandra Popescu, University College London
Ecaterina Reus, Copenhagen KEA
Laura Dianu, Tokyo
Anca Covaliu, Bruxelles
Radiana Arghiropol, University of Surrey
Maria Rădeanu, University of Groningen
Amalia Kalinca, Varșovia
Ina Mitu, RWTH Aachen

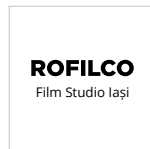
Revista este realizată de elevii și absolvenții ai Colegiului Național de Artă „Octav Băncilă”,
ai Colegiului Național Iași și ai Colegiului Național „Petru Rareș” Suceava.

Revista ALECart este deschisă oricărei colaborări cu elevii și studenții cu atitudine culturală.
Așteptăm articole pe adresa de mail: redactia@alecart.ro

alecart.ro | alecart.wordpress.com | facebook.com/revistaAlecArt

ISSN 2065-7749

PARTENERI

Materialele publicate nu reprezintă neapărat punctul de vedere al instituțiilor partener.

02	EDITORIAL	66-76	FILME
04-27	RECENZII LITERATURĂ ROMÂNĂ	66	Aferim
04	Anii romantici	68	Ordet
06	Castelul, biblioteca, pușcăria	72	Birdman
10	Fetița care se juca de-a Dumnezeu	74	Ida
12	America de peste pogrom	76-80	BACALAUREATUL TOTAL ANCHETĂ
14	nu-ți garantează nimeni nimic	77	Radu Vancu
18	Căsnicie	78	Antonio Patraș
20	Best of...	78	Ioana Nicolaie
22	Mâini cumiști	79	Florin Lăzărescu
24	Manuscrisul fanariot	80-85	ESEU
26	Călcâiul lui Magellan	80	Despre competiție
28-39	RECENZII LITERATURĂ UNIVERSALĂ	84	Dimineață târzie
28	Modiano/ dosar critic	86-91	UNIVERSITARIA
32	Laur	86	Jurnalismul cultural/ Daniel Șandru
34	Casa tăcerii	88	Small talk/ Marius Galan
36	Umbra vântului	90	Portret Ioan Diaconu/ Petrea Gîscă
38	Stoner	92-111	ÎNĂUNTRU ȘI-N AFARĂ DIALOG CU ABSOLVENȚI CELEBRI
40-47	ÎNTĂLNIRI	92	Roxana Dumitrache
40	FILIT	96	Amalia Kalinca
43	Concursul „Mihail Iordache”	100	Olimpia Melinte
44	Clubul de poezie „Alecart	102	Arhitect în Tokyo
46	Clubul Video Art	106	Deutsch ist toll!
48-57	ITINERARII	108	Romanians are Not coming
48	Veneția	110	Rule Britannia
50	Moscova	112-117	INTERVIU - Alexander Hausvater
52	Dubai	118	CLUBUL DE POEZIE
54	Viena		
58-65	ARTES		
58	Arta & publicul ei		
60	Cafenele/ restaurante cu artă		
62	Nonculori în arhitectură		
64	Spectacolele teatrale ieșene		

Alecart reloaded: MULTIPLU DE CULTURĂ

Tudor Berbinschi, Național

De două ori pe an, în mai și octombrie, apare revista „Alecart”, nucleul din care s-a dezvoltat în ultimii ani un proiect cultural mai vast. Ea sintetizează puncte de vedere, facilitând dialogul redactorilor cu absolvenți și colaboratori, dar spiritul alecartian înseamnă mai mult decât atât. Acesta presupune o organizarea și coordonarea „Întâlnirilor” din cadrul FILIT, proiectul „Înăuntru și-n afară” (singurul de acest tip din spațiul preuniversitar ieșean, în care foști redactori, studenți la universități din afară și din țară, absolvenți angajați în diferite domenii vin să ne împărtășească într-un dialog viu experiența lor), workshop-uri și lansări de carte (activități desfășurate în parteneriat cu Institutul Cultural Francez din Iași și Editura Polirom), Clubul de Poezie de la Suceava, Concursul „M.Iordache”. E o dinamică a spiritului ce susține și însuflețește revista și care modelează, fără a limita atitudinea culturală la articolele regăsite în paginile ei. O imagine despre preocupările, gândurile, expozițiile și cărțile care ne-au inspirat, dezbaterile la care am participat o oferă în aceeași măsură site-ul, iar rândurile de mai jos sintetizează principalele activități pe care, între cele două apariții anuale ale revistei, le-am organizat, construind pe multiple căi „multiplu de cultură”.

Zilele Cooperării Europene

Workshopul de teatru și comunicare (organizat în parteneriat cu BRCT) a reprezentat nu doar prima activitate din acest an școlar și o „pregătire” în vederea dezbaterilor de la Filit, ci, mai mult decât atât, o moda-

litate a redactorilor din cele trei colegii de a se cunoaște, de a comunica, de a-și testa reciproc disponibilitatea, de a se descoperi și în afara spațiului redacțiilor din fiecare liceu. Alături de **Victor Vașuta**, regizor român stabilit în Canada, și de Raluca Dițu, actriță și profesor la UNATC în București, jocul teatral a devenit un pretext al libertății de a crea, de a ne descoperi, de a improviza, în care intuiția și rigoarea s-au pliat perfect peste jocul ideilor specific Alecartului. Aflându-ne într-un moment de recoagulare a redacției, cu o generație tânără (elevi de clasa a IX-a și a X-a în special), cu mine proaspăt redactor-șef, acest workshop de teatru și de comunicare a reușit, fără a-și propune de la început, să ne apropie și să ofere un mod diferit de a percepe dinamica grupului. A fost prima dată când tinerii alecartieni au înțeles că pot lucra cu seriozitate fără a exista o miză directă. Plăcerea a primat, iar spectacolul din ultima zi – rezultat al întâlnirilor anterioare, la care a asistat și regizorul **Corneliu Porumboiu** - a fost mai degrabă momentul de maximă descătușare care, prin încrederea în noi înșine, a consolidat un grup. Dialogul de la sfârșit pe marginea direcțiilor cinematografului românești și străine, având ca pretext pelicula *Metabolism*, ne-a adus mai aproape de filmul de artă. Prin Corneliu Porumboiu am descoperit și am învățat să vedem altfel filmul.

Înăuntru și-n afară

Întâlnirea cu Tudor **Giurgică-Tiron** ne-a pus față în față cu un student la Harvard, fost olimpic internațional la fizică, și a reprezentat o lecție nonconformistă despre

FIE. COMUNITĂȚI ȘCOLARE DINAMICE:

ANGAJARE CULTURALĂ
ȘI RESPONSABILITATE
CIVICĂ

Sala de Festivități a
Colegiului Național Iași

Luni, 25 mai/ ora 16

- 1 O DEZBATERE** despre rolul olimpiadelor/competițiilor în dezvoltarea abilităților de înțelegere, interpretare a fenomenului cultural contemporan pornind de la un articol ce are în prim-plan ideile susținute de academicianul Solomon Marcus în deschiderea Olimpiadei Naționale de Lingvistică, Focșani, 2015 și de la ideile din articolele scrise de absolvenții colegiilor partenere.
- 2 O LECTURĂ PUBLICĂ** din creațiile colaboratorilor și ale redactorilor revistei „Alecart”, cei mai mulți dintre ei premiați la diverse concursuri naționale de poezie.
- 3 UN RECITAL** de muzică susținut Cvartetul de corni „Concertino”, coordonat de Conf. univ. dr. Petrea Gîscă, alcătuit din corniști: Petrea Gîscă, Teodor Chirvasă, Cătălin Grierosu, Cosmin Cobasa. În program: H.Liebert- Geburtstagmarsch, Bayrischer Laendler- cântec popular german, Vasile Popovici-Sara pe deal, C. M. von Weber-Corul vânătorilor din opera Freischütz.
- 4 LANSAREA** numărului 14 al revistei de atitudine culturală „Alecart.

succes ca rezultat al curiozității permanente, despre disponibilitate și necesitatea de a-ți testa și depăși propriile limite, despre vulnerabilitățile și punctele forte ale sistemului românesc de învățământ, dar și despre modul în care acestea pot fi depășite. Am intrat în culisele vieții de student la Harvard, am gustat ceva din atmosfera americană, dar, mai ales, am înțeles că a rămâne prizonierul unui singur domeniu e perdant.

Întâlnirea cu **Virgil Horghidan** (designer și fondator „Alecart”) și cu **Horia Țundrea** (arhitect, asistent la Facultatea de Arhitectură din Iași) s-a desfășurat la fel de exuberant, sub forma unui dialog ce a gravitat în jurul ideii de oportunitate în cele două domenii. Am descoperit din experiențele împărtășite ale celor doi că statutul de elev la un colegiu de artă nu îți asigură nici intrarea la facultățile de profil și nici succesul ulterior. În design diploma nu îți folosește la nimic dacă nu ai experiență și dacă nu ești creativ, adaptându-te unei piețe în permanentă schimbare, iar experiența trebuie începută încă din liceu. Dacă nu ai deschidere culturală, dacă nu citești, nu îți apropii filmul și domeniile adiacente, dacă nu ai curiozitate, nu vei deveni niciodată un profesionist.

Proiectul „Înăuntru și-n afară” va continua anul acesta școlar cu alte patru „întâlniri” spectaculoase. Invitații noștri vor fi Olimpia Melinte, Roxana Dumitrache, Ecaterina Reus și Vlad Țundrea.

Dezbateri „Literatura și televiziunea”

Alături de **Daniela Zeca-Buzura** am călătorit prin fascinantul univers al romanelor trilogiei sale orientale, ne-am întâlnit altfel cu personajele și situațiile din cărți, am savurat aroma altei lumi, am descoperit un spațiu cultural diferit de cel familiar, un mod de a înțelege lumea care ne este străin prin prisma a ceea ce am trăit până în prezent. Cu plăcerea celui care a trăit experiențe inedite, Daniela Zeca-Buzura ne-a făcut martori la periplul său oriental, dar, în același timp, am descoperit rigoarea profesionistului pentru care televiziunea nu înseamnă rating, ci valoare.

Săptămâna francofoniei

A reprezentat prilejul (re)descoperirii universului a doi autori premiați cu Nobelul pentru literatură: Albert Camus și Patrick Modiano. În compania selectă a profesorilor universitari **Al. Călinescu** și **Elena Brândușa Steiciuc**, ne-am plimbat printre idei și personaje, am evaluat critic și contrafactual lumea lui Meursault și a lui Rieux, ne-am pierdut pe străduțele Parisului împreună cu Micuța Bijou, am rătăcit printre „spații rele”, captivi ai

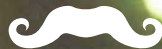
unui trecut tentacular în *Călătorie de nuntă* și ne-am lăsat seduși de spiritul francez și de acuitatea frazelor celor doi scriitori.

Clubul de Poezie

Recunoscut drept „fabrica de poeți de la Suceava”, Clubul de Poezie „Alecart” e mai degrabă un spațiu al bucuriei de a fi împreună decât model pedagogic de inițiere în poezie. Bilunar, joi seara, sub lumina albă a veiozei, clubiștii prezenți își dau mâna, se așază la mese, împrumută sau dau volume de poezie. La fiecare ediție este invitat un poet. Cunoașterea lui „pe viu” face posibilă sesizarea diferențelor, a punctelor de vedere contrare, dar mai ales ajută la recunoașterea și la marcarea zonelor de poezie bună. E momentul unei aprecieri intense, dar agreabile, evaluare diferită de cea de la ore sau de la examene. Tinerii sunt pentru o vreme prieteni cu autorul, în pofida vârstei, a consacrării. La fiecare ediție, un clubist citește din creația proprie. Prilej, în fond, de reconectare la mecanismul construcției poetice, prin intermediul părerii celorlalți. Apoi postează pe LicArt, participă cu succes la concursuri literare, sunt invitați în tabere literare („Tinere Condeie”, „LicArt”). E un ritual al bucuriei, așa cum o surprinde și sloganul Clubului: Alecart is joy. Join Alecart.

Ce validează așadar spiritul Alecart dincolo de paginile revistei? Dorința de a fi mereu aproape (înăuntru cu spiritul și în afara oricărui parti-pris-uri) de fenomenul viu al literaturii și al culturii, bucuria de a pune în cuvânt o lume căreia îi descoperim frumusețea, încrederea că schimbarea nu poate veni decât provocând-o. E nevoie de curaj, de atitudine, e nevoie de competiția cu tine și cu ceilalți, dar mai ales, e nevoie de „multiplu de cultură”. Iar în momentul în care descoperi gândurile și aprecierile celorlalți despre ceea ce faci, înțelegi că micile piedici sau poticneli, ezitățile inerente nu fac decât să propulseze un act, nu să-l anuleze. Când Elvira Sorohan (critic literar și profesor universitar) afirmă într-un articol semnat în „Convorbiri literare” la începutul acestui an că Alecart „înseamnă spirit pozitiv, energie culturală, informație și orizont larg, libertate în alegerea calității, plăcerea lecturii și curajul opiniei, curiozitate pentru ceea ce se întâmplă în lume, în toate artele, absorbție și încurajarea schimburilor culturale. Un nou „Sturm und Drang”, când Ioana Niculaie își mărturisește convingerea că „din Alecart, vor ieși niște ființe culturale, niște oameni care vor iubi literatura”, nu poți decât să te deschizi „multiplu de cultură” spre și înăuntru „Alecart”.

P.S. Mai multe detalii despre aceste întâlniri, dar și despre cele care vor urma se găsesc pe site-ul alecart.ro

RECENZII
LITERATURĂ ROMÂNĂ

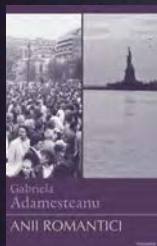
Tovarășii intelectuali sau

ANII ROMANTICI

de
GABRIELA ADAMEȘTEANU

O carte scrisă ca mărturie asupra epocii „anilor romantici”, cum numește Gabriela Adameșteanu perioada `90-`96, acest volum devine un almanah de amintiri postdecembriste cu inflexiuni ale spațiului intelectual din perioada comunistă și, nu în ultimul rând, un joc al rememorării pentru conturarea unei mărturii a conștiinței civice dincolo de recuperarea unei imagini și a unor „povești” social-politice sau culturale din acei ani.

Tudor Berbinschi, Național

Romanul Gabrielei Adameșteanu e o confesiune prelungită a unei memorii ce problematizează în timp ce recuperează acțiunile vieții culturale - atât a celei din România comunistă cât și a scriitorilor „exilați”, reintegrați după `89 în sfera spațiului literar românesc. Chiar fără o experiență concretă a acelei perioade, cititorului tânăr nu îi este greu a distinge poziția autoarei despre perioada adusă în discuție (fiind redactorul-șef adjunct al revistei 22, revistă de opoziție în „anii romantici”), căci analiza atentă a faptelor e dublată de gânduri și ezitări pe marginea evenimentelor, volumul recuperând în același timp o experiență personală, dar

și memoria colectivă referitoare la un trecut socio-politic și intelectual mai îndepărtat. Scriitura pare așezată în matca sa memorialistică, dar ascunde în substrat plăcerea divagației și a problematizării, conștiința de martor care trebuie să salveze de la uitare sau de la deturnarea adevărului acele vremuri.

Anii romantici devine astfel un roman memorialistic de atitudine, deși pe alocuri se observă și nuanța unei nevoi de reîmprospătare a imaginii autoarei ca susținător a unor valori intelectuale profunde și incomode pentru regimul predecembrist.

Ceea ce reușește excelent Gabriela Adameșteanu este să pună în valoare nu numai partea funcțională a îndoielilor sau greșelilor trăite (asupra cărora revine cu un set de convingeri pentru a trage linie), ci vorbește cu o sinceritate ultimă, liminară, despre acele minusuri profesionale din propriile alegeri, greșeli taxate la momentul respectiv, pe care și le asumă aproape stupefiant pentru spațiul memorialistic românesc.

Această atitudine tranșantă față de sine este firul roșu care străbate întregul volum (a se vedea, de exemplu, mărturisirea despre faza premergătoare celebrului interviu cu Ioan Petru Culianu, în care autoarea declară cu franchețe că nu știa nimic despre literatura acestuia, fără să vină cu o listă clară de întrebări); refuzând jocul stilizării imaginii despre sine prin omisiune sau romanțarea celor întâmplate, ea scrutează atent, minuțios, acele aspecte care dau fluiditate și umanizează „personajul” Adameșteanu, iar imaginea acestui „narator” memorialistic capătă astfel vivacitate și adâncime.

Structura fragmentară a volumului nu face altceva decât să lase loc unui spațiu larg confesiunii, fapt ce scoate și mai mult în evidență polemica de substrat a relatării, acea „re-meditație” asupra amintirii. De altfel, Adameșteanu „amestecă” aceste frânturi într-o ordine mai mult a problematicei decât a recuperării, renunțând la cronologie, interesată într-o mai mare măsură de dinamica dislocării și reformulării problemelor în contexte mai ample. „Plimbările” între perioade au rol, de fapt, în adnotarea condiției autoarei, uneori ingrată cum mărturisește ea însăși, și a atitudinii față de anumite aspecte sau doar în refacerea unei atmosfere propice descătușării și detașării față de aceleași evenimente.

Accentul cade, cu toate acestea, pe „anii romantici”, acesta fiind punctul de plecare al experiențelor organizate în cele două secțiuni („America, America” și „Întâmplarea care devine destin” – în funcție de elementele care produc „dedicul” evocării). Prima parte vorbește în principal despre experiența în mediul occidental prin stagiul IWP de la sfârșitul lui '90, iar cea de a doua face referire la experiența exhaustivă a anilor postdecembriști

în redacția de la 22. În altă ordine de idei, Adameșteanu reface aproape antologic atmosfera și recuperează chipul și atitudinea unor persoane diferite în cadrul expunerilor prin cuvântul său sincer, pornind de la lucruri precum întâlnirea cu Ioan Petru Culianu, prietenia cu Paul Goma sau Matei Călinescu ori experiența americană alături de Mircea Cărtărescu. Amintirile recuperează deopotrivă o lume exterioară și una a formării, a modelării și a dinamicii sinelui, evocând anii debutului literar sau întâmplările trăite la Editura Politică sau la Cartea Românească, apartenența la Grupul pentru Dialog Social sau „activismul civic pasionat” la revista 22.

Această disecție confesională testează uneori răbdarea cititorului de a merge dincolo de situație pentru a înțelege ce se află în spatele „revoluționarismului” exacerbat sau a percepțiilor idealizate ale intelectualității despre reconstituirea adevărului. Adameșteanu mizează în principal în reconstituirea „tabloului de epocă” pe contrastul dintre aceste percepții și realitatea „istorică” a acelor momente, aici intervenind elementul „romantic”: diferența vădită dintre entuziasmul de atunci și realitatea ambiguă. Folosindu-se de această ambiguitate a evenimentelor pentru a da substanță problematizării asupra viitorului și a efectelor lui asupra unui corp social deformat, Gabriela Adameșteanu reabilitează relativizarea lucrurilor în cel mai simplu mod cu putință. Analizând „sine ira” detașarea de „radicalismul de la 22” și reintrarea în spațiul literaturii, umanizând oamenii și problemele rememorate, realizează „o victorie a vieții contra imaginației, a realității contra ficțiunii”.

Carte de opinii, conturând nuanțat diversunile și disensiunile anilor '90, reflexivă în confesiune, *Anii romantici* oferă o imagine complexă asupra unor epoci și persoane care, după cum înțelege autoarea, nu trebuie privite doar prin prisma a două-trei aspecte (exclusiv negative sau exclusiv pozitive).

Valoarea acestui volum vine deci tocmai din multitudinea posibilităților de înțelegere și lecturare, fiind deopotrivă o istorie autobiografică a autoarei, o carte de atitudine și de idei recuperând „adevărul unei perioade”, o frescă și o confesiune reflexivă cu rol formator.

foto: Corina Păcurar

Tudor Berbinschi, redactor-șef Alecart, este elev în clasa a X-a, este pasionat de informatică, de literatură și de film. Tudor este unul dintre coordonatorii „Întâlnirilor Alecart” la FILIT.

Sentimentul românesc al... feminității

CASTELUL, BIBLIOTECA, PUȘCARIA

de
DAN C. MIHĂILESCU

Erudiție, frumusețe, rafinament, vulnerabilitate, maternitate, simț al datoriei, senzualitate, morală, fragilitate, onoare, eroism, seducătoare spirale ale unei istorii scrise la feminin, labirint așezat sub semnul farmecului și al nobleței, alcătuind o galerie de siluetele emblematice ale unor modele umane, „incredibil de multe, la îndemâna noastră, mai bine zis: a orbirii noastre”.

Laura Ștreangă, Național

Arhitectura cărții lui Dan C. Mihăilescu se dezvoltă, arborescent și expozitiv, printre falduri digesive și portrete savuroase, pe articulațiile a trei tipuri de exemplaritate feminină, ipostaziată confesiv: tipul castelan, cel erudit și cel țărănesc, periplu caleidoscopic printre profilurile spirituale românești. Tripticul *castelul, biblioteca, pușcăria* reunește portretele unor modele feminine care reclamă noblețea spirituală, înflorind atât sub strălucirea regalității, cât și sub ororile universului concentraționar, într-un „volum de glose care nu se vor decâta o suită de plecăciuni” în fața unor personalități care, „într-o Românie (și-o lume) a deriziunii, mârânăiei și

pustiitorului relativism postmodern”, ar trebui consacrate drept repere ale demnității și integralității.

Evocarea feminității este tributară unei orchestrații ample, compusă din decupaje juxtapuse, fragmente de memorialistică, diaristică și corespondență, detalii revelatorii din punct de vedere estetic sau moral, îmbinate de finețea stilistică a ipostazei triple de cititor, critic și creator, pe care Dan C. Mihăilescu și-o asumă, magistral, în parantezele excursive, adnotări și reliefări, care echilibrează elanul antologator și rotunjesc suita de viziuni asupra umanității prin excelență grațioase.

E doar un vis

Farmecul feminității încoronate, plasate în elita intelectuală și politică a epocii regalității românești, este recuperat din paginile semnate de Regina Maria, Maruca (Maria Cantacuzino-Enescu), Zoe Cămărășescu și Cella Delavrancea, într-un aliaj de rafinament, exuberanță copilărească, observație malițioasă și reflecție critică. Magnetismul personalității Reginei Maria îi permite lui Dan C. Mihăilescu să realizeze, în paginile incipiente ale cărții, o expunere amplă a pitorescului unui peisaj sufletesc balansat între naturalețe explozivă, erudiție și inițiativă politică, organicism și sofisticare, energie și reticență. Colajul de pasaje autodescriptive, care abundă

în însemnările lui *Missy*, este îmbogățit de o portretistică la fel de picantă, etalând adjective incisive și grăbindu-se să discrediteze personalitățile contemporane ei într-o formulă caustică. Dimpotrivă, Maruca se remarcă prin încadrarea ei în sferile pozitivului și esențialului, prin melancolie și exploatarea maximă a simțurilor, dar mai ales prin iubire, sub parfumul căreia se desfășoară întreaga sa existență.

Ciclul castelanelor se încheie cu pictogramele familiste și scenele domestice decupate din viața lui Zoe Cămărășescu și cu bogăția sufletului de artistă al Cellei Delavrancea.

Dragoș Pătrașcu - *E doar un vis*
 într-unul mai mare, desen creion,
 obiecte asamblate, hârtie Canson
 cașerată pe carton, 2010, 60x60 cm,
 foto - Bogdan Panțir

Laura Streangă este elevă în clasa a X-a, pasionată de literatură și filozofie. Anul acesta, a obținut Premiul I la faza națională a Olimpiadei de Limba și Literatură Română.

Prospețimea, spontaneitatea și strălucirea aristocraților vor trece prin filtrul celei de-a doua vămi metaforice, aceea a bibliotecii, prin saloanele culturale, la granița dintre jubilație și destrămare, așa cum surprinde și titlul acestui volet din viața spirituală a societății românești, menită să alunece, de la apogeul intelectului, în mizeria unei istorii care instaurează atrocitatea și cruzimea.

Între tipologiile feminității exemplare își vor face loc Alice Voinescu, Jeni Acterian, Pia și Cornelia Pillat și Annie Bentoiu, asimilând, cu demnitate, fluctuațiile unui destin care, spulberând cultura, le va aduce umilință și izolare. „Dar nu de acumulare culturală la modul narcisist este vorba aici – scrie Dan C. Mihăilescu privitor la Alice Voinescu –, cât despre transmiterea culturii ca har și etos”, într-un climat al umanității și al blândeții, constituind exponentul unei întregi generații care revelează „împlinirea prin eșec” sau „triumful resemnării”. În fața unei existențe atât de profund sentimentale, criticul nu poate decât să se întrebe: „de fapt, pe câte trasee se poate ajunge în miezul acestui jurnal?” Blestemul istoriei, fatalitatea interioară, conștiința unei morți subiective, ratarea matrimonială și maternă, umilințele sistematice vor lua traiectul unei soteriologii spirituale.

Tensiunea internă între ipostazele polare ale feminității, dualitate în care rezidă irezistibilul său farmec, este intuită mai ales în cazul lui Jeni Acterian:

„Între frenezia trăirii, febrilitatea experienței, cultul autenticității, patosul narcisiac al exprimării nude și patima faptei decisive – de-o parte, iar de cealaltă: spectacolul «ratării cu orice preț», al «căderii în timp» și «realizării în eșec» – relația e departe de a fi (fost) una antagonică. Era una de fatală complementaritate.”

Impulsurile centripete, concentrate asupra sinelui pe care îl disecă într-o analiză de o tulburătoare luciditate, sunt contrabalansate de tendințe versatile, integrate într-un peisaj social. Pe de altă parte, Pia și Cornelia Pillat vor ilustra forța viscerală a familiei, consubstanțiala solidaritate dintre feminitate și nucleul cosmic al familiei, străbătută de curentul unei iubiri plene și indisolubile. Seria de portrete ale femeilor-intelectuale va culmina în imaginea lui Annie Bentoiu, care realizează o monografie a „deceniului vitreg”, cucerind prin forța copleșitoare a detaliilor ce „pustiesc individualitatea și desfigurează (ireproșabil și irecuperabil) ființa națională”, reliefând grotescul și deriziunea existențelor din *lagărul exterior*,

copleșitoarea „libertate” perisabilă, supusă senzației de prezent ucis, perpetuat, înăbușit în finețea unui stil deopotrivă vulnerabil și sacrificial.

Cel de-al treilea capitol al cărții, *Suferința ca împlinire*, este de departe cel mai percutant și intens, cufundând fără menajamente un lector saturat de pasiuni livrești și experiențe erudite în memorialistica feminină a universului concentraționar care, departe de a alcătui o substanță de contrast cu versiunile diafane și idealizante ale primelor pagini, reprezintă celălalt versant al ascensiunii spre noblețea spirituală, spre desăvârșirea feminității care apare – în acest tumult șocant al suferinței, al umilirii și imolării – cu atât mai epurate afectiv. O „feminitate ultragiată”, după cum o va eticheta autorul, va revela textura umană ultimă la care se reduce ființa torturată și alienată.

Cultivând o critică empatică, sensibilă, autorul se va lăsa copleșit de tragismul unor torturi care devin cu atât mai degradante cu cât implică grația, cochetăria, fragilitatea femeii, repercusiunile spirituale ale tratamentelor abjecte și violente fiind mai tranșante îndeosebi prin sfâșierea unei intimități care există între sufletul și trupul feminin.

Abandonând orice încercare de voalare, orice pudibonderie girată de un fals cult al ambiguității în spiritul protecției, decupajele lui Dan C. Mihăilescu vor deveni mai violente, bogate în detalii halucinante, surprinzând chinurile fizice și psihologice deopotrivă. În mizeria unor atrocități împinse dincolo de limita oricărei suportabilități, autorul intuiește amestecul de izbăvire, ingenuitate, autenticitate și mai ales estetic, generat de o singurărate care redescoperă demnitatea, dârzenia și blândețea feminină, într-o frumusețe care evoluează cu atât mai strălucitoare, cu cât tortura devine mai degradantă.

Ecaterina Bălăcioiu Lovinescu, Lena Constante, Adriana Georgescu, Oana Orlea și Anița Nandriș vor constitui izvoarele din care se revarsă, cu impetuozitate ori resemnare, confesiunile unor femei care ajung la paroxismul valorizării negativului, atingând plenitudinea prin privațiuni și morala cea mai impecabilă prin contactul cu extrema brutalitate umană. În Anița Nandriș, credința neclintită în Dumnezeu și în familie vor descrie cadrul unei eliberări spirituale, independentă de pierderile succesive – gospodărie, familie – , în care sufletul țărănesc se va păstra integru, împotriva vicisitudinilor deportării siberiene. Maniera subtilă, firescul unei expresii care nu va atinge niciodată revendicativul sunt remarcate cu precădere de subtilitatea

critică a autorului, care vede în imaginea Aniței Nandriș cealaltă copertă a unui farmec strivitor, corespondentul complementar al Reginei Maria, consacrand astfel capetele unui parcurs al istoriei din perspectivă feminină.

O planșă care amestecă tușe de culoare și suprapune portative, colecția de portrete ieșită de sub condeiul lui Dan C. Mihăilescu se impune ca memento, în contextul de criză valorică pe care îl afișează societatea contemporană.

Departe de a fi doar o antologie sau un colaj de citate, *Castelul, biblioteca, pușcăria. Trei vămi ale feminității exemplare*, poartă amprenta unei propuneri interpretative, guvernată de sensibilitatea scriitorului-critic, receptiv la fascinația farmecului feminin și înnodat într-o rețea de imagini care se îmbină și se rotunjesc, pentru a surprinde fragmente din ceea ce reprezintă, în accepție autohtonă, Femeia.

Dragoș Pătrașcu - *Fără titlu I*,
bait pe hârtie Canson, 1997, 50x70cm,
foto Matei Bejenaru

FETIȚA CARE (NU) SE (MAI) JUȚĂ DE-A DUMNEZEU

de
DAN LUNGU

O poveste despre sacrificiu, inocență și singurătate ce prezintă fotografia familiilor separate de emigrația temporară, de nevoia unei altfel de vieți care ajunge să mutileze definitiv sufletele, iată imaginea pe care o păstrezi după ce parcurgi (pe nerăsuflăte, căci nu te poți desprinde de lumea Rădiței) Fetița care se juca de-a Dumnezeu.

Andra Păduraru, Național

Aparut în octombrie 2014, cel mai recent roman al scriitorului Dan Lungu evidențiază două perspective asupra legăturii încheșurate dintre mamă și copil, nuanțate de povești de viață adiacente, menite să recreeze cele două lumi: a celor rămași acasă – bunici, soți, copii - și a celor plecați la muncă, mânați de gândul de a se întoarce rapid sau hotărâți să nu o facă niciodată. În ciuda tușelor care recreează cadrul cenușiu al societății românești postcomuniste, romanul este impregnat de duioșie, de o sensibilitate în spatele căreia se ghicește gustul amar al suferinței, al maturizării forțate, al interiorizării sau al neputinței.

Fetița care se juca de-a Dumnezeu are două centre de greutate care alternează de-a lungul romanului și care prezintă două lumi diferite prin prisma unei varietăți de emoții, sentimente, întâmplări. Primele pagini ale cărții descriu perfect contururile unei lumi fluide, care poate fi plăsmuită doar la vârsta copilăriei și recreează astfel universul ludic, ideal, al micuței Rădița. E o lume a jocului și naivității, cu tristeți și pericole trecătoare, care se dovedește treptat a fi doar iluzie, o etapă pe care hotărârile maturilor o vor spulbera definitiv. Această reprezentare este așadar destrămată de decizia mamei

de a pleca să muncească în Italia, destrămand echilibrul fragil al familiei și în special al fetei care rămâne în grija bunicilor. Recuperarea legăturii dintre cele două devine din ce în ce mai grea, în ciuda banilor și a cadourilor care încearcă să suplinească absența. Chipul mamei își pierde treptat contururile și cu cât dorința fetei de a o revedea este mai puternică, tăcerea dintre cele două dobândește o formă mai accentuată. Motivul care a dus cu adevărat la plecarea Letiției în Italia nu este prezentat de la început, perturbarea echilibrului din cauza nevoilor materiale fiind explicat mai târziu, astfel încât hotărârea și consecințele ei dobândesc nuanțe și adâncime.

În contrast cu universul cenușiu, plin de griji sau blazare al celor rămași în România, se conturează lumea de dincolo, o lume aparent a tuturor posibilităților, dar primejdioasă și nesigură pentru străinii care abia au ajuns să locuiască acolo. Pentru mama fetei, Letiția, această schimbare este una majoră, dându-și seama că a fost una dintre puținele persoane norocoase care au ajuns într-o casă în care ostilitatea și neîncrederea nu se manifestă direct și în care bătrâna Nona o tratează cu respect și înțelegere, văzând în tânăra femeie un suflet și nu o sălbatică dintr-o țară din lumea a treia. Psihologia emi-

grantului e surprinsă nuanțat, perspectivei Letiției adăugându-i-se cea a prietenei sale Laura sau a altor personaje cu care drumurile acesteia se intersectează. Existența nesigură a celor mai mulți, grijile pentru cei rămași acasă, dorința unui trai mai bun, comentariile tendențioase ale persoanelor în casele cărora lucrează trezesc un instinct al supraviețuirii, al încercării de a reuși să trăiască pe cont propriu cu orice preț. Letiția duce dorul de casă încă de la început, iar fragilitatea relației cu familia și în special cu Rădița o face să se simtă neînțeleasă, vulnerabilă, trăind acut sentimentul culpabilității, dar și spaima reîntoarcerii.

Cartea prezintă toate emoțiile posibile: de la bucuria inocentă a Rădiței la neîncrederea în promisiunile mereu amânate ale mamei, de la tristețea sfâșietoare la duiosie și incapacitatea de a înțelege lumea și reacțiile adulților, de la plăcerea jocului la nevoia de a-și apăra iluziile. Rădița își pierde parțial fericirea și încrederea în ceilalți, devenind treptat o ființă debusolată și interiorizată, despărțită de sora ei mai mare Mălina-Măslina, după plecarea acesteia cu tatăl în fostul apartament al părinților, visând să strângă suficienți bani pentru a ajunge în Italia, împărțindu-și timpul alături de alți copii – majoritatea confruntându-se cu aceleași probleme – sau în curtea lui nenea Miron, rămas singur să construiască o vilă în care soția și fiica nu vor ajunge să stea niciodată.

Pe acest fundal, imaginea Letiției devine una idealizată, nemuritoare, dar din ce în ce mai ștearsă, ca o fotografie a trecutului în alb-negru ce își pierde conturul odată cu trecerea timpului. Dorul de mamă este atât de puternic și de insuportabil, încât fetița e hotărâtă „să împrumute” bani de la sora sa fără știrea acesteia, moment în care are revelația adevăratului dezastru, înțelegând motivul schimbărilor succesive ale surorii ei și al plecării acesteia cu tatăl. În naivitatea sa, își conturează diferite ipostaze ale călătoriei și întâlnirii cu Letiția, iar promisiunile deșarte ale mamei nu fac altceva decât să accentueze temerile fetiței că un spirit rău a pus stăpânire pe aceasta și a transformat-o într-o persoană care și-a uitat definitiv familia.

Jocul de-a Dumnezeu îi dă fetiței iluzia că dorințele ei pot deveni realitate. Dar Dumnezeul Rădiței e o ființă la fel de neputincioasă ca fiecare dintre cei care o înconjoară, e deopotrivă născut din visele ei și din deziluzii, un Dumnezeu al „dorințelor mici”, din ce în ce mai vulnerabile în fața realității.

Romanul lui Dan Lungu prezintă așadar o realitate covârșitoare, dar sentimentul de tristețe nu ajunge niciodată sfâșietor; reflexivitatea gravă și impactul realității sunt ușor atenuate de haloul de inocență pe care vârsta copilăriei încă îl aruncă peste lume. Când acest halou va fi definitiv sfâșiat, Dan Lungu pune punct. Din acel moment începe o altă poveste, prevestită de visele ce invadează somnul bunicului. O poveste în care Realitatea cea mai cruntă ia definitiv în stăpânire lumea și fetițele nu se mai pot juca de-a Dumnezeu pentru că Dumnezeu nici măcar nu se mai poate preface că le ascultă rugămințile.

CAPCANELE MEMORIEI ȘI TRAUMELE ISTORIEI ÎN AMERICA DE PESTE POGROM

de
CĂTĂLIN MIHULEAC

America de peste pogrom este o carte a durerii, a suferinței de a-ți cunoaște și de a-ți însuși propria istorie marcată de cunoașterea unor destine sortite morții care izvorăște din cauzele sociale și politice ale României anului 1941, dar și o carte a supraviețuirii, un document și o mărturie din care analiza rece, filtrată prin ironie nu lipsește.

Alexandra Tuluc, Național

Romanul este alcătuit sub forma unui „dosar de existențe” al unei femei pe nume Suzy Bernstein, ce prezintă în paralel viața a două familii care aparent nu au nicio legătură și care înglobează „povestea” Goldei, urmărind așadar două planuri, două epoci și mai multe destine evreiești, situate fie în lașul care se pregătea să trăiască oroarea pogromului, fie peste Ocean, într-o Americă a spiritului întreprinzător, în care „marfa vintage e vedeta”. Cele două planuri alternează pe tot parcursul cărții de la un capitol la celălalt, venind ca o explicație, ca o continuă și subtilă subliniere a poveștii de dinainte, cizelate cum afirmă „autoarea” lor în „Prolog” de Cătălin Mihuleac – „singurul de acord să discute fără mijlocirea agentului său literar” și la care a apreciat, de asemenea, „lipsa burții”. Ingredient auctorial postmodernist care subliniază adevărul documentar dincolo de dimensiunea romanescă, dar mai ales detașarea și ironia care va inciza adânc în materia relatată.

Suzy cunoaște prin intermediul profesiei sale doi investitori americani, Ben și Dora, care într-o scurtă perioadă reușesc să acapareze centrul de atenție al femeii ce ajunge să fie fascinată de bărbatul în vârstă de 50 de ani

și să plece împreună cu el în America pentru dezvoltarea unei afaceri cu haine second-hand. Chiar dacă are parte de un început de căsnicie fericit, Suzy simte nevoia de a cunoaște rădăcinile noii sale familii care pare că ascunde o taină la care ea nu are acces, iar această curiozitate are ca efect declanșarea unui tumult interior, bulversându-i existența prin sentimentul de neapartenență care o va urmări până în final.

Cealaltă saga aflată în prim-plan urmărește destinul familiei Oxenberg. Jacques este un ginecolog evreu foarte apreciat datorită pasiunii cu care își practică meseria, iar Roza, soția acestuia, o tânără cu înclinații literare; o familie de evrei al cărui destin se va lega definitiv de tulburările politice ale unei României și ale unei Europe bântuie de suflul naționalismului, al fascismului și bolșevismului. În jurul acestor două existențe se circumscrie, de fapt, esența romanului, concentrat în jurul datei de 29 iunie 1941, moment care-și pune amprenta puternic asupra multor familii de evrei care locuiau în lași în acea perioadă, ridicați din case, uciși pe străzi, bătuți și umiliți, târați în trenurile morții și apoi aruncați în gropi comune. Puținii supraviețuitori aleg majoritatea să plece, lăsând în

urmă spațiul unei istorii bolnave, înțelegând că „nu poți duce țara pe talpa pantofului, dar în toc se păstrează întotdeauna ceva”, spre o lume în care traumele se transformă în hotărârea de a supraviețui cu orice preț.

C. Mihuleac nu ezită să prezinte factorii declanșatori ai ororii, analizând atât atmosfera epocii, cât și mentalul colectiv românesc: numărul mare al evreilor, monopolul comercial, problemele interne declanșează repulsia, starea de tensiune și, mai apoi, atacurile antisemite violente („Jidovii au confiscat frișca țării”, „Prima armată din stat e evreică, responsabilul cu înarmarea națională e evreu, furnizorul regal de comedii teatrale la fel...”).

Presiunea exercitată asupra familiilor evreiești, atmosfera tensionată și iminența războiului ajung să nască în familia Oxenberg un sentiment acut de teamă. Atmosfera, instaurarea ororii sunt caleidoscopiate atent, de la presiunea din facultăți și barou asupra tinerilor evrei până la rolul jucat de mișcarea legionară, de guvernul lui Goga, de tinerii intelectuali români sau de intrarea în război. De la stabilitate la insecuritate, la încercarea de a-și salva familiile și viața plătind prețul unei libertăți din ce în ce mai dificil de păstrat, de la o viață în bunăstare până la rictusul morții și al umilinței ultime. Povestea familiei Oxenberg recuperează un adevăr istoric în fața căruia s-a tăcut prea mult timp, dar și cauzele obiective ale ororii și pragmatismul tipic evreiesc. În celălalt capăt al lumii, Suzy scoate profit din afacerea Bernstein-ilor atașând o poveste hainelor și obiectelor second-hand, ajungând ea însăși să descopere povestea familiei de adopție, dar și înstrăinarea de sine, tot mai tulburată de istoria pogromului de la Iași și de rădăcinile familiei americane de evrei în care pătrunde. Răceala sufletească a soacrei sale, Dora, rămâne până aproape de sfârșit de neînțeles. Cu cât dorința lui Suzy de a cunoaște trecutul și istoria familiei este mai pregnantă, cu atât bătrâna se refugiază în tăcere, distanțându-se treptat, renegându-și parcă apartenența la istoria Bernstein-ilor.

Structura romanului este perfect echilibrată din punctul de vedere al densității acțiunii și al impactului emoțional, atmosfera sumbră și plină de tragism din planul familiei Oxenberg fiind prezentată contrapunctiv liniștii care domnește în familia Bernstein din Statele Unite („Dau o fugă la Paris, cu Ben și copiii. E aniversarea lui Oscar.”, „Râd cu ei. Ben citește Paris Match”), liniște care dobândește însă treptat o consistență apăsătoare, vâscoasă, impregnată de treptatele descoperiri prin impulsul lui Suzy de a-și ucide soțul, de fapt, un mod de a-l face să conștientizeze o frică atavică: necesitatea de a se schimba pentru a putea supraviețui. Hotărârea vine dintr-un fond abisal tulbure, consecință și a dezinteresului băr-

batului față de trecut, în special față de copilărie, acesta creându-i impresia că trăiește într-o stare de levitație perpetuă, o stare de confort pe care „istoria” de evreu nu o cunoaște și față de care se revoltă Suzy. („Habar n-ai de unde vii, habar n-ai cine-s ai tăi și prin ce au trecut”, „Ben înfige hârlețul, vegheat de pistolul din mâna mea.”)

Dramatismul atinge apogeul în momentul în care trupele naziste îi silesc pe doctorul Jacques și pe fiul său, Lev, să-și abandoneze casa, devenind prizonieri și apoi victime ale campaniei antisemite. Rămânând cu Roza, fiica sa Golda trăiește o mutație afectivă intensă, o distorsionare a universului pur pe care și-l construise, obligată să privească trupul violat al mamei, tortura fizică și psihică, apoi impulsul de a căuta o salvare și tăria acesteia, salvată de germana pe care o știa din familie și de „povestea” micilor rațe de cauciuc lăsate libere să-și caute suratele pe malul Mării Baltice. Cătălin Mihuleac nu ezită să foreze adânc în psihologia tulbure a victimei, urmărind destinul tinerei care, îngrijită de rabinul a căruia viață este salvată odată cu a ei, ajunge la Viena și apoi se va căsători cu un tânăr evreu american, urmărită îndeaproape de cel care a tratat-o ca pe propria fiică, deși nu a putut șterge urmele traumelor suferite.

Modul în care scriitorul își încheie romanul este unul spectaculos, dezvăluind adevărata identitate a Dorei, identitate ce se pliază perfect peste profilul unei ființe reci, încremenite, mutilate interior, care-și reneagă aparent orice manifestare afectivă. Uitarea nu există, așa cum nici iertarea nu poate exista în fața unei istorii aberante, monstruoase, absurde. Chiar dacă nici Golda nu mai există, Dora poartă în sine urmele celeilalte, de care a fugit, dar pe care o recuperează după moartea soțului, alegând rămânerea la Viena și mărturisirea finală către Suzy. Un subtil paralelism de destin se schițează în final între cele două, fără ca naratorul să insiste asupra salvării și a modului în care a fost „croit” destinul tinerei ieșence ajunsă să conducă marea afacere a Bernstein-ilor.

Prezentul și trecutul așezate față în față, într-o continuă încercare de a înțelege și de a accepta, fără menajamente, fără concesi, într-o tulburătoare meditație despre nevoia de a uita și necesitatea de a ne aminti, America de peste pogrom e un roman tulburător, o reconstituire a breșelor de umanitate pe care un timp monstruos le-a generat, dar și un roman al supraviețuirii, al puterii de a o lua mereu de la capăt.

OCEANUL NIMIGÉAN

Cînd am citit prima oară poezii de Nimigean, la sugestia inspirată a lui Emil Munteanu, m-au trecut (și *m-au rămas*) toate *apele*.
Toate apele *rîse-plînse* ale poeziei.

Mai degrabă *recitindu-l mult*, decît citindu-l, ca să parafrzez o cunoscută afirmație de-a lui Borges, m-am trezit și eu o *pasăre a singurătății*, plutind în derivă, odată cu *istoria pe apă ce se transformă în istorie*, în mijlocul unui *Ocean Nimigéan*.

Radu Carnariu

Cerneala *simpatică* a acestuia mi-a reactivat, ca *prăjiturica* lui Proust, *dendritele* îndepărtate ale poeziei. Înotînd în *sîngele* său *la fel de albatru* m-au traversat tot felul de *biocurenți* literari: (...apa *oraculară* a *delirului controlat* a lui Rimbaud, apa *pustie* a bălților și a canalelor cotidiene a lui Eliot, apa *fulgerată* de țipar a lui Montale, apa ca *urnă* a șlefuirii sinelui a lui Ungaretti, apa *neagră* a Veneției interioare a lui Bachmann, *ploile negre* ale lui Trakl, apa *rezidual-thanatică* a lui Benn, apa *orfică* a *cimitirului marin* a lui Valéry, Sena lui Apollinaire ca apă a *fatalității timpului*, apa *despărțitoare* ca *tînăr metal transparent* a lui Stănescu, apa ca *somn* a lui Vinicius, apa ca *greutate a cernelii pe hîrtie* a lui Bucur, apa ca *ninsoare providențială* a lui Hrehor, apa *de gură* a lui Acosmei...)

Scriitorii, după cum se știe, sunt 90% cerneala altora și nimeni nu scapă vreodată de ceea ce Eco numea *angoasa influențelor*. (Nici nu trebuie). Mai înainte de *compulsia* textuală, de groforea *talentată*, uneori suspect de *ingenuă* la unii poeți *bio* de astăzi, scriitorul-cititor (*-Hypocrite lecteur,-mon semblable,-mon frère!*) trebuie să își ia în serios rolul de *accelerator de particule* al culturii sau, cel puțin, ca să folosesc expresia lui Culianu, de *tehnician al imaginarii* cultural. Această condiție (destul de *sine qua non*, aș zice) nu insinuează că doar *halucinațiile* livrescului, savant grefate *in vitro* sau *in vivo* în amnioza poetică, ar *garanta* cumva valoarea literară. Nici pomeneală. Ba dimpotrivă, *paraziții* intertextualității erudite pot bruia emisia gestului literar osificîndu-l într-o scolastică aseptică de proceduri estetice. Însă, aici e pa-

radoxalul *clenci*: nu poți fi evazionist, nici cu *sîngele*, nici cu *cerneala*. Asta ar insinua că *zona de confort* a artiștilor/scriitorilor autentici e de fapt un *topos* al *incomodității identitare*, iar aceștia nu ies niciodată șifonați (sau, mai bine zis, *mototoliți*) din arena *culturomahiei*, mai ales cînd reușesc să sacrifice ritualic, sub tăișul *sabiei de lemn*, *balaurul cu o mie de rafturi* al erudiției. Altfel formulat, nu poți să nu-ți riști *fondul* (cît și *fundul*), netransformîndu-te într-un *franckenstein* scriptural ce trebuie să aștepte (în scris) *arcul voltaic* al învierii pe lumea cealaltă a textului.

nu-ți garantează nimeni nimic - un titlu scris cu *antimaterie*, un a fi sau a nu fi (prin) *literatură*, un *statement* onto-poetic aproape socratic (*Singurul lucru pe care îl știi este că nu știi nimic*), aproape dantesc (*Lasciate*

ogni speranza, voi ch'entrate), aproape montalian (*Să nu ne ceri formula care-ți deschide-o lume*). Și tocmai prin această intransigentă atitudine *post/meta/trans/literară*, a unei plurale *rupturi în continuitate*, asumată oarecum ca ironie *apofatică*, oarecum ca *enkratism* hermeneutic, dar parcă altoită autoparodic și cu ontologia evanescentă a *gîndirii slabe* a lui Vattimo sau cu *moartea artei* a lui Danto, retrospectiva poeticilor antinomic-complementare nimigeaniene coabitează în *wasteland*-ul experimentului său literar, de la *Scrieri alese* și pînă la *Nicolina Blues*, ca vecinii (era să scriu *mutanții*) într-un bloc de cartier și, tocmai prin această *alteritate*, devine o garanție reală a faptului că, *nimeni-ul* și *nimic-ul* sunt consubstanțiale aceluia *tot* pe care îl vînează subliminal, orice operă autentică.

(Sur)prins ca un păianjen interdimensional în ițele sinaptice ale propriei culturalități transgresive, așteptându-ne chicotind sub o **mască de om**, într-un cal troian din cărți *rescrise* cu propriul sînge, actantul *polifonic* nimigeanian ascunde cu un histrionism molipsitor (doar pentru a ne ademeni), o hiperconștiință auctorială-totuși reticentă, un *magister ludi*-totuși serios, pentru care *mârgelele de sticlă* ale cunoașterii sunt mai degrabă *mătăniile* de serviciu ale unui *toma necredinciosul* al poeziei, culturii, existenței, decît *bijuterii* de salon literar sau, mai grav, *medalii* pe pieptul vreunui *vates* colecționar de recunoaștere.

Domnul Nimigean este un post-Ovidius inovator în plină *metamorfoză* digitală, al cărui *exil* în trup este pe țărnul holografic al propriei ontologii poetice (*poiēin euxinus*), un excepțional *hacker* liric, programator șef în **Cyberbios**, ce are la degetul său mic liniile de cod ce *fractalizează* softul universal al culturii ca pe un *sistem sangvin* al poeziei dintotdeauna.

În continuare, vă provoc la o lectură altfel și vă ofer, ca pe un *teaser* mai mult, o *instalație* de secvențe poetice (*anti*)revelatorii, colate pe nerăsuflăte după ritmul liber al cititorului-scufundător prin valurile și adîncimile **Oceanului Nimigean**:

*sudoarea fețelor ai putea-o lua
drept aura unor semizei, n-am nici o armă poezia
e o sabie de lemn și eu
știu asta, abia mai tîrziu am aflat că mă născusem
negru ca tăciunele
după ce mama mă purtase o sută de ani în pîntece,
eu sînt singur
și mă plimb pe pereți, acolo patria este
o bucurie
însăpămîntată, glasul meu va fi înfășurat în clopote,
o, eli, eli, de ce nu m-ai părăsit, ne vor culege într-o zi
și ne vor prinde-n insectare, dacă n-aș avea talent
ce frumos și-aș scrie, iar eu am ceva de făcut pe
niște ochelari de cal, pentru că mîngîi biserici cu
duioșia cu care
mîngîi copii mici, dumnezeu întrupat din glandele
cu secreție internă, există doar crucea plutind în
înalturi ca o
uriașă pasăre de pradă, dumnezeu îmi atîrnă la
colțul buzelor
ca un soarece mort, aici patria e o carte cu litere
șterse, eu nu m-am putut împăca niciodată
cu ficțiunea realității, cînd inima bate precipitat
semănînd cu o balenă buimacă
eșuată pe plajă, poezie la zero grade kelvin*

Radu Carnariu

*unde Dumnezeu
este cristalul unui gând mort, pe genunchii mei
universul își lasă*

*capul de ciine ascultător, Salutăm poetul-rețea!, un
creier într-un glob de cristal, Tântării! Tântării!*

Sângele meu

Bâzâie prin odaie, tu însuși complice știi:

*nu se poate începe cu poezia, trup al meu pe care
plutesc insule și*

*continente măreț ocean trupul meu, voi părăsi
pentru totdeauna trupul gregar, pe continente fluide
cu prova tăind talazuri de lavă, printre ele eu însumi*

*juținându-mă cu un cerc de fum, O farsă-n care
moartea doar e vie, sînt un deus otiosus locuind trupul
fiiței pe care o văd cînd privesc în oglindă, taci
închide ochii rade-ți creierul, o bibliotecă murată în
veacuri, port o mască de om, cum poetul acosmei își
face o morișcă din oase?, lăcrîmez ca un rinocer care
și-a prins cornul în trunchi, izolîndu-mă într-un sicriu
de beton ca pe un reactor*

*nuclear avariat, sîngele meu curge prin artere de
fier, îmi aud inima cum tace, abis oglîndînd abisul,
Aici, în locul fără dimensiuni, fiița mea se destramă
pentru a se recompune, În întuneric, ovarele tale ard
ca doi ochi de piscică, legănarea ta mă poartă*

*de la Marea Moartă
la Marea Artă, Vreau să mă vindec de urticaria epi-
fenomenelor, Mi-am resorbit aura, Lumina invizibilă,
lumina însăși se umple de pete hohotind ca o hienă,
tot ce a fost și tot ce urmează*

numai aici se intersectează

numai aici se cufundă

în sine o nanosecundă

timp totuși suficient

*cît să mai strig o dată prezent, un zombie al dis-
cursului un lotofag al pseudometaferei, să te zvîrți
în vîntul neauzit*

*vîntul care nu mișcă frunzele, Sînt trist deoar-
ce aerul meu lăuntric, prana mea, se-nclieie, mă
însăpămîntă cumplit*

*respirația mea liniștită, despre un centru ar fi foar-
te greu de vorbit.*

Și totuși, abia cu acea **intensitate a absenței** sau cu
aceea **vedere cu scrisul**, prin care vorbea autoscopic, cu
ochiul său orb, și Vulturescu, poate începe adevărata
poezie. În cazul de față, nici nu cred că se poate vorbi că
ar începe sau nu, deoarece **este**. (părerea mea)

Radu Carnariu, absolvent al Colegiului de Artă „Octav Băncilă” Iași, este grafician, cel mai recent proiect vizual al său, „Dracolax +”, este „o parodie noir a consumismului românesc post-comunist, o poveste politică de groază cu un singur personaj: vampirul media-tic, animal social autohton.” Una dintre pasiunile sale, în afara graficii, este poezia.

Dan Coman sau

POSTFETELE IUBIRII

Aici, o iubire degustată în fervoarea ei pare că se sfârșește. Tot aici, o iubire mobilizatoare îi ia locul. Aceeași iubire, trăită și spusă pe toate fețele sale, se coagulează în romanul lui Dan Coman *Căsnicie*. Apărută la Editura Polirom, în 2015, cartea realizează o radiografie realistă a căsniciei. Surprins încă de pe copertă este cadrul afectiv, în care se construiește și se deconstruiește iubirea.

Clara Cășuneanu, absolventă „Petru Rareș”

Deconspirând o relație ce stă sub semnul apropierii de celălalt, autorul proiectează în fundalul românesc calea sinuoasă a mariajului. Consumată în toată luciditatea ei, starea chinuitoare pe care viața de cuplu o degajă capătă valențe salvatoare în dubla optică a romanului. Textul ne propune timid scenariul clasic al unui cuplu zbătându-se anevoios în tumultul obișnuitei, în încercarea de a explora momentele glorioase ale căsniciei, în juxtapunere cu slăbiciunile sale inerente. Încorsetați într-un univers domestic suprasaturat de evenimente mărunte, protagoniștii plonjează, aparent nefericit și întâmplător, în propriile vieți.

Autorul însuși pare deja prins într-un parti pris al concepțiilor dogmatice asupra căsătoriei, antamând antitetic binomul forță-fragilitate în profilul soților. Astfel, figura masculină se înfățișează în imaginea unui tânăr profesor, o fire entuziastă și determinată, un soi de Dr. House pentru elevi, tată dedicat al copiilor săi. Portretul Rebecăi, soția sa, este tușat când energic, când estompat în fondul textual. Luca și Maria, cei doi copii ai cuplului, întregesc într-un ton oarecum previzibil imaginea tradițională a familiei. Relația celor doi este marcată de o amortire sufletească, de o intruziune accentuată a cotidianului sufocant. Realitatea mundană bulversează spațiul personal, făcându-i să se simtă tot mai „singuri și tot mai obosiți, izolați într-un oraș pe care nu îl mai suportau”. Aceasta este premisa paradisiului în destrămare, evocat cu meticulozitate pe tot itinerariul epic. Așadar, un debut nu tocmai promițător, ci mai degrabă anticipat

de către cititor. Pe de o parte, naratorul descrie existența izolată a bărbatului, înstrăinarea de soția sa resimțită acut. Atitudinea autorului față de personajul său este cât se poate de onestă, romanul lipsindu-se de emoții neverosimile. Iubirea pentru Rebeca încolțește timid și fluid în universul creat de Dan Coman, astfel că, „aproape fără să-și dea seama, începuse să se apropie de Rebeca, s-o accepte, să se atașeze de ea”. Experiența nemijlocită a îndrăgostirii se hrănește din seva subliminalului.

Disiparea momentelor paradisiace, limitate în substanță de orice semn al vreunei încărcături emoționale, ni se dezvăluie răbdător de către autor. Ruptura se insinuează prin secvențe repetate din cotidianul anihilant al iubirii. Cu fiecare scenă derulată în viața de familie, personajul resimte o nostalgie dezolantă a sentimentelor nutrite pentru Rebeca. Un simțământ al însingurării și împietririi interioare gustate poate, la fel de amar, ca în hățișurile murakamiane ale erosului.

Pe de altă parte, confesiunea Rebecăi oferă lectorului imaginea unei intimități afective tulburătoare. A unei redimensionări a personajului în construcția narativă. Pe un ton confesiv, regăsit în forma jurnalului, figura Rebecăi se reconfigurează treptat, contrapunând delicat imaginea conturată anterior. „Turnirul” manolescian în care s-a avântat imaginația scriitoricească îl bulversează deopotrivă pe cititor. Acesta din urmă trebuie să se lase prins în mrejele jocului de perspective. Numai așa poate descoperi o altă mască a celui alt. A unui celui alt aparent înstrăinat,

aparent vulnerabil în ecuația conviețuirii. Rebeca ne este înfățișată într-un proces plener al feminizării, în care se mărturisește o profundă preschimbare. Cea în care se îngemănează „două vieți, care mi se cuvin și mi se potrivesc în egală măsură”. Printr-o altă vestimentație, coafură și atitudine diferite, banalul personaj, privit prin ochii soțului, luminează cadrul prin prospețime și vitalitate.

Folosind meșteșugit acel „artificiu al sincerității” în inserțiile diaristice, autorul reușește să transmită pe un ton cât se poate de firesc un adevăr trăit intens. O ferventă a femeii ce se redescoperă, simțind că „a ajuns în sfârșit

un corp viu”. Cu un puternic instinct al intrigii, autorul forjează de o manieră abilă echilibrul din relația celor doi, apelând la noi resorturi. Manifestată în diversele ei etape sub o „tutelă” atipică, regenerarea comuniunii stă sub influența covârșitoare a unei prezențe străine. Astfel, în decor apare Daria, prietena comună a celor doi, personajul-liant ce umanizează afectul exilat. De altfel, triumghiul amoros creat de cei trei este exploatat într-o manieră inedită de autor încă de la început.

Reflectând forța bulversantă a prezenței acesteia în climatul sufletesc degradat al celor doi, Daria se suprapune peste apelativul de „Vestitoare”. Presupusa intrusă în căsnicie este o prezență cu adevărat revelatoare, ce reușește în mod miraculos să elibereze erosul înlăturat de angoasele cuplului. „Mama și prietena cea mai bună” a Rebecăi, Daria modelează cu migală iubirea, amplificând spectaculos voracitatea erotică resimțită între cei doi spre finalul romanului. Erosul increat își exteriorizează plener energiile pozitive în relația de cuplu, metamorfozând și structura internă a personajelor. Notabilă este reacția soțului, care „dintr-o dată se simțea mândru, puternic și demn de dragostea ei”, ipostază surprinsă în tandem cu febrilitatea crescândă a iubirii din partea Rebecăi. Trecând pe un plan secund predilecția spre focalizarea momentelor erotice ale triadei (probabil o mostră obsesiv reiterată a amorului profan în plină reinventare), tehnica scriitorului nu dă greș. Cuvânt lângă cuvânt, iubirea se cristalizează într-un parcurs textual spontan, debordând de naturalețe, căci „de la un punct încolo, dragostea se învață”. Lirismul poemelor Dariei se integrează curgător în densitatea epică, producând gradual o detensionare.

În timp ce perspectiva masculină înfățișează o iubire în cădere liberă, cea feminină aduce la viață iubirea înălțătoare. Sondând psihicul uman în cele mai tenebroase laturi ale sale, se conturează o îmbinare armonioasă a celor două viziuni sub potențialul revigorant al Dariei.

Finalul romanului reușește să materializeze idealul urmărit. Aici are loc și întoarcerea către celălalt. Pe trupul cărții se scrie acum o iubire fericită. Una spusă în puține cuvinte. „Tonică, simplă, vitală”, în aserțiunea lui Andrei Pleșu. Povestea apropierei de celălalt. Cu aceeași sânguință bine dozată de a nu-și lăsa cititorul să se piardă în mașinațiile psihologice, romanul lasă ușa deschisă întrebărilor. Și empatizării. Așadar, unde începe iubirea? De bună seamă, acolo unde se sfârșește și cartea lui Dan Coman.

BEST OF

– PROZA SCURTĂ A ANILOR 2000. THE BEST

de
MARIUS CHIVU

A scrie despre o antologie de proză scurtă înseamnă a-ți deșuruba capul. Marius Chivu abordează un teritoriu care provoacă. În prezent, proza scurtă se afirmă mai puțin sau mai discret. Astfel că *BEST OF* – ul lui Marius Chivu (Polirom, 2013) apare ca o coagulare binevenită.

Daniela Petrovici, Petru Rareș

Antologia își conturează propriul "Uită-te sub cap. Ai mai câștigat o sticlă.". Sigur, efectul este trecerea de la un autor la altul, în ordine alfabetică, de la 1 la 23. Criteriile care stau la baza selecției autorilor sunt enunțate clar: „(...) scriitorul să fi debutat individual cel mai devreme în preajma anului 2000 și să fi publicat cel puțin un volum de proză scurtă”. Așadar, avem de-a face cu scriitori mai mult sau mai puțin cunoscuți (de la Ioana Baetica Morpurgo, să zicem, până la Dan Lungu).

Titlul, *BEST OF*, își permite o aroganță guvernată de un scop nobil. "De ce nu avem proză scurtă? Avem, doar că nu a fost suficient de băgată în seamă.", spune Marius Chivu în Prefața antologiei. Fără îndoială, dacă ideea unei liste de "cele mai bune" texte nu bagă în seamă proza scurtă, rozul aprins al titlului o va face. Sigur, cu același scop nobil, de a scoate proza scurtă din anii de ucenicie. „Este primul moment în care arhivarul a conștientizat că ceea ce începuse să scrie luni și continuase marți nu avea niciun motiv, dar absolut niciunul, să nu se prelungească și în ziua următoare. Până în anul 2000 mai rămăseseră de așteptat doar patru zile.” (Călin Torsan, *Arhivarul*)

Proza scurtă a anilor 2000 comprimă un efort de empatie și de rezonanță. Totodată, riscul unei renunțări. Mai mult, trecerea de la un autor la altul devine o formă de asumare prin schimbarea stilului. Devine o dublă convertire: de la text spre sine (prin amplitudinea textelor) și de la sine spre text, amortind orice formă de afirmare

în sincopa generată de diferență. Astfel, *Foto-aventura* Laviniei Braniște poate fi în egală măsură completare și contrast pentru textul lui Luca Dinulescu. În ce direcție curge timpul?. În fond, substanța volumului de proză scurtă frapează tocmai prin nihilismul diversității.

De la tonul potrivit și temperat din *Planeta Do Diez* (Ioana Baetica Morpurgo) la spontaneitatea și graba din *Cat's Avenger* (Alex Tocilescu). La fel se întâmplă și în cazul titlurilor. O privire în Cuprinsul antologiei imprimă o anume curiozitate, prin condensări precum *Părul contează enorm* (Dan Lungu), *Bunica murind* (Mihai Mateiu), *Titanicul* (Florin Lăzărescu) sau *Filoclubul* (Radu Paraschivescu). Cititorul nu se găsește numai în situația de a se adapta stilului autorului, ci și în ipostaza unei extensii a propriei trăiri. Dacă în *Moartea bunicii* (Mihai Mateiu), moartea aduce o atmosferă încărcată (chiar și după răsuflarea bunicii: "Plângeau amândoi în hohote, dar tot am auzit suspinul de ușurare al bunicii."), în *Arhivarul* (Călin Torsan) aceeași moarte capătă alte sinapse: "De mult doream să scriu câteva rânduri despre muștile care mor cu grămada. Subsemnatul Kranke, am constatat azi, 4 ianuarie 2000, moartea mai multor insecte aflate cândva în raza arhivei pe care o dirjiez".

Volumul respiră prin contradicții. Este și cazul personajelor, care nu numai că diferă, dar oferă iluzia unei gradații. Astfel, în *Planeta Do diez*, autoarea creează două personaje, Igor și mama lui. Mama devine o

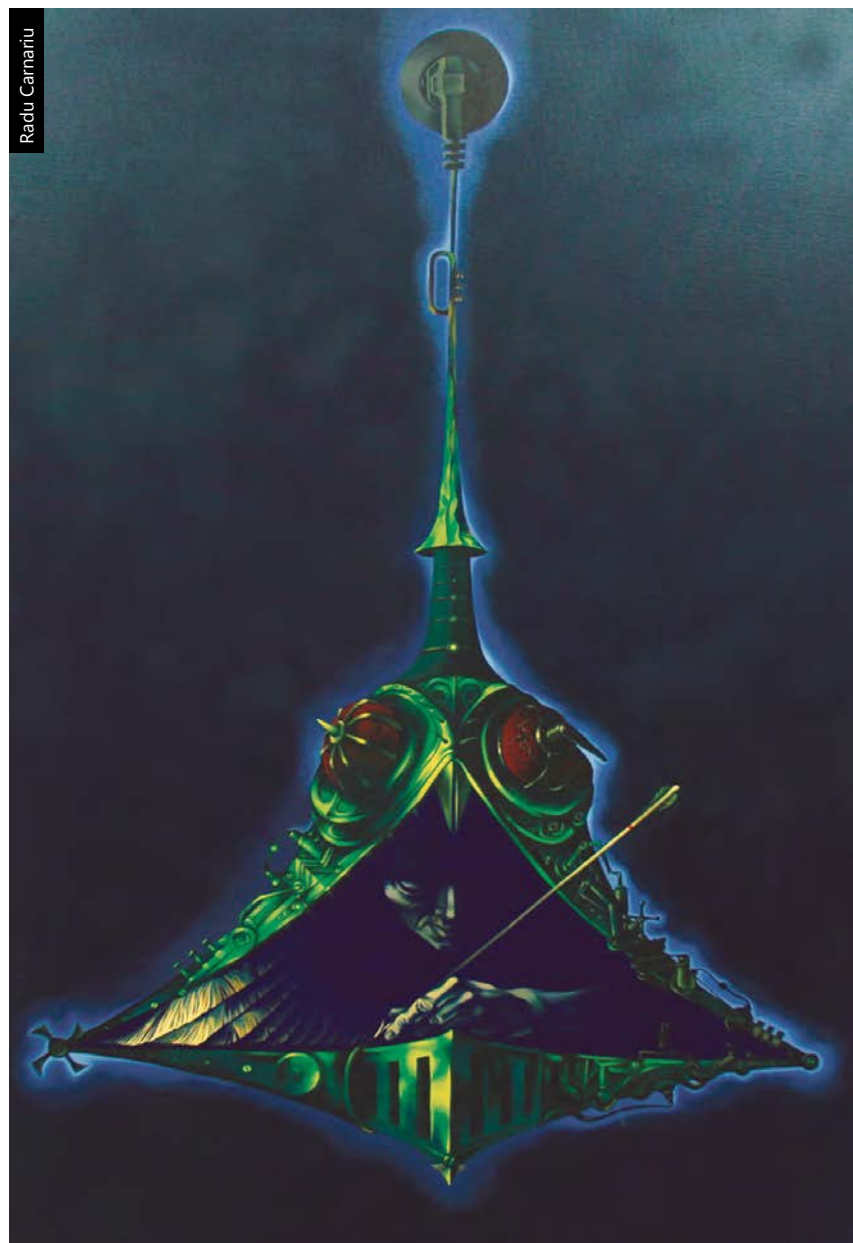
figură transparentă, alternativă și neînțeleasă ("Cea mai mare extravaganță de care am fost vreodată capabilă – obișnuia ea să spună – a fost să am un copil"). Igor, un copil de treizeci de ani, "părăsit" de mama lui, se refugiază în croșetat. Mai apoi, în muzică, unde găsește un reper, dacă nu o maturizare. Legăturile cu mama lui se deformează și difuzează într-un fel de dezorientare: "N-a privit-o în ochi. A luat de pe farfurie șervetul, i-a prins bărbia cu o mână și i-a șters rujul.". Mai târziu, avea să-i trimită o scrisoare a cărei concluzie arhivează (aproape) întreaga psihologie a personajului:

"O secundă-lumină înseamnă cam 300.000 de kilometri. Pe toată această distanță infimă pentru ochiul tău, infinită pentru al meu, te-am căutat milimetru cu milimetru ca să-ți cânt la pian."

O situație asemănătoare este încadrată în *Foto-aventura* Laviniei Braniște. La polul opus stă Aurora (personajul lui Cezar Paul-Bădescu) sau Domnul Tocilescu, din *Cat's Avenger*. Spre deosebire de resemnarea primelor personaje, Domnul Tocilescu este implicat direct și schimbă universurile tuturor personajelor care îl întâlnesc. Cu riscul asumat de a bate la ușa tuturor familiilor Popescu și de a le modifica viețile în numele dreptății de care are nevoie o pisică. Așadar, antologia este construită gradat și asigură imaginea unui haos organizat. Nu numai prin enumerarea în ordine alfabetică a autorilor, ci și prin forța textelor. Volumul cuprinde proze fantastice, realiste, (adevărat sau fals) politice etc. Cu toate acestea, reușește să fie compact tocmai prin diversitate și prin contrast.

Un centru de greutate ascuns al antologiei îl constituie evoluția literară a scriitorilor, mai ales prin prezentarea succintă a volumelor deja publicate. Dincolo de povestirea redată de Marius Chivu, este pregătită "o listă" a următoarelor proze scurte. O spune și Veronica D. Niculescu, "Vă place hit-ul? Căutați tot albumul.". Astfel, cititorul are la îndemână construcția unei antologii proprii. Din (auto)insuficiența realului, se desprinde o incertitudine proprie despre fostele incertitudini. "Mă, știi care-i problema mea? Io am amintiri o groază și nu știu ce să fac cu ele." (Sorin Stoica, *Neînțeleșuri*)

BEST OF – proza scurtă a anilor 2000 este o lectură plăcută, pregătită pentru cititorul care vrea să descopere noi orizonturi. Cu alte cuvinte, volumul reușește să capete aspectul unei radiografii pentru proza scurtă românească. Trebuie să îi predai hățurile. Să-i dai corpul tău să se joace cu el. Să-l auzi cum spune despre tine, așa scrie, aia

face. Să-l auzi spunând asta ca și cum scrisul ar fi un efect secundar al bolii. Unii își bat nevasta, alții joacă tabinet. Fiecare cu stolul lui." (Sorin Stoica, *Ceva frumos*). Cam așa se vrea citită antologia lui Marius Chivu. În fond, volumul rămâne mărturia unei forme de adaptare.

"Nu neapărat spectaculos sau abstract, dar ceva să poată găzdui un infarct." (Dmitri Miticov).

O VIAȚĂ PRINTRE ADEVĂRURI / MICUL PRINT ROMÂNESC MÂINI CUMINȚI. COPILUL MEU AUTIST

de
ANA DRAGU

Motto: „Mami, cum mă simt? Atinge-mă să-mi spui cum mă simt.”

Iasmina Răceanu, Petru Rareș

Implicată în multiple activități ce țin de spectrul autist încă de când a aflat că acesta este și diagnosticul fiului său, Ana Dragu este fondatoarea Centrului de Resurse și Referință în autism „Micul Prinț”, președinta Asociației Autism Europa Bistrița, îngrijește îndeaproape revista „2 Elefanți” - prima publicație pentru autism din România - și acum e autoarea cărții „MÂINI CUMINȚI/ Copilul meu autist” (Editura Polirom, 2015).

Nonficțiune narativă, desfășurată pe două planuri ce se întrepătrund: unul autobiografic, în care sunt prezentate percepțiile ființei cu autism și viața ei în mediul familial, și unul științific, încropit din documente, interviuri, articole, email-uri sau conversații cu medici, cautând explicații pentru boala copilului ei, cartea Anei Dragu strânge în paginile sale toate experiențele mamei, firul roșu fiind istoria lui Sașa și parcurgerea hărții mentale a maturizării lui.

Dorința autoarei este ca în conglomeratul de trăiri ale copilului ei să se regăsească orice copil autist. Se întrevede, astfel, un portret mixt, construit dintr-o suită de piese, cum sunt nevoia de izolare, prea puțină interacțiune socială, evitarea sau absența privirii în ochi („- Nu mă pot uita la tine, că mă arzi la ochi, mama!”, spune Sașa), mișcările repetitive sau stereotipe, problemele senzoriale. În spatele lor - „umbra luminoasă” a părintelui care, deși trece prin stări de șoc, de tristețe, uneori de depresie, de negare, și le ascunde și luptă pentru recuperarea copilului său, știind că autismul este o tulburare severă de dezvoltare, o condiție de viață pentru bolnav, care poate fi ameliorată prin terapie.

Cartea devine un ghid și o mărturie emoționantă, încurajatoare pentru cei care trec prin astfel de încercări. Pe măsură ce te deschizi problemelor mamei, simți cum surâsul-narator ți se arată. Vocea povestitoare aparține unei mame puternice, care, prin scris, învie ipostaze foșnitoare ale copilului său: cel care cântă la pian sau compune partituri, cel care desenează, cel de la școală, unde, atenționat că la o ședință nu se vorbește, își ia sarcina de a face liniște, cel care se plimbă împreună cu mama pe timpul nopții pentru a-și domoli tulburările de somn, cel care ordonează sau aliniază obiectele la nesfârșit.

Surprins uneori că vorbește cu Nimeni - nu singur, nu cu el, Sașa înțelege mai apoi că Nimeni nu există și renunță să mai comunice cu un asemenea interlocutor nematerializat într-o „persoană palpabilă”.

Începe, treptat, să perceapă durerea și să plângă ori își spune singur „Trebuie să fiu cumințel!” sau, când simte că trebuie să se elibereze prin zgomote puternice, se controlează și își zice „Nu țipa, Sașa!”. Sașa e un copil înzestrat cu auz absolut, ce recunoaște notele muzicale din dangă-tul clopotelor, cu privirea inteligentă și capacitatea de a combina cuvintele într-o ordine minunată. Este un „copil din bucăți”, pentru care lumea lui e formată din „entități separate, fără legătură între ele”, pentru că se găsește în imposibilitatea de a îngloba ceea ce îl înconjoară (persoane, obiecte) într-un sens unitar. Îi este greu să interpreteze mimici sau mișcări ale corpului tocmai din motivul că le percepe trunchiat:

Are loc o stimulare cu dublu sens: mama se adaptează limbajului lui Sașa pentru a putea surprinde detalii sau chiar peisaje din cuvinte care oglindesc lumea lui interioară, primind chemarea pentru a pătrunde într-o altă lume a vocabulelor, dar și caută să extindă abilitățile de limbaj ale lui Sașa, astfel încât să existe o muchie comună între spațiul lui interior și universul exterior.

Ceea ce impresionează este zbaterea mamei pentru a-i oferi orice șansă băiatului ei de a se integra mai rapid printre noi, străduința și răbdarea ei de a se infiltra adânc în *enigma intrupată de el* și iubirea în care învește totul. Așa încât să strecoare, alături având ajutorul Ariei, sora lui Sașa, un răspuns în întrebările lui: „Ce înseamnă „logică”? Ce înseamnă „progresezi”? Ce înseamnă „armonie”? ce față ai când ești romantic, de ce doar unii oameni văd pe întuneric? Spiritul e un fel de vânt?”

Nu se lasă neobservată, însă, neputința tuturor de a înțelege până la capăt o ființă diferită, altfel structurată, a cărei logică e mult deosebită de cea a noastră, demersul narativ fiind și un impuls pentru conștientizarea statutului unei astfel de ființe, în scopul acceptării ei, pentru că autismul devine un fel de identitate. Ai nevoie și tu, cititorul, de un suflet *transparent*, trebuie să fii curios dacă *spiritul e un fel de vânt*, încât să înțelegi duioșia brodată de răbdare, încrederea care luminează speranța și curajul care le unește pe toate, ca să intuiești realitatea lui Sașa.

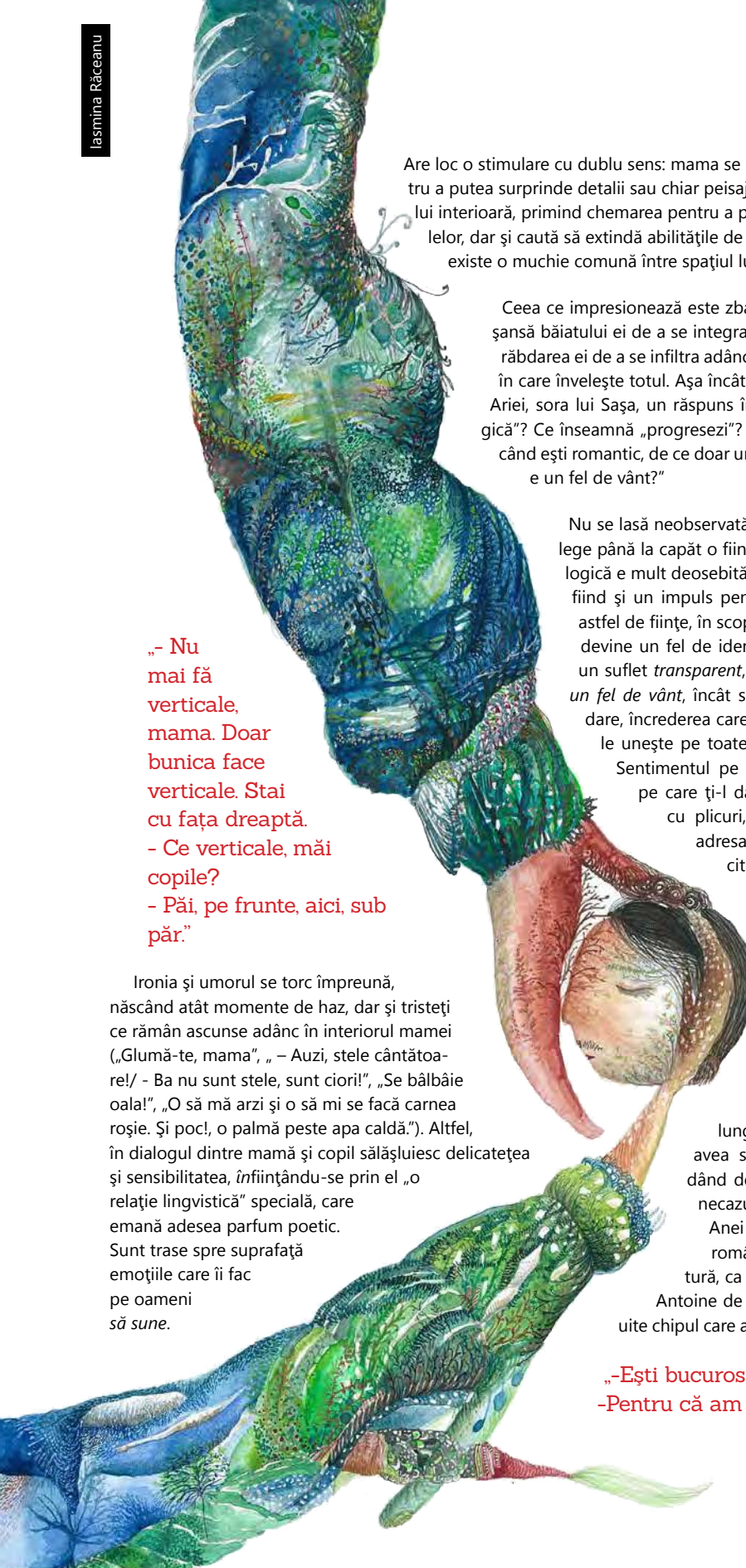
Sentimentul pe care îl ai citind cartea este acela pe care ți-l dă deschiderea rapidă a unei mape cu plicuri, pe care numele expeditorului și adresa lui nu se pot vedea clar. Mesajul citit poartă timbrul țării lăuntrice a fiecărui cititor, însă timbrul de pe plic își găsește mai ușor corespondentul atunci când este așezat lângă marca țării părinților cu copii autiști.

Așa cum Sașa învață să navigheze prin limbaj, călător fiind într-o „croazieră de peripeții”, așa și cititorul, de-a lungul parcursului său prin carte, poate avea senzația că înoată printre cuvinte, dând deoparte peștii-întâmplări, rocile de necazuri și ființele de suferințe. Cartea Anei Dragu este *Micul Prinț* al literaturii române. De aceea nu cred că, după lectură, ca și în cazul celebrului personaj al lui Antoine de Saint-Exupéry, va putea cititorul să uite chipul care a iradiat tot ce e acum lăsat în spate.

„-Ești bucuros! De ce ești bucuros?”
-Pentru că am colțurile gurii în sus.”

„- Nu mai fă verticale, mama. Doar bunica face verticale. Stai cu fața dreaptă.
- Ce verticale, măi copile?
- Păi, pe frunte, aici, sub păr.”

Ironia și umorul se torc împreună, născând atât momente de haz, dar și tristeți ce rămân ascunse adânc în interiorul mamei („Glumă-te, mama”, „ - Auzi, stele cântătoare! - Ba nu sunt stele, sunt ciori!”, „Se bălbăie oala!”, „O să mă arzi și o să mi se facă carnea roșie. Și poc!, o palmă peste apa caldă.”). Altfel, în dialogul dintre mamă și copil sălășluiesc delicatetea și sensibilitatea, *înființându-se* prin el „o relație lingvistică” specială, care emană adesea parfum poetic. Sunt trase spre suprafață emoțiile care îi fac pe oameni să sune.

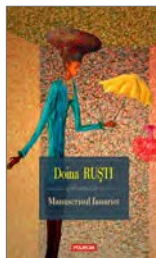

LABIRINT ȘI SAVOARE BUCUREȘTEANĂ CU IZ FANARIOT: MANUSCRISUL FANARIOT

de
DOINA RUȘTI

București, 1790. Sub stăpânirea fanariotă, când nicio domnie nu ținea mai mult de trei ani și era cumpărată pe bani grei sub forța unui gând de mărire iluzorie, n-ai cum să mai știi dacă ești valah până în măduva oaselor sau dacă ai sânge grecesc în vene.

Ioana Colac, Băncilă

Oricum, în magicul hazard al urbei nu contează; turc, vlaš, grec sau român, odată ce ai intrat în București, faci parte din el, te supui robii sub fascinația grea a mahalalelor și sub imperiul legilor de netrecut. Sufletul tău se anină de suflarea celorlalți, nu poți să rămâi pe dinafară, să eviți lăutarii ce te ispitesc până în zori, să treci indiferent prin parfumul coconițelor și așteaptă-te să fie pus un blestem pe capul tău. Nu te obosești cu introducerile; de cum treci podul, sigur va fi cineva prin jur, poate o vrăjitoare venită de prin mlaștini și te va reboteza, căutând în silueta ta urmele altui fugar, ale altui nefericit, străin ca și tine. Deodată, toată lumea, cunoscută sau nu, te va striga pe noul nume, pentru că „Bucureștiul, pentru cine nu știe, este un oraș mîncător de cuvinte, o gură hrănită cu șoapte, un depozit de șuierături și de cântece. Este un oraș sugativă.(...) Orice cuvânt e ca o scânteie, un combustibil care ține orașul în viață.” Să le faci o impresie bună boierilor, nu te încurca cu țigani, prietenii apar singuri. Ziua, ești copleșit, simțurile îți sunt răscolite la fiecare pas: străzile pe care plutesc aburi de pâine proaspătă, parfumul susanului prăjit, aromele din pragul crâșmelor adierea mirosului de tabac când treci pe lângă antierul unui boier. Pe străduțele labirintice, în hanuri și prin mahalale ești izbit de strigătul negustorilor, sudamele sclavilor țigani, prins între conflictele înflăcărâte între vecini și simțurile ațâțate ale celor care-și urmăresc doar propriul interes. În târg, când trece o căruță boierească, toți întorc capul și poate atunci, fără să știi de unde, o fustă roșie va trece pe lângă tine în gra-

bă ca un vis, învăluindu-te pentru o fracțiune de secundă într-un soi de amăgire. Noaptea nu e liniște niciodată. Întotdeauna este o nuntă, o petrecere, o încăierare sau niște amanți ascunși în Bozărie sau în hrube întunecoase care te vor molipsi de dorință. „Uneori, chiar și pașii furișaji pe ulițe periferice ajung în timpanul căte unui insomniac, sub formă de picături căzute pe o pardoseală de lemn.” Acesta este Bucureștiul Doinei Ruști. Ca un fel de *Casablanca*: un oraș în care este ușor de intrat, însă greu de părăsit.

Un oraș al speranței, al muzicii și al voluptății, unde oameni de origini și tipologii diferite caută libertatea și refugiul. Și da, există și o poveste de iubire. O fi ea clasică, tipica poveste a iubirii imposibile, dar, învăluită în mătăsurii, captivă în priviri pline de dor, încinsă în superstiții și vrăji, are un farmec al ei.

Ceea ce face întreaga narațiune și mai interesantă este faptul că se bazează pe documente reale și cercetări ale autoarei. Ioanis Milikopu este un tânăr din Thessaloniki (Salonicul de astăzi) care, fugind de înrolarea în flota lui Lambros, apucă drumul spre tărâmul făgăduinței, vrăjit de „melodia lui Selim și de orașul din cântec care „era ca suspinul ascuns în floarea de tei”. După multă răbdare și efort, este supus unui ultim pas inițiat și anume, con-

fundat cu altcineva și luat pe sus, i se pune un nou nume care avea să rămână în memoria tuturor: Leun. El își urmează visul de a deveni croitor, făcându-și o reputație atât în mahalalele bucureștene cât și în inima târgului. Dar ceea ce îl leagă de oraș este Maiorca, țigăncușa care i-a atras atenția încă din prima zi.

„Ceea ce o făcea diferită erau ochii care păreau așezați în cochilii. Iar pe lângă ochi mai era părul, împărțit în zeci de suvițe, fiecare înfășurată în fâșii colorate de pânză”.

De aici povestea lor are suișuri și coborâșuri, arome și suspine, interdicții și blesteme. Povestea lui Leun și a Maiorței este încrustată între multiple întâmplări, ramificate și sinuoase, a căror importanță e probabil mai mare decât a celei centrale, căci ele construiesc adevăratul farmec al orașului și al epocii și, implicit, al cărții. Lubiri neîmpărtășite, nunți fără mireasă, petreceri și îmbrățișări între trupuri care nu se vor mai recunoaște a doua zi, conflicte domnești, isprăvi vrăjitoarești și nesfârșite intrigi, dorințe, spaime, în aerul îmbibat de faldurile ciumei sau al dorinței de înavuțire. Printre ele, silueta lui Arghir și a Tilu Băjescu și nenumărate ale trupuri prinse în vârtejul străzilor și a curților boierești.

Dar dincolo de atmosferă, romanul tratează o temă gravă: aceea a libertății, a sensului și a valorii unei vieți. Cuvântul *kilipir* rămâne întipărit în memoria lui Leun, ca un avertisment, ca o reminiscență a lumii din care fugi în căutarea unui tărâm de lapte și miere. Poate viața unui om să fie sau să devină un chilipir? Este posibil să alegi calea demnă încă de la început? Și chiar dacă poți, aceasta nu este întotdeauna dreaptă față de persoana ta. Chilipir sau nu, mai contează toate acestea în fața iubirii? Ca și *chilipir*, și celelalte motive majore ale cărții sunt sugerate prin titlurile capitolelor. Avem *sudit* ce desemnează străinul liber ajuns în București, asemenea lui Leun. În lumea pestriță, dar atât de inflexibilă, țigan e un cuvânt ce definește realitatea de la curțile și moșile boierești. Ceea ce leagă toată această lume este *maghevo*, cuvântul în greacă pentru *amăgire*, modul în care văd oamenii dragostea dintre Leun și Maiorca, dar și ispita unei altfel de vieți, visul și dorințele fiecăruia. Peste toate însă se înalță sonoritatea și realitatea *Bucureștiului*, orașul cu suflet, care funcționează ca un mecanism autonom și ca un spațiu al fascinației și al pierzaniei. Asemenea unui om al cărui gând poate să trădeze un gest, în oraș, scârțâitul podelei produs de un pas într-o casă oarecare este strigătul unei femei apăsate de durere în altă mahala a urbei.

Manuscrisul fanariot nu este însă numai o odă închinată Bucureștiului, ci și cuvintelor. Nu poți să nu remarci pasiunea Doinei Ruști pentru limba în care scrie și dexteritatea cu care te învâluie în faldurile unei limbi de miere, care ascunde de la expresii de un lirism rafinat la analize complexe ale sonorității cuvintelor. Autoarea reușește să creeze imagini de o dinamică impresionantă, însoțindu-ne într-o călătorie inițiată, străfulgerată de miresme orientale și de realități autohtone. Personajele și autoarea rămân deopotrivă captive ale sonorităților și forței necunoscute a cuvintelor. Când Leun meditează asupra cuvântului *kilipir* reflecția vizează în fapt o întregă vrajă aruncată asupra lumii: „Un cuvânt scurt, care, tipărit pe o imagină hârtie, ar fi putut să arate ca o ghirlandă grecească, apoi, ca un snur încălțit în alfabetul arab. Nu era un cuvânt pe care să nu-l înțeleagă și nici nu avea vreun sens otrăvit. Totuși sunase ca un avertisment, nu chiar ca o predicție fatală, ci mai curând provocator, atât cât să te scoată din casă. Într-un anume fel, avea o parte familiară, semănând cu o întâmplare trăită, uitată și revenită pe post de fantomă.”

Manuscrisul fanariot izbuteste să ne inducă într-o stare de visare, guvernată de dorințe și arome exotice. Această carte de excepție este o experiență care te acaparează, te pune pe gânduri și te face să te întrebi din nou ce înseamnă iubirea. Un roman care ne învață că dragostea dintre doi oameni este o putere absolută pentru care libertatea nu este altceva decât o lacrimă în colțul amintirii.

OCTAVIAN SOVIANY.

DESPRE „GERMINAȚIA” STILULUI

Motto: „Astăzi te voi pătrunde doar cu cuvintele.” (Octavian Soviany)

Sabine Marie Tăranu, absolventă Petru Rareș

Stilizarea apare în viziunea asupra originalității scrip-tice drept semn fundamental, marker al acesteia din urmă. Cel puțin, așa ne-am obișnuit. Cu toate acestea, limbajul original nu se vrea stilizat printr-o riguroasă elaborare a cuvintelor și a asocierii lor, ci tocmai prin imanența ideii. Astfel, ceea ce ne delectează în materie de stil este „germenele”, gândul inițial nedeformat de transpunere.

Apărut la editura Polirom în anul 2014, volumul *Călciul lui Magellan*, semnat de poetul Octavian Soviany, aduce la dispoziția cititorului flagrantul unei inteligențe vii, care nu se autoschematizează, care nu „poetizează”. Performanța limbajului se datorează, la Soviany, unei așa-zise nonșalanțe, care este, de fapt, șarmul asumării unor combustii de experiențe, independent de impactul sau semiotica lor, în chiar deplinătatea aleatoriului cu care se succed. Comparația, ca formulă a argumentărilor și a reprezentărilor, își asumă riscul învingător de a nu se supune decât variațiilor intime. Elaborate în subsidiar, având ca miză autenticitatea emoțiilor, comparațiile lui Soviany nu depind de șablonarea unui „ca”: „Nu sunt modern/ așa cum nu sunt moderne/ nici păpădiile”(pg. 5, „Autoportret”). Există o naturalețe, o spontaneitate, care împiedică inhibiția: „Ne numărăm/ mecanic/ mărunțișul/ din buzunar/ de parcă ne-am număra/ degetele de la mâini și/ picioare, mirându-ne/ că sunt tot acolo,/ fiecare la locul lui.” (pg. 9, „Îngerul din Șiștarovăț”).

Desigur, raportările își reclamă prerogativele în spațiul esteticii frapante, fără a altera, însă, ideea: „ochelarii noștri de/ soare crăpați, / de care lumina se/ freacă precum/ o spinare de câine.” (pg.10, „Îngerul de la Spata”). Asocierile sunt tulburătoare, grație unei imaginații viguroase, care transcede vulnerabilitățile aparente, un „călcâi al lui Magelan”, necesar devenirilor: „Îmi derulez viața/ de la un capăt la altul/ ca pe un sul de/ hârtie igienică.”(pg. 84, „Cafeneaua din chelsea”). De asemenea, trăirea... soviany-că este una organică, de identificare cu ceea ce îi oferă amploarea, recurgând fără eschivare la orice artificiu care o amplifică: „Pentru ca totul/ să fie strălucitor și/ curat și steril/ (...)/ Ca o bucată de/ os,/ fără nicio/ bucățiță de/ zgârci.”(pg.88, „Calea moșilor. În ajunul călătoriei”).

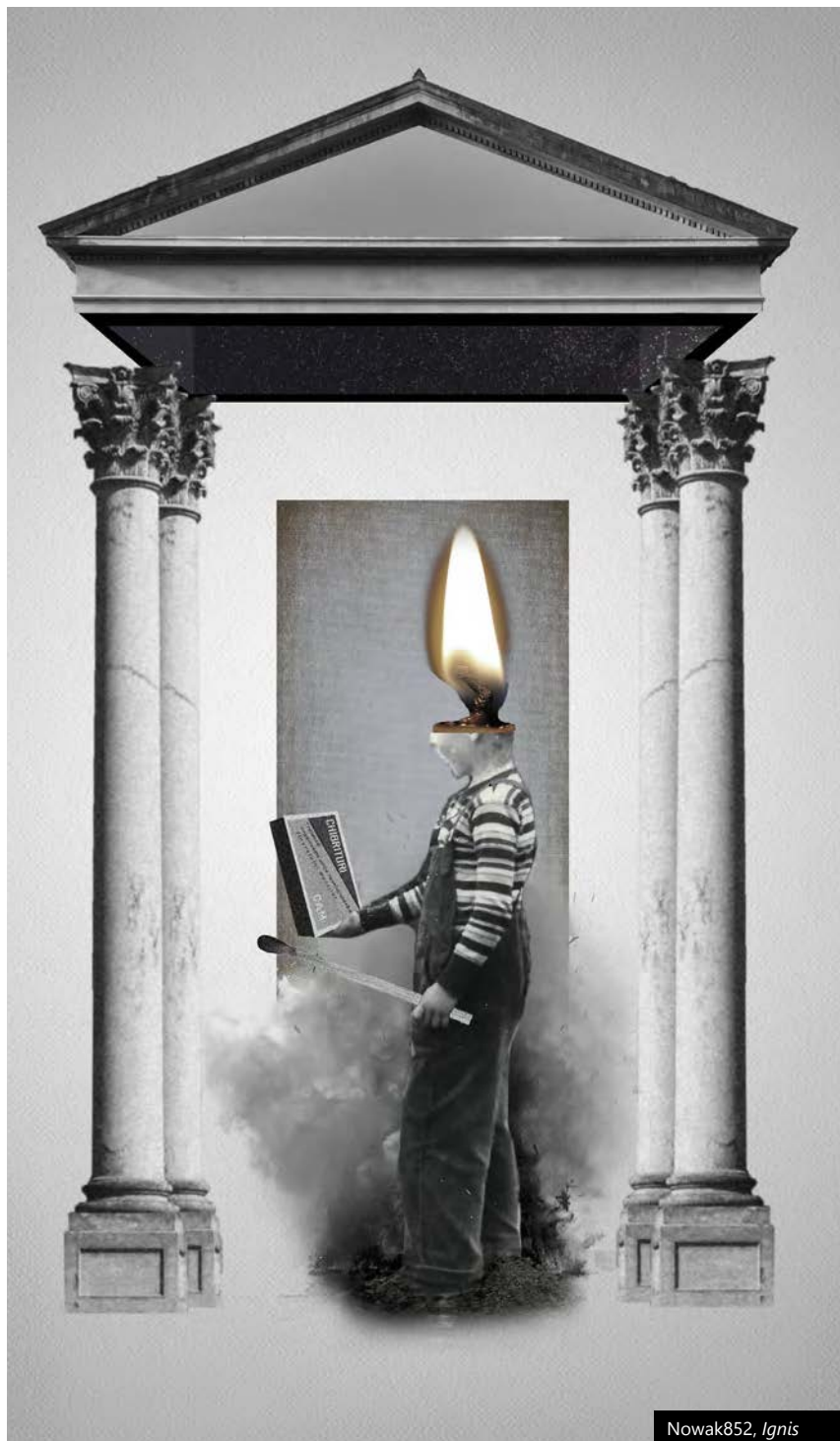
Textele sunt organizate în 5 „subvolume”, fiecare antrenând o anume temă, căreia i se supun poemele din acea categorie: „Autoportret”, cu motivul îngerului sau peregrinajul în propria autonomie, dominând de-a lungul tuturor poeziilor din această secțiune, „transbordare 13. la telciu”, „primul jurnal de călătorie. spre soare-apune”, „al doilea jurnal de călătorie. trenul regal” sunt destinațiile propuse de autorul care dedublează spațiul între empatizarea efectivă cu locul și etapizarea conștiinței odată cu acumularea unei noi experiențe, până la fulminare, până aproape de moarte. Am putea spune că poetul călătorește de două ori în același timp: în afară și în el însuși, traducându-ne imagini corelate. Ultimul set, de 10

poeme, intitulat „stuttgarterplatz.10 impresii”, vine ca o relaxare, ca o atenuare a zbuciumului reflex al unor călătorii intempestive, aproape frauduloase. Capitolele au dedicații („lui daniel vighi”, de exemplu), iar acest aspect este exploatat în sensul unei adresabilități și, implicit, a unei maxime autenticități care însoțește mesajul: „Vrei să-ți arăt/ și unde a fost/ măcelăria lui/ hubăr?” mă întrebă în șoaptă daniel vighi.”(pg.15, „fosta moșie a contelui teleky”). O ars poetica postmodernă, inventariind, mai degrabă, recursul poetului la propria utopie despre poezie decât la legitimitățile cuvintelor cu eul, așa cum, poate, ne-am fi obișnuit: „Poezia/ nu e/ republică./ E/ dictatură.”

Erotismul este, în poezia lui Soviany, o deghizare a afinităților, o sporire exponențială a ideii de contact. Tumultul afectiv camuflat de o tramă fizică, pentru a fi perceput la cota definitorie: „Numai cuvintele/ pot să intre în/ tine virgine/ și să iasă din tine/ încă și mai virgine.” (pg. 40, „ca să pot scrie”).

Poezia aceasta este una a instinctului, care a câștigat șansa unui automatism pe cât de dezinvolt, pe atât de ingenios și de meticulos. Dialogul, granița cu fabela, extravazarea lirismului clasic fac din textele de față pilde ale propriilor porniri: „La un moment dat o să porți/ un tub de cauciuc/ înfipt în laringe./ iar deasupra pubisului vei avea,/ tatuată cu o sulă de cizmărie,/ câteva din regulile de viață/ ale tatălui tău.” (pg. 48, „micul franz kafka merge la școală”).

Mesajele nu se vor truisme. Ele sunt gesticulațiile unei conștiințe care fuge de o teoretizare a simțurilor, care aleargă după extaz, indiferent de pericolozitatea lui. Improvizațiile, anticipările nu există. De aici, vulnerabilitatea, care este, mai cu seamă, o vulnerabilizare la care aduce această intemperie a trăirilor bruște, repetate sau nu, dar, cu siguranță, neprogramate. Octavian Soviany este, așadar, poet al scripticului nepremeditat, al stilizărilor latente, rafinate, cronice. Germinând și dislocând timpul oricărei fermentații în favoarea unei noi germinări. Transformând trăirile într-un nou punct de risc. Altul decât cel al lui Magellan. Până la urmă, tot un călcâi... sovianyc.

RECENZII LITERATURĂ UNIVERSALĂ

NOSTALGIE ȘI FANTASME ÎN ROMANELE LUI

PATRICK MODIANO

PATRICK MODIANO, RECENTUL CĂȘTIGĂTOR AL NOBELULUI PENTRU LITERATURĂ, E UN SCRITOR CONTROVERSAT ȘI O PERSONALITATE CARE ÎȘI CULTIVĂ CU ATENȚIE MORGĂ UNEI FIGURI APARTE, PREMIUL DECERNAT DE ACADEMIA DIN STOCKHOLM UIMIND ÎNTR-O ANUMITĂ MĂSURĂ, OBLIGÂND LA O PRIVIRE DIFERITĂ ASUPRA MICROROMANELOR SALE, ASUPRA ACESTUI TIP DE SCRITURĂ A GOLURILOR, A RĂTĂCIRII ȘI A CĂUTĂRII UNUI „CEVA” CE SE SUSTRAGE ÎNTOTDEAUNA ÎNȚELEGERII PERSONAJELOR ȘI CITITORULUI.

Alexandra Larion, Național

Considerat un „artist al memoriilor”, Modiano recuperează în cărțile sale un „teritoriu pierdut” și o atmosferă care continuă să bântuie spiritul european de la sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial până în prezent.

Romancierul francez și-a concentrat întreaga operă asupra unor personaje și întâmplări ambigue, plasate într-un Paris semifantomat, constituit din spații „rele” sau, dimpotrivă, revelatorii, peste care plutește o atmosferă apăsătoare, un pericol niciodată explicit, dar nu mai puțin acut resimțit de către protagoniști. Astfel, se instaurează treptat sentimentul de neliniște generat de întâmplări când tragice, când banale, plasate într-o perioadă puternic influențată de voința celor care îi strivesc pe ceilalți și care generează rătăcirea, fuga, nesiguranța. Romanele au în prim-plan teme majore, cum ar fi amintirea, identitatea, pierderea sinelui sau sentimentul de

vină. Parisul este omniprezent, putând fi considerat un suprapersonaj, o entitate care participă activ la configurarea sensului romanelor. Întâmplările prezentate în romanele sale se constituie fie pe baza evenimentelor biografice din timpul celui de-al Doilea Război Mondial și, implicit, al dominației naziste, și a perioadei imediat următoare, fie operele scriitorului sunt inspirate din notițe proprii, interviuri sau articole de presă pe care le-a elaborat și colecționat de-a lungul anilor.

„Trecutul și prezentul se amestecă în mintea mea printr-un fenomen de supraimprimare” este concepția care surprinde cel mai sugestiv atmosfera din romanul *Călătorie de nuntă*, definitoriu pentru întreaga lume romanescă a lui Modiano, unde personajele, scăpate dintr-un Paris dezolant, dominat de naziști, se transformă în umbre ale prezentului, căutându-și cu disperare o identitate care să instituie un timp subiectiv și un univers compensatoriu,

calitativ diferit, dominat de certitudini. Derulat pe multiple planuri temporale, cu o acțiune frântă ce alternează rătăcirile și golurile din existența lui Jean cu cele ale cuplului Ingrid – Rigaud, destinul personajelor pare a se oglindi unul în celălalt, într-o perpetuă rețea de umbre și lumini. Fluxul memoriei care aduce în subconștientul protagonistului doar imagini sporadice, contopirea istoriei și a datelor exacte cu amintiri distorsionate despre niște locuri și date reale, evadarea din spațiul ostil într-un mediu personal unde detaliile unei lumi concrete se dilată, apoi se contractă ca într-un proces circular, în câteva fotografii și declarații puse cap la cap de un spectator din altă epocă, sunt ingrediente din care un artizan precum Modiano creează acest roman care poate fi apreciat de orice tip de cititor, indiferent că acesta va rămâne la ingredientele unui „roman noir” sau va merge mai departe. Acțiunea este minimală: Jean, aflat în Milano, un oraș dominat de caniculă, cu efect narcotic asupra persona-

jului, alunecă într-un trecut ce nu îi aparține, dar în care se regăsește; el află că la hotelul la care este cazat a fost găsită o femeie moartă. În prezent, personajul recrează viața femeii și a soțului acesteia, cuplu pe care își dă seama că l-a cunoscut în adolescență.

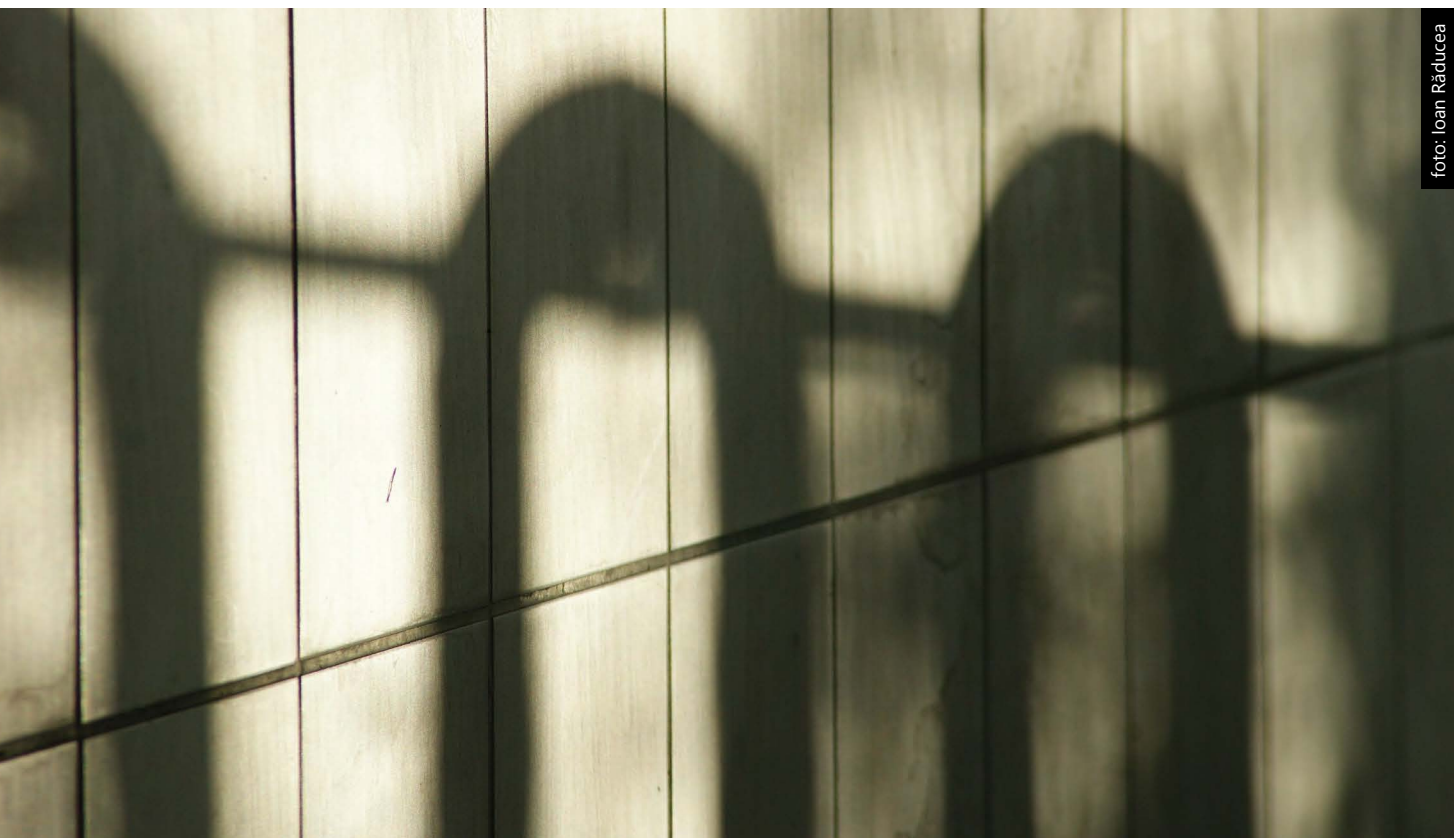
Într-un apartament situat la periferia Parisului în care au locuit cei doi cu ani în urmă, încearcă să își găsească sensul propriei existențe, el însuși devenit un fugar, urmărit nu de soldații sau de informatorii naștiți, precum cei doi, ci de demonii nefericirii personale, fără cauze precise, dar nu mai puțin dezolante. Prin intermediul scrisorilor vechi găsite în sertarele locuinței, al obiectelor uitate și al amintirilor personale, protagonistul creează un colaj prin care încearcă să recupereze memoria dizolvată în fragmente, impresii și senzații legate de zilele ocupației, trăind într-un timp suspendat, fără aderență la prezent.

Romanele lui Modiano prezintă similitudini între ele, atât din punct de vedere al construcției acțiunii, cât și al personajelor. Episoade din unele sunt reluate și dezvoltate ulterior în altele, la fel cum diverse personaje apar în mai multe cărți. Parisul și istoria sa au rolul de liant, unificând secvențele din romane, conferind evenimentelor evocate coerență. Nevoia personajelor de a dispărea devine un leitmotiv, fiind prezentă atât în *Micuța Bijou*, în *cafenea tinereții pierdute*, *Câinele fantomă*, *Călătorie de nuntă* sau în *Strada dughenelor întunecoase* și nu numai. În toate, personajele caută evadarea dintr-un prezent traumatizant, plecarea fiind gândul sau actul propriu-zis care le transformă în ființe rătăcitoare, incomplete, vulnerabile. Aceste acțiuni devin pretextul unei meditații asupra condiției umane, asupra statutului de victimă sau de prizonier al unui timp bolnav. Personajele caută instaurarea echilibrului prin rememorarea unor fapte petrecute în trecut și prin încercarea de a le înțelege. Fotografia este, de asemenea, un motiv prezent în mai multe opere, aceasta încercând

să surprindă, să capteze o realitate care este pe punctul de a se descompune, păstrând o imagine inexistentă sau irecognoscibilă în prezent, o mărturie că lumea surprinsă în cadru a existat cu adevărat și nu a fost doar o imagine fantomatică, un vis, o umbră trecătoare.

Acest motiv este nucleul iradiant în romanul *Câinele fantomă*, unde, în fața cutiilor cu fotografii realizate de Francis Jansen, absența este sentimentul preponderent al pe atunci tânărului narator, acestea fiind dominate de o tăcere impalpabilă, dar copleșitoare. Modiano răscolește în tăcere secretele trecutului, folosindu-se de cadre, instantanee, de locuri și de amintiri. Fotografii ale trecutului în neființă, ale clădirilor care fie nu mai există, fie sunt abandonate demult, ale locurilor care încă păstrează spiritul celor care le-au însușit odată exercită o atracție irezistibilă deopotrivă asupra naratorului și a cititorului. Un alt motiv omniprezent este singurătatea personajelor. Deși unele au familie, este subliniată relația ambiguă, tensionată, cu părinții. În *Cafenea tinereții pierdute*, pro-

tagonista, Jacqueline Delanque sau Louki, după cum se prezintă tuturor, trăiește o stare de incertitudine datorată înstrăinării de mamă, absenței și apoi morții acesteia. În *Micuța Bijou*, singurătatea și nevroza lui Thérèse este, de asemenea, provocată de fuga mamei din Franța, imaginea acesteia ajungând să-i bântuie existența. Constanta tuturor acestor romane este așadar viața personajelor ca fugă.

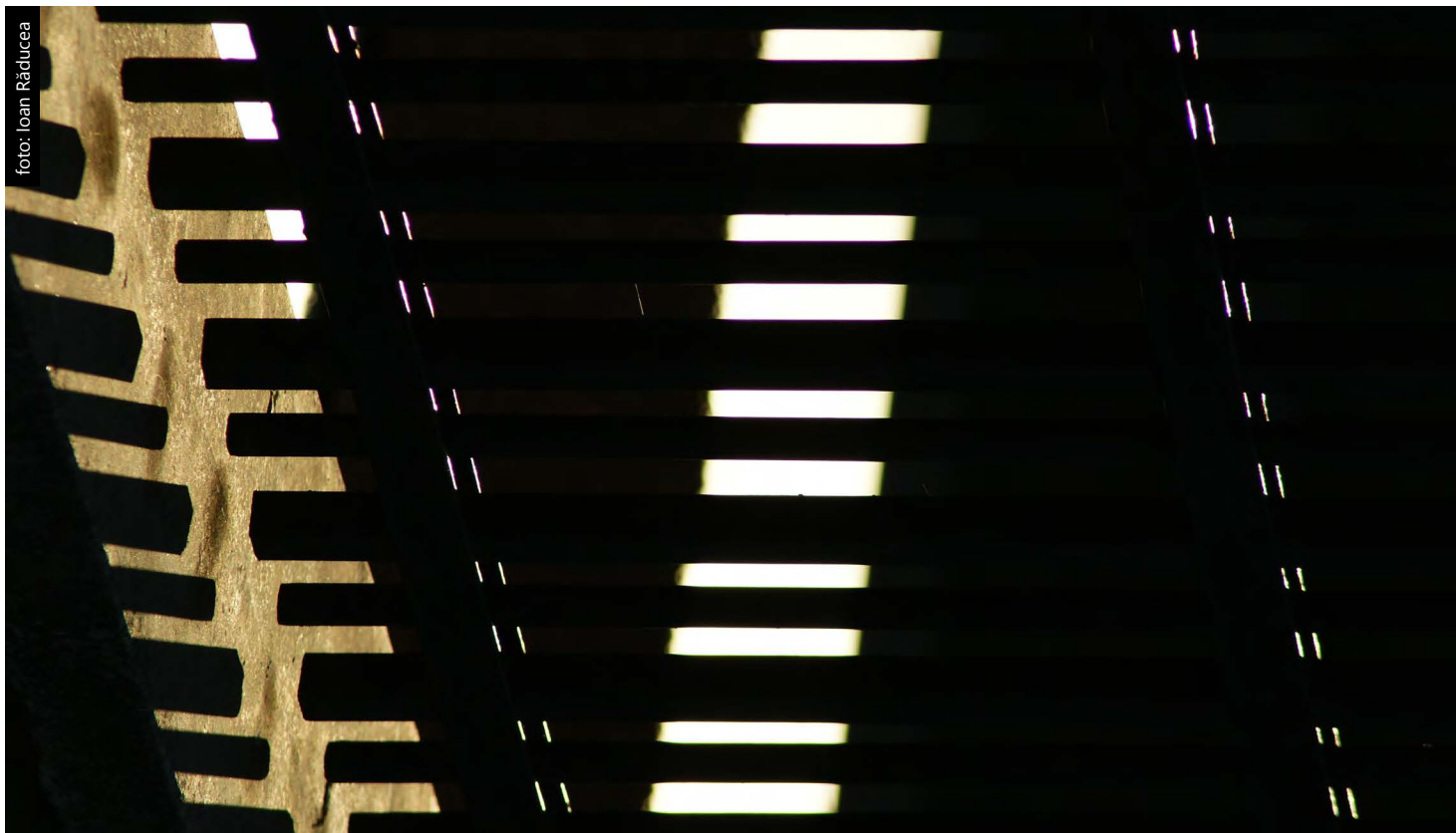
ÎNSTRĂINAREA, PARALIZIA, INCERTITUDINEA, ANGOASA, NEVOIA DE A RĂTĂCI SAU DE A SE ASCUNDE, TEAMA DE A LUA METROUL ÎI CUPRIND BRUSC PE PROTAGONIȘTI.

STRĂZILE CARE NU DUC NICĂIERI, ASEMENEA ZONELOR DE TRANZIT, ASCUNZÂND FANTOMELE TRECUTULUI, CATAPULTEAZĂ PERSONAJELE ÎNTR-UN TIMP ANTERIOR, FĂCÂNDU-LE SĂ PORNEASCĂ PE URMELE AMINTIRILOR ȘI SĂ RECONSTRUIASCĂ TRECUTUL DIN FRAGMENTE INEGALE, ADESEORI INCONGRUENTE, CA ÎNTR-UN PUZZLE DESCOMPLETAT.

Nevoia de a se pierde, de a vagabonda, de a schimba hoteluri, identități, este redată prin antiteza dintre periferia pariziană și centrul orașului. Centrul poate simboliza locul de condensare și de coexistență al forțelor opuse, spațiul celor mai concentrate energii, fiind un atribut pentru realul absolut. Personajele create de Modiano se feresc însă de centru pentru a putea pătrunde într-un labirint care să le ofere o posibilă soluție existențială – niciodată însă descoperită.

Asemenea unor îngeri alungați dintr-un spațiu și timp legendar, eroii scriitorului francez se trezesc în cenușii existenței cotidiene, lipsită de vrajă și consistență, pășind nesiguri și solitari. Legăturile lor cu lumea și cu prezentul sunt fragile, iar trecutul rareori e privit nostalgic. Ființe ale intervalului, ele ajung să bântuie conștiința cititorului, cărțile ui Modiano arătându-și forța hipnotică tocmai în configurarea acestei apăsări, acestei tristeți, acestei zbateri.

foto: Ioan Răducea

PELERINAJ RUSESC SPRE FIINȚĂ:

Laur

de
EVGHENI VODOLASKIN

◆

SCRIS LA PERSOANA A TREIA, ÎNTR-UN STIL SOBRU, DE O EXTRAORDINARĂ NATURALIȚE, ZGUDUITOR PRIN NUANȚELE PE CARE LE DEZVĂLUIE DESPRE SUFLETUL UMAN, PRESĂRAT CU NUMEROASE IMAGINI VIZUALE IMPRESIONANT ZUGRĂVITE SAU CHIAR ȘOCANTE DATORITĂ FIDELITĂȚII CU CARE NARATORUL REDĂ DETALIILE REALITĂȚII, ROMANUL LAUR REPREZINTĂ ÎN ACELAȘI TIMP MONOGRAFIA UNEI VIEȚI, IMAGINEA OMULUI AFLAT ÎN CĂUTAREA IZBĂVIRII, UN LABIRINT AL DEFINIRII IDENTITARE ȘI UN TABLOU AL TIPOLOGIILOR UMANE DIN TIMPUL RUSIEI EVULUI MEDIU.

◆

Irina Popa, Bâncilă

A lăcutit din *Prolegomene* și alte patru cărți, *Cartea cunoașterii*, *Cartea renunțării*, *Cartea drumului* și *Cartea liniștii*, romanul apărut la editura Humanitas ni se dezvăluie ca o înlănțuire a patru etape diferite prin care trece personajul principal, în drumul său spre dobândirea liniștii interioare. Astfel, cartea este o metaforă a tulburătoarei călătorii spre iertarea de sine, obținerea mântuirii, intrarea în comuniune cu oamenii și dobândirea împăcării cu sine și cu lumea.

Dacă romane clasice autorul oferă o perspectivă finală asupra acțiunii sau a destinului personajelor într-un eventual Epilog, clarificând așadar abia la sfârșit orice posibilă nelămurire a cititorului, surprinzător, Vodolaskin alege să ofere o privire de ansamblu a tot ceea ce definește destinul lui Laur, surprinzând esența existenței personajului în primele trei pagini: „A avut patru nume diferite, pe etape. Ceea ce poate fi considerat un privilegiu, de vreme ce viața omului nu este uniformă. (...) O particularitate a omului despre care este vorba aici a fost aceea că vorbea foarte puțin”. Evitând însă să-l circumscrie unui nume, preferând să se oprească asupra modului în care ceilalți l-au perceput, naratorul creează

o stare de ambiguitate, instaurând mai mult decât o voce, o atmosferă, cititorului fiindu-i imposibil să își dea seama despre ceea ce urmează să cunoască: „Judecând după puținele spuse ale sale, el nu s-a pregătit să se afle veșnic în trup - măcar că s-a ocupat de trup toată viața. Și nici elixirul nemuririi, cel mai probabil, nu l-a avut. Lucrurile de soiul acesta nu prea corespund celor pe care le știm despre el. Cu alte cuvinte, se poate spune categoric că în prezent el nu este cu noi. Mai este de menționat și faptul că el nu înțelegea întotdeauna ce timp trebuie socotit prezent.”

După primul capitol din *Cartea cunoașterii*, tinzi să îl consideri pe Arseni ca personajul principal al romanului, pentru ca în al doilea atenția să se focalizeze asupra bunicii băiatului, Hristofor, cel care trăia într-un cimitir din apropierea sloboziei Rukina. Bun cunoscător al plantelor medicinale, acesta vindecă numeroși oameni, devenind pentru Arseni un mentor pe drumul tămăduirii. Asimilând cunoștințele bătrânului și dezvoltând o puternică legătură spirituală cu sensurile profunde ale lumii, Arseni va vindeca mii de oameni bazându-se însă, în mare măsură, pe rugăciune și dăruire sufletească.

Plăcerea autorului de a-și surprinde cititorii nu se încheie aici, el realizând treptat o trecere a rolului de personaj principal de la Hristofor către Arseni, sugerând că orice mentor, după ce și-a încheiat rolul se poate întoarce către sine, lăsând loc noului inițiat să se definească singur. Astfel, pagină după pagină, realizezi că în centrul întregii acțiuni este Arseni, cel a cărui personalitate echilibrată, deschisă spre învățătură și smerenie amintește de sfinții bisericești, conturând puternica încercătură spirituală a romanului.

De-a lungul celor patru cărți, Arseni parcurge o călătorie inițiată spre descoperirea armoniei pure în cadrul căreia trebuie să descopere toate aspectele lumii, să le observe și să găsească calea de a se elibera de ele. Devenind de la o vârstă fragedă tămăduitorul oamenilor, descoperind apoi iubirea prin Ustina, pe care o ține ascunsă din teama de a nu o pierde, Arseni se va considera singurul vinovat de moartea acesteia, fapt pentru care va căuta să obțină mântuirea ei prin ajutorarea oamenilor. Preluându-i simbolic păcatele, va lupta cu ciurma, va spori în credință și comuniune cu Dumnezeu, alegând tăcerea în locul vorbelor deșarte, călătoria până la Ierusalim și viața în pustie: „Calea ta e grea, căci istoria dragostei tale abia începe. Acum, Arseni, totul o să atârne de puterea dragostei tale. Și, firește, și de puterea rugăciunii tale.” Evoluând de la condiția de descoperitor al lumii, inițiat în iubire, căutător al propriei identități, împăcat cu lumea, cu sinele și cu Dumnezeu, la cel de oază de credință, el va primi nume diferite: Arseni, Ustin, Ambrozie și Laur, succesiunea subliniind căutarea intensă ce se desfășoară în sufletul personajului măcinat de dorința de a-și ispăși păcatul și de a salva sufletul Ustinei.

DETAȘAREA DE LUME A PERSONAJULUI E DIRECT PROPORȚIONALĂ CU IUBIREA ȘI COMPASIUNEA LUI PENTRU CEILALȚI ȘI CU ÎNȚELEGEREA FAȚĂ DE SUFERINȚA UMANĂ, INDIFERENT DE FORMA ACESTEIA, IAR DRUMUL SĂU E UNUL AL ASCEZEI, DAR O ASCEZĂ CARE SE DESCHIDE CĂTRE OAMENI ȘI NU REFUZĂ NICIODATĂ ÎMPĂRTĂȘIREA DIN EXPERIENȚELE LUMII.

Deși dimensiunea religioasă nu poate fi eludată, romanul propune în primul rând o cale de înțelegere a vieții și de situare în interiorul acesteia, un pelerinaj spre ființă fără a sacrifica savoarea existenței propriu-zise sau creionarea nimicității umane. Multiplele deschideri filosofice, dialogul dintre Răsărit și medievalitatea occidentală, plăcerea de a contempla cu înțelegere, smerenie și tristețe asupra lumii și nu de a o judeca refac spiritualizat (dar deloc idealizat) imaginea spațiului și mai ales a omului medieval rusesc, cel dintâi marcat de molimă,

suferință, mizerie și războaie, cel de al doilea înotând prin mocirla deșertăciunilor omenești, dar căutând cu tărie slava cerească. Multiplele semnificații, numeroasele răsturnări de situație, destinul christic al lui Arsenie-Laur, starea de extatică fericire ce te învaluieste odată cu fiecare pagină, sensibilitatea cuceritoare și profunzimea tulburătoare a cărții sunt doar câteva motive pentru care romanul lui Vodolazkin merită întreaga atenție și disponibilitate a unui cititor adesea prea grăbit.

Irina Popa, elevă în clasa a XII-a, este olimpică la Design, a obținut premii la diferite concursuri naționale și internaționale de grafică și pictură, este implicată în multiple activități sociale & umanitare.

SINGURĂȚĂȚI:

Casa tăcerii

de
ORHAN PAMUK

CASA TĂCERII DEVINE UN ROMAN TĂCUT ABIA LA FINAL, PÂNĂ ATUNCI TOATĂ ACȚIUNEA FIIND CÂT SE POATE DE ZGOMOTOASĂ ȘI ZGUDUITOARE. E UN ROMAN CARE TE ABSORBE BRUTAL ÎN UNIVERSUL PERSONAJELOR ȘI CARE TE HIPNOTIZEAZĂ CU ACȚIUNEA CONSTRUITĂ SUB FORMA UNUI PUZZLE, TOATE ÎNTÂMLĂRILE FIIND RELATATE DIN PERSPECTIVA PERSONAJELOR CHEIE ALE ROMANULUI.

Adelina Mariniuc, Național

Orhan Pamuk tratează un subiect delicat, sensul vieții, și o face ciocnind generații, mentalități, Orientul și Occidentul, plasând acțiunea într-un timp marcat de schimbări, tumultuos, incert. Scriitorul reface imaginea unei epoci printr-un joc al scriiturii pluri-etajat, schimbând unghiurile și perspectivele, menținând distanța față de personaje, neprivilegiind niciun punct de vedere, mizând pe revelarea unor conștiințe tulburi, contorsionate de neputințe, frustrări, acumulări de tensiune interioară. Pamuk urmărește destinul unei familii pe o perioadă obiectual determinată (mai puțin de o vară), dar recuperează prin intermediul memoriei membrilor ei o durată care se întinde pe mai multe zeci de ani.

Povestirea se realizează din perspectiva a cinci naratori: Recep, Fatma, Hassan, Metin și Faruk. Stilul trădează în cazul fiecăruia povestea de viață, tipul de experiențe trăite, dar și structura interioară, cel care se remarcă fiind cel al Fatmei. Toți fie gravitează în jurul viselor pe care le au, fie în jurul trecutului, niciunul nefiind ancorat cu adevărat în prezent. Se creează impresia că niciunul nu e capabil să ființeze cu adevărat pentru că starea de nemulțumire de care sunt cuprinși le macină aderența interioară față de lume. Bătrâna Fatma, cu siguranță cel mai interesant personaj al romanului, este un dublu narator, deoarece prin vocea ei sunt relatate și gândurile și concepția de viață a soțului decedat, care i-au influențat nu doar

ei existența, ci și pe cea a lui Recep, Ismail sau Hassan. Singurul personaj care nu povestește este Nilgün, însă vocea ei este împletită în monologurile celorlalți. Cu toate acestea, niciun moment nu ajungi ca cititor să îți dai seama ce gândește ea cu adevărat, personajului sus-trăgându-se într-o anumită măsură realității sordide.

Romanul debutează cu perspectiva lui Recep care are rolul de a ne introduce în atmosfera orașelului în care și-a petrecut aproape întreaga viață din apropierea Istanbulului. Suntem în agitații ani 60, moment de criză, în care facțiunile de stânga și cele de dreapta nu ezită să apeleze la forță, în care lumea la care visase Selâhattin e încă departe, dar nici aceea din tinerețea Fatmei nu mai există. Pe tot parcursul acțiunii, Recep este cel care mediază legătura fragilă dintre trecut și prezent, dintre vechea mentalitate și noua viziune a tinerilor, încercând mereu să echilibreze relațiile dintre personaje și generații. El este de altfel și singurul care nu se agață de fantezmele trecutului decât parțial, în cazul lui trauma e mai puțin pregnantă (altfel decât la nivelul diformității fizice), dar nici față de prezent nu manifestă un interes real, înstrăinat de ceilalți, privit ca o caricatură umană. Recep nu visează cu ochii deschiși cum face de exemplu Hassan, ci este o fire pragmatică și își acceptă destinul. Deși este îngrijitorul femeii care nu l-a suportat din momentul în care s-a născut (Fatma), născut dintr-o iubire a lui Selâhattin în afara

câsnicie și niciodată acceptat ca fiu legitim, bărbatul are puterea de a-și ascunde repulsia și resentimentele față de Fatma, reușind să trăiască alături de aceasta în casa acum doar o umbră a ceea ce altădată fusese un cămin.

Fatma este personajul care are cele mai dense povestiri, alternând timpurile și stările, amestecând neputința și furia, incapacitatea de a-și înțelege soțul și spaima în fața ideilor acestuia, trăind deopotrivă rușinea și dorința de a se răzbuna, măcinată de ani și de cutume. Povestirea ei este atât de densă, deoarece ea trăiește aproape exclusiv ca prizonieră: a trecutului și, în același timp, a vârstei, prin monologurile ei recuperând cititorul și cea mai mare parte a destinului lui Selâhattin. Fatma este un personaj care niciodată nu și-a văzut adevărata imagine: mereu a crezut că ea este cea care are dreptate și că toți din jur sunt împotriva ei. În cazul ei, cruzimea (semnificativ e episodul în care rememorează modul în care a omorât-o pe mama lui Recep și cum i-a bătut pe copiii acesteia) vine deopotrivă din neputință și vanitate rănită, dintr-o sensibilitate ultragiată și o căsnicie nepotrivită. Fatma se consideră mai presus de ceilalți și totodată o victimă. Din această perspectivă, imaginea finală e surprinzătoare, modificând încă o dată perspectiva asupra personajului, obligând la o nuanțare a imaginii constituite anterior, pulverizând forța pe care aceasta o degajă, umanizând-o într-o anumită măsură.

Metin, cel mai mic dintre cei trei nepoți, se aseamnă într-o mare măsură cu Hassan (fiul lui Ismail, fratele lui Recep), deoarece ambii visează cu ochii deschiși și speră că vor ajunge oameni importanți. De asemenea, ambii se îndrăgostesc de persoane la care nu au cum să ajungă din cauza diferențelor sociale sau viziunii despre lume (Hassan o îndrăgește pe Nilgün, iar Metin pe Ceylan). Ambii sunt firi timide, incapabile să acționeze așa cum doresc sau să spună ce gândesc. Deși construiți „în oglindă”, ajung să procedeze într-un mod antitetic cu imaginea pe care o aveau cei din jur despre ei: Metin aproape o violează pe Ceylan, iar Hassan o lovește brutal pe Nilgün care ajunge să moară. Atât Metin, cât și Hassan au un anturaj care îi îndepărtează de adevărata lor identitate, accentuându-le frustrările și timiditatea, obligându-i să se dezică de inocența primară, sălbăticiindu-i.

Faruk este unul dintre cele mai ofertante personaje, un căutător ratat al adevărului, un ins slab, dependent de alcool, moștenind ceva din inteligența tatălui și din nevoia de schimbare a bunicului, introvertit, om al gândului, dar nu și al faptei, consumându-și energia în proiecte utopice. E în același timp un alter ego al romancierului, în gândurile și însemnările lui regăsindu-se ceva din poetica romanească a lui Pamuk. Însingurat, măcinat de neputințe, se simte extrem de apropiat de Nilgün, dar nimeni dintre cei din jurul său nu-l poate salva de disoluția interioară.

Casa tăcerii este o carte care păstrează atmosfera romanelor anterioare ale lui Pamuk, liniile lor de forță, iar din punct de vedere narativ înseamnă o revenire la perspectiva multiplă, pulverizată din *Mă numesc Roșu*. E un roman în care stilul indirect liber mediază între subiectivitatea personajelor și deplina obiectivitate narativă, în care cititorul nu reușește să empatizeze cu niciunul dintre personaje, singurul care se salvează într-o anumită măsură fiind Nilgün, dar în interioritatea ei nu există acces altfel decât mediat prin intermediul celorlalți. Între repulsie și fascinație se situează tăcerea care învăluie adevărul interior al fiecărui personaj, căci între realitatea obiectivă și realitatea visată e o distanță pe care niciunul dintre noi (personaje și cititori în carne și oase) nu o poate trece:

„VIAȚA — CĂLĂTORIA ACEEA CU TRĂSURA PE CARE N-O POTI FACE DECÂT O SINGURĂ DATĂ — NU MAI POATE FI LUATĂ DE LA CAPĂT, ÎNSĂ DACĂ AI O CARTE ÎN MÂNĂ, ORICÂT DE COMPLICATĂ ȘI ÎNCĂLCITĂ AR FI EA, POTI SĂ TE ÎNTORCI DACĂ VREI, CÂND O ISPRĂVEȘTI, LA PRIMELE PAGINI, LA PRIMELE PAGINI, PENTRU A ÎNCERCA SĂ DESLUȘEȘTI CEEA CE ȚI S-A PĂRUT DE NEPĂTRUNS ȘI PENTRU A PRICEPE VIAȚA”.

TRAGICUL MOCNIND ÎN CENUȘĂ SAU

Umbră vîntului

de
CARLOS RUIZ ZAFÓN

POVESTE-ÎN-POVESTE, ROMANUL LUI CARLOS RUIZ ZAFÓN SE FUNDAMENTEAZĂ PE RELAȚIA DINTRE DESTINELE A DOUĂ PERSONAJE CE POT FI NUMITE ÎN EGALĂ MĂSURĂ PROTAGONIȘTI, FIECARE FIIND AGENTUL CU ROL PRINCIPAL ÎN PROPRIUL PARCURS EXISTENȚIAL.

Iulia Mădălina Ștreangă, Național

Această fatală împletire de destine îi situează pe Daniel Sempere și Julián Carax pe paliere paralele într-o desfășurare temporală alambicată: contactul dintre cele două vieți se realizează atunci când în mâinile lui Daniel, în vârstă de zece ani, ajunge ultimul exemplar al romanului *Umbră vîntului*, semnat de către Julián Carax. Dezvăluirea treptată a poveștii scriitorului este concretizată în încercarea băiatului de a resuscita trecutul, în speranța identificării vieții din spatele romanului, a experiențelor sublimate ulterior între paginile *Umbră vîntului*.

Rezultatul acestui efort susținut de-a lungul mai multor ani este șocant prin tragismul pe care îl scoate la suprafață, după decenii în timpul cărora praful unei uitări binevenite se așternuse peste cei vii și peste pietre funerare deopotrivă. Dar dincolo de această aparent uniformă suprafață mocnesc remușcări, suferințe și răzbunări ce n-au fost duse până la capăt, care izbucnesc cu o forță titanică de îndată ce elementul declanșator, curiozitatea micului cititor, desenează prima urmă de deget în praf. Cutremurătoare este concluzia la care ajunge Daniel, acum în vârstă de optsprezece ani, apropiindu-se de deznodământ: povestea sa și cea a lui Julián Carax concordă aproape perfect.

Odată cu Daniel, Julián conștientizează similitudinea nefirească a celor două destine. Al său fusese tenebros

până la sfârșit, prelingându-se ca o apă noroioasă printre vestigiile ale unui trecut sfârșat, din care nu reușise să reconstituie decât fragmente. Piesa ce conferă cel mai mult tragism existenței lui Carax, adăugând periplului său înfricoșătorul verdict al unei legături incestuoase între frați vitregi, îi rămâne ascunsă acestuia până la final, ea nelipsind totuși din puzzle-ul recreat de către Daniel. Hotărârea pe care o ia Carax este de a-i da șansa celuiilalt să aibă parte de finalul ce-i fusese refuzat lui: „...tu, în logica răsucită a universului, te transformaseși în fiul pe care îl pierduse, într-o nouă foaie albă pe care să-și reînceapă acea poveste pe care nu o putea născoci, însă de care își putea aminti”. De la evocarea vârstelor la care au loc întâmplări esențiale în poveștile celor doi, până la punctul culminant al acestora — în care ambii protagoniști sunt catalogați drept miracole ce se sustrag unor morți violente, ce marchează, pentru fiecare, începutul unui alt ciclu existențial —, viețile lor se situează una în prelungirea celeilalte. Verdictul pe care îl proclamă cuvintele unui alt personaj sunt revelatorii în acest sens:

„...DESTINUL MEU, ÎN CIUDA VOINȚEI MELE ȘI A SPERANTELOR MELE DEȘARTE, E SĂ-ȚI ÎNCREDINȚEZ ACEASTĂ POVESTE. AL TĂU, ÎN CIUDA TINEREȚII ȘI INOCENȚEI TALE, E SĂ O ELIBEREZI. (...) DIN TOT CE-A SCRIS JULIÁN, LUCRUL DE CARE M-AM SIMȚIT DINTOTDEAUNA CEL MAI APROAPE E CĂ, ATÂT TÎMP CÂT CINEVA ÎȘI ADUCE AMINTE DE NOI, SUNTEM ÎNCĂ VII.”

În descoperirea cărții lui Zafón am pornit de la tehnică spre narațiune. Prima impresie pe care mi-a lăsat-o cartea este aceea a cufundării într-o consistentă pastă de limbaj, romanul fiind una dintre puținele lecturi al căror impact, la nivel lingvistic, l-am resimțit atât de puternic.

EXPRESIILE SUNT CURAJOASE, INOVATOARE, MUȘCÂND DIN REALITATE, REUSIND SĂ CONFERE VOLUMULUI UN ANUMIT CARACTER DE „ROMAN-ÎN-RELIEF”, TRIDIMENSIONAL PRIN UNICITATEA VIZIUNII.

Abundența acestor pasaje este evidentă în special în prima parte a romanului, regăsindu-se într-o varietate de contexte: „...ceva din atitudinea ei și din felul în care sufletul părea să-i cadă la picioare, ca ramurile unei sălcii, m-a făcut să mă gândesc că nu avea vârstă”, „O anemie a invenției îmi împânzea sintaxa, iar zborurile mele metaforice îmi aminteau de anunțurile băilor efervescente pentru picioare pe care obișnuiam să le citesc prin stațiile de tramvai”, „Glasul îi era nisipos, rănit. Târșăia cuvintele și suna stins și îndepărtat, ca discurile de șaptezeci și opt de turații pe minut pe care le colecționa Barceló”, „Îmi tremurau mâinile și ideile”, „Avea o prezentă funebră și incandescentă, ca un blestem în straie de duminică”, „o străduță care strălucea și mirosea precum esofagul iadului”. Păstrarea farmecului limbajului lui Zafón se datorează în proporție covârșitoare traducerii realizate de către Dragoș Cojocar, impecabil realizată.

O a doua particularitate evidentă a stilului este juxtapunerea a două registre dificil de compatibilizat: ironia și tragicul. În prima parte a narațiunii predomină ironicul, concretizat în discursurile tuturor personajelor, cu excepția celui al lui Daniel. Pe măsură ce inițierea băiatului evoluează, limbajul i se ajustează, începând să corespundă rigorilor lumii de umbre și tenebre în care se regăsește protagonistul. Discursul astfel construit capătă fluiditate. Totodată, cartea, în special prima parte, nu poate fi citită decât cu zâmbetul pe buze: „—Nu fi malițios, Daniel. Sigur Adrian are să-ți cadă cu tronc. Ca un pian cu coadă de la etajul șapte, m-am gândit eu”, „Oamenii ăștia care văd păcate pretutindeni sunt bolnavi cu sufletul și, dacă mă silești s-o spun, cu intestinele. Starea de bază a bigotismului iberic e constipația cronică”, „—Adevăru-i că nu mă prea pricep la femei. —De priceput nu se pricepe nimeni, nici Freud, nici ele însele, însă asta e ca electricitatea, nu-i nevoie să pricepi cum funcționează ca să-ți frigi degetele”, „Omul, ca o bună maimuță ce se află, e un animal social: de o mare trecere

se bucură, în cazul său, clientelismul, nepotismul, bișnița și bârfa ca jalon intrinsec de conduită etică. E pură biologie”, „Lumea îi dă cu pliscul ceva de groază. Omul nu se trage din maimuță, se trage din găină”.

De-a lungul evoluției narațiunii, ironia își diminuează intensitatea, fiind înlocuită de un tragism din ce în ce mai pronunțat. De fiecare dată când trecutul mai renunță la un val de neguri, câte o judecată de valoare se remarcă în paginile cărții drept rodul destinului unui personaj, sintetizând încărcătura emotivă a experiențelor de viață.

Aceste pasaje subliniază profunzimea cărții și echilibrează, pe măsură ce se apropie deznodământul, picanterea, uneori deșuchetă, a dialogurilor de la început: „În lumea mea, moartea era un fel de mână anonimă și de neînțeles, un vânzător la domiciliu care lua cu sine mame, cerșetori sau vecini nonagenari, ca și când ar fi fost vorba de o loterie a infernului”, „Armata, căsătoria, Biserica și banca: cei patru călăreți ai Apocalipsei”, „Lumea asta nu va muri de o bombă atomică, ci va muri de răs, de banalitate, făcând o glumă din tot și din toate, și, în plus, o glumă proastă”, „Uneori credem că oamenii sunt niște bilete de loterie, că există ca să transforme în realitate iluziile noastre absurde”, „Viețile lipsite de semnificație ocolesc pe departe, asemenea unor trenuri ce nu opresc în gară, „...o povestire e o scrisoare pe care autorul și-o scrie sieși pentru a-și povesti lucruri pe care, altminteri, nu le-ar putea afla”.

ROMANUL LUI CARLOS ZAFÓN SE SITUEAZĂ SUB SEMNUL UROBOROS-ULUI, FIINDCĂ CELE DOUĂ POVEȘTI CARE SE HRĂNESC UNA DIN CEALALTĂ NU SE SFÂRȘESC PE ULTIMA PAGINĂ, DIMPOTRIVĂ, DAU NASTERE ALTEIA, A FIULUI LUI DANIEL, CARE ESTE DUS DE CĂTRE TATĂL SĂU LA ÎNTÂLNIRE CU CĂRȚILE UITATE.

Existența fantasmagorică a lui Julián Carax, ulterioară accidentului în care nu i se oferă moartea pe care o cută cu disperare, dă numele romanului. Umbra vântului denotă apăsarea acelei prezențe perpetue în existența cotidiană a lui Daniel, o apariție lipsită de concretețe, fiindcă supraviețuiește doar la contactul cu amintiri, morți și pagini făcute scrum din propriile romane, singurele vestigii ale unei vieți care refuză să îngroape pentru totdeauna suferința. Și, asemeni oricărei umbre, ia forma celui care o poartă. De aceea, îndemn pe oricine să-și asume povara acestei umbre.

foto: Ioan Răducea

Iulia Ștreangă, elevă în clasa a XII-a, este pasionată de literatură și operă. Este olimpică la Limba Română și Chimie, a publicat în Alecart încă din clasa a VIII-a și este deja admisă la importante universități din Europa.

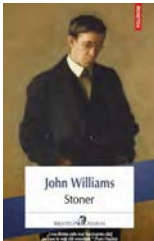

Stoner

SAU AMANTUL CĂRTII

◆
PLACIDITATE, PLAFONARE, BANALITATE.
ACESTE SUNT COORDONATELE CE MARCHEAZĂ UN DESTIN SCRIS ÎN CHEIE MINORĂ ÎN
ROMANUL STONER, DE JOHN WILLIAMS STONER.
 ◆

Adela Cășuneanu, Petru Rareș

Publicată la editura Polirom în anul 2014, cartea reliefează o călătorie sinuoasă spre regăsirea sinelui. Atitudinea sceptică față de transformarea personajului principal este anticipată încă de pe coperta volumului. Zugrăvind în tonuri pământii imaginea profesorului Stoner, autorul își învâluie personajul într-o aură melancolică, disipată gradual în cadrul textual. Așadar, fundalul nu impresionează în mod particular ochiul lectorului, oferind o perspectivă (încă) neutră.

Debutul aduce în fața cititorului existența umană aparent obișnuită, în cursul căreia omul se confruntă cu o sumedenie de intrigi lăuntrice. Acest zbcium sufletesc transcede porii textului, transferând energii și emoții cititorului. Stoner este fiul unor fermieri care urmează cursurile Universității din Missouri, studiind agricultura. Cuprins de mirajul literaturii, Stoner își urmează vocația de a deveni profesor. În lumea universitarilor din Missouri, „viitorul se arăta luminos și sigur și invariabil” pentru Stoner. Încet, încet, Missouri prinde viață, focalizând orașul, oamenii, locurile dintr-un unghi din ce în ce mai verosimil. Aici se arată și abilitatea extraordinară a lui John Williams, care, uzând de procedeul cuvântului-imagine, induce în mintea cititorului iluzia unei realități.

O realitate consumată aparent banal în oglinda vieții lui Stoner. În parcursul lui existential nu se întrevide nicio intruziune ieșind din sfera prozaicului. Un pasionat al literaturii, Stoner duce existența unui mare singuratic.

Cu decență și modestie, profesorul de literatură se dedică plenar elevilor săi, încercând zadarnic să le dezvăluie discipolilor frumusețea literaturii. Fără a avea planuri de viitor și fără a-și extrage determinarea profesională din trecut, Stoner pare a fi adeptul expresiei latine „carpe diem”.

Ceea ce frapează în proza lui John Williams, alături de afinitatea pentru emoția spontană, este modul în care acel *the American dream* este construit. Îndepărtându-se de mrejele stereotipice ale unei Americi bogate și puternice, autorul cristalizează un alt univers. Cel al fermierilor chinuți de grija zilei de mâine, împovărați fiind de munca cotidiană. Stoner este un exponent al acestei comunități în care munca este liantul familial și elementul de propulsie spre un trai mai bun. Într-o „gospodărie singuratică, în care el era unicul copil și nu aveau nimic în comun în afară de necesitatea trudei”, studiul este singurul element cu un potențial salvator promițător. Doar prin intermediul eforturilor intelectuale susținute, destinul personajului Stoner, ce părea damnat în debut, se înscrie vulnerabil în rândul intelectualilor.

Această transformare nu este însă lipsită de obstacole. Regăsirea identității pierdute este un proces anevoios care nu își trage seva din interiorul ființei. Ea vine ca un rezultat al tuturor experiențelor modelatoare pe care Stoner le cunoaște. Acest personaj fascinează prin curajul de a-și asuma soarta zbciumată, prin demnitatea pe care o afișează în toate eforturile sale de a evolua. Stoner

foto: Bogdan Pîrău

◆ „DRAGOSTEA FAȚĂ DE LITERATURĂ, FAȚĂ DE LIMBĂ ȘI FAȚĂ DE MODUL CUM MISTERUL MINTII ȘI AL INIMII SE DEZVĂLUIE ÎN MIGĂLOASELE, STRANIILE ȘI NEȘTEPTATELE COMBINAȚII DE LITERE ȘI CUVINTE” ESTE SINGURA CONSTANTĂ ÎN VIAȚA LUI STONER.

Încearcă să își definească o identitate singulară, apelând la toate resorturile lumii exterioare. De fiecare dată, el speră să își regăsească eul adevărat, fie sub masca profesorului, fie sub masca soțului sau a amantului de scurtă durată, fie sub masca scriitorului, fie sub masca unui fiu sărac de fermier. Peregrinajul anevoios având ca finalitate descoperirea propriului eu își arată influența marcantă asupra caracterului lui Stoner, care își explorează apartenența abia descoperită la o energie universală. Aceasta se întruchipează în entitatea literaturii, pentru care „dragostea pe care o ținuase ascunsă de parcă era ceva ilicit și periculos” începe să se afișeze „timid mai întâi, apoi cu curaj și, în cele din urmă, cu mândrie”. Literatura este o sursă de trezire a conștiinței fragile. Este o graniță la care Stoner va trebui să ia o decizie fundamentală. Pasiunea sa pentru literatură este deschizătoare de drumuri pentru studiul literaturii și filosofiei în defavoarea agriculturii.

Este o forță suficient de intensă încât să îl determine pe Stoner să renunțe la liniștea meseriei de fermier, aventurându-se în tensiunea unui alt mod de viață. El nu mai plimbă oglinda în sens stendhalian, ci o răsfrânge în sine, asemenea lui Victor din „Travesti”-ul cărtărescian. Conservarea acestor stări izvorând din literatură este un scop mai presus chiar decât iubirea umană.

Această finalitate este creionată cu migală și măiestrie grație stilului scriitoricesc. Povestea lui Stoner curge pe un ton natural, fiind înfățișată cu o luciditate impresionantă pe tot parcursul narativ. Deși viața personajului nu intrigă cititorul prin aparenta trivialitate, o privire analitică asupra textului ne poate revela un studiu minuțios al psihologiei umane, axat pe personajul lui John Williams. Stoner și-a regăsit ființa. Întâlnirea sa cu literatura a fost propice devenirii sale.

ÎNTÂLNIRI

ÎNTÂLNIRILE ALECART: spre cuvântul purtător de sens

Laura Ștreangă, Național

Ce se întâmplă, de fapt, la FILIT? Porțile literaturii se deschid, limita dintre cititor și carte nu mai este etanșă, pragul este trecut în dublu sens, iar două spații distincte, al creării și al receptării, se întrepătrund. FILIT înseamnă, așadar, comunicare, dialog, propulsare în literatură, contactul cu oamenii vii și autentici care stau, de regulă, în umbra paginilor. De la această premisă pornesc și Întâlnirile Alecart, componentă semnificativă a programului Festivalului, aducând autori de renume național și internațional „în intimitatea noastră”, după cum a formulat moderatorul evenimentului, Nicoleta Munteanu.

În acest sens, cele cinci zile din seria Întâlnirilor *Alecart* de la FILIT au reunit în Sala Caudella din Casa Balș scriitori îndrăgiți de către membrii redacției, nume marcante ale literaturii contemporane române și universale: Simona Sora, Marin Mălaicu-Hondrari, Sahar Delijani, Gheorghe Gospodinov, Care Santos, Ioana Nicolaie, James Meek, Fabio Stassi, Patrick McGuinness și Matei Vișniec, într-un dialog netrucat cu tinerii cititori. Paginile care le poartă semnătura și care au constituit pretextul de lansare într-o aventură culturală ne-au provocat să pătrundem în spațiul literaturii prin porți, ferestre, crăpături, fante prin care imaginația tinerilor s-a putut revărsa, umplându-le de conținut. Sesiunile de întrebări și răspunsuri, al căror flux a străbătut fiecare dintre Întâlnirile consacrate scriitorilor, au fost impregnate de dorința de a descoperi tot ceea ce se află dincolo de paginile cu miros de tipar, și anume întregul mecanism de construcție, procesul de elaborare, identificarea cu personajele, asumarea de perspective, relația dintre biografia personală și roman, filtrul prin care istoria trece în literatură, inspirația, prezența ideologiilor în creație, reformele literare. Cu fiecare zi, Sala Caudella a devenit un spațiu de interschimbare și îmbogățire culturală, pentru scriitori și tineri deopotrivă: „între mine și voi se acumulează cuvinte care pot ulterior schimba viețile voastre sau viața mea”, ne-a spus Gheorghe Gospodinov.

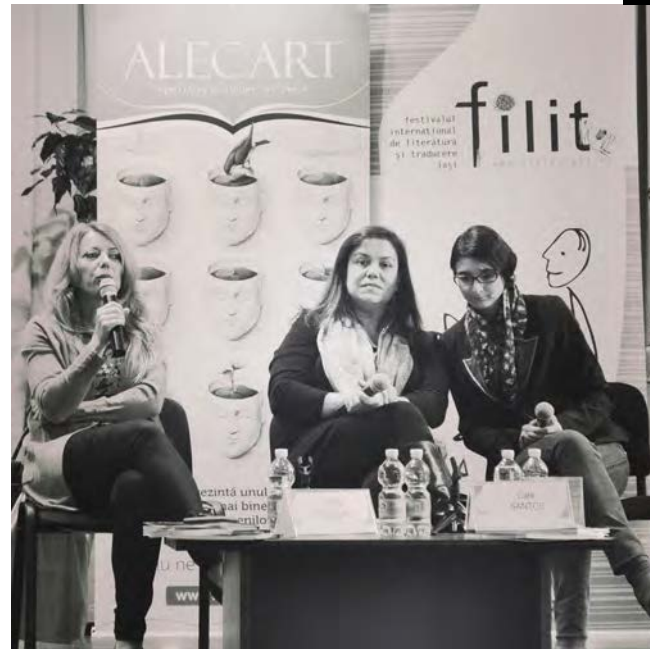
Punând în discuție spațiul cultural românesc, problema de actualitate căreia alecartienii îi oferă, cu fiecare pagină, un remediu pentru vehiculata „criză literară”, Simona Sora, din perspectiva sa de critic și nu doar de scriitor, a recunoscut că „literatura în ansamblu a scăzut foarte tare” și și-a exprimat regretul cu privire la lipsa unui exponent care să genereze un curent literar autentic, precum și la inconștiența responsabilizării: „nu avem responsabilitate culturală și nu știm ce facem”. În mod similar, Marin Mălaicu-Hondrari a afirmat că: „am ajuns atât de rău încât mi se pare demn de admirat orice om care intră într-o librărie”. Cu toate acestea, publicul numeros alcătuit din tineri și entuziaști cititori a ajustat dramatismul unei astfel de viziuni, demonstrând că literatura nu este încă obsolet. „Mă copleșește prezența voastră!” a exclamat Simona Sora.

Finalul primei zile ne-a lăsat în gânduri aroma cuvintelor lui Marin Mălaicu-Hondrari: să citim, e singura noastră șansă. Să citești ca „să poți să spui celorlalți cine ești”. Cu subtilitate, aceeași idee a fost reluată, în cadrul celei de-a doua întâlniri, de către Gheorghe Gospodinov, care ne-a asigurat că „omul care citește arată mult mai frumos decât un om normal”.

Problematica ipostazei de cititor a reprezentat doar unul dintre demersurile cognitiv-culturale pe care dezbaterele alecartiene le-a parcurs; în mod semnificativ, opera literară a fost pusă în relație nu doar cu individualitatea cititorului, ci și cu întregul complex de relații al societății, străbătută de ideologii politice, maniere culturale, norme și rigori. În acest sens, prezența lui Sahar Delijani a ridicat una dintre marile întrebări adresate, de-a lungul timpului, literaturii: se poate lupta, prin scris, împotriva realității sociale, politice, religioase? Poate literatura să modifice ceva în modul de a fi al oamenilor? Ca răspuns, scriitoarea a declarat că „literatura este o putere democratică”, oferindu-ne acces la idei, teme, perspective, oameni și determinându-ne să înțelegem în profunzime o anumită realitate. „Literatura pune în cuvinte umanitatea noastră, umanitatea pe care o împărtășim”, a adăugat Sahar Delijani.

„Vă rog să vă uitați la mine ca la un personaj fictiv”, a replicat James Meek în deschiderea dialogului său cu publicul, discutând fluidul ambiguu care dislocă parametrii dintre realitate și ficțiune, identitatea intimă dintre scriitor și creație. Așezându-se într-un parteneriat ideo-

logic față de această poziție versatilă, Fabio Stassi ne-a vorbit despre ambivalența sentimentului de nostalgie, pe care îl „clasifică” în *nostalgia teritoriului și teritoriul nostalgiei*. În viață și în ficțiune deopotrivă, trebuie să „nu ne lăsăm închiși în nostalgia teritoriului”, ci să „recuperăm teritoriul nostalgiei”, să provocăm o „explozie de nostalgie”, care va genera manifestările artistice. Când scriem, adaugă Stassi, îmbrățișăm timpul și, simultan, ne revoltăm împotriva lui. De aceea, autorul a mărturisit că și-ar dori ca lectorul să intre în cărțile sale „așa cum intră în lumea circului”, într-un spațiu în care fiecare își găsește o cetățenie, în care rasismul, ca „ordine distrugătoare a lumii”, este pulverizat. „Am scris cu sentimentul infantil al mirabilului”, a recunoscut scriitorul, adăugând că „aș vrea să scriu ca și cum cineva care ar intra într-un lift nu ar găsi liftul”, întrucât, în opinia sa, atunci când cititorul pătrunde într-un roman, acesta „trebuie să pună piciorul în gol”, să simtă că „nu are unde să își pună picioarele”. Nuanțând această afirmație atât de incitantă intelectual, autorul a adăugat că datoria sa este să „restitue o realitate diversă”, în care lectorul să fie la început confuz, luat prin surprindere, pentru ca mai apoi să desfășoare un traseu concentric de regăsire, de revanșă, ca un orb care „poate atinge mâna personajelor”.

Dimpotrivă, Ioana Nicoalaie și Care Santos, „surori pentru că scriem la fel”, au declarat că își doresc în primul rând să provoace emoție, destinul ideal al cărților care

le poartă semnătura fiind acela de „a ajunge la cineva care ar fi fericit cu ele”, lăsând la o parte orice orgoliu creator. Dislocând imaginea creației ca terapeutică, Patrick McGuinness ne-a împărtășit sentimentul său de străinătate în limbă, întrucât „scrisul pentru mine nu este o formă de a-mi domina exprimarea, ci înseamnă să mă simt alienat, să fiu un fel de străin în interiorul limbii, și e un sentiment foarte bun”, provocator la nivel organic, în timp ce Matei Vișniec, unul dintre primii invitați ai revistei Alecart, a vorbit despre conținutul pasional al limbii sale materne: „totul este încă vulcanic în limba română; limba română este una viscerală, care nu s-a fixat, și bine face”.

Dintre miile de cuvinte care s-au revărsat de-a lungul Întâlnirilor Alecart, care au încolțit și au dat rod în sufletele redactorilor, cele mai potrivite pentru a fixa un final care să nu limiteze, ci să deschidă întru cultură, mi se par sfaturile pe care ni le-a adresat Matei Vișniec: în acest torent în care suntem atacați de miriade de fragmente informaționale, deghizate ca narcisisme, imagini, spectacole și conversații, stimuli intrați într-o halucinantă vibrație, trebuie să operăm un filtraj și să abordăm o logică de rezistență culturală. Asumându-ne semnificativul ca reper și atitudinea culturală ca *modus vivendi*, este necesar să ne plasăm sub un imperativ al cuvântului purtător de sens.

CONCURSUL "MIHAIL IORDACHE". Despre câmpul electric

A face jurnalism cultural înseamnă a induce cultura în spațiul public. A induce, adică a produce un câmp electric, în acest caz, de natură culturală. Nu înseamnă olimpiadă școlară, cum nu înseamnă nici examen școlar de vreun fel. Concursul național de jurnalism cultural "Mihail Iordache", aflat la ediția a X-a, reprezintă un spațiu alternativ de învățare, o altă „întâlnire Alecart”. Cultură de dată recentă, subiecte atractive, juriu select și profesionist. O întâlnire de pace, nu o luptă. Un război, dar de țesut: unealtă casnică de țesut texte, nu textile. Despre atmosfera specială a ediției 2014 a scris deja, în numărul trecut, Daniela Stanciuc, câștigătoarea Marelui Premiu. În ediția de față vă oferim câteva fragmente scurte, dar edificatoare, din lucrările redactorilor Alecart, laureați ai manifestării. La secțiunea „Recenzie de carte beletristică”, participanții au avut de redactat recenzia povestirii Lampa cu căciulă de Florin Lăzărescu. La secțiunea „Cronică de spectacol artistic”, elevii au avut de realizat cronică filmului de scurt metraj, realizat de regizorul Radu Jude, după povestirea menționată. (**Daniela Bejinariu**)

SECȚIUNEA "RECENZIE DE CARTE BELETRISTICĂ"

ANASTASIA GAVRILOVICI: Prin tehnica tergiversării, care dobândește în cuvinte efectul similar pe care îl produce aproape orice intro al formației Pink Floyd, narațiunea curge lent, iar pasajele descriptive accentuează tensiunea: „Mergeau alături, legănându-se, lunecând, luptând să-și păstreze echilibrul” / „Arătau ca două fantome care se întorc acasă, după o noapte de beție.” Drumul spre Bichescu pentru repararea televizorului devine pretextul unei călătorii în doi, tată și fiu, în virtutea unei comunicări prin care ies la suprafață slăbiciuni general-umane. Deși aparent lipsită de conotații dramatice, scena călătoriei relevă o frumusețe dureroasă: intimitatea stabilită în ploaie și întuneric, apropierea spirituală pe care o trăiesc, fie și în mod inconștient, cei doi, se realizează datorită unui televizor care îi unește, devenind elementul liant între frământările fiului și ale tatălui („păreau legați, ca doi ocnași”).

SECȚIUNEA "CRONICĂ DE SPECTACOL ARTISTIC"

DANIELA PETROVICI: O altă calitate a scurtmetrajului o reprezintă, dincolo de cadrele cromatice ușor agresive, limbajul colocvial, pe alocuri și el considerat agresiv. Replicile tăioase pe care tatăl i le dă copilului, urmate de grimasele lezate ale acestuia, oferă o familiaritate como-

dă privitorului. Acesta ia parte la scene puțin relevante astăzi, dar care condimentează filmul și care, atunci, aveau o altă greutate. Spre exemplu, scena în care copilul cere înghețată. Simplitatea actului transpune privitorul într-un topos neutru. Mai mult, întregul scurtmetraj pare încadrat într-un soi de oboseală pe care ritmul și formatul limbajului o scot mai mult în evidență. Substanța căciulii e acum mai văsoasă, mai folositoare decât ar fi reliefat-o un lung metraj.

ANDREEA DRAGU: Scurtmetrajul debutează cu poziția copilului stând cu spatele la ochiul camerei, poziție ce devine pe parcurs și un motiv, simbolizând negarea, sentimentul abandonării și mascarea unor trăiri inerente, ce erodează continuu puritatea și vulnerabilitatea vârstei. Ipostaza acestuia este completată inevitabil de aceea a părintelui, care se simte neputincios între ochii strălucitori și nevinovați și greutatea realității în care se consumă treptat. Atunci când simțurile spiritului își sunt distruse, începi să vezi doar prin fizic și totul pare să devină un obstacol, un pretext, focalizat în acest scurt metraj în vremea de afară. Frigul și cerul întunecat par să se armonizeze cu sentimentul general de neputință și tristețe infiltrat ca apa în subconștient.

(*Selecție realizată de Alexandra Dumencu și Raluca Rîmbu*)

CLUBUL DE POEZIE ALECART/ întâlniri

1 joi, 29.01.2015
prima întâlnire pe 2015.
nimeni nu e invitat special.
nimeni nu e programat să citească.
citește cine ce vrea. vine dani cu chitara.
apoi încropim decalogul.
și-a ieșit ce-a ieșit. arghezi.

2 joi, 12.02.2015
a citit: daniela bejinariu
veterană recunoscută, ba scrie, ba nu scrie.
mai bine cântă, mai bine merge la debat. niște
premierii & o mie de prieteni.
daniela: nu mă șmecheriți pe mine cu texte. eu chiar cred
că o poezie trebuie să te facă să vibrezi cumva. ori te face,
ori nu te face. mulți scriu, puțini pricep, cam asta e.
așadar: poezie americană (în francii elvețieni!), via zona
nouă (dani & anastasia); texte personale-personale dani/
atacuri perfide la texte; licart & „eu nu mai postez acolo.
de-aia”; volumașul (în pregă) al mătălinei; ciocolată, fular
verde, veioză portocalie dichisită, două ore.

DECALOG ALECART

1. poezia e bucurie:
poți să ai și alte bucurii.
2. scrie poezie pentru tine:
pentru celălalt scrie celălalt.
3. nu fura poezii de la altul:
n-ai chef să dai înapoi.
4. nu jindui la gloria poeziei:
toți îți vor spune că o ai.
5. scrie poezie ziua:
noaptea poți renunța mai greu.
6. nu-ți memora poezia:
o postează oricum cineva.
7. rescrie ce scrii. ba nu:
rescrie ce scriu alții.
8. nu refuza premii:
vei avea mai mulți prieteni.
9. renunță la poezie:
până nu e prea târziu.
10. nihil sine deo.

3 joi, 26.02.2015
 invitat: poetul alexandru ovidiu vintilă (n. 1977)
 ultimul volum: obiecte psihice (locul 2 în topul
 cărților de poezie din 2014, sondaj bookaholic.
 ro).

ovidiu: citiți mult, citiți și ce depășește sfera unei generații,
 nu uitați de suprarealiști; scrieți pentru bucuria voastră,
 nu pentru glorie.

a citit: lavinia loredana nechifor.

4 joi, 12.03.2015
 invitată: poeta carmen steiciuc (n. 1968)
 villa marguerite yourcenar, la napoule art
 foundation - chateau de la napoule, „nichita în
 luna lui marte”, „rezonanțe...”, „nicolae labiș”,
 radio as, matei vișniec...

carmen: învățați să vă citiți poezia & fiți mai selectivi;
 participați la concursuri aici & afară, poezia bună iese
 întotdeauna la suprafață, dar trebuie ajutată...

a citit: raluca ioana rîmbu.

5 joi, 26.03.2015
 invitat: poetul florin dan prodan (n. 1976)
 zidul de hârtie. on the road, poem pentru
 ulrike, poeme și note informative. festivalul
 internațional de poezie și arte vizuale inside
 zone. borsec & tarkovsky. seul (soju) vs. nepal (खोरसानोको)
 florin: ca orice poet, scriu despre mine, dar mă fascinează
 ceilalți. mi-ar plăcea ca noi toți să avem timp să călătorim
 (vorbește serios). globe-trotter & ceva poet. la alții, poeții
 sunt bine văzuți. la noi, sunt rar aduși în față. poate fiind-
 că sunt pe drumuri, ca mine (râde).

a citit: florin ionuț negru.

veterană, 2 ani jumate de războaie cu poezia, tabere,
 premii & prieteni.

lavinia: după ce scriu, sunt cu adevărat fericită. am încre-
 dere că mereu se va găsi cineva care să (mă) citească, fără
 să ceară explicații.

ciocolată oferită de lavinia. veioză verde. bucovina lite-
 rară. un text de mariana marin. căsnicia lui dan coman...

pălăriuță, tabăra licart, tabăra muncel, niște premii &
 mulți prieteni. n.b. campioană vovinam viet-vo-dao...

raluca: raluca sau cum să te agăți de zona de confort
 până te dă cineva afară din casă și închie ușa. cam așa s-a
 întâmplat acum un an și ceva când mi s-a pus poezia la
 gât. îmi place să învăț versurile altora, mă deconectează
 treaba asta.

bomboanele ralucai. lalelele ralucai. veioză albă de la
 frunză. la vitrine aux matins circulaires. nunți gratuite la
 chateau de la napoule...

cămașă albă, deh. ineluș, brățară. trio: ionuț, alexandra
 lângă ionuț, dimitru lângă alexandra. licart & tabăra
 licart. elev la info, vorbește puțin, apoi vorbește mult.

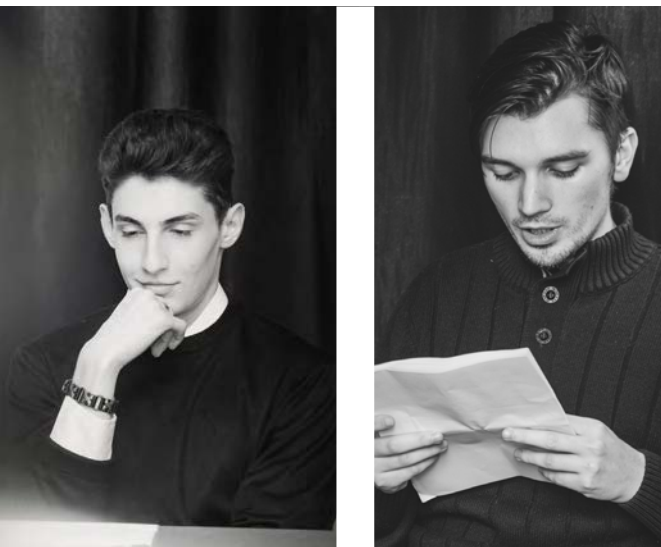
ionuț: nu scriu ca să plac; citesc, dar nu vreau să fiu trecut
 pe afiș sau ceva de genu ăsta; sunt abia la început, nu
 prea știu dacă mi-ar plăcea să stau toată viața ca poet.

bomboanele lui ionuț (cutie mare, că așa s-a înțeles). ve-
 ioză albă de la frunză (consecutiv). pălăriuțe, fără număr.
 suzan, sora mică a lui deniz (mare, în turcă). „poetică &
 individuație” de la radu. michel jarre (cu niște oxygene)
 de la youtube.

6 marți, 07.04.2015
 invitat: poetul matei hutopila (n. 1987)
 zidul de hârtie. „copci”, „în prezența lucrurilor.
 căldura soarelui în iarnă”, „bukowina ueber al-
 les”. va veni și „țișița” (dospește). absolvent de
 istorie, masterand la arheologie. lucrează la o corporație
 & o să se însoare. la fierărie, cu 3 cafele, care-i sparg
 inima.

matei: nu vă mai gândiți la poezie ca la o chestie de-o
 viață. să faci poezie nu e o meserie. poți să fii buldozerist
 (sau să lucrezi în pădure, ca taică-miu acum) & să te simți
 bine în pielea ta. da, înțeleg, poeții știu să exprime mai
 bine treaba asta. dar asta nu te face alesul neamului. și
 nici nu câștigă nimeni mai nimic din poezie...

mulți prezenți, veniți (venite!) pentru matei. bomboanele
 cui le-a făcut (nu e înjurătură!). veioză albă de la frunză
 (s-a ținut de cuvânt). pălăriuțe, din nou. codruța de câmp-
 lung. victoria, diana & hippie freak shop. alexandra &
 ionuț. la plecare, am dat mâna de trei ori cu matei.

CLUBUL VIDEO ART

Vocația originalității

În cele ce urmează vom face o pledoarie pentru un tip de activitate nonformală, care înregistrează un trend ascendent pe toate palierele educaționale și a demonstrat, în ultimii ani, că poate reprezenta un reper în educația tinerei generații. Demersul vine din partea celor îndrăgostiți de imaginea în format digital, fie statică sau în mișcare, ca formă de exprimare a stărilor lăuntrice, dar și a atitudinilor voite în fața provocărilor vremurilor noastre. Desigur, vorbim, în primul rând, despre film și valențele sale educative, însă nu din perspectiva consumatorului de cinema, ci dintr-o alta, inedită în felul ei, cea a realizatorului - evident, amator - de film.

Leonard Ostafi, „Petru Rareș”

Inițiat și coordonat de prof. Viorel Ieremie, Clubul Video Art al Colegiului Național „Petru Rareș” din Suceava, având ca membri elevi de la clasele IX -XII , desfășoară de peste șapte ani activități de profil, care au putut fi cuantificate în diferite premii obținute la nivel național și internațional, în competiții de profil, destinate amatorilor. Puntea de lansare a tuturor proiectelor cinematografice, fie scurtmetraje sau spoturi publicitare cu impact social a reprezentat-o de fiecare dată, *Festivalul național Video Art pentru liceeni*, manifestare organizată de către colegiul nostru și înscrisă, an de an, în Calendarul activităților educative naționale (CAEN), derulate de Ministerul Educației și Cercetării Științifice, în parteneriat cu unitățile școlare din teritoriu. Manifestarea atrage, de la an la an, tot mai mulți liceeni, mai ales că valoarea premiilor puse la dispoziție de organizatori este mai mult decât impresionantă (5000 lei anual).

Pe de altă parte, în urmă cu doi ani, Clubul Video Art s-a înscris în cadrul Asociației Naționale a Cinecluburilor din România (ANCR), organizație non-guvernamentală, care reunește toate cinecluburile de amatori din țară, context în care a putut participa cu o serie de scurtmetraje, la selecția anuală, organizată în vederea participării la Festivalul anual UNICA (Union International du Cinema), o organizație internațională, patronată de UNESCO, din care face parte și România. Această organizație internațională reunește anual, din anul 1931, cinești amatori din peste 35 de țări, de pe patru continente, în cadrul unui festival, pe durata unei săptămâni, de fiecare dată într-o altă țară, stabilită în prealabil, totul încheindu-se cu un congres anual, în cadrul căruia delegațiile naționale dezbat probleme cu care se confruntă cineștii amatori, tendințele, realizările cât și aspirațiile întregii comunități internaționale afiliate. De menționat este

faptul că în cadrul acestui festival există o secțiune dedicată tinerilor, intitulată „Jeunesse”, la care participă tineri cinești amatori, câte o echipă din fiecare țară.

De la prof. Ieremie, am aflat aspecte deosebit de interesante despre participarea Clubului VideoArt la UNICA. Astfel, în urma selecției naționale organizate de ANCR, România a fost reprezentată consecutiv, în 2013 și 2014, la secțiunea „Jeunesse”, de membrii Clubului Video Art de la Colegiul Național „Petru Rareș” din Suceava. În 2013 evenimentul a avut loc în Austria, în localitatea Fieberbrunn, iar în 2014, în Slovacia, în localitatea Piestany. La ultima ediție, desfășurată între 25-31 august 2014, filmele cineaștilor suceveni, prezentate în festival au fost: *Un vis pe două roti* (Claudiu Băncilă și Eduard Mazilu), animația *Creează-ți propria fericire* (Bianca Băișan) și *Adulții și realitatea* (Elena Rîșca și Florin Posastiuc). Primul film a fost recompensat cu Diploma de onoare, distincție care pe scara valorică a premiilor acestei competiții a reprezentat – după declarația juriului - o recunoaștere a valenței educative mobilizatoare a mesajului transmis prin intermediul acestuia, iar cel de-al doilea, a primit o Distincție privind recunoașterea contribuției la promovarea filmului de animație în rândul tinerilor cinești.

Distincția cea mai importantă a fost însă reprezentată de acordarea echipei Clubului Video Art de la Colegiul Național „Petru Rareș” din Suceava, a Medaliei anuale UNICA, ce se acordă anual acelor participanți care au contribuții importante la dezvoltarea cinematografeiei în rândurile amatorilor. De altfel, prestația adolescenților suceveni a fost una mai mult decât remarcabilă, sub raport competițional.

În afară de prezentarea în festival a filmelor mai sus menționate, pe parcursul unei întregi săptămâni, tinerii suceveni au participat în cadrul unui workshop internațional, la realizarea unor filme propuse ca scenariu și mod de realizare, de organizatorii din Slovacia. Conduși de un regizor profesionist al țării gazdă, tinerii cinești suceveni au lucrat într-o echipă mixtă, internațională, alături de tineri din Marea Britanie, Slovacia, Germania, Olanda și Austria, în vederea realizării proiectelor cinematografice propuse, proiecte care au fost prezentate în ultima zi a festivalului, în cadrul *Galei decernării premiilor UNICA 2014*.

Pe lângă proiectele realizate în comun, cineaștii Clubului Video Art au realizat propria lor producție, un reportaj în care s-a reflectat derularea întregului festival de-a lungul întregii săptămâni, de exemplu, interviuri cu personalitățile marcante ale UNICA: Georges Fodeur, președinte, Jan Essinger, secretar general. Evenimente, etape de concurs, toate s-au constituit în momente punctate de reportajul echipei românești, reportaj apreciat în cadrul Galei decernării premiilor, din final și care, la data redactării prezentului material este postat pe mai multe site-uri internaționale, care reflectă activitatea UNICA, an de an.

Evenimentul a reprezentat un prilej extraordinar pentru adolescenții noștri, care au avut posibilitatea relaționării cu tineri din alte țări, având aceeași pasiune, au identificat plusuri și minusuri în sistemele educaționale ale celorlalți. Înainte de toate, au avut parte de o experiență irepetabilă. La final, putem afirma cu certitudine, odată cu prof. Viorel Ieremie și elevii săi pasionați de film: Video Art are vocația originalității. Unic & UNICA.

ITINERARII

De o parte și de alta a călătoriilor

Veneția

◆

Călătoriile sunt ca prietenii vechi, căutare și descoperire în adolescență și tinerețe, bucurie de a te plimba tihnit și de a privi mai târziu. Pe la vârsta aceasta mi s-au așezat călătoriile precum prietenii. Lista de muzee, obiective culturale și tot atâtea cuvinte fără de care nu plecăm într-o călătorie s-au așezat la terasele însorite și la pasul lent. Călătoria dinăuntru, înăuntrul muzeelor, castelelor, galeriilor a devenit pentru mine călătoria în afară, a străduțelor, a liniștii de pe un feribot, a bucuriei unei cești de espresso, de ceai sau a unui brezzell pe o bancă sau la o terasă pe plajă. După ce omul vede, vine timpul să și privească. Nu să admire, ci să respire.

◆

Anamaria Blanaru, absolventă Petru Rareș

Dacă ai crescut îndeajuns în ale călătoriilor și ai ajuns în a doua parte a vieții de călător luați la pas, lângă Veneția, trei insule în care timpul are nesfârșită răbdare cu omul. Murano e cea mai cunoscută insulă pentru sticla sa și meșteșugarii care îți arată organizat cum se fabrică o vază de flori sau o pisică din sticlă. Pe străduțele sale însă care șiruiesc printre clădiri, pasul o ia printre terasele mici, printre bărcile trase la mal și printre pușinii localnici mult prea obișnuiți cu turiștii. Vitrinele te ademinesc cu tot ce înseamnă murano sau cu măștile venețiene care să-ți amintească unde te afli.

Aproape de farul din Murano, un vaporetto mult prea aglomerat te va duce pe Burano, insula în care fiecare clădire are altă culoare intensă. Nu cred să existe oameni triști în cel mai viu colorat loc pe care l-am văzut până acum. La balcoanele mici sunt înșirate, în stil italian, haine la uscat, și, din când în când, câte o pisică se însorește. Te întrebi cum îți poți câștiga traiul într-un astfel de loc menit doar turismului. Nu m-aș mira dacă

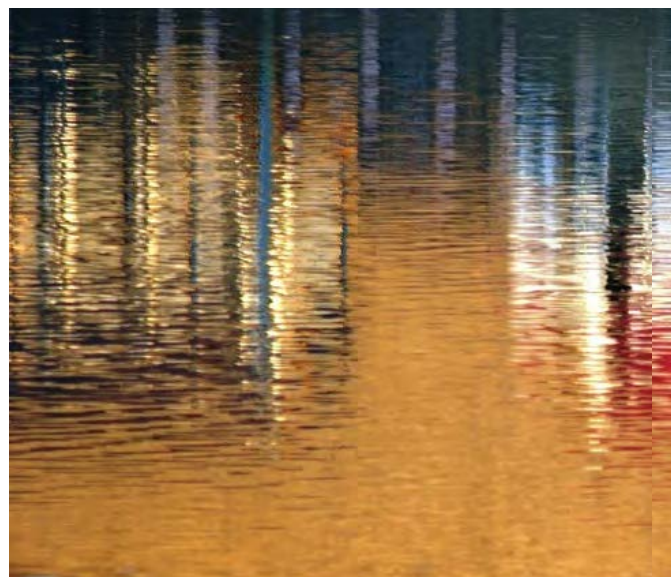

foto: D. Monroy

localnicii de aici sunt mai aplecați către stat și privit decât către muncă. Ar fi și păcat să fii închis într-o clădire opt ore pe zi când e atât de multă frumusețe în afară.

BURANO E ASTFEL INSULA UNEI PLIMBĂRI SCURTE, A UNUI POPAS LA O TERASĂ PENTRU A LUA LINIȘTIT PRÂNZUL. ȘI ÎNCEPUTUL UNEI ALTE CĂLĂTORII.

Doar din Burano puteți lua un alt vaporetto spre Torcello, o insulă mai puțin știută de turiști, în care aerul de Veneția e departe. O insulă mai deloc amenajată din care nu lipsește cetatea către care ajungi la pas, pe malul unui canal. Aproape de cetate, spre stânga, turiștii se pot opri pe un șezlong sau la masa unei terase verzi. Chelnerii amabili îți îngăduie să stai cu orele liniștit în fața unei cești de cafea și a unei liniști după care sigur tânjești într-o vacanță. Din când în când doar, deosebit de atent, chelnerul te întreabă dacă îți mai dorești ceva. Dar ce poți să-ți mai dorești? Poate doar la pachet liniștea locului, aerul și credința că te vei mai întoarce. Poate nu curând, dar măcar o dată să îi înveți și pe alții că o călătorie nu trebuie să însemne doar clădiri în stiluri neștiute, muzee celebre și galerii.

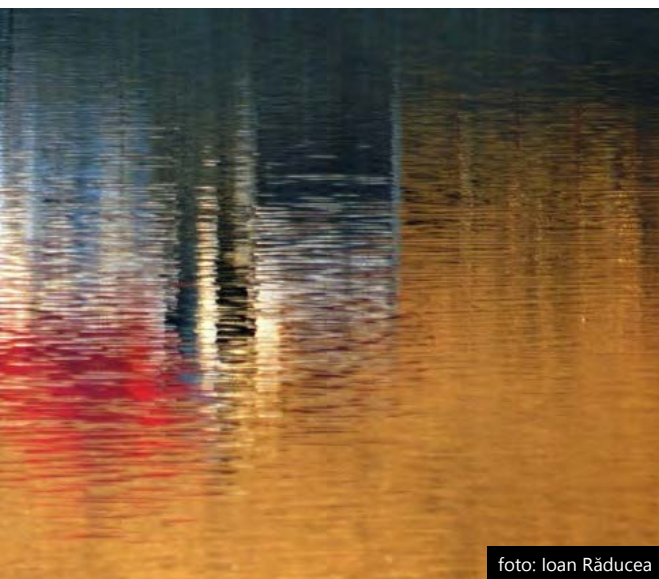

foto: Ioan Răducea

Despre *Moskova* mea

„Moskova îi obligă pe oameni, în special pe străini, să-și simtă limitele, intimidându-i” a spus cineva. Și câtă dreptate a avut! Datorită unor prieteni, mă aflu în Moskova de vreun an. Am venit aici fără să cunosc prea bine limba rusă și negândindu-mă niciun moment la ce înseamnă un oraș atât de mare și atât de... rusesc.

Romina Bejenari, absolventă „Băncilă”

Romina Bejenari a absolvit Colegiul de Artă (secția Actorie), a urmat cursurile Facultății de Filozofie (specialitatea sociologie) și în prezent locuiește în Moskova.

Fiind absolventă de sociologie, am avut ocazia pe la cursuri să tot aud de aculturație și de bariera psihologică peste care e greu să treci într-un loc străin, dar nu prea credeam că există așa ceva. Și totuși! Nu e greu să muncești sau să înveți limba țării gazdă, mai dificil e să trăiești lângă niște străini deseori neprimitori, într-un loc pe care nu-l poți numi „acasă».

Ca să-ncep cu începutul, prima impresie, bineînțeles, e cea vizuală. Moskova e un oraș frumos, dar nu are o arhitectură care să-l definească întru totul, fiind un amestec de business-centre, biserici și clădiri sovietice. Extremele din perioada stalinistă și cea actuală există, ele punându-și acut amprenta asupra a ceea ce înseamnă orașul. De exemplu, în Piața Roșie se văd clar contrastele: Mausoleul lui Lenin pe de o parte și Centrul Comercial Gum, un simbol al consumului capitalist, de cealaltă parte. Nu sunt expert, așa că nu o să-mi dau prea mult cu părerea în ceea ce privește arhitectura, dar e clar că orașul respiră pe mai multe volute și nu a reușit să împace istoria (care asemenea unui uriaș își arată capetele peste tot pe străzile moscovite) cu noua realitate, încă neașezată, neasimilată.

POT SPUNE CU CERTITUDINE UN SINGUR LUCRU: NU AM VĂZUT NIMIC FABULOS PÂNĂ ACUM. ȚINÂND CONȚ DE RESURSELE PE CARE SE TÔT LAUDĂ CĂ LE AU, RUȘII AR PUTEA IMPRESIONA DIN CÂND ÎN CÂND, PENTRU CĂ-ȘI PERMIT, NU-I AȘA, DAR OCHIULUI ATENT NU-I SCAPĂ ABSENȚA UNEI VIZIUNI UNITARE ȘI ÎNCERCAREA DE A EPATA CU ORICE PREȚ.

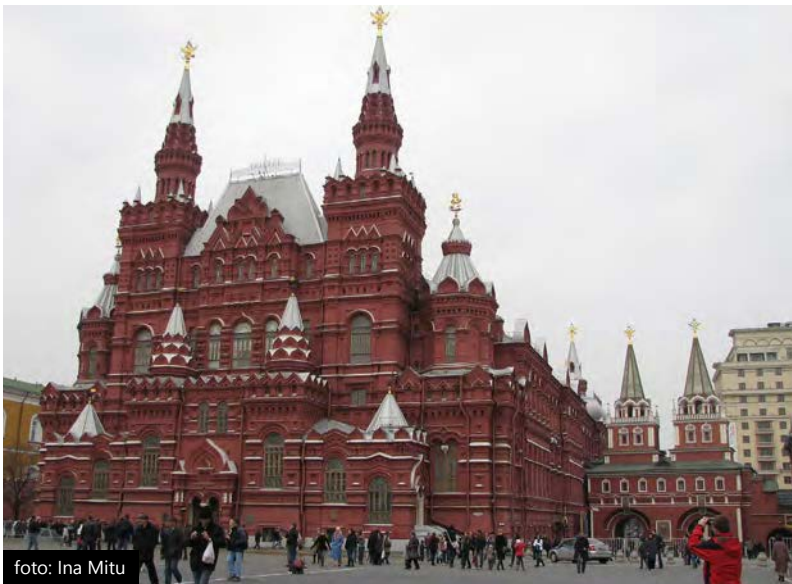

foto: Ina Mitu

foto: Ina Mitu

În ceea ce privește educația, în Moscova există 75 de instituții importante de învățământ printre care și faimoasa „Universitate de Stat”. Cu toate acestea, locuitorii bogați, care nu sunt deloc puțini, își trimit copiii la studii în străinătate. Aceeași situație o întâlnim și în sistemul medical: persoanele care își permit se tratează în alte țări, evitând clădirile cenușii ale spitalelor din capitală.

CEEA CE-MI PLACE ÎN MOSCOVA E FAPTUL CĂ OAMENII CITESC MULT. DE FIECARE DATĂ CÂND MERG CU METROUL VĂD OAMENII CITIND. AR FI INTERESANT DE AFLAT DE UNDE NEVOIA ACEASTA DE A SE SCUFUNDA ÎN MEANDRELE UNEI ALTE REALITĂȚI, DE A SE SUSTRAGE CONCRETULUI.

Îmi place, de asemenea, că sunt multe teatre, iar oamenii chiar merg la teatru, etalându-și croiala elegantă a hainelor, deși în Moscova acest gen de reprezentație a ajuns un lux. În ceea ce privește accesul la informație, totul e sub control. Faptul se vede cu ochiul liber, nu e nevoie să te uiți prea mult la știri. În Rusia, și în Moscova în special (spun asta pentru că aici cam totul se învâрте în jurul acestui oraș), încă există cultul personalității și conducerea e destul de rigidă în ceea ce privește informația primită de popor.

Până aici n-ar fi nicio problemă, plusuri și minusuri sunt peste tot, numai să vrei să le găsești, însă eu personal, am o problemă cu oamenii. M-am ferit întotdeauna să mă pronunț în privința unei națiuni sau a unei rase, dar cu rușii e mai greu..., pentru că, cel puțin locuitorii Moscovei sunt atât de mândri de ei și de faptul că sunt ruși de parcă ar fi făcut descoperirea tuturor vremurilor! Se supraapreciază continuu, uneori nemeritat, și au o părere proastă despre mai toți nonrușii. Să vă dau un exemplu în acest sens: când Republica Moldova a decis că viitorul înseamnă Uniunea Europeană, conducătorii de la Moscova au dat undă verde presiunilor. În Moscova muncesc mulți moldoveni și până acum ei au fost primiți cu brațele deschise. În ultimul timp însă au început să fie expulzați pentru motive stupide sau greu de înțeles. O persoană pe care o cunosc nu a putut intra în Moscova

fiindcă avea o datorie (de aproximativ 2 dolari) la o companie de telefonie mobilă rusească. Un alt cunoscut aflat în 2014 că fusese „deportat” din 2010, de 4 ani deci, timp în care el intrase și ieșise din Rusia de nenumărate ori. Or acum nu l-au mai primit, spunându-i-se că trebuie să rămână în Republica Moldova până expiră hotărârea respectivă (care fusese luată pe 5 ani). Situația din vamă este la fel de tensionată: oamenii sunt dați jos din mijloacele de transport ca și cum ar fi ajuns la destinație, fără a li se oferi nicio explicație pentru acest tratament sau pentru timpul pierdut. Și lista poate continua. În momentul în care aud că ești moldovean, li se schimbă privirea, tonul, mimica și înțelegi imediat că au o părere proastă despre tine. În plus, se fac tot felul de glume pe seama intrării Republicii Moldova în Uniunea Europeană: în limba rusă, Europa rimează cu „jopa”, care se traduce „fund”...

Această situație mă obligă să mă gândesc de când a devenit virtute faptul că te-ai născut pe un pământ bogat în resurse? Ți dai asta dreptul sau îți imprimi în subconștient disprețul față de ceilalți? Ești doar un norocos! Nu ești nici mai deștept, nici mai frumos și nici mai civilizată! Sunt sigură că există și ruși cu simțul măsurii și primitori și calzi și-aș vrea să-i cunosc ca să-mi schimb părerea despre ei și despre Moscova (din câte am înțeles, o să mai stau aici o perioadă...), pentru că în momentul în care locuiești undeva mai mult timp, arhitectura, infrastructura, politica nu mai contează.

PENTRU MINE, UN LOC ÎNSEAMNĂ, ÎNTÂI DE TOATE, OAMENII CARE TRĂIESC ÎN EL.

Și tot timpul o să-l caracterizez în funcție de relațiile mele cu ei, de felul în care mă primesc și mă tratează acești oameni, pentru că eu nu interacționez cu clădirile, monumentele sau parcurile din Moscova, ci cu oamenii, cu acele ființe pe care încă le simt profund străine și reci. Poate, dacă aș fi trecut pe aici doar în vizită, părerea mea ar fi fost alta și-aș fi văzut cu alți ochi acest oraș și pe locuitorii lui! Dar, până în momentul acesta, Moscova e departe de a fi a mea sau a altor străini. Moscova este doar a rușilor moscoviți. Atât.

Din Dubai cu dragoste

„The higher I fly, the better the view!
See you at the next destination!”

Cristina Donisă Dzukam, absolventă „Băncilă”

Niciodată nu m-am considerat o persoană norocoasă, însă, cu toate acestea, nu am renunțat nicio secundă să lupt pentru a-mi atinge țelurile. În vara anului 2009 am terminat Universitatea de Artă Teatrală la Târgu-Mureș, dar, după câteva tentative eșuate de a găsi o modalitate să valorific ceea ce învățasem, am renunțat și m-am reorientat către un domeniu care să-mi asigure o anumită stabilitate financiară, în care să existe criterii ferme de promovare a valorii și care, în aceeași măsură, mi-a dat posibilitatea de a mă gândi ce îmi doresc cu adevărat să realizez. Teatrul a rămas doar o experiență, o provocare interesantă legată de o perioadă extrem de frumoasă, spre care uneori privesc senin, cu un zâmbet în colțul gurii. Împinsă de ambiția de a-mi demonstra că nu există „nu pot” și de dorința de a vedea fiecare colțișor al lumii (un vis pe care îl aveam din copilărie), pe 24 februarie 2013 am decis că este momentul să-mi schimb existența, să mă arunc în necunoscut, să-mi caut un job care să-mi dea aripi nu doar la figurat. De doi ani sunt mamă, soție și cabin crew (însoțitoare de bord sau stewardesă) pentru cea mai luxoasă companie aeriană din Orientul Mijlociu, pe scurt de doi ani mă simt împlinită și cred că a împărtăși frânturi din experiența mea înseamnă o încercare de a vă convinge că nimic nu e imposibil atunci când ai curajul să testezi, să crezi în visele tale și să lupți pentru ca ele să devină realitate.

Dacă pentru unii „cerul este limita”, pentru mine este a doua casă, este calea care îmi pune la picioare cele mai minunate locuri, culturi, tradiții despre care nu știam mai nimic înainte și, nu în ultimul rând, o diversitate de oameni. Lucrez cu peste 120 de naționalități diferite și

în fiecare zi învăț lucruri noi, descopăr aspect inedite, devin tot mai tolerantă și mai deschisă. Am remarcat că, în general, noi, europenii, suntem plini de prejudecăți și reticenți față de anumite naționalități, ne e greu să acceptăm alte moduri de a fi, valori diferite de ale noastre și adesea judecăm dor prin prisma clișeelelor oferite de media. Preferăm confortul ignoranței unei priviri receptive-interogative.

FIIND O COSMOPOLITĂ CONVINSĂ, AM ALES DUBAIUL, O METROPOLĂ UNDE TRĂIESC ȘI MUNCESC PERSOANE DE NAȚIONALITĂȚI DIFERITE, UNDE POȚI AUZI PESTE 150 DE LIMBI SAU DIALECTE, O METROPOLĂ FURATĂ DEȘERTULUI, RIDICATĂ DIN NICIM ÎN MAI PUȚIN DE 50 DE ANI ȘI A CĂREI TRĂSĂTURĂ DISTINCTIVĂ ESTE OPULENȚA.

Cultura arabă este uluitoare, la fel și lumea Orientului Apropiat. În Dubai nu există atacuri teroriste și femei care trăiesc în umbra bărbatului, nu există sărăcie și nici prejudecăți, ci respect, diversitate culturală, deschidere spre nou și toleranță. Locuitorii Emiratelor Unite Arabe nu vorbesc doar limba arabă, ci deopotrivă engleza, hindi, urdu și farsi. Bărbații poartă Dishdasha (o cămașă lungă, albă), iar femeile Abaya (o rochie de culoare neagră, care le acoperă din cap până în picioare). Femeile arabe nu ies din casă fără make-up, iar Abaya acoperă cele mai luxoase brand-uri; indiferent că sunt tinere sau mai în vârstă, ele sunt mereu extrem de elegante, cu un pas înaintea modei, iar bijuteriile scumpe le acoperă nu doar degetele de la mâini și de la picioare, ci și gleznele, gâtul sau încheieturile brațelor. Deși vorbim despre un oraș

cosmopolit și avangardist, un lucru a rămas neschimbat: religia. Islamul își are locul lui bine definit și nu își pune amprenta doar asupra vieții musulmanilor, ci asupra oricărei persoane, indiferent dacă aceasta decide să locuiască în Dubai sau doar să vină într-o scurtă vacanță.

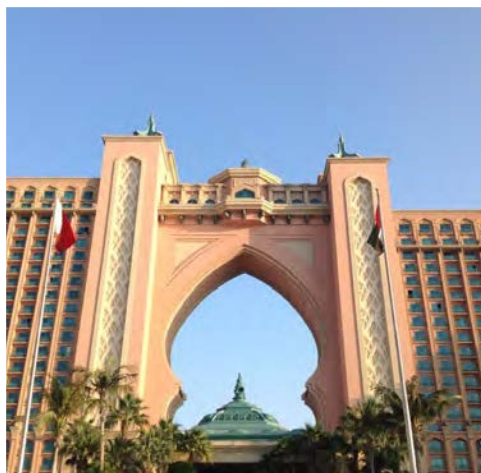
Ramadanul e o adevărată încercare, 40de zile fără mâncare și fără apă până la asfințitul soarelui, iar dacă religia ta nu este cea musulmană, poți să te bucuri de un pahar de apă sau de un prânz copios însă doar departe de ochii lumii, în intimitatea apartamentului, altfel riști să fii sancționat. Un alt lucru cu care mi-a luat ceva timp să mă obișnuiesc este că săptămâna începe conform calendarului islamic cu duminica, iar vinerea și sâmbăta e weekend, moment în care localicii obișnuiesc să meargă în mall-uri și să își etaleze ultima achiziție în materie de mașini, una mai strălucitoare și mai scumpă decât alta.

A spune că îmi place să trăiesc în Dubai e prea puțin. Pur și simplu, iubesc viața mea de aici, ador orașul, atmosfera cochetă, de un lux rafinat, tradițiile respectate cu sfințenie în ciuda păcerilor care te îmbie la tot pasul și, mai ales, mă fascinează faptul că după mai bine de doi ani Dubaiul încă are mistere la care nu am avut acces și pe care așteaptă probabil momentul potrivit să mi le descopere. În zilele libere, îmi este greu să mă decid dacă să iau cina undeva în zona „fântânilor dansatoare” și să admir silueta celei mai înalte clădiri din lume, Burj Khalifa (peste 800m), să îmi beau ceaiul în Burj al Arab sau să mă relaxez la piscina unui hotel de 5 stele, unde am acces gratuit oferit de compania aeriană pentru care lucrez. Opțiunea vine întotdeauna în funcție de starea de moment și niciodată nu mi s-a întâmplat să fiu dezamăgită. Dimpotrivă, am impresia că ceva îmi scapă mereu printre degete, că nu voi reuși niciodată să mă bucur întru totul de ceea ce îmi poate oferi orașul.

DUBAIUL E AȘADAR PENTRU MINE NU DOAR LOCUL UNDE TRĂIESC ȘI ÎN CARE FAMILIA MEA MĂ AȘTEAPTĂ CU UN ZÂMBET LARG DUPĂ FIECĂRE ZBOR, CI SPAȚIUL DIN CARE ÎNCEPE O NOUĂ AVENTURĂ, UN NOU ZBOR CĂTRE UN ALT VIS.

Fiecare decolare mă poartă către un alt ținut, fie că e în Australia, America de Nord sau de Sud, China sau Thailanda... Și chiar dacă uneori îmi pare că am visat urât, îmi dau seama că în realitate numai ce m-am întors din India sau din Pakistan...

Indiferent cât de lung sau de obositor a fost zborul, Dubaiul mă așteaptă de fiecare dată leneș și opulent sub razele unui deșert care nici el nu poate rezista ispitei de a-i fi aproape.

Lucrurile care nu ne sperie.

Viena,

jurnal de călătorie

Viața mea concentrează un amalgam dictat de cuvintele înțeleptei Eleanor Roosevelt: "Do one thing every day that scares you". Astfel, am acceptat să merg împreună cu o prietenă în Viena, la un curs de limbă germană, la care vârsta minimă de aplicare era de doar 16 ani. Timp de o lună am devenit studente cu acte în regulă la Universităt Wien, printre studenți din peste 70 de țări, majoritatea peste 20 de ani... Aici am realizat că vreau să locuiesc într-o mansardă boemă, cu geamuri în loc de pereți și grădini luxuriante, într-una din clădirile caracteristice de cinci etaje.

foto: all-free-photos.com

Magda Dincu, „Petru Rareș”

La început a fost magia orașului. Ce-ți poți dori mai mult decât să te trezești de una singură într-un oraș care de-abia așteaptă spirite hoinare, dormice să-și încânte simțurile. Serile luminoase, dar răcoroase, vinurile aromate, oamenii stilați și alura imperială sunt doar câteva atuuri ale fundalului. Străduțele mai înguste sau mai largi, din centru sau de la periferie, toate te întâmpină cu arhitectura unică, cu care te poți obișnui, dar pe care nu o poți uita așa ușor: în fiecare zi te surprind la fiecare colț. Totuși, după o săptămână în care trezirea

la ora 8 și învățatul constant pare ceva exagerat pentru zilele lunii august, dorul de mama și indulgența ei și-au făcut apariția. Unde mai pui că trebuia să ne cumpărăm sau să ne facem singure de mâncare, chiar dacă stăteam în căminul campusului. Slavă Domnului, nu am ars și nu am inundat nimic... Accidentally on purpose, am nimerit chiar lângă cel mai ieftin mall, special construit pentru români. Nu era zi în care să nu auzim melodioasa noastră limbă, dar și excesul de zel, coloritul insultelor românilor, bucuroși că nimeni nu-i înțelege. După ce ne asiguram

că ne putem simți ca într-unul din mall-urile de acasă, dădeam fuga la localul cu specific chinezesc, servit sub forma unui bufet suedez. Nu putem comenta decât... "no comment", servicii impecabile.

Am cunoscut oameni din cei mai diverși: de la artiști italieni până la doctori neurologi din Oman sau studenți din Canada, Polonia sau Brazilia. Toți s-au dovedit a fi oameni fantastici, plini de viață, cu atitudinea molipsitoare, lipsită de griji, tipic austriacă, ce mizează deja pe Viena pentru masterat sau pentru un loc de muncă. Deși adunați în acea clasă din diferite medii sociale și profesionale, aveam cu toții același scop: interacțiunea și aprofundarea limbii și a culturii austriece. Acestea ne-au oferit un oarecare sentiment de egalitate, dar și de responsabilitate pentru viitorul nostru, intrând în contact cu o clasă socială de elită. Totuși, la un moment dat mi-a răsărit un zâmbet, imaginându-mi cât ar rezista acești oameni dacă ar face cunoștință cu România din documentarele lui Carmen Avram despre sărăcie...

PROFESORII NU AU TERMEN DE COMPARAȚIE. NU-MI AJUNG DEGETELE DE LA MĂINI SĂ ENUMĂR TOATE TEHNICILE ȘI IDEILE INGENIOASE CU AJUTORUL CĂRORA NE ÎNVĂȚAU... SĂ ÎNVĂȚĂM.

Toți erau profesori universitari, trecuți de 40 de ani, cu o vastă cultură generală, poligloți și cu reușite multiple în domenii variate. Toți își predau materia cu mare plăcere. Profesorul meu era o... figură: înalt, cu o statură impunătoare, ochi albaștri, păr grizonat cu plete cârlionțate, un André Rieu cu mai mulți ani în spate. Unde mai pui că a cochetat și cu teatrul, jucând un rol important în compunerea corurilor pentru diverse operete. Printre altele, mi-a plăcut că punea accentul pe dimensiunea practică, nu doar pe teorie. Vorbitorul ca vorbitul, era la ordinea zilei, dar primordial rămânea accentul ca dușman recunoscut. Dacă se întâmpla să se repete un cuvânt de mai multe ori și să nu înțelegi, erai pus pe un scaun, în mijlocul clasei, profesorul se așeza în spatele tău, închideai ochii și intrai în transă. În spatele tău era, acum, Dumnezeuul cuvintelor și nu-ți dădea drumul până ce nu atingeai punctul proximal al perfecțiunii. Exemplu de dedicare pentru progresul elevului.

Până a nu cunoaște locuitorii țărilor vestice, am crezut că e imposibilă viața liniștită și fără stres la oraș. La Viena, relaxarea se învață, iar vienezii se pricep de minune. Și nu doar atât am învățat. Din păcate, am fost trezită din propriul vis și forțată să realizez că poți fi liber doar la tine în țară, unde ți se trec mai repede cu vederea o greșală, două. Aici, în schimb, orice greșală se platește dublu. Fiind românce obișnuite cu jumătăți de măsură, nu ne-a

foto: commons.wikimedia.org

venit să credem când am fost strânse cu ușa, la propriu, să plătim pentru neatenția noastră. Stresată din cauza unui examen care o aștepta în aceeași zi, prietena mea și-a uitat în cameră abonamentul lunar pentru tram și chiar atunci s-a întâmplat să ne verifice controlorul. Spre marea noastră mirare, am avut de plătit dublu prețul abonamentului de 50 de euro, plus un bilet de 3 euro...

O alta întâmplare amuzantă s-a petrecut când dădeam examenul. Profesoara m-a întrebat de ce-mi place Austria. Eu am spus că este o țară curată, cu oameni practici. Atunci profesoara s-a uitat la mine debusolată și mi-a replicat: "Curată, bine, am înțeles, dar oameni practici?! Cred că ne confundzi" În următoarele zile aveam să îi dau dreptate...

foto: commons.wikimedia.org

foto: commons.wikimedia.org

Când am ajuns, am aflat că nu sunt cazată în același cămin cu singura româncă cu care venisem și cu care urma să stau timp de o lună. Astfel, în timp ce a trebuit să mai aștept vreo trei zile pentru a corespunde programul meu cu cel al conducerii căminului pentru a-mi schimba camera, am dormit pe o saltea, lângă patul ei, sperând că nu poate fi mai rău de atât. Un alt incident "întârziat" a fost legat de cardul pentru plătit mașina de spălat. După ce l-am cumpărat de la femeile de serviciu, am cutreierat 3 filiale ale băncilor responsabile cu încărcatul. În final ne-am dat bătute, am lăsat aerele de boeme deoparte și ne-am înarmat cu spiritul de gospodină tipic bunicuțelor de acasă: am spălat hainele la mână timp de o lună, am improvisat o sfoară și am economisit și bani. Caracter

autentic moldovenesc: românul nu excelează la nimic, dar e priceput la toate.

Chiar și singurătatea se poate savura pe deplin, deoarece nu te gândești cu frică la cine te pândește de după colț, ce este pe cale să-ți facă omul din fața ta, câți câini pot să te ferfenitească dacă o ieși pe o scurtătură... Ești liber să-ți imaginezi, totuși, cum te metamorfozezi în Sissi și te plimbi prin imensele curți ale palatelor sau te poți juca de-a haiducul/detectivul în găsirea celor mai dichisite "Ottakringer", berăriile cu tradiție, administrate cu grijă chiar de localnici. Serile nu e bine să ieși dacă nu ai un partener. Străduțele te îndeamnă la melancolie și e chiar riscant să fii singură, pentru că niciun bărbat nu "s-ar da la tine", această expresie fiind pur și simplu inexistentă în vocabularul lor. E adevărat că diversitatea atinge cote inimaginabile: poți întâlni negri, cupluri de gay cu copii, adolescenți rebeli și inexplicabil de fericiți, dând impresia că Raiul există pentru unii chiar pe Pământ. Aceștia din urmă au fost pentru mine o sursă interminabilă de fascinație, cu stilul lor excentric, dar total inofensiv. Poți să-i examinezi cel mai bine la metrou, de la ora 24. când zâmbetele par să nu mai încapă pe fețele lor.

AM AFLAT PE PIELEA MEA CĂ VIENA ESTE ORAȘUL CU CEA MAI BUNĂ CALITATE A VIETII DIN LUME, SURCLASÂND MELBOURNE ȘI VÂNCOUVER. VIAȚA ESTE MAI SCUMPĂ DECÂT ÎN ROMÂNIA, DAR PREȚUL SE PUNE PE CALITATE, NU PE CANTITATE.

De exemplu, kebabul este preparat de turci după rețeta originală și este chiar mai sănătos și mai delicios. Austriecii trăiesc într-un lux devenit deja firesc pentru nivelul lor de trai. Aproape jumătate dintre venituri ajung la stat, de aici fiind direcționate către pensii. În funcție de loialitatea unei persoane către o firmă, aceasta poate câștiga pe lună mai mult decât un angajat. Astfel, când ești tânăr ești obligat să economisești, iar când ești bătrân nu mai ești un "pericol" pentru societate și pentru tine însuși, nu-ți mai permiți să riști, ai alte priorități. Astfel, unii ar putea spune că e un oraș bătrânicios. Desigur, nu se ating procente ridicate ale adolescenților englezi în stare de ebrietate pe care i-ai putea întâlni seara pe stradă. Este un oraș cu legi de fier, pentru studenți cu gust pentru cultură, mai ales. Îndrăznesc însă aici să spun că, oricând ai nevoie de o pauză, orașul nu duce lipsă de viață de noapte și diverse metode de relaxare. Pe de altă parte, Austria pare țara cu cea mai multă poliție pe metru pătrat. În timp ce trebuie să mai ai un job pentru a lucra ca polițist, trebuie să faci doar niște cursuri pentru a te specializa.

Ceva totuși parcă lipsește. Prea multă ordine... Unde o fi zbuciumul tipic românesc... În sfârșit am înțeles cum

reuesc popoarele vestice să-i schimbe pe românii plecați peste granițe. La fel ca noi, am întâlnit și români care erau încă în procesul de tranziție. Români dintre cei mai reprezentativi: de la bătrânele din zona metroului, cântând melodii țigănești/tradiționale cu versuri românești, până la țigănași ce vând ziare și de care îți este frică să nu cumva să te recunoască și sa flirteze cu tine, în stilul lor unic și inegalabil. După o întâmplare nu tocmai plăcută, am recurs la zile întregi de post lingvistic, o așa-zisă încercare de emancipare, conform căreia limba română nu mai exista în vocabularul nostru. Ca

foto: Pedro Szekely

să înțelegeți mai bine cât de periculoasă poate fi amenințarea de care ne feream citiți în continuare: eram într-una din stațiile centrale de autobuz, când un țigănaș se apropie și începe să converseze cu noi, deși noi nici nu-l băgasem în seamă. Am încercat să îl evităm, dar n-am scăpat de el decât după un set de replici... acide, pe care nu ne-am fi așteptat să le auzim tocmai prin Viena. Această experiență nu ne-a adus aminte doar de țărișoara noastră oprimată, dar ne-a retrezit, totodată, mai arzătoare ca niciodată dorința de a părăsi cât mai repede acea pală de energie negativă, pentru a migra spre „țări de foc”, citându-l pe prozatorul Geo Bogza.

NU POT SPUNE CĂ NU M-A ÎNCÂNTAT PE TOATE PLANURILE ÎNTREAGA EXPERIENȚĂ, ÎN SPECIAL GUSTUL INDEPENDENȚEI, DAR ACUM PARCĂ NU MAI AȘTEPT SĂ PLEC CU ORICE PREȚ DE LÂNGĂ PĂRINȚI ȘI PROFESORI...

O parte din mine și-ar fi dorit să ia măcar o fărâmă din acea lume prea bine pusă la punct în țara mea cea binecuvântată doar de un trecut presărat cu tradiții, dar blestemat cu semeni ce uită să le mai cultive... Nu pot decât să sper la un viitor mai bun pentru copiii mei și la o șansă de a îmbunătăți, de a face o schimbare în țara mea, pe care aș accepta-o cu ochii închiși. Pe de altă parte, precum știm cu toții, nimeni nu e profet în țara lui: este în esența ființei umane să cutreiere, să cunoască, să analizeze, ca apoi să se reîntoarcă la origini. Iar acest lucru nu ne sperie...

foto: commons.wikimedia.org

ARTE S

Arta ca dialog:

Ce are publicul de spus?

Alexandra Masgras, absolventă Băncilă

Anul acesta în februarie, tabloul realizat de pictorul francez post-impressionist Paul Gauguin *Nafea Faa Ipoipo* a fost cumpărat cu 300 de milioane de euro, devenind astfel cea mai scumpă operă de artă tranzacționată vreodată. În fața unor asemenea sume, nu trebuie să fii un consumator avid de artă vizuală să te întrebi: „Cum este apreciată valoarea unei opere de artă?”.

După câteva luni în care am putut observa lumea artei din Marea Britanie din perspectiva (destul de limitată, trebuie să recunosc) a unui spectator străin, am reevaluat modul în care înțeleg relația dintre artist și public și, mai ales, rolul propriu-zis al publicului de a valoriza o lucrare – de a-i crea înțeles, valoare simbolică și, implicit, valoare monetară. Cred că acum e momentul să menționez că, potrivit documentarului realizat de BBC în 2009 *The Great Contemporary Art Bubble*, în Marea Britanie mai mulți oameni merg anual la galerii de artă și muzee decât la meciuri de fotbal. Dacă nu aș fi fost aici de ceva timp deja, această statistică mi s-ar fi părut surprinzătoare. Însă după mai multe vizite la galerii și muzee la ore diverse – așa cum permite programul unui student – am realizat că există într-adevăr un public numeros interesat de artă. Ceea ce mi s-a părut semnificativ nu e numărul de vizitatori în sine, ci mai ales atitudinea pe care ei o au în legătura cu arta. Publicul britanic este încurajat să interacționeze cu exponatele, să descopere ce îi place, să exprime ceea ce simte. Bineînțeles că există reticență și aici, în special în legătură cu arta contemporană, dar în general, publicul *răspunde* la ceea ce îi este prezentat. Nu e deloc ieșit din comun să auzi oameni

de vârste diverse în fața unui tablou abstract, spunând „Îmi place forma asta... și dimensiunea, are un impact...”. Sunt cuvinte simple, nu terminologia unui critic sau a unui curator. Deși par să nu spună aproape nimic; totuși eu le consider importante. Arată de fapt că publicul nu refuză să își exprime opinia sau emoția pe care i-o provoacă o lucrare, chiar dacă nu o înțelege în totalitate.

O OPERĂ DE ARTĂ NU ARE VALOARE DACĂ NU INTRĂ ÎN DIALOG CU PUBLICUL – INVESTIM VALOARE SIMBOLICĂ ÎN ARTĂ TOCMAI PRIN LEGĂTURILE PE CARE LE CREEM CU ACEASTA.

Recent am găsit într-o carte pe care o recomand celor interesați de culisele din lumea artei – *Seven Days in the Art World* de Sarah Thornton – un citat din Dave Hickey (critic american artă) care spunea că nu îi pasă de intențiile artistului, ci îi pasă dacă lucrarea arată ca și cum ar avea niște urmări. Dacă artistul își pierde în prezent locul lui privilegiat, cine îl înlocuiește? Este evident că o lucrare nu poate acumula valoare și sens independent de noi, de public. Cred că diferența de atitudine dintre publicul cu care eram obișnuită în Iași și cel de aici, mai activ și mai dispus să își pună întrebări în fața unui exponat și să caute, să creeze sens, are un impact enorm în cealaltă sferă a lumii artei – cea a producției. Dacă ne dorim artă care să semene mai mult cu cea *din Vest*, ar trebui să ne auto-educăm – să ne cultivăm răbdarea de a vizita un muzeu, o galerie, să stăm în fața unui exponat mai mult de 10 secunde, să ne construim o cultură vizuală și apoi

foto: Bogdan Pîrău

să cerem artă așa cum ne așteptăm ca aceasta să fie: în pas cu ce se întâmplă la nivel global.

La început, am considerat impasul în care se află în prezent arta din România o *criză instituțională*. În primul rând, sistemul educațional-artistic nu ține pasul cu arta contemporană internațională, prin urmare, artiștii formați în instituțiile românești nu sunt integrați în framework-ul global și așa galeriile ajung să expună același repertoriu învechit de portrete, peisaje și nuduri ani la rândul.

ACUM TIND SĂ CRED CĂ CEA MAI MARE RESPONSABILITATE ÎI REVINE PUBLICULUI. DACĂ PRIVIM LUCRURILE DINTR-O PERSPECTIVĂ MATERIALISTĂ, PRAGMATICĂ (POATE UȘOR EXAGERATĂ), ARTA NU ESTE O ENTITATE ÎN AFARA CONTEXTULUI SOCIAL ȘI NU OPEREAZĂ DEASUPRA ALTOR COMODITĂȚI: ȘI ÎN ECONOMIA ARTEI, CEREREA ȘI OFERTA SUNT COORDONATE.

Probabil că e mai ușor să acceptăm acest fapt pentru alte ramuri ale culturii vizuale – televiziune, spre exemplu: dacă nu s-ar uita nimeni la *Mireasă pentru fiul meu*, kitsch-ul acesta nu ar mai fi produs; s-ar fi făcut un singur episod-pilot, pe care publicul l-ar fi blamat și ar fi rămas undeva în arhivele televiziunii ca un experiment eșuat. Am senzația că lucrurile nu au stat chiar așa. Probabil așa găsi în cinci secunde informații pe Google despre câte sezoane are deja emisiunea respectivă, dar recunosc că

îmi este teamă de ce aș putea afla și trăiesc sentimentul penibilului. Extrapolând (și distorsionând) acest exemplu, publicul e la fel de responsabil și pentru ceea ce se produce și se expune în domeniul artei: atunci când vom vizita mai des galeriile care au curajul să susțină artiștii tineri – care nu au fost încă validați de vreun post în învățământul universitar sau de cronicile din presă, dar care au înțeles direcția în care se îndreaptă arta la nivel global – vom primi mai multe lucrări de acest fel.

Revenind la exemplul tabloului lui Gauguin de la care am început, acea sumă exorbitantă a fost dictată de valoarea pe care opera a acumulat-o în timp: a fost construită de public, de critici, de dealeri, de colecționari. E un exemplu evident de cum valoarea simbolică poate fi echivalată în valoare monetară și, mai mult, arată că o operă de artă depinde de public – de reacțiile și de atitudinea noastră, de cuvintele simple pe care alegem să le spunem sau nu. Așa că, dacă avem complexe despre arta din România care nu o egalează pe cea din Vest (au început „să îmi placă” din ce în ce mai mult aceste constructe: Vest, Est – în afară de faptul că promovează complexe de inferioritate/superioritate în funcție de perspectivă și cultivă ideea uniformității, nu folosesc la nimic), avem un punct de plecare pentru a schimba ceva.

PUTEM ÎNCEPE CU NOI, CU PUBLICUL, ȘI PRIMUL PAS ESTE FOARTE SIMPLU: RECOMAND EXPUNERE ÎNDELUNGATĂ LA ARTĂ!

Alexandra Masgras

studiază Istoria Artei la Universitatea din Glasgow, Scoția. În perioada liceului, pe care l-a absolvit anul trecut ca șefă de promoție, a fost redactor-șef al revistei „Alecart” și olimpică la Istoria Artei.

În Iași, prin cafenele și restaurante. Cu artă.

Simona Purcaru, absolventă Băncilă

Îmi plac localurile cu personalitate, care te învăluie în faldurile altor lumi, care nu se folosesc de artă doar din considerente manageriale, ci reușesc să alcătuiască un tot fantastic. Ador așadar spațiile în care viața, realitatea, se armonizează cu arta, pentru că în ele nu pătrunde oricine: bunul gust și bunul simț stau mână în mână. Recomandarea mea: Oscar, Motor, Tafrali și CinCin.

Am fost mai întotdeauna genul de persoană care, atunci când a avut de ales între a tăcea și a vorbi, a preferat să tacă. Port majoritatea discuțiilor cu mine însămi. Însă trebuie să recunosc că există momente când până și eul propriu mă plictisește de moarte. Când am descoperit asta, am căutat o scăpare și am găsit-o în artă. În ciuda vârștelor și a devenirilor interioare prin care am trecut, fascinația pentru artele vizuale a rămas constantă. Îmi place atunci când într-un spațiu pentru a servi o ceașcă de cafea sau un ceai verde să simt că rezonoz cu ambianța de acolo, să aud o poveste, să simt pulsul locului în care caut să-mi adun gândurile sau în care încerc doar să mă pierd pentru câteva ore pentru a mă regăsi și a o lua de la capăt. Chiar dacă nu prea am văzut localuri în care să se ceară un feedback, dacă cineva s-ar uita la expresia celor care stau acolo, ar afla destule. Cel mai adesea plictiseala de a se găsi într-un loc lipsit de personalitate, care nu știe să te cheme înapoi se citește pe chipurile lor.

Îmi plac localurile cu personalitate, care te învăluie în faldurile altor lumi, care nu se folosesc de artă doar din considerente manageriale, ci reușesc să alcătuiască un tot fantastic. Ador așadar spațiile în care viața, realitatea, se armonizează cu arta, pentru că în ele nu pătrunde oricine: bunul gust și bunul simț stau mână în mână și nu oricine se simte bine în astfel de locuri. Se instaurează astfel un fel de „selecție naturală”. Care sunt deci, locurile unde obișnuiesc să îmi petrec după-amiezile leneșe sau doar puținul timp liber pe care îl am la dispoziție în săptămânilor aglomerate?

Oscarul e în topul preferințelor mele, datorită amprentei lui Tudor Pătrașcu. Armonia și eleganța accentuează starea de confort pe care o ai încă din momentul în care pătrunzi acolo, indiferent dacă te oprești pe terasă sau decizi să pătrunzi în atmosfera distinsă din sălile dinăuntru. Tablourile semnate de Tudor Pătrașcu îți atrag privirile imediat. Aparent unitare, ele ascund o diversitate de linii și perspective, de soluții cromatice, de nuanțe.

VEI DORI SĂ REVII CU SIGURANȚĂ, SĂ LE PERCEPI DIN UNGHIURI DIFERITE, SĂ LE „DEGUȘTI” PE-NDELETE, SĂ LE LAȘI SĂ ȚI SE ALĂTURE SAU SĂ PORNEȘTI ALĂTURI DE ELE ÎNTR-O CĂLĂTORIE CU GUST.

Odată cu descoperirea lor, sintagma *cai verzi pe pereți* a dobândit o nouă conotație pentru mine. Eleganța se observă încă de la prima privire de ansamblu, însă interesant e cum fiecare colțișor îți provoacă imaginația prin prisma detaliilor și îți spune că, într-adevăr, acolo e un spațiu de poveste, special pregătit pentru tine, noul personaj. Oriunde te-ai așeza, ești purtat într-o lume care, fără a refuza realitatea, te plasează în același timp, într-un altunde, departe. Într-un mod naiv, am fost luată pe nepregătite și de un alt aspect: meniul! Eram ca un copil care se bucura de noile, superbe și nemaivăzutele lui acuarele și colora tot ce-i stătea în fața ochilor. Am pictat astfel semnificații elaborate la fiecare ilustrație, dând frâu liber imaginației. *Și acum văd în fața ochilor varza de Bruxelles luându-și „jucăriile” și plecând jalnică și parcă pătrunsă de lepră într-o poveste mai bună.* Genial.

De la eleganță trec la operele de artă ale lui Dragoș Pătrașcu și am ales această ordine deoarece clișeu conform căruia frumos înseamnă perfecțiunea aceea ordonată despre care învățăm la școală nu-și are locul aici. Am ajuns la o frumusețe motorie, antrenantă, printre pereții parcă rămași neschimbați de-a lungul a milenii și asupra cărora s-au imprimat crunte războaie. Mă aflu, așa cum

probabil bănuieți, în Clubul Motor, acolo unde ești prins într-un amalgam de mișcări și de senzații, unde simți că faci parte din ceva important, unde ți se induce sentimentul că ești martor și, în același timp, participând la facerea istoriei.

DA, NUMELE SE POTRIVEȘTE PERFECT CU CEEA CE E ÎNĂUNTRU: POVEȘTEA UNEI MIȘCĂRI FASCINANTE. CA ȘI CUM AI FI PRINS ÎN DEMONSTRAȚIA UNUI ILUZIONIST.

De parcă ai sta într-un tren, așteptând să pleci și trenul de pe linia alăturată pornește încet, iar tu ai impresia că te miști odată cu el. Dacă ai ghinionul să te uiți prea mult la motocicleta de pe perete e posibil să te trezești alergând de nebun, crezând că ai fost în cine știe ce film de acțiune, urmărit sau urmăritor, cu adrenalina pulsându-ți în vene. E interesant cum arta are un efect atât de zguduitor, inducând emoții, jucându-se cu simțurile, cu percepția timpului și a spațiului. Meritul rămâne, desigur, al lui Dragoș Pătrașcu. Doar alături de el, poți alerga în timp ce îți sorbi liniștit cafeaua, poți parcurge mile și milenii, furat de alte lumi, de sunetul dur al altor timpuri.

Dintr-un periplu perfect nu poate lipsi Cafeneaua Tafrați, un loc cochec, în care ajungi după ce mai întâi ești tentat de numeroasele cărți ce te așteaptă cuminti să le răsfoiești sau să le iei acasă în librăria Trafali. Adăpostită de zidurile groase ale Universității, în chiar inima acesteia, cafeneaua pulsează de viață tot timpul, rămânând în același timp discretă, invitându-te parcă la o vorbă dulce, la o confesiune cu glas șoptit. Ador liniștea care nu e tulburată de glasuri ridicate sau de atitudini nonconformiste, ci plutește peste cei aflați în trecere, învăluindu-i protector. O mare parte din timpul în care am rămas acolo l-am petrecut tăcând. Poate și pentru că m-am așezat de două ori la aceeași singură măsuță găsită liberă, chiar lângă tabloul meu preferat. Și dacă atunci când am fost prima dată, tabloul arăta de parcă mici demoni încercau să iasă prin pânză, ca și cum abia așteptau pe cineva care să-i observe, iar eu eram mai mult intrigată decât uluită, a doua oară am putut reflecta la jocul de linii abstracte și culori ale picturii, care m-au provocat să le descifrez sensul.

M-AM SIMȚIT ASEMENEA LUI NEWTON ÎNȚELEGÂND NU SENSUL, CI TRAIECTORIA MĂRULUI (NU DE AUR, CĂCI PRĂȘLEA A RĂMAS DEMULT ÎN LUMEA LUI „A FOST ODATĂ”).

Tabloul „buclucaș” m-a făcut să mă gândesc că operele de artă sunt într-o anumită măsură opera îngerilor

alungați din rai, datorită vicleniei cu care ispitesc și te prind în mrejele lor pentru toată viața. Și dacă mai adăugăm și prețul unei cafele la Tafrați și gustul delicios al produselor proaspete de patiserie, cu siguranță mă veți crede când vă spun cât de greu îmi vine să plec de aici.

Trec de la energie-masivitate-liniște la locul care nu spune doar o poveste, ci pare o carte întreagă, din care nu poți sări, oricât de grăbit ai fi, nici măcar o filă: sunt în restaurantul **CinCin** by Select. Este spațiul în care am regăsit mulțumirea pe chipurile celor mai diferite categorii sociale și tipuri umane. Ești o feminista convinsă? Ești un bărbat tânăr care vrei să dai impresia că nu-ți plac decât lucrurile dure? O doamnă singură? O persoană care a ieșit să facă o plimbare, plictisită de existența ei monotonă?

NU, NU E O RECLAMĂ, NU VREAU SĂ VÂND VREO BIJUTERIE DE FAMILIE SAU VREUN INSTRUMENT PERFORMANT DE DAT GĂURI ÎN PEREȚI! DOAR ÎNCERC SĂ VĂ CONVING SĂ ÎNTRAȚI ÎN CINCIN ȘI SĂ VĂ UITAȚI UN PIC LA (ȘI PE) PEREȚI!

Cred că aici, datorită tinerilor artiști Ramona Biciușcă și Daniel Pop, alături de arhitectul Horia Țundrea, este locul unde totul se poate întâmpla. Este acel spațiu de o eleganță simplă, în care am ajuns să văd de la păpuși de turtă dulce la un Wall-E mic, scheletic, care arăta de parcă voia cu orice preț să ne spună că suntem în secolul greșit. „Neconvențional” e cuvântul care sintetizează ceea ce îți oferă spațiul. Și asta pentru că aici poți să-ți imaginezi ce peisaj sau ce lume dorești fără să distrugi dreptul la vis al celui din urma ta. Este o artă atât de curată și care, fără niciun efort, stârnește toate simțurile. Îți dorești să trăiești fiecare emoție din acele creații parcă vrăjite de pe pereți în vârful degetelor... Și aici poți să ascuți sunetele metalului, deși el nu face nicio mișcare și, dintre voi doi, el pare cel ascultător. Cred că la CinCin am găsit arta cea mai curată, ca o codană așezată în bancă în prima zi de școală din clasa I, dar care a reușit să mă ia prin surprindere și să mă cucerească imediat și definitiv.

Dacă mi-ați cere acum să vă spun unde mă simt până la urmă cel mai în largul meu, unde îmi place să revin, unde aș vrea să fiu chiar în acest moment, aș fi nevoită să spun că nu contează dacă voi alege Copoul sau Tudorul, centrul sau ceva mai aproape de periferie atâta timp cât voi simți, odată intrată în intimitatea cadrului, că pot rămâne oricât doresc fără a mă plictisi sau a-mi dori să fiu în altă parte.

P.S: Unii *cai verzi* pe pereți nu lovesc.

Simona Purcaru este absolventă a clasei de arhitectură & design de la Colegiul de Artă și, în prezent, este studentă a Facultății de Drept de la „Cuza”.

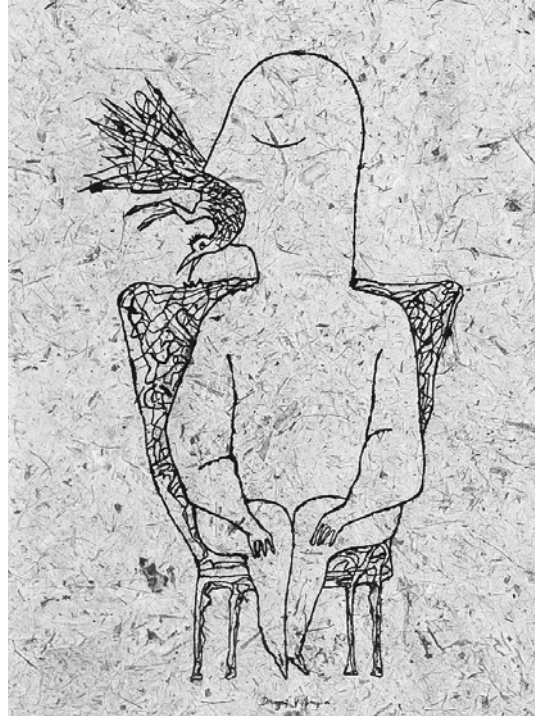
Nonculori

Horia Țundrea, absolvent Băncilă

Mărturisesc faptul că aceste câteva rânduri mă surprind într-o formă destul de îndepărtată de cea ideală, reprezentând mai degrabă o iterație ușor astenică și oboseală a unui om care se mândrește de regulă cu o atitudine echilibrată și o energie intrinsecă, fapt ce îi permite să zâmbească mai mult decât oamenii cu care interacționează zi de zi. Și pentru prima dată poate în viața mea de om matur am o senzație vie că starea mea depășește orice gripă sezonieră și orice viroză cu tulpini multiple la care organismul meu burghez de copil al asfaltului reacționează violent. Nu, starea asta pe care o încerc de ceva săptămâni ține de modul meu de viață sau, mai bine zis, de conștientizarea punctelor sale slabe.

Ca un copil amețit după ce a căzut violent din cireș, încercând să își recapete suflul și să își ștergă expresia tâmpă de șoc și nedumerire de pe fața plină de praf, îmi dau seama că toată viața mea am propăvăduit și am crezut în echilibru, bun simț și bunătate în general. Am greșit. Lumea este plină de alb, negru și infinite nuanțe de gri, speculate și căutate pentru a evita extremismul, fapt în care cred cu tărie. Pe de altă parte, dacă încerci să menții permanent echilibrul dintre alb și negru vei înnota într-o pâclă gri. Poate că vei considera că este calea cea mai potrivită pentru tine, însă ce te faci când te saturi de gri și când îți dai seama că de fapt ai devenit o etichetă a griului care nici măcar nu e al tău, ci îți este impus de context ca drumul ce îți permite să zâmbești și să dormi noaptea?

Îți dai seama că ai devenit exponentul gri, echilibrat și motivat de imaginea pe care ți-o crezi despre tine însuși, o imagine gri deschis, zici tu: un individ care face

Dragoș Pătrașcu - Scrisoare către John Lennon (detalii) din ciclul *Note despre linie*, instalație-desene pe hârtie manuală, obiecte asamblate, 2003, 160x160cm, foto Bogdan Panțir

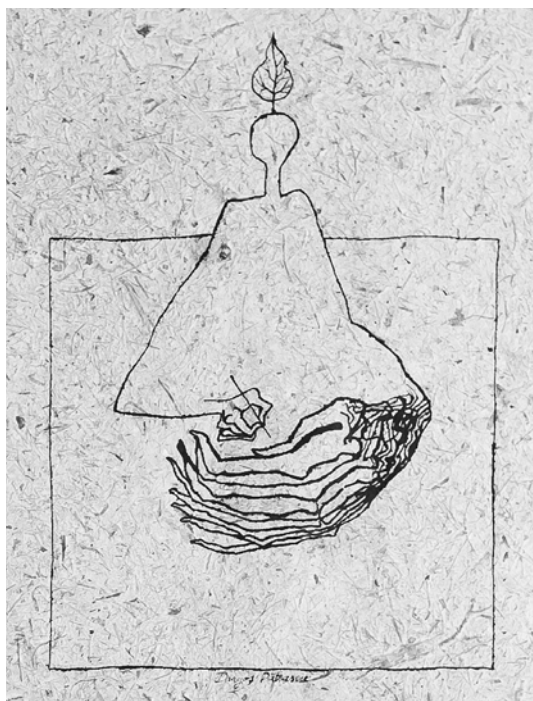
lucrul corect fiind convins că acest lucru îl va duce acolo unde vrea să ajungă. Nimic neadevărat până aici, metafore, idei solide, principii sănătoase de om serios. Dar cum procedezi când viața bate filmul și când oamenii de care depinzi ca profesionist suferă mutații ireversibile din pricina mediului radioactiv în care se dezvoltă (și mai grav, în care se nasc și sunt educați)? Ce te faci când prostul gust și lipsa totală de respect devin generatoare de caractere și atitudini și emană energii mult prea puternice pentru pregătirea ta gri deschis? Te trezești ca din somn, te simți desconsiderat și subapreciat într-așa o măsură, încât începi să pui la îndoială rolul tău în societatea ce pare a nu mai avea nevoie de profesioniștii deveniți pretexte fără fond. Și din gri deschis devii imediat gri închis, forțat să lupti cu aceleași arme cu care ai fost atacat atâta amar de ani, devii mai conștient de ce îți face rău, devii mai selectiv cu energia pe care o lași să te influențeze, încercând evident să nu mori de foame în timp ce îți protejezi principiile și integritatea psihică.

Probabil mă repet, însă faptul că sistemul de valori al societății românești post-decembriște, post-criză economică și post-logică de orice fel pune în prim-plan mitocanul parvenit și cocalarul cu apucături de tânăr burghez, ne face nouă profesioniștilor treaba mult mai grea. E ca și cum ai încerca să îți justifici rolul în fața unui om care din prima clipă se uită la tine ca la inamicul portofelului său umplut cu greu din mica afacere unde își sclavagește fără pic de remușcări angajații în timp ce le ține predici interminabile despre cum ar trebui să se implice mai mult. Sau ca și cum ai încerca să explici unei maimuțe care bate din palme la orice informație colorată oferită de internet cât de importante sunt unele aspecte pe care tu le-ai studiat în zece ani de școală grea. Foarte greu, dacă

nu imposibil. Ei, până mai ieri aș fi fost dispus să rup din mine ca să îmi dovedesc că pot influența și un astfel de personaj, că îl pot aduce pe calea cea bună pentru el. De astăzi însă nu voi mai face acest efort, pentru că unii oameni își merită soartă.

ARHITECTURA MI S-A DESCOPERIT CA UN FENOMEN EXTREM DE COMPLEX, UNDE SITUAȚIILE ÎȚI FURNIZEAZĂ NENUMĂRATE SOLUȚII, UNDE REȚETELE NU EXISTĂ ȘI UNDE FIECARE BENEFICIAR ÎȚI ADUCE ÎN FAȚĂ O REALITATE UNICĂ, DAR INEFABILĂ.

Tocmai din cauza asta mă abțin în a dicta și mă concentrez pe a asculta, atunci când am ce. Mă implic, pentru că sunt convins că soluțiile valoroase vin în momentul în care specialistul își bate capul și contextualizează efortul său creativ, fără să aplice inutil modele adoptate mimetic.

Însă dialogul poate să se dezvolte doar atunci când este alimentat de cel puțin două puncte dornice să încurajeze schimbul de idei. Aici apare însă problema... când tu, naivul gri deschis îți bați capul doar pentru a demonstra o alternativă sănătoasă la negrul majoritar, explici și îți storci creierii despre ce și cum și pe unde și de ce așa și... și degeaba. Exodul beneficiarului de criză va începe invariabil de la tine înspre trei puncte principale, care variază în funcție de necesitățile acestuia : unde este

cel mai ieftin, unde nu va fi contrazis, corectat sau pus la îndoială, el fiind demiurgul care deține combustibilul tuturor mecanismelor din societate (banul) sau, mult mai grav decât celelalte două cazuri, acolo unde este sigur că treabă iese, fără prea multe poticneli. Da, vorbim de mită și de influențe, pietrele de temelie ale dezvoltării imobiliare de pe la noi. Ia să te văd acum pe tine, omule gri, cum devii negru de nervi și cum te revolți. Ia să văd cum începe să îți pese cu adevărat de contextul în care până acum supraviețuiai, ia să simt inițiativa de a lupta cu sistemele pe care le tolerai românește.

Cine știe pe cine am să văd... Deocamdată, mă văd pe mine în oglindă, într-o pornire ușor patetică, ușor naivă, însă total sinceră. O pornire involuntară, un reflex visceral al conștientizării faptului că nu, nu poți răzbate tot timpul doar pe baza criteriilor de valoare corecte, nu poți ajunge alb fără să încerci să te lupți cu negrul și nu poți să te lupți cu nimeni atâta timp cât rămâi gri.

NU, FĂRĂ VIOLENȚĂ, FĂRĂ LOZINCI ȘI FĂRĂ MANIFESTE PE FACEBOOK, CI HOTĂRÂȚI ȘI CONSECVENT, PRIN FIECARE ALEGERE PE CARE O FACI, PRIN FIECARE COCALAR PE CARE ÎL TRIMIȚI LA PLIMBARE CONȘTIENT FIIND CĂ ACCEPTAREA SA AR FI ÎNSEMNAT PÂINE MAI MULTĂ ȘI MAI BUNĂ.

Ce folos să ai un codru de pâine caldă dacă ai făcut ulcer obținându-l? Ce folos că ai dacă devii un animal redus la funcțiunile sale primare încercând să obții?

Cu zâmbetul pe buze vă spun vouă, exponenți ai micii burghezii caragialiene, mergeți liniștiți la cei ce vă vor tolera, faceți case imense în care este beznă în toii zilei, dar pe care ați dat cu trei lei mai puțin, alegeți calea rapidă, călcați peste cadavre, mergeți la colegii mei ce vă seamănă. Eu sunt bine așa, naiv, oferind respect celor care mi-l arată, pentru că nu, nu suntem la un super-market american unde clientul nostru este stăpânul nostru, suntem oameni maturi și inteligenți care trebuie să dialogheze, iar faptul că eu îmi bat capul este un real serviciu pentru tine. Unul clar, civilizat, cuantificabil și plătit. Este atât de simplu.

Dacă nu înțelegi asta, nu ai loc în lumea mea și nu, nu te pot convinge de nimic, pentru că tu, române care te-ai născut poet, le știi deja pe toate, așa că te descurci.

Ce-o fi vrut oare băiatul ăsta febril să spună aici? E nasol sau e cu happy end? Alb sau negru? Sau poate gri deschis?

Horia Țundrea
este arhitect, asistent
universitar la Facultatea
de Arhitectură din Iași.

Spectacole teatrale ieșene

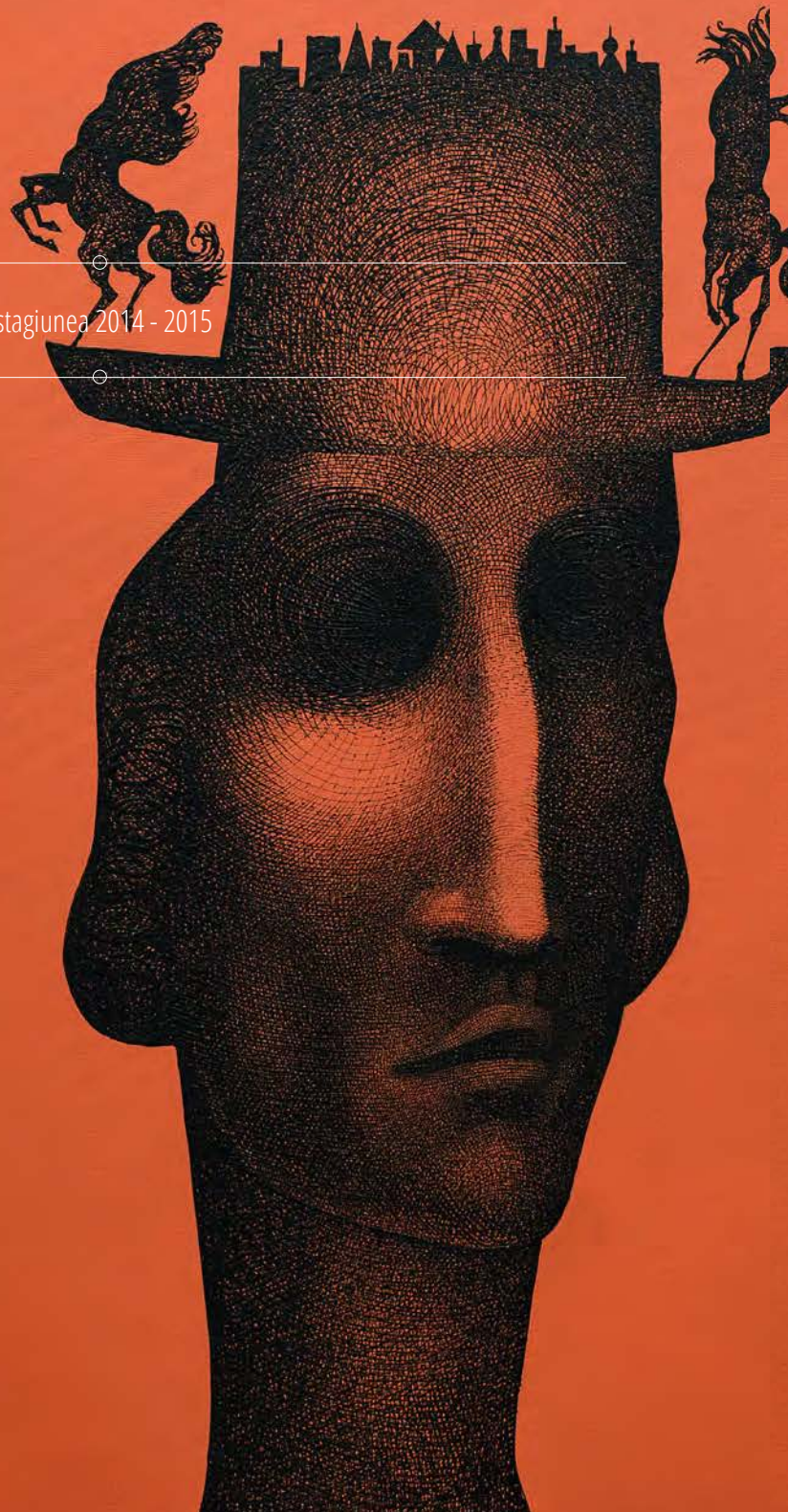
Între plus și minus

stagiunea 2014 - 2015

Nicoleta Munteanu

☉ **VARIAȚIUNI PE
MODELUL LUI KRAEPELIN**
REGIA ALEXANDRU DABIJA

Un spectacol puternic, de stare, profund inconfortabil, ca o oglindă care îți arată nu cine, ci ce ai putea fi, un spectacol atent construit, solid, problematizant, care te izbește ca un tsunami. Întreg eșafodajul piesei se construiește pe raportul dintre golul care surpă treptat coerența unui bătrân atins de Alzheimer și realitatea celuiilalt, a fiului care asistă la disoluția memoriei tatălui. Dăre, fâșii de amintiri, episoade fragmentare e ceea ce păstrează memoria bătrânului. Restul e umplut de imagini ale unui alt eu, ale unei alte vieți, pe care nu a trăit-o, dar pe care și-ar fi dorit la un moment dat să o fi trăit sau de care s-a temut. Din ciocnirea și amestecul celor două realități la fel de puternice (istoria personală și istoria dorințelor, proiecțiilor sinelui) se nasc ipostazele succesive ale personajului. Discontinuitatea secvențelor, multiplicarea ipostazelor sunt exprimate scenic prin momente suspendate, unele de sine stătătoare, altele reluate, amplificate sau trunchiate, modificate prin prisma noii realități a bolii. Substratul psihanalitic al spectacolului e mereu vizibil, dar niciun moment trimiterile nu sunt forțate.

☉ HIERONYMUS REGIA NIC ULARU

Spectacolul se construiește pe jocul abil al coexistenței adevărului interior și al constrângerilor exterioare, într-o realitate duală, disjunctă, aflată într-o încrâncenată încleștare și transpusă scenic în momente în care cotidianul alternează cu viața subconștientului, ambele livrând spectatorului „fragmente de metapicturalitate”, respirând în acord cu viziunile tenebroase, grotești, descompuse ale creațiilor lui Bosch. Un Hieronymus perfect plauzibil din punct de vedere uman, artist și „biet om”, plutind fragil între luciditate și nebunie, între nevoia de a supraviețui și forța acaparantă, halucinantă a propriei imaginații, simțind acut și transpunând monstruosul, grotescul, absurditatea lumii în viziuni diforme ale unui rău care îmbracă multiple forme, un rău al cărui prizonier nu este doar ființa circumscrisă spațiului în care trăiește, ci realitatea însăși, atinsă de aripa neagră a morții: Inchiziția și agonia ciumei.

☉ ARBORELE NOPTII REGIA IRINA POPESCU BOIERU

E o reprezentație care reușește să rămână unitară, având ca punct de plecare câteva povestiri autonome ale lui Truman Capote, inserate însă, după modelul povestirii în ramă, într-un tot care integrează fiecare relație (permițând personajelor să se intersecteze fără a crea impresia de artificial) și o subsumează unei idei atotcuprinzătoare: confruntarea dintre realitate și nevoile acestor ființe dezrădăcinate, nevrotice, incapabile să-și stăpânească spaimele, traumele, visele, nebunia, obsesiile conduce invariabil la eșec. A rezultat un spectacol puternic, în care analiza sufletului omenesc și a societății nu exclude nici tușa groasă, aproape caricaturală, nici ridicolul, nici subconștientul, reflecția sau poezia stărilor interioare care potențează dimensiunea alegorică. Mișcărilor sacadate, contorsionate punctează schizofrenia sufletească, aderența din ce în ce mai diminuată la real a acestor suflete profund nefericite și atât de vulnerabile.

Dragoș Pătrașcu - Soarele inocentei
din ciclul *Lupta cu îngerul*
acrilic pe pânză, 2014, 120 x 90 cm,
foto Bogdan Panțir

☉ TARTUFFE REGIA VLAD MASSACI

Cred că reprezentației i-a lipsit forța de a merge până la capăt în conturarea unei idei, în configurarea unei viziuni. Pendularea călduță „între” nu a scos în evidență nici unele soluții regizorale interesante, nici forța inițială a acestei comedii amare și extrem de actuale. Iar păstrarea versului clasic, grandilocvent și retoric rimat pe alocuri a creat o distanțare greu de trecut între spectator și deschiderea spre generalitate pe care decorul relativ sobru și vestimentația fără amprenta epocii o induceau. Fisurile spectacolului își au originea tocmai în această poziționare „între”, căci regizorul nici nu rămâne în tiparul universului lui Molière, nici nu îl descompune, împingându-l spre o perspectivă care să conducă la o reprezentație modernă, riscantă poate, dar vie. Poate plăcea, dar îi lipsește adâncimea.

☉ METAMORFOZA REGIA ION SAPDARU

La întâlnirea cu Gregor Samsa te înfățișezi ca înaintea lui Dumnezeu: gol. Căci orice haină, orice ipocrizie, orice gând pălește față în față cu imaginea ta în oglindă. Kafka lui Ion Sapdaru nu este (și nici nu ar putea fi) Kafka meu. Reprezentația dramatizată și regizată la Uzina cu teatru e prea puțin stilizată, ușor grosieră. E un Kafka în care realismul și atmosfera pragheză a cartierelor evreiești refac atât traseul transformării lui Samsa, cât și date din biografia scriitorului, cu inflexiuni freudiene (teama în fața autorității paterne, sentimentul de culpabilitate, umilinta) și intertextuale (ultimul vis în care Gregor devine Joseph K., ridicat de cele două siluete), în care descompunerea e surprinsă interesant, cu accente expresioniste, de lamento și putrezire a cărnii, dar căruia nu i-ar strica unele ajustări pentru a nu rămâne „în plan”, în cheia unei dramatizări cuminiți și atât.

☉ O SCRISOARE PIERDUTĂ REGIA MIRCEA CORNIȘTEANU

Categoric, spectacolul nu e nici pe de parte excepțional și, dincolo de limitele sale, reprezentația a adus în atenția publicului problema copy-paste-ului, scoțând „de sub preș” nenumăratele dedesubturi manageriale și nu numai de la teatrul ieșean. Prezentat ca „premieră”, el nu va putea fi rupt de scandalul instituțional declanșat. Dincolo de aceste aspecte, Scrisoarea... nu e o reprezentație plictisitoare – cel puțin în prima parte, (căci după pauză acțiunea trenează, tușele se îngroașă, fisurile devin mai evidente, impresia de amestec facil e tot mai puternică), dar nici una care să merite.

Cronicle de teatru ale Nicoletei Munteanu,
redactor-coordonator Alecart, pot fi citite pe
<http://alecart.ro/blogalecart/cronici-de-teatru/>

F I L M E

O LANSARE DE GALĂ LA IAȘI

Aferim

INCONTESTABILĂ ȘI, ÎN ACELAȘI TIMP, EXTREM DE
INTERESANTĂ TREPTATA LEGITIMARE A CINEMATOGRAFIEI
ROMÂNEȘTI DIN ULTIMUL DECENIU!

Ioana Lionte, absolventă Național

Această transgresiune a limitelor naționale a pivotat în jurul unor filme precum 4 luni, 3 săptămâni și 2 zile, Nuntă mută, Amintiri din Epoca de Aur, Polițist adjectiv, După dealuri sau Poziția copilului, aducând în atenția criticilor și a publicului internațional numele lui Corneliu Porumboiu, Cristian Mungiu, Silviu Purcărete, Horațiu Mălăele, dar și alte nume ale „noului val”.

Remarcabile printr-o abordare proaspătă și creativă a subiectului și mai ales printr-o exploatare abilă a unor resurse limitate în așa fel încât calitatea produsului să rămână neștirbită, aceste producții

contrazic din ce în ce mai pronunțat o criză a culturii ce pare a paraliza spațiul românesc postdecembrist. Acesta din urmă păstrează, chiar și în contextul unei uniformizări culturale din ce în ce mai extinse, caracterul insular ce conferă filmelor românești statutul unor mărturii de exotism aparte, izolate de blocul masiv al producțiilor hollywoodiene.

Proaspăt apărut, premiat cu Ursul de Argint pentru regia la Festivalul Internațional de Film de la Berlin 2015, *Aferim!* se dezice de tiparele clișeului postdecembrist, părăsind realitatea imediată și relatările trecutului recent pentru a-și teleporta spectatorii înapoi în secolul 19, pe meleagurile picturale ale Țării Românești. Prezența în sală a lui Florin Lăzărescu (co-scenarist) și a actorului principal Teodor Corban s-au dovedit relevante la nivel de receptare și au dublat experiența filmului cu detalii referitoare atât la direcțiile subiectului abordat, cât și la mijloacele de producție. Astfel, *Aferim!* în regia lui Radu Jude gravitează în jurul câtorva puncte forte ce atestă înainte de toate o mecanică bine pusă la punct, o articulare seducătoare între sunet, imagine, limbaj, personaje și nu în ultimul rând, centrele ideatice ale unei relatări inedite. Această amalgamare a elementelor pomenite mai sus conferă iluzia unui basm transpus în cadre picturale, alb-negru (opțiune regizorală cu scopul de a epiciza producția cinematografică), susținută pe tot parcursul acțiunii de un dialog mozaical, trimițând la scrieri consacrate precum cele ale lui Creangă, Budai-Deleanu sau chiar Cehov.

Având în spate o documentare solidă asupra spațiului românesc din secolul 19, producția inițiază spectatorul într-o lume aflată la două secole distanță. Transpar astfel aspecte ale socialului, pornind de la vestimentație, limbaj și până la relațiile ierarhice din spațiul valah. *Aferim!* cucerește prin îmbinarea iscusită a unui subiect puțin explorat cu dinamica foarte atent pusă la punct a personajelor. Puternic conturate, acestea din urmă ipostaziază într-o lumină tragi-comică un zapciu devotat boierului, care, îngândurat ocazional de iminența propriului sfârșit, pornește la drum alături de fiul său, Ioniță, acesta din urmă putând fi considerat „subiectul” unei inițieri. Zapciul Constandin poate fi proiectat undeva la mijlocul unui lanț ierarhic la al cărui pol superior se află boierul, cel inferior fiind reprezentat de sclavul rrom, Carfin. Acesta, fugit de la curtea boierului după ce întreținuse relații intime cu nevasta stăpânului, este prins de cei doi și adus înapoi la curte, unde suferă mai degrabă consecințele statutului său social decât pe cele ale acțiunilor sale.

Iată cum filmul lui Radu Jude dezvoltă ca punct de interes nu numai un fir narativ animat ce-și însușește pe alocuri caracteristicile westernurilor americane, ci și problematica unor dinamici sociale caracteristice secolului 19. Pornind de la statutul boierului în rolul său de cârmuitor, povestea aduce pe rând în prim-plan pe nevasta acestuia, și ea deținătoare a unui statut privilegiat, dar supusă în același timp autorității soțului, a zapciului ambiționat atât de simțul datoriei față de stăpân cât și de propriile

probleme materiale, a fiului acestuia, supus unei inițieri și „antrenat” atât pentru a se îmbărbăta cât și pentru a lua locul tatălui și nu în ultimul rând, pe cei doi sclavi rromi, evadați de frica represaliilor. Problematice pe care mizează filmul s-a regăsit și în întrebările de după vizionare și a adus în discuție elemente precum limbajul, gradul de traductibilitate a scenariului și intențiile regizorului cu privire la abordarea statutului social al persoanelor de etnie rromă.

Deși, conform spuselor lui Teodor Corban, natura limbajului a iscat anumite dificultăți în ceea ce privește oralitatea, caracterul intertextual și deci literaturizat al replicilor constituie un centru de interes al filmului, impresionând prin candoarea, naturalitatea și prospețimea unui repertoriu verbal bogat. Potențiala vulgaritate, adusă în discuție și în cadrul dialogului de după, nu deranjează și nu agresează cu nimic spectatorul, ea face parte dintr-un limbaj colorat, fără a fi forțat, dintr-o libertate de exprimare specifică circumstanțelor spațio-temporale ale diegezei. Cât despre specificitatea limbajului, se remarcă gradul ridicat de dificultate atât în găsirea echivalențelor în alte limbi datorită procentului mare de cultureme, cât și în ceea ce privește descifrarea de către publicul român a unui limbaj clasificat drept arhaic.

Discuția a fost lămuritoare și în ceea ce privește presupusa intenție a regizorului de a aduce în prim-plan statutul și condițiile de trai ale comunităților de etnie rromă din secolul 19 pentru a opera astfel un fel de sensibilizare a publicului cu privire la probleme actuale din cadrul social. Deși o parte importantă a conținutului cinematografic, element declanșator al acțiunii și pretext al călătoriei celor doi, chestiunea sclaviei rromilor nu se vrea a fi o problemă centrală a filmului în sensul unui manifest social, ci pur și simplu un element ce atestă veridicitatea relatării. Producătorii filmului au dorit să aducă în atenția publicului secolul 19 „așa cum era el”, fără a-și asuma rolul unui pledoarii.

Filmat în numai 25 de zile și cu un buget limitat, *Aferim!* se înscrie astfel în rândul produselor de calitate ale cinematografiei românești, atestând o mobilizare extraordinară a echipei din spatele producției care a reușit să exploateze resursele reduse fără a răpi nimic din valoarea și din impactul peliculei. Filmul lui Radu Jude este în ultimă instanță un film cu rromi și despre români, despre moravurile, obiceiurile, fricile și crezurile acestora, un film care nu are în prim-plan problematica rasială, ci care o folosește ca pretext pentru a le arăta românilor așa cum sunt ei astăzi pe strămoșii lor așa cum erau ei în secolul 19.

UN TORENT DE SPIRITUALITATE

Ordet

**SUNT UNII CARE SPUN CĂ A VEDEA ÎNSEAMNĂ A CREDE.
EU VĂ SPUN CĂ A CREDE ÎNSEAMNĂ A VEDEA.
(NEALE DONALD WALSCH)**

Lavinia Ienceanu, Absolventă „Petru Rareș”

Nu cu mult timp în urmă s-a dezrolat și rolat înapoi covorul roșu pentru gala premiilor Oscar, unde, dintre toate filmele rulate în 2015, cel distins cu marele premiu a fost, din nou, unul cu efecte speciale, ultramodern ca tematică și abordare cinematografică deopotrivă. În 1955, atât Globul de Aur cât și Leul de Aur de la Veneția îl lua, însă, *Ordet* (Cuvântul), o adaptare alb-negru a regizorului danez Carl Theodor Dreyer după opera dramatică omonimă a lui Kaj Munk din 1925.

Un film special chiar și în absența sau poate chiar datorită absenței efectelor speciale care abundă în cinematografia contemporană, un film despre minuni, ce-i drept, în sensul lor pur teologic, însă unul în cazul căruia, în plus, nu tehnologia „face minuni” în plan audiovizual, ci mai degrabă tehnicile și strategiile regizorale. Fizică și metafizică, știință și religie, pierzanie și redempțiune, teluric și celest, carnal și spiritual, blestem și binecuvântare, eros și agăpē se înfruntă și înfrățesc sub lumina reflectorului în Jutlandia, ținutul unor altfel de „frați Karamazov”, unde ladul nu e atât „neputința de a iubi”, cât mai ales

neputința de a crede sau precauția lașă care ne face să credem prea puțin.

Drama familiei Borgen nu începe, cu alte cuvinte, atunci când Moartea trece pragul casei înstăritului fermier de două ori într-o singură noapte. Acest fapt doar adâncește până la paroxism o criză survenită cu mult timp în urmă, iar telespectatorii vor putea să judece singuri la final dacă „moartea scrisă sub formă de cadavru feminin” semnează de fapt actul de deces al unei credințe agonizând în-o lume aflată într-o continuă căutare de motive și dovezi pentru a nu mai crede sau dacă, dimpotrivă, aceasta marchează învierea miraculoasă a credinței și începutul unei noi vieți, dacă, altfel spus, calvarul lui Mikkel începe sau ia sfârșit odată cu moartea soției sale și a celui de al treilea copil al lor.

ALBERT EINSTEIN AFIRMA CĂ „EXISTĂ DOUĂ FELURI DE A PRIVI VIAȚA: PRIMUL CONSTĂ ÎN A CREDE CĂ NU EXISTĂ MINUNI, AL DOILEA, ÎN A CREDE CĂ TOTUL ESTE O MINUNE”.

În jurul virtuoasei Inger (Birgitte Federspiel), modelul suprem de abnegație, soția, nora și mama perfectă, liantul și factorul de stabilitate și armonie al familiei, cea capabilă să înfăptuiască și să vadă micile miracole cotidiene, se configurează nu doar două perspective, ci un caleidoscop întreg de poziții față de credință. Trei frați, trei perspective diferite: Mikkel (Emil Hass Christensen), soțul lui Inger, om bun, dar care nu are credință nici cât

un grăunte de muștar, și pentru care, în plus, practica pare să contrazică teoriile creștine; tânărul Anders (Cay Kristiansen), care pune iubirea, de altfel inocentă, pe care o simte față de Anne (Gerda Nielsen) mai presus de diferențele de natură religioasă dintre ei; și, nu în ultimul rând, Johannes (Preben Lerdorff Rye) – nebunul înțelept sau înțeleptul nebun? –, un fost student la teologie, un donquijote danez pribeag adăpat de la izvoarele misticii kierkegaardiene, care în final va săvârși nostos-ul pentru a se întoarce la realitatea contingentă și a o modifica, făcându-se instrument divin și sfârșind prin a-i convinge și pe ai săi de veridicitatea spuselor sale. Galeria este completată de un doctor care pune știința mai presus de religie, de supusa Anne, întruchiparea credinței profesate indiferent de obiect, de Maren (Ann Elisabeth Groth), copila a cărei credință pură nezdruccinată va juca un rol primordial în desfășurarea acțiunii, și Morten (Henrik Malberg), pater familias, simbolul pierderii credinței în credință, ale cărui dorințe și rugă, inițial fierbinți, aparent neascultate, deci sterile, devin motorul acțiunii.

În această lumină, în Ordet, credința devine „mărul discordiei” care învrăjbește personajele și constituie, de asemenea, un măr al cunoașterii atipic: nu doar că nu este interzis, ci este chiar recomandat. Poate tocmai de aceea, refuzând cu bună știință să muște din el, Mikkel pierde paradisul construit alături de Inger. Anders, în schimb, care se agață chiar și de cotor, o câștigă în final pe Anne, în timp ce Morten decojește la nesfârșit mărul propriilor îndoieli și se lasă mușcat de șarpele deznădej-

dii asemenea lui Iov. Ros de viermele trufiei, bătrânul se leapadă precum Petru de trei ori și sfârșește prin a aluneca pe coaja propriului său orgoliu. Avansând pe linia de interpretare propusă putem spune de asemenea că în miezul cărnos al acestui măr al credinței se odihnește Inger, însă sămburii lui se află în inima lui Maren și mai cu seamă în cea a solitarului Johannes. Deși până la un punct turnura pe care o iau lucrurile pare să indice contrariul, răsadirile credinței autentice își găsesc un sol fertil chiar și în Peter (Ejner Federspiel), croitorul sărac și tatăl lui Anne. În ciuda faptului că acesta blestemă în loc să dea dovadă de tăria necesară pentru a întoarce și celălalt obraz drept răspuns pentru palma primită de la Morten, Peter reușește în cele din urmă să coasă firele iertării și ale împăcării, să peticească și să reîmpletească legătura ce se rupsese între cei doi „patriarhi”, în principal din cauza viziunilor formal antagonice pe care le aveau în fond asupra aceleiași realități interioare.

ASTFEL, DACĂ, PE DE O PARTE, PETER ESTE EXPONENTUL PARADIGMEI FUNDAMENTALISTE, OBSCURE, RECI ȘI FANATICE, AXATE PE ASCEZĂ, PENITENȚĂ ȘI VALORIFICAREA AMĂRĂCIUNII VIETII CARE SE TRANSFORMĂ ÎNTR-O PERPETUĂ TÂNJIRE DUPĂ MOARTE, CREȘTINISMUL PENTRU CARE PLEDEAZĂ MORTEN, LA AL CĂRUI TRIUMF FINAL VA FI CONTRIBUIT CHIAR ȘI PETER, ESTE UNUL OPTIMIST, VESEL, LUMINOS, CARE EMANĂ CĂLDURĂ ȘI MUSTEȘTE DE VIAȚĂ.

Cu toate că, după cum am putut vedea, diferitele

concepții despre credință – principalul motiv care ver-tebrează filmul supus analizei – se articulează pe baza pluriperspectivismului, stilul dreyerian care surprinde toate iridescențele acesteia este unul singular. În acest sens, *Ordet* este construit ca o așa-numită *Kammerspiel*.

CU ALTE CUVINTE, PERSPECTIVA CVASISTATICĂ PENDINGĂ ÎNTRE CAMERELE CELOR DOUĂ CASE, CU CÂTEVA PRELUNGIRI ÎN GRĂDINA ȘI CÂMPUL DIN APROPIERE.

Ceea ce se cuvine subliniat este, însă, faptul că perspectiva este una panoramică. Cu excepția finalului imortalizat într-o fotografie, în *Ordet* nu vom întâlni prea multe prim-planuri, ceea ce înseamnă că este de datoria telespectatorului să își rafineze spiritul de observație spre a putea distinge exact acele detalii de prim rang nefocalizate. Deși panoramică, perspectiva este, totuși, una mobilă, însă ritmul de glisare – care pare să traducă pulsul credinței pe care Dreyer intenționează să îl ia și redea – este unul ralentizat, subtil, aproape imperceptibil. Drept dovadă, doar o atenție considerabil sporită ar putea remarca faptul că, în secvența premergătoare celei de a doua vizite a Morții, mai precis în scena dialogului dintre Johannes și Maren, nepoata sa, schimbarea gradată de unghiuri descrie un cerc perfect în rotația sa de 360 de grade.

Mai mult decât atât, la Dreyer, limbajul cinematografic atinge cote impresionante deoarece, pe lângă jocul scenic al actorilor și expresivitatea acestora, de la Preben Lerdorff Rye care dă viață impetuosului și totodată blân-

dului Johannes, până la debutanta Ann Elisabeth Groth, care o interpretează pe Maren, absolut toate elementele de decor, concrete sau sugerate, intră într-un dialog cu telespectatorul. Astfel, cu ecouri parabolice și valențe pregnant metaforice specifice hermeneuticii biblice, se văd dotate, spre exemplu, oprirea și repornirea ceasului, multiplul de trei, dispunerea în triunghi a unor serii de câte trei obiecte: ceasul și două scaune, sicriul și două sfeșnice etc., precum și coasa, clepsidra, porcii, oile, muntele sau, prin extensie, norii confuziei, furtuna ideilor și a vieții care întregesc atmosfera dramatică.

Acest perpetuu joc al semnificațiilor evidențiat anterior ia însă naștere pe fundalul dialecticii lumină-întuneric. Altfel spus, în *Ordet* și lumina devine personaj. Difuză sau intensă, cu o incredibilă forță de sugestie, răsfrântă pe chipuri și scânteind în priviri, lumina dezbracă sau învăluie sufletele. În succesiunea cadrelor, lumina devine, însă, un simbol ambivalent, personificând viața și moartea deopotrivă. Treptat, lumina lumânărilor pe care, cu un gest ritualic, Johannes o așează pe pervazul geamului pentru ca aceasta să lumineze întunericul de afară și să reaprindă

credința stinsă, îi lasă loc la miezul nopții umbrei albe a morții, pentru ca în secvența priveghiului, asemenea unui tablou de factură impresionistă, lumina cu accente paradisiace care se revarsă printre gratiile ferestrelor din spatele catafalcului să fie de un alb orbitor.

SE SPUNE CĂ „DUREREA ESTE MEGAFONUL CU CARE DUMNEZEU TREZEȘTE O LUME DE SURZI” (CLIVE STAPLES LEWIS). PRIN ANALOGIE, ÎN ORDET MOARTEA ESTE CEA CARE JALONEAZĂ VIAȚA, TREZINDU-I, PE DE O PARTE, PE CEI ADORMIȚI LA ADEVĂRATA VIAȚĂ ȘI, PE DE ALTA, TREZINDU-I PE CEI RĂMAȘI ÎNCĂ ÎN VIAȚĂ DIN SOMNUL APATIEI ȘI LUMINĂNDU-LE SENSUL EXISTENȚEI.

În dinamica clarobscurului din spectrul thanatic, Johannes ocupă un loc aparte. Deși până în finalul filmului, când acesta re apare lucid, „schimbat la față”, figura sa este aproape întotdeauna scaldată în întuneric, aura sa mesianică, de păstor, capătă progresiv din ce în ce mai mult relief până în punctul în care se va dovedi că în spatele acelei vox clamantis in deserto se află mai mult har decât în persoana pastorului luteran oficial din zonă.

Printre behăituri de mioare, șuierături de vânt, tune-te sau triluri contrapunctate de îndelungi răstimpuri de liniște deplină magistral orchestrate, sentințele lui Johannes cu caracter profetic răsună în punctele nodale ale acțiunii și se încrustează în filigranul proleptic din Ordet. În acest sens, alături de litografia după învierea fiului văduvei din Nain, pe care viitorii logodnici o contemplă în casa lui Peter, își găsesc locul replici precum cea rostită de Johannes în timpul cinei: „în camera aceasta este un cadavru” sau „Inger, trebuie să putrezești pentru că timpul nostru e putred” și „va învia când va suna ceasul credinței”, replici care anticipează negreșit mersul evenimentelor. Iar când ceasul credinței sună în finalul filmului, nu mai este loc pentru griuri nici măcar în cazul telespectatorilor, căci aceștia trebuie să aleagă la rândul lor între alb și negru, între a crede și a nu crede. Totul s-a întâmplat aievea, e un vis, o festă sau un delir regizat? Catalepsie, moarte clinică, blasfemie, un miracol genuin pus pe scenă sau înscenat? Ordet: cuvânt, cîntec sau poruncă? Credință oarbă sau orbi încredințați?

Pentru Petre Țuțea, „fără credință, omul rămâne un simplu animal rațional care vine de nicăieri și se îndreaptă spre nicăieri”. Chiar în virtutea metatezei care corelează termenii din limba daneză, aceia dintre noi care după 125 de minute pleacă (dan.: Jeg gaar bort= ‘am plecat’) din Borgensgaard, fără îndoială se întorc transformați, dispuși să primească și să vadă cu alți ochi pâinea bucuriei și paharele cu vinul oțetit al necazurilor. „Trinitatea” din Ordet, în termenii criticii cinematografice, mai precis lumina, jocul actoricesc și cuvântul, trasează „calea, adevărul și viața” pe toate cele trei paliere: ontic, gnoseologic și axiologic. Acum, chiar în pragul sărbătorilor pascale, cei care au vizionat deja Cuvântul, considerat unul dintre cele mai bune filme din istoria cinematografică, sau cei pe cale de a-l viziona vor putea cugeta și judeca cu ochii rațiunii deschiși, întredeschiși sau chiar închiși, dacă credința este îngerul capabil să prăvălească piatra de la intrarea în mormântul interior sau nu, și vor putea alege, pe propriul risc, să înăbușe sau să mai presare câteva fărâme arzânde din tîmâia credinței în cădelnița inimilor.

UN LUCRU ESTE, ÎNSĂ, CERT: ORDET ESTE UN TORENT DE SPIRITUALITATE, UN FILM CARE MERITĂ VĂZUT ȘI DEZBĂTUT. SĂ LUĂM CUVÂNTUL...

THE UNEXPECTED VIRTUE OF IGNORANCE

Birdman

ȘABLONAȚI DE-A LUNGUL ANILOR DE THRILLERE ARGO, GRAVITY ȘI DRAME 12 ANI DE SCLAVIE, FOXCATCHER, ESTE RÂNDUL UNUI OBNUBILAT GEN CINEMATOGRAFIC SĂ-ȘI REVENDICE DREPTURILE LA OSCAR. DINCOLO DE REPUTAȚIA SA DE "DARK COMEDY", BIRDMAN SAU VIRTUTEA NESPERATĂ A IGNORANȚEI DESCHIDE VARIATE DIREȚII CĂTRE INTERPRETARE, DUPĂ CUM NE SUGEREAZĂ ȘI TITLUL.

Magda Dincu, „Petru Rareș”

Regizat de Alejandro G. Iñárritu, un nume care își merită locul alături de Quentin Tarantino, Steven Spielberg sau David O. Russell, ne așteptam la o dramă ce rezonează cu mediul în care s-a născut regizorul. Fiind primul regizor mexican nominalizat la Oscar, reușește să își croiască drum spre vârf schimbând macazul epic al filmelor sale.

Demne de menționat sunt și colaborările sale cu scriitorul Guillermo Arriaga pentru filmele Babel, 21 grams și Amores perros. În comparație cu filmele din aceeași generație, producția în cauză sparge tiparele, remarcându-se prin ambiguitate și profunzime, combinate cu umor. Desigur, filmele nominalizate la Oscar nu sunt pentru toată lumea. Ironia sorții face că Iñárritu să găsească echilibrul între filmul de duzină, ușor digerabil pentru privitorul de rând și cel complex pentru privitorul experimentat, paradoxal, creat în doar o lună. Totuși, amândoi au datorita de a-l privi încă o dată nu doar pentru a-l înțelege mai bine, cât și pentru distribuție: Michael Keaton, Edward Norton, Naomi Watts și Emma Stone.

Filmul se concentrează pe evoluția unui actor terorizat de propriile aspirații către succes. Încă din incipit, levitația în poziție de yoga, practicată de Riggan (Michael Keaton), trimite privitorul de partea profană a baricadei. Motivul super-eroului conferă peliculei un aer pueril, inocent, la prima vedere, el dovedindu-se exact opusul. Dincolo de această descriere, filmul este psihanalizabil. Fiecare personaj își poartă drama, dar în prim-plan se află Riggan Thomson, cel care încearcă să-i împace pe toți. Astfel, conștiința sa ia forma fostului său personaj, Birdman, de care a fost alături în trei filme. Deși se naște ca unul dintre oamenii meniți să fie o excepție, nu să facă o schimbare, ci să-i joace feste rutinei, el așteaptă ca talentul să-i fie apreciat în starea sa naturală, neacceptând că acum succesul se formează pe o masă mult mai complexă sau chiar din întâmplare și că poți fi foarte bine azi o revelație, iar mâine un necunoscut. În consecință, el este etichetat de fiica sa drept un "nimeni". Regretul fetei se materializează apoi într-o dorință latentă de a-l ajuta, ocupându-se ea însăși de promovarea tatălui, în lumea în care totul este un joc de strategie, pe care Riggan nu pare să-l înțeleagă. El pune în scenă o adaptare după Raymond Carver a unei piese filosofice, *What We Talk About When We Talk About Love*.

În același timp, Riggan își dă silința să reconcilieze relațiile cu fiica, soția și colegii săi de platou, deși alter-ego-ul său nu-l lasă să-și atingă scopul, bântuindu-l

chiar și la toaletă. Cu toate acestea, Riggan își pune toate speranțele în această piesă, dorind să iasă din anonim, să fie la fel de apreciat precum George Clooney. Protagonistul reușește să se elibereze abia atunci când își atinge scopul. Prețul faimei îl plătește prin neglijarea fiicei sale care tocmai s-a întors de la o clinică de dezintoxicare. Mai mult, soția sa ajunge să se despartă de el: "Doar pentru că nu-mi plăcea comedia aia [...] nu înseamnă că nu te iubeam. Asta e ceea ce faci. Confunzi dragostea cu admirația.". Deși împreună cu o

colegă de platou care îi spusese că e însărcinată cu el, Riggan ajunge să se sărute cu fosta lui soție. Greșeală aproape acceptabilă, amândoi privindu-și relația ca una între doi oameni liberi de obligații și de conveniențe.

Pline de zel, unele personaje sunt conturate mai evident datorită caracterului vulcanic, cum ar fi iubita protagonistului sau criticul de teatru. Ceea ce e vizibil este că toate au un grad de nebunie. Sărutul dintre fosta iubită a lui Mike și cea a lui Riggan este un răspuns veritabil în fața nesperatei ignoranțe. (Lesley: "Why don't I have any self respect?" Laura: "You're an actress, honey."). De remarcat este și trecerea de la o secvență la alta. Fără pauze inutile în continuitatea secvențelor filmate, cu un ritm alert al limbajului. Nu se dorește menținerea suspansului până spre deznodământ, suscitând astfel interesul privitorului în fiecare moment prin accidente sau gafe ale sorții și ale actorilor.

Părțile amuzante ca ipostazele în care protagoniștii piesei apar goi sau secvența în care Sam scuipă un chel în cap îndulcesc dramele prezentate. Situații comice din spatele scenei, *commedia della arte* la avanpremiera piesei, acestea și alte elemente fac din film un tandem de întâmplări pline de substanță. Speranță impregnată cu umor: "And um, this play is kinda starting to feel like a major deformed version of myself that just keeps following me around, hitting me in the balls with a tiny little hammer. I'm sorry, what was the question?" Dialogul este incitant și plin de vitalitate, provocator. Limbajul este colocvial, trivial chiar, cu nuanțe de jargon, nu neapărat argou cinematografic, ceea ce demonstrează încă odată afinitatea regizorului pentru publicul larg. În final, Riggan ajunge să uite de sine și de etichete, când atinge apogeul, uită de standarde și pare să se bucure din nou de libertate, dar doar pentru o fracțiune de secundă, deoarece ego-ul fără margini, într-un exces de conștientizare a condiției dobândite odată cu succesul piesei de teatru, îi cere imposibilul și se aruncă pe fereastră. Uimirea plină de exaltare de pe fața lui Sam poate fi interpretată în mai multe feluri: îl vede pe tatăl său zburând după împlinirea vocației sale sau din cauza șocului morții îl vede eliberat de chinuri. Deși nu știm ce a văzut tânăra, privitorul este invitat să ia parte la acțiune și să continue să-și imagineze nestingherit finalul filmului și să viseze la seducția celebrității, pe care fiecare dintre noi o trăim, într-o proporție mai mică sau mai mare, de-a lungul vieții.

În concluzie, *Birdman*, filmul de Oscar al lui Alejandro G. Iñárritu, conferă încă un rând de aripi speranțelor spectatorului, învăluindu-l într-o aură intangibilă ca o armură invizibilă.

UN PUNCT ȘI DE LA CAPĂT

Ida

DERULAT ÎN POLONIA COMUNISTĂ A ANILOR 60, FILMUL LUI PAWEŁ PAWLIKOVSKI O ADUCE ÎN PRIM-PLAN PE TÂNĂRA ANNA, ORFANĂ, CRESCUTĂ LA MĂNĂSTIRE, A CĂREI DECIZIE DE A-ȘI DEPUNE JURĂMÂNTUL DEVINE PRETEXTUL UNEI CĂLĂTORII DINSPRE FAMILIAR ÎNSPRE NECUNOSCUȚ ÎNTR-UN LOC ÎN CARE LUCRURILE NESPUSE SE SIMT, IAR CELE ȘTIUTE NU SE SPUN.

Ioana Lionte, absolventă Național

La îndemnul mamei stăruite, tânăra își vizitează singura rudă în viață, mătușa Wanda Gruz, personaj al cărui exotism aparte va contrasta pe tot parcursul filmului cu liniștea imperturbabilă a fetei. Încă din primele momente ale întâlnirii celor două se produce o scindare aproape insesizabilă a personajului central, scindare declanșată de revelarea numelui și a trecutului fetei. Tânăra călugăriță orfană Anna este de fapt evreica Ida Lebenstein ai cărei părinți muriseră în timpul ocupației naziste a Poloniei din cel de-al Doilea Război Mondial.

Căutarea locului în care trupurile părinților au fost îngropate capătă semnificații distincte pentru cele două protagoniste. Pentru Ida, această explorare stă sub semnul unei inițieri, a cunoașterii de sine prin elucidarea treptată a trecutului și prin legătura proaspăt înfiripată cu singurul exponent al unei familii până de curând inexistente pentru ea. Călătoria Idei este înainte de orice o călătorie spre sine, un parcurs straniu a cărui simetrie finală se produce doar prin asumarea alterității. Pentru

a ajunge înapoi la Anna, Ida trebuie să se decică de sine, act pe care îl declanșează și ghidează Wanda Gruz. Pentru aceasta din urmă însă, drumul capătă simbolismul unui sfârșit, scoțând la iveală nevoia de catharsis. Alături de părinții Idei se află îngropat și fiul Wandei, lăsat în grija surorii sale și ucis odată cu aceasta. Cel de-al doilea personaj este proiectat astfel sub semnul unui tumult interior continuu, consumat de remușcare și de dorința de a înțelege și a ierta.

FILMUL LUI PAWLIKOVSKI REUȘEȘTE SĂ CREEZE O ATMOSFERĂ ÎN CARE ALUZIVUL IA LOCUL EXPLICITULUI, REDÂND POATE CHIAZ MAI BINE DECÂT CEL DIN URMĂ O LUME PARALIZATĂ, APĂSATĂ DE UN TRECUT PEA BINE CUNOSCUȚ.

Universul care servește drept cadru călătoriei celor două este unul al reminiscențelor, un cosmos cenușiu înfierat mai întâi de nazism și Holocaust, iar pe urmă de stalinism. Producția pivotează în jurul protagonistelor, două centre de greutate portretizate antinomic. Puternic conturate și nuanțat construite, cele două ipostaze captează atenția și curiozitatea spectatorului atât prin imagine cât și prin conținutul ideatic din spatele unor interpretări reușite. Amalgamarea de elemente contrastante este reprezentativă pentru dezodământul filmului.

Ida fascinează printr-o liniște imperturbabilă, prin sobrietatea unei tinere femei care nu pare a fi conștientă de frumusețea sau de fascinația pe care o exercită. Fiindu-i atribuită pasivitatea unui observator, ea rămâne impene-trabilă aproape pe tot parcursul călătoriei sale. Vizualul deține o contribuție substanțială în acest sens, cadrele alb-negru accentuând atât detașarea stranie a fetei cât și dinamismul angajat al mătușii sale. Rolul Wandeî Gruz în călăuzirea și formarea nepoatei sale este incontestabil, dar în același timp, departe de a căpăta valențe materne.

liei, iar cursul acțiunii pare a reveni la situația inițială. Relația ciudată a celor două prezențe feminine nu mai este circumstanțială, confirmată de gesturile, nu și de vorbele acestora. Ida se reîntoarce la mânăstire pentru a-și depune jurământul, iar mătușa sa revine în casa din care plecase.

Această reîntoarcere se dovedește a fi însă temporară, normalitatea anterioară nemaifiind posibilă la capătul unui asemenea drum. Sinuciderea Wandeî Gruz e filmată cu o simplitate și o naturalețe tulburătoare. Tensiunile interioare, alimentate de găsirea trupurilor, transpar prin toate gesturile femeii. Wanda își aprinde o țigară. Dă muzica mai tare. Iese din cadru. Reintră în scenă îmbrăcată cu un palton. Dă impresia că vrea să iasă la o plimbare după micul dejun. Se îndreaptă spre fereastră, se suie pe pervaz și se aruncă, toate acestea cu o fluiditate specifică cotidianului. Spectatorul asistă mai apoi la metamorfoza Idei, suprinsă într-o transă mimetică desfășurată cu aceeași naturalețe cu care a fost filmată scena sinuciderii. Tânăra, acum cu

Fost procuror comunist, supranumită și „Wanda cea roșie”, ea întrupează un amestec violent de exotism, feminitate, promiscuitate, adicție, remușcare și tumult interior. Influența Wandeî asupra nepoatei se întrevește parcursiv, în cadrele scurte, dar iconice, în care Ida se privește în oglindă cu părul despletit și se dovedește decisivă pentru deznodământul producției.

Problematica politică din producția *Ida* este semnalată aluziv, prin climatul în care se desfășoară călătoria, prin dialoguri scurte, eliptice, care contextualizează ceea ce filmul sugerează din primele momente. Având ca punct de plecare căutarea celor trei trupuri, filmul captează o serie de metamorfoze interioare ce au ca element comun pierderea. Cadrele zăbovesc pe alocuri, în momente cheie ale acestor transformări, dând naștere unor scene hieratice, cu un puternic impact. Odată găsit locul unde au fost îngropate trupurile, oasele celor pierduți sunt dezgropate și luate pentru a fi duse în cavoul familiei. Detaliile morții celor trei sunt elucidate, iar Wanda, într-o secvență reprezentativă, își scoate eșarfa și învelește craniul fiului său. Trupurile sunt mutate în cavoul fami-

părul descoperit, încalță pantofii cu toc ai mătușii sale, îi îmbracă rochia, își aprinde o țigară și bea dintr-o sticlă de alcool găsită în casă. Moralitatea infailibilă, virtuțile călugărești sunt sacrificate pe altarul unor experiențe ce trebuie trăite. Ida iese în lume îmbrăcată în hainele mătușii, la invitația unui tânăr saxofonist care călătorește o bucată de drum alături de cele două. O altă scenă semnificativă este cea în care, după ce s-au culcat împreună, cei doi tineri își imaginează viitorul unul alături de celălalt. În dimineața de după, Ida îmbracă hainele călugărești, își acoperă părul și se întoarce la mânăstire.

DISTINS CU NUMEROASE PREMII, PRINTRE CARE ȘI OSCARUL PENTRU CEL MAI BUN FILM ÎNTR-O LIMBĂ STRĂINĂ, IDA ESTE O PRODUCȚIE DE O CLARITATE ȘI O CONCIZIE UIMITOARE, A CĂREI AUSTERITATE VIZUALĂ ȘI CONȚINUT IDEATIC RELEVĂ ATÂT ECOURILE CRIMELOR NAZISTE ȘI STALINISTE PRECUM ȘI DEVENIRILE INDIVIDUALE A DOUĂ FEMEII MARCATE SEPARAT DE TRAGEDIA CELUI DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL.

A N C H E T A

BACALAUREATUL TOTAL

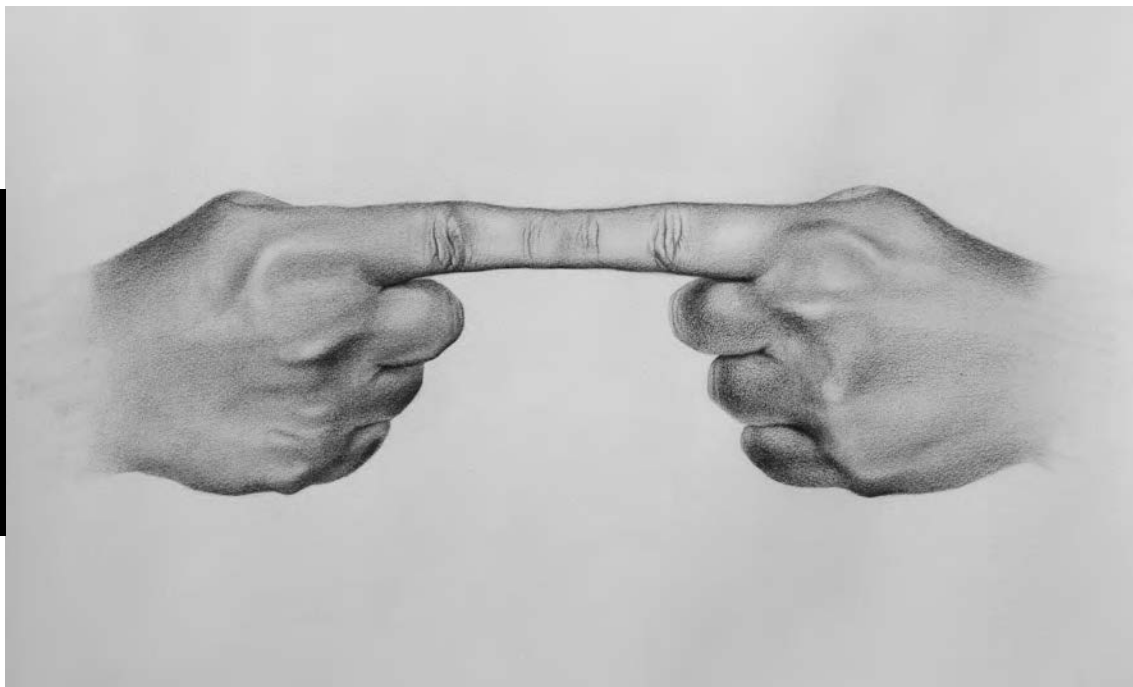
■ ARGUMENT

Proba scrisă a examenului de bacalaureat la limba și literatura română oferă prilej de polemică voinică. Țara întregă participă trup și suflet la proba cu pricina. Conștientă de importanța ei, proba (programă, subiecte & bareme, evaluare) rămâne pe poziție. Deprinderile și (odată cu ele) competențele îi asigură perpetuarea. Statu-quo teritorial: nimic nu se întâmplă în întinderea pustie (vorba poetului). Camerele de supraveghere, instalate cu asupra de măsură, nu schimbă fondul chestiunii. Rigidă și previzibilă în sens negativ, varianta oficială a probei pare (cel puțin pentru moment) irevocabilă.

N.n. Titlul anchetei ne-a fost inspirat de o expresie ionesciană. Eleva lui Eugen Ionescu din Lecția îi vorbește Profesorului de dorința părinților ei de a lua „doctoratul total”. Mutatis mutandis...

? Pe când un bacalaureat legat de intuiție și de fantezie?
Sau cum ați vedea dumneavoastră bacul la literatură?

Tudor Pătrașcu - Tu ești oglinnda -
desen pe hârtie, din cadrul proiectului
Massa confusa I, 2013

■ RADU VANCU, SCRITOR

Să fim cinștiți: literatura nu e pedagogică. S-a ocupat, de la bun început, cu cele mai oribile lucruri de pe lumea asta: spre exemplu, de un tip care-și omoară tatăl, se căsătorește cu propria mamă și-i toarnă și câțiva copii. Sau de un alt tip, care află că unchiul lui i-a omorât tatăl (adică propriul frate) și apoi i-a luat văduva de soție; inutil să mai spun că, până la urmă, în textul ăsta cam toată lumea moare. Nici scriitorii noștri naționali nu-s mai breji: ce o fi frumos în *Ion* – felul în care se poartă mizerabilul cu biata fată naivă? Scena nașterii pe câmp? Sau cea a sinuciderii? Și nici *Moromeții* nu-s cu mult mai breji, în fond.

Ceea ce e cu totul de neînțeles și halucinatoriu la literatură e că, ocupându-se de toate chestiunile astea *urâte*, le transformă în tot atâtea imagini ale *frumosului*. Se ocupă de partea noastră bestială – și o face să arate atât de seducătoare. Pe de o parte, calitatea asta a ei o face nepedagogică: e foarte greu, și foarte riscant, să explici unor copii în ce fel urâtul poate fi materie a frumosului. Pe de altă parte, exact calitatea asta dă sensul și funcția literaturii. Cu ea, literatura nu e pedagogică (nu în sens școlar, vreau să spun); fără ea, nu e literatură.

PROBA SCRISĂ A BACALAUREATULUI REUȘEȘTE CEVA RIGUROS CONTRAR: REUȘEȘTE CA, VORBIND DESPRE CEVA ATÂT DE FRUMOS CA LITERATURA, SĂ O TRANSFORME ÎN MATERIE PENTRU SUBIECTE DE EXAMEN IREMIABIL URÂTE.

E, de când o urmăresc (adică de vreo douăzeci de ani încoace), cea mai antiliterară probă de examen. Cea mai străină de spiritul liber și anarhic și violent imaginativ al literaturii. Nu știu cine concepe subiectele acelea – dar nu țin minte să fi văzut vreodată un subiect de literatură formulat *dinlăuntru* literaturii. Toate sunt snoabe, pedante, demonstrative (încercând adică să arate cât de inteligent e cel care le formulează), atât de enervante, încât scriitorii folosiți acolo mai mult ca sigur pufnesc mărunț din buze, spunând lucruri prea puțin literare și foarte lesne imaginabile.

Aș vrea ca măcar subiectul care face diferența între nota 9 și nota 10 să fie dat în spiritul acesta al literaturii pure – adică ludic, gratuit, speculativ, anarhic. Abia atunci voi ști că cei care fac subiectele au, într-adevăr, darul și știința de a transforma ceva atât de profund nepedagogic ca literatura în cea mai eficientă și hipnotică pedagogie.

■ ANTONIO PATRAȘ, CRITIC LITERAR

Din păcate, cei mai mulți dintre elevii de liceu iau contact cu literatura doar ca „materie” nesuferită de bac, fără a avea habar că, rătăcindu-se cu metodă în cărți, pot descoperi universul întreg în câteva banale cuvinte. Dresăți să gestioneze cât mai eficient concursul, tinerii învață pe de rost acea vulgată teoretizantă după care se fac baremele (trăsăturile și definițiile genurilor și speciilor, tipurile de caracterizare etc.), literatura furnizându-le numai o serie de „texte-suport” pentru rezolvarea unor probleme facile și nimic altceva.

Pe vremuri, când bacul era un examen de maturitate în toată puterea cuvântului, elevii trebuiau să dovedească faptul că au înțeles măcar mecanismele retorice ale literaturii, cu tot cu contextele ei aferente (istoria, filosofia,

științele). Nimic din toate acestea azi, când literatura e studiată aproape exclusiv ca formă de comunicare și aproape deloc ca fapt estetic integrat într-o istorie culturală specifică.

◆ **OR, ÎNAINTE DE A ÎNȚELEGE CÂTE CEVA DIN LITERATURĂ, TREBUIE SĂ NE DORIM SĂ CUNOAȘTEM NEAPĂRAT ISTORIA EI MILENARĂ, PE CÂT E CU PUTINȚĂ DE LA ORIGINI PÂNĂ ÎN PREZENT, LITERAL ȘI ÎN TOATE SENSURILE.**

Cine nu-i încercat de această dorință exorbitantă nu va avea acces la literatură niciodată. Nici ca cititor, și nici, cu atât mai puțin, ca scriitor.

■ IOANA NICOLAIE, SCRITOARE

Am văzut de curând o statistică a promovabilității la bacalaureat, conform căreia doar puțin peste jumătate dintre elevi ajung să obțină diploma de absolvire. Asta în condițiile în care procentele au scăzut constant de la an la an, mai ales de când s-au introdus mult blamatele camere de luat vederi în sălile de examen.

◆ **E GREU DE SPUS CINE E DE VINĂ: ELEVII CARE, DIN VARII MOTIVE, NU MAI ÎNVAȚĂ, PROGRAMELE SUFICIENT DE NEPRIETENOASE CA SĂ FIE PRIVITE CU SUSPICIUNE, PROFESORII CARE ÎȘI PIERD ENTUZIASMUL AVÂND SENTIMENTUL CĂ AU FOST ÎVINȘI BĂTĂLIE DUPĂ BĂTĂLIE, SISTEMUL SOCIAL CE NU MAI VALORIZEAZĂ EXPLICIT MUNCA ȘI EFORTUL, CI DOAR REUȘITELE, FIE ELE DIN ZONELE CELE MAI DERIZORII, SAU TELEVIZIUNILE CARE FAC UN RĂU ENORM PRIN MEDIATIZAREA UNOR PERSONAJE GROTEȘTI ȘI PRIN PRODUCEREA UNOR EMISIUNI OBSCEN-TRIVIALE.**

Modelele furnizate astfel (de la comportament sau exprimare și până la vestimentație) sunt, probabil, cea mai perfidă molimă a zilelor noastre. Dacă aș avea acum 17 ani nu cred că m-aș simți deloc confortabil sub asediul continuu al celor enumerate mai sus. Mi-ar trebui, probabil, o ambiție peste medie ca să nu mă las

perturbată din ceea ce este esențial la vârsta aceasta, și anume formarea performanță care să-mi permită să ajung într-o universitate cât mai bună, aș avea nevoie de niște profesori pe care să mi-i pot lua drept modele, ar trebui să fiu susținută de niște părinți care au grijă să nu mi pierd nopțile pe rețele de socializare sau jucându-mă pe computer.

Nu cred că mi s-ar părea deosebit de greu examenul la română, mai ales că și la examenul anterior, cel de la finele gimnaziului, cerințele au fost oarecum asemănătoare. Sigur e că m-aș pregăti intens și aș citi tot ce mi-a fost recomandat, chiar dacă mi se pare indigest și inutil. Dacă aș avea noroc cu un profesor mai puțin convențional, ar fi posibil să existe în bibliografia obligatorie și câteva volume esențiale din literatura universală. Mi s-ar strânge inima, desigur, pentru toți prietenii mei care probabil că n-ar face toate astea, găsindu-le prea săcâitoare și prea depărtate de felul în care vor să-și trăiască viața. Și neavând eu șaptesprezece ani știu că există o vârstă, adolescența, în care, deși nu ești mai deloc antrenat, trebuie să stai parcă mai tare și mai ferm împotriva curentului. Fiindcă toate cărămizile din care te-ai construit încă din copilărie nu sunt umplute cu aer, ci cu viață. Și în mod foarte ciudat, mai puțin cu viața lăsată în urmă și mult mai mult cu aceea viitoare. Care are multă răbdare și care abia așteaptă să ajungi la ea ca să realizezi uimit că-ți seamănă ca două picături de apă. Dacă nu se pune o cărămidă la timp, acolo rămâne un gol. Iar când gurile se înmulțesc, nu mai rezistă prea mult nici pereții.

■ FLORIN LĂZĂRESCU, SCRITOR

Cu părere de rău, un bac ideal, pe placul tuturor, nu cred că se poate. E posibil doar unul onest, superior celui de acum, în care fiecare actant să-și recunoască limitele, să-și asume responsabilitățile pentru ceea ce nu merge.

În primul rând, avem un sistem de învățământ bolnav, schimbat încontinuu de la o secție de terapie la alta, de către politicieni mai mereu incompetenți, care numai grija creativității ori a beneficiarilor educației nu o poartă. Apoi avem foarte mulți profesori care pleacă la serviciu ca „să câștige o pâine amară”, care au intrat la liceu, la facultate, și-au luat gradele, și-au făcut doctoratele învățând pe de rost comentarii, citând ca Trăsnea din criticii literari, neînțelegând nimic din frumusețea lecturii, care au citit literatură pe sărite și numai din obligație, ca pe instrucțiunile de folosire a mașinii de spălat. Profesori care știu doar pe ce buton să apese ca să curețe rufele murdare, fără să-și bată capul cu fantezia celui care a inventat mecanismele.

◆ **APOI AVEM PEA MULȚI PĂRINȚI INCONȘTIENTI, DEGRABĂ ARUNCĂTORI DE VINĂ PE ORICINE PENTRU NEREUȘITELE ODRASLELOR, GATA SĂ FACĂ ORICE, SĂ PLĂTEASCĂ ORICÂT PENTRU A RĂSUFLA UȘURAȚI, PRECUM ÎN CARAGIALE: „AM SCĂPAT! AM DAT ȘI BACALORIATUL ĂSTA!”.**

Nu în ultimul rând, ca urmare a celor menționate anterior, avem îngrozitor de mulți elevi care n-ar putea să lege o frază – în vorbire directă sau în scris –, nici dacă li s-ar cere să comunice coerent două-trei păreri despre amor, despre Facebook, despre telefonul mobil, despre întâlnirile din club, despre orice aparent îi preocupă la maximum.

Bineînțeles, există excepții fericite, există profesori, părinți și elevi minunați care formează oaze de normalitate, care țin în viață ideea că se poate mai bine. Altfel, avem o mare majoritate care, când se ajunge la bac, deja se raportează la literatură ca la un cadavru ucis demult de sistem, de ea însăși, de profesori, de părinți și de elevi.

Dacă fiecare actant ar fi conștient că, totuși, literatura e un fenomen viu, că are o legătură directă cu toți dintre noi, cu oamenii și relațiile lor, cu gândirea și simțirea superioare pitecantropului – ar mai fi o șansă ca într-o bună zi bacul la română să devină mai atractiv pentru toți.

E S E U

*Despre spirit și spiritul competiției.
Gânduri pe marginea unei prezente:*

Solomon Marcus

„CUVINTELE LUI SOLOMON MARCUS M-AU FĂCUT SĂ-MI AMINTESC CHIPURILE ALTOR COMPETITORI OLIMPICI SCHILODIȚI DE DORINȚA DE A AJUNGE LA O UNIVERSITATE DE PRESTIGIU DIN AFARĂ, ÎNVIŢĂTORI MUTILAȚI INTERIOR DE EFORTUL DE A-ȘI VALIDA SUPREMAȚIA PERMANENT, PERDANȚI APĂSAȚI DE POVARA UNEI „RATĂRI”, TRĂIND ÎNTRE COPERTILE UNUI COMPENDIU ȘI NU ÎN MIEZUL VIU, PROVOCATOR AL UNEI CĂRȚI”.

Nicoleta Munteanu

- MOTTO: „OAMENILOR MARI LE PLAC CIFRELE. CÂND LE VORBIȚI DESPRE UN NOU PRIETEN, EI NICIODATĂ NU VĂ PUN ÎNTREBĂRI ASUPRA LUCRURILOR CU ADEVĂRAT ÎNSEMNATE. NU VĂ ÎNTREABĂ NICIODATĂ: CE SUNET ARE GLASUL LUI, CE JOCURI ÎI PLAC LUI MAI MULT, FACE EL COLECȚIE DE FLUTURI?” - MICUL PRINȚ, ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY**
-

Noțiunea de competiție e probabil cea care ne ghidează, conștient sau nu, comportamentul social. Ea și-a pierdut de mult înțelesul prim și se suprapune din ce în ce mai mult peste aceea de concurs, luptă, întrecere, de cele mai multe ori miza fiind învingerea adversarului, câștigarea unui premiu, a unei recompense, recunoașterea întâietății într-un anumit domeniu. Dar cine este adversarul? Simplu: colegul de

bancă, prietenul din fața blocului, băiatul sau fata din altă școală, alt liceu, altă țară. O persoană pe care trebuie să o învingi, cu care te afli în competiție directă (doar e o luptă conform definiției și realității „de pe teren”), despre care e irelevant dacă știi sau nu ce gândește, ce își dorește, dacă îi place înghețata de vanilie sau cea cu fistic, dacă are sau nu emoții, dacă e îndrăgostită, pasionată de schi sau de fotbal.

ÎN MOMENTUL RESPECTIV, ADVERSARUL NU MAI E O FIINȚĂ CA TINE, CI O ABSTRACTIUNE, DAR PUTERNICĂ ȘI LA CARE TREBUIE SĂ TE RAPORTEZI.

Ajungem astfel la o altă noțiune căreia sistemul românesc de învățământ îi atribuie o poziție privilegiată și în funcție de care se clasifică nu doar licee și clase, ci și profesori și elevi (deopotrivă instituții și ființe umane așadar). Noțiunea cu pricina suscită încă aprinse controverse între susținători și denigratori sau sceptici și, deși e relativ nou asociată concursurilor de altă natură decât cele sportive, a devenit piatra de încercare (și din păcate, și de validare) a numeroase competențe, având în spate o istorie solidă. Este vorba despre olimpiadă! Și câte nu s-ar putea spune despre organizare, selecție, pregătire, etape, subiecte, bareme, corectori, contestații, emoții, frustrări, ierarhii, miză, atitudine și tot ce presupune o astfel de competiție. Oricine a cunoscut cât de cât sistemul de învățământ românesc poate dezbate la nesfârșit pe marginea olimpiadelor.

Am avut ocazia de a întâlni și o altă perspectivă asupra ideii de competiție. Ea îi aparține academicianului Solomon Marcus, matematician și lingvist, cu preocupări multiple în domeniul poeziei, semioticii, filosofiei, istoriei științei și educației. La cei 90 de ani recent împliniți, președintele de onoare al fazei naționale a Olimpiadei de lingvistică, desfășurată pentru secțiunea de antrenament (clasele a V-a și a VI-a) la Focșani la sfârșitul lunii aprilie, a fost permanent în mijlocul competitorilor și al comisiei naționale, concepând subiectele, participând la evaluarea finală, dar, mai mult decât atât, propunând un alt tip de înțelegere a noțiunii de competiție în corelație cu cea de olimpiadă.

Prelegerea susținută de domnia sa în prima zi a fost o pledoarie pentru deschiderea culturală înțelesă ca bucurie a descoperirii de sine prin raportare nu la ceilalți, ci la tine cel de ieri, față în față nu cu niște subiecte care trebuie rezolvate, ci cu descoperirea unei posibile soluții, niciodată definitive. O testare așadar a propriilor limite, o dez-mărginire, o rupere de nivel – în afara „luptei” cu adversarul de lângă tine. „Să eliminăm frustrarea acelorora dintre voi care pleacă de la această olimpiadă fără să fi

aflat în ce a constat prestația lor”, să rămână doar sentimentul că fiecare a învățat ceva despre sine și nu o notă, o ierarhie și un munte de nemulțumiri.

Învingătorul jocurilor olimpice primea drept răsplătă o coroană de lauri, iar învinșii plecau fruntea recunoscând întâietatea acestuia, fără contestații, convinși că, la un moment dat, ar putea fi ei cei mai buni, dorindu-și să-și depășească propriile limite, să revină în competiție, bucurându-se de provocare, rezultatul nefiind altceva decât un început, niciodată punctul final. Câștigătorul unei olimpiade nu (mai) este astăzi un învingător pentru că a uitat să se bucure, nu știe ce înseamnă plăcerea de a se opri un moment și de a contempla un rezultat, ci o pornește în goană nebună către următoarea etapă: o nouă competiție, un alt nivel, un premiu mai important, iar cei aflați sub linie (dar care e linia ce desemnează valoarea?) uită că ar trebui, la rândul lor, să se bucure de o soluție mai interesantă, de o idee, de un gând – ale altora într-adevăr, dar nu mai puțin interesante. De fapt, nici măcar nu pot să o facă, de vreme ce frustrarea, resentimentul, invidia mărginită au luat locul impulsului firesc (și necesar) de a admira. Nu pot să o facă, de vreme ce nu cunosc acea idee, acea soluție, acel gând care a intrat în atenția și a sedus pe cineva care are mai multe cunoștințe, mai multă experiență, mai mult trăit de împărțășit.

ACESTA A FOST MOTIVUL PENTRU CARE SOLOMON MARCUS A ANUNȚAT ȘI TEMA COMPETIȚIEI: „RELATIA DINTRE DOUĂ MARI MISTERE ALE LUMII: UNUL SE NUMEȘTE ZERO, CELĂLALT INFINIT”.

foto: Bogran Onofrei

Prima mirare când cineva privește bolta cerească este legată de sentimentul infinității. Și câte cuvinte nu există în limbă pentru a-l desemna pe zero: nimic, niciunul, vid, gol, pustietate sau pentru a defini infinitul – nemărginire, veșnicie, eternitate? Ele se referă atât la aspecte spațiale, cât și temporale. Iar școala de aici ar trebui să înceapă, de la două mistere cu care fiecare dintre noi ia contact de la primii pași: Cuvintele și Numerele. Îndemnul de a contempla numerele și cuvintele așa cum contemplăm bolta cerească a venit, în acest context, firesc; și nu acele numere banale, 1, 2, 3, 4 etc, un șir care nu se oprește niciodată (după fiecare număr vine un altul), căci există o infinitate de numere și o infinitate de fraze. Peste tot dăm de infinit, inclusiv în gândirea noastră. Dar zero? Care este locul acestuia? Zero ca număr matematic nu ar fi trebuit introdus. Ca să-l înțelegi pe zero îți trebuie o maturitate de gândire care vine abia mai târziu, în liceu. Când spui zero te gândești în primul rând la nimic. Ce-l deosebește de celelalte numere? Pentru oricare altul putem găsi reprezentări palpabile. Pentru oricare mai puțin pentru el însuși și noțiunea de infinit.

○ **AȘADAR, „ZERO ȘI INFINIT SUNT DOUĂ FIȚIUNI, PRODUSE ALE MINȚII NOASTRE”.**

Și dacă asimilăm numerele unor ființe umane înseamnă că ele se mișcă, aleargă. Spre ce aleargă numerele? Spre infinit. Cu o fugă fără de sfârșit? Dar există și alte șiruri care aleargă spre infinit. Un infinit de șiruri. Care aleargă mai repede? Aceasta e provocarea pe care a ales să o arunce foarte tinerilor competitori Solomon Marcus: **să facă naveta între cuvinte și numere.**

Infinit, dezamărginire, nesfârșit, nemărginire, absolut sunt sinonime, dar reprezintă ele unul și același lucru

pentru fiecare dintre noi și în orice context? Există mereu diferențe de nuanță. La fel și în cazul numerelor. Există contexte și situații.

○ **CA ATARE, CUVINTELE ȘI NUMERELE SUNT DOUĂ DINTRE MARILE MINUNI PE CARE O VIAȚĂ TRĂITĂ CUM TREBUIE LE POATE SAVURA ȘI POATE GĂSI ÎN ACTUL CONTEMPLĂRII LOR O BUCURIE EXTRAORDINARĂ.**

Nu calcula la nesfârșit, nu alerga la nesfârșit, oprește-te și contemplă peisajul, lumea, altfel tot ce este în jurul tău nu e altceva decât o fata morgana. Și în acest punct, Solomon Marcus a citit în engleză câteva strofe din poemul lui Henry Wadsworth Longfellow *Fata morgana*, o metaforă a iluziei, a existențelor aparente. Următoarea observație a vizat situațiile în care limbajul uman intră în dificultate, de aceea fiecare ar trebui să urmărească modul în care poți da expresie matematică unei situații care de obicei e prezentată în cuvinte și invers. Nu trebuie ca la un concurs, la o olimpiadă să rămânem sclavii programelor, ai formulelor, ai stereotipurilor de gândire, căci despre infinit poate gândi și simți oricine, nu e nevoie să ai o diplomă, un doctorat, să termini o școală, să participi la o competiție. Trebuie doar să cauți să înțelegi.

○ **CA ȘI ÎN CAZUL CUVINTELOR, AL LIMBAJULUI, CÂND LUCRURILE INTRĂ PE FĂGAȘUL MATEMATICII, FIINȚA TREBUIE SĂ SE MUTE DIN PLANUL REALITĂȚII ÎN CEL AL FIȚIUNII.**

Dar fără aceste ficțiuni, fără zero și infinit, de exemplu, nu putem înțelege viața reală.

Și ce poate fi mai provocator pentru cineva aruncat într-o competiție decât să audă că „matematica este arta de

a gândi corect pe figuri greșite”, extrapolare a celebrului citat din Henri Poincaré „geometria este arta de a raționa corect pe figuri greșite”? Iar argumentele care vin dinspre filosofia matematică nu au lipsit. De exemplu, se numește punct tot ceea ce nu are părți. Dar pentru a reprezenta grafic un punct vom desena două linii încrucișate sau va trebui să îngroșăm „punctul” pentru a-l putea face vizibil. În oricare dintre aceste cazuri, se falsifică, prin adaptare, definiția.

- **MORALA: PENTRU A PUTEA REPREZENTA LUCRURI ABSTRACTE TREBUIE SĂ LE FALSIFICĂM, SĂ LE ADUCEM „LA ÎNĂLȚIMEA” SIMȚURILOR NOASTRE.**

Matematica îți dă așadar, posibilitatea de a face lucruri pe care experiența noastră empirică nu le poate realiza, ea ajută imaginația să lucreze în zona în care simțurile noastre se pierd complet.

Care a fost miza acestei prelegeri și care e relația matematică dintre ideile vehiculate și experiența pe care olimpiada o presupune? Cheia ne-a oferit-o tot Solomon Marcus, afirmând că „ființa e datoare să adauge în orice moment la ceea ce i-a dat natura ceea ce îi pune la dispoziție cultura”, căci a învăța înseamnă a înțelege, nu a acumula și a transmite sau a reproduce cunoștințe. Dacă învățarea și competiția se reduc la date, procedee, idei „de-a gata” e doar o etapă rudimentară, care nu are nimic de-a face cu șlefuirea spiritului în căutarea frumuseții lumii, a misterelor ei, cu testarea unor soluții posibile, niciodată definitive. Și în aceeași notă, academiianul a citit un fragment dintr-o scrisoare pe care o primise recent de la o tânără participantă la faza națională a olimpiadei de matematică de anul acesta. Eleva, în clasa a șaptea, constata uluită că a fost prinsă în vertijul unei competiții a închrâncenării, în care nimeni nu mai reușea să se detașeze de „lupta” pentru un rezultat care să-i aducă un premiu, nimeni nu mai cunoștea bucuria contemplării sau a tatonării unei soluții, nimeni nu trăia în interiorul spiritului, ci la marginea lui, căutând nu plăcerea unui răspuns posibil, ci soluția câștigătoare. Echilibrul pe care îl asociase mereu cu matematica, satisfacția de a încerca să descopere ceva se pierduseră definitiv. Ea însăși nu mai recunoștea în fata care se aruncase în luptă (și care a suferit „un eșec”) nimic din sinele anterior, când lucra mânată doar de plăcerea de a construi „lumi posibile”. Cuvintele au electrocutat la propriu sala. Pe mine m-au făcut să-mi amintesc chipurile altor competitori olimpici schilodiți de dorința de a ajunge la o universitate de prestigiu din afară, învingători mutilați interior de efortul de a-și valida supremația permanent, perdanți apăsați de povara unei „ratări”, trăind între copertile unui compendiu și nu în miezul viu, provocator al unei cărți.

REALITATEA OLIMPIADELOR DEPĂȘEȘTE CU MULT ORICE IMAGINAȚIE. EA OFERĂ CU CERTITUDINE SATISFACȚII URIAȘE, PE MĂSURA EFORTULUI DEPUȘ, DAR, ÎN ACELAȘI TIMP, TE ÎMPIEDICĂ SĂ TE RUPI DE TINE ȘI SĂ CONTEMPLI CE AI DEVENIT ÎN LUPTA ACERBĂ NU CU TINE ÎNSUȚI, CI CU ADVERSARUL PE CARE TREBUIE SĂ-L ÎNGENUNCHEZI. ȘI CÂND BUCURIA DISPARE TE ÎNTREBI CE MAI RĂMÂNE DIN MIRACOLUL DE LÂNGĂ ȘI DIN TINE...

Cuvintele care au încheiat conferința au fost în aceeași notă a unui alt tip de provocare pe care ar trebui să-l presupună orice gând și fiecare idee la întâlnirea/în competiția cu celălalt: „prestația mea nu-și atinge scopul decât în măsura în care primesc reacția celor cărora le-am solicitat atenția”. Căci, iată, de fapt, scopul oricărei „lupte de idei” în arena spiritului: atenția îndreptată către devenirea sinelui prin raportarea și relaționarea cu devenirea celui de lângă tine.

Dimineața târzie

Raluca Anisie, absolventă Național

Când am tras jaluzelele, am înțeles că va fi din nou una din acele zile leneșe, trândave, asemănătoare cu strofocarea unui melc de a traversa peluza, privind doar la câțiva centimetri în față, parcă orbecăind prin întuneric, doar pentru a-și da seama la finalul zilei că a luat-o în direcția greșită. Majoritatea zilelor sunt așa, chiar dacă nu sunt leneșe. Nu e întotdeauna adevărat ce zice proverbul, că cine se scoală devreme departe ajunge. Ca să ajungi departe trebuie un pic mai mult decât o disciplină de natură matinală. Dacă nu sunt leneșe, diminețile se aseamănă cu mișcările zadarnice ale unei fiare într-o cușcă de 2 pe 2 metri. Cu siguranță, mulți km au fost parcurși în acei 4 metri pătrați în anticiparea hranei, în anxietatea sufoării, dar nu e ca și cum îi poți echivala cu km străbătuți în libertatea junglei. „Ooh, numai de-ar ieși soarele și ziua mea s-ar lumina, poate atunci aș mai putea salva ceva din ea!” Dacă nu aș fi trăit în Anglia trei ani și nu mi-aș aminti cât de multe zile ploioase însoțite și zile însoțite ploioase am avut, poate nu aș înțelege acum că disponibilitatea mea de a investi într-o stare s-a depreciat drastic. Aș fi numit-o tristă blazare a maturității acum câțiva ani. În prezent, o numesc echilibru. Chiar dacă formularea implică o nuanță pozitivă,

această schimbare de perspectivă are multe conotații nespuse, ușor de imaginat, care duc vrând nevrând la întrebarea „Ce a fost câștigat și ce a fost pierdut de fapt?”. În apărarea mea, voi invoca numele lui Aristotel care în mod repetat a susținut că virtutea este o medie.

„The mean is a state of clarification and apprehension in the midst of pleasures and pains that allows one to judge what seems most truly pleasant or painful.”

Pe scurt, doar fiind într-o stare de echilibru poți avea acces la realitate, realitatea frumosului, a dreptății, a fericirii. Euforia nu este decât o stare iluzorie ce poate fi asemănată cu convingerea oarbă a melcului nostru care, uitându-se în stânga și-n dreapta, își zice „Cu siguranță, trebuie să fiu pe drumul cel bun, firul ăsta lung de iarbă era aici și data trecută. Lasă că mă grăbesc un pic și am să ajung chiar mai repede. Dar cred că ar trebui să mă bucur și de plimbare un pic. Parcă azi iarba e mai verde ca niciodată.”

Și acum să studiem premisele false în judecata melcului care l-au condus la acest sentiment aproape euforic de împlinire:

- **1. ILUZIA CĂ ESTE CAPABIL SĂ SE PLASEZE ÎN TIMP ȘI SPAȚIU CONFIRMATĂ DE IDENTIFICAREA UNUI FIR DE IARBĂ RĂZLEȚ.**
- **2. ILUZIA CĂ ESTE ÎNTR-ADEVĂR CAPABIL SĂ SE GRĂBEASCĂ.**

Într-un cuvânt, melcul trăiește iluzia că simțurile și capacitatea lui îi permit să aibă sub control situația. Iar această iluzie a dat naștere la una nouă, aceea că iarba e mai verde. La fel cum soarele e mai strălucitor, zumzetul naturii mai melodic, mirosul florilor mai parfumat când ești îndrăgostit. Odată ce senzația trece, totul e plat și fără culoare, însă, de fapt, mereu a fost la fel. Nu vreau să spun că realitatea e în totalitate lipsită de subiectivitate, dar chiar dacă nu cred că am văzut-o niciodată, trăiesc cu credința că se arată când e liniște.

Poate că melcul a ajuns, poate că nu. Acest lucru rămâne de multe ori la voia întâmplării. Ideea este că el nu a trăit realitatea situației lui. Echilibrul înseamnă a putea observa imaginea de ansamblu fără a simplifica greutatea și importanța micilor pași. Prima te ajută să nu te feliți sau să te cerți prea mult pentru nimic din ceea ce ești sau din ceea ce faci. Majoritatea deciziilor tale și ale celorlalți sunt circumstanțiale. A doua te determină să trăiești în realitatea prezentului microcosmosului tău, având curajul de a-l modifica constant.

- **DIMINEAȚA. FRUMOS MOMENT. GREU ȘI FOARTE IMPORTANT. CE DECIZII TREBUIE SĂ IEI DIMINEAȚA, ASTFEL ÎNCÂT DUPĂ-AMIAZA SĂ FIE PRODUCTIVĂ ȘI PLĂCUTĂ, IAR SEARA SĂ TE SIMȚI ÎMPLINIT ȘI SĂ MERIȚI CLIPA DE BUCURIE A LINIȘTII?**

Dimineața, dimineața e pentru visat. Dimineața e pentru a sta în mijlocul necunoscutului și a-ți imagina locul unde vrei să fii când crești. Prin loc nu am în vedere un anumit spațiu fizic bine determinat ceva fizic. Dimineața e pentru a sta în mijlocul unui loc ostil, rece, sălbatic și a găsi puterea de a-l transforma într-un paradis, de a vedea unde vor crește copacii, unde vor înflori trandafirii, unde vor răsări zambilele, unde vei înălța acea căsuță mică și călduroasă pe care o vei numi „acasă”. Ai grijă să o clădești cu geamurile spre est ca să știi sigur că vei vedea răsăritul în fiecare dimineață! În fiecare dimineață, ca să îți amintească neobosit ce moment astral trăiești.

Dimineața e pentru a visa la mâna străinului care va fi mereu în prejma ta. Dimineața este pentru a anticipa exuberanța dragostei, a privi lumea de pe un vârf de munte de unde oamenii ceilalți par mici și totul devine clar și orizontul e infinit, de unde nimeni și nimic nu îți

poate obstructiona privirea, privirea ta spre infinit.

Dimineața târzie, precum și după-amiaza târzie sunt însă cele mai grele, pentru că sunt perioade de tranziție. În dimineața târzie te decizi cu cine ții. După, realizezi că nu era de fapt nicio competiție, ci doar o transformare. Dimineața târzie se simte ca o trădare uneori. Trădezi cerul care ți-a fost prieten atâta timp pentru că trebuie să îți iei ochii de la el. Însă el nu știe că trebuie să privești în jos, să cunoști mâlurile de la picioare pentru a putea construi în sus și a ajunge la el. El nu știe că marea, marea e prea mare pentru noi. Căci noi trăim la mal și doar ne uităm spre mare. El nu știe că tu ești făcut din pământ, iar el din stele.

Astăzi, astăzi din nou e o dimineață târzie. Mai mereu e târzie în ultimul timp. Știu că nu pot să trag jaluzelele și să aștept să se facă după-amiază. Am să fugăresc albastrul cerului până când după-amiaza o să mă ia pe nepregătite.

Raluca Anisie

a absolvit University of Sheffield (Anglia) și urmează masterul la Ecole Polytechnique Fédérale de Lausanne (Elveția).

U N I V E R S I T A R I A

CULTURĂ ȘI JURNALISM CULTURAL. DESPRE ELEMENTELE UNEI METAMORFOZE EDITORIALE

O SĂ SPUN DIN CAPUL LOCULUI CĂ, PENTRU MINE, EXPERIENȚA CONFIGURĂRII UNEI PUBLICAȚII CULTURALE DEPINDE, MAI ÎNTÂI, DE UN ANUMIT TIP DE RAPORTARE LA CULTURĂ, CE ESTE SPECIFIC FIECĂRUI EDITOR ÎN PARTE ȘI, ÎN AL DOILEA RÂND, DE ASUMAREA „RISCOLUI” CA ÎNTREGUL CONȚINUT CULTURAL AL PUBLICAȚIEI SĂ FIE ÎMBRĂCAT JURNALISTIC.

Daniel Șandru este politolog, prof. univ. dr. la Universitatea „Petre Andrei” din Iași și profesor asociat la Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, director al revistei de cultură contemporană „Timpul” și redactorșef al revistei de științe politice „Polis”.

Daniel Șandru

Retrospectiv, singura experiență de acest fel pe care am avut-o, aceea de a reconfigura total o publicație culturală, începută în urmă cu puțin peste un an la *Timpul*, îmi dau seama că am apropiat aceste două elemente în chip intuitiv. Am proiectat dintru început, evident, un plan editorial, a cărui bază a fost dată de încercarea de a-mi educa privirea astfel încât să văd cum arată alte publicații cu profil cultural, de la noi și de aiurea. Dar am avut, dacă vreți, un soi de pre-judecată în sens gadamerian, aceea că, pentru a se plasa în contemporaneitate – ceea ce implică, în mod esențial, adaptarea la un nou public – o revistă culturală trebuie, înainte de toate, să se deschidă. Abia după aceea am putut creiona un tip specific de raportare la cultură, pe care l-am imprimat, pas cu pas, politicii editoriale a revistei. Acestui tip specific de raportare, cel al „culturii fără haine de gală”, i-am pus la dispoziție instrumentele jurnalismului, în ideea că nu poți „vinde” conținut cultural unui public „democratizat” dacă menții linia potrivit căreia acest conținut nu poate fi accesibil oricui, fiind rezervat exclusiv, în mod olimpic, doar celor care respiră un aer eterat.

PRIVIREA SPRE EXTERIOR

În domeniul jurnalismului, poate mai mult decât în alte zone, este în continuare prezentă zicerea potrivit căreia „nu trebuie să reiventăm roata”, lucru pe care îl consider valabil și pentru subdomeniul jurnalismului cultural. Nefiind jurnalist, cu atât mai puțin jurnalist cultural și preferând, dacă e să-mi asum vreo etichetă, să fiu considerat „ideolog” sau „publicist”, nu am fost totuși deloc indiferent la importanța faptului că, înainte de a pune pe cale remachetarea unei publicații culturale de tradiție, precum *Timpul*, trebuie să-ți faci bine temele. Ca atare, un prim pas, esențial, în acest proces a fost acela de a arunca o privire spre exteriorul spațiului cultural românesc, înspre publicații care, fie că sunt săptămânale, bilunare, mensuale sau trimestriale au influențat evoluția lumii intelectuale din spațiul occidental. Publicațiile asupra cărora m-am oprit au fost săptămânalul *Times Literary Supplement*, bilunarul *New York Review of Books*, lunarul *Commentary* și trimestrialele *Dissent* și *Commentaire*, pentru că din fiecare am învățat, într-un alt fel, că elementul cultural nu

se poate „extrage” din spațiul social, că este dependent de acesta în aceeași măsură în care, la rândul-i, poate influența sensibil evoluția sa. Am învățat, de asemenea, că e foarte important să depășești experiența „monologală” întâlnită, îndeobște, în spațiul public românesc, unul al maniheismului structural ce face ca, adeseori, publicațiile culturale să fie doar tribunele de exprimare a unor „grupuri de prestigiu” care se consideră, fiecare în parte, posesoarele cheii de la ușa ce dă spre un bine păzit „adevăr absolut”. Și un alt lucru pe care l-am reținut este acela că publicațiile culturale care contează în lumea occidentală – aceea de la care ne revendicăm – sunt departe de a îmbrățișa ideea „artei de dragul artei”, fiind deschise axiologic și ideologic spre dezbateri care, cel mai adesea, sunt în primul rând intelectuale, și abia în plan secundar literare.

PRIVIREA SPRE INTERIOR

Revenind cu privirea în spațiul cultural autohton, am putut constata că, exceptând anumite săptămânale cu profil cultural și de atitudine – precum *Dilema Veche*, *Observator Cultural*, *Suplimentul de cultură* și 22 – dar și excelența revistă în care sunt onorat să public, *Alecart* (de astă dată având un ritm bianual de apariție), majoritatea publicațiilor de cultură sunt, în esență, reviste de literatură. Cele mai multe dintre ele, susținute fiind de Uniunea Scriitorilor din România sau de administrațiile publice locale din diferite colțuri ale țării, nu reușesc să depășească aerul provincial (ceea ce-mi amintește de o vorbă aparținându-i istoricului Zoe Petre, despre un

„savant de renume interjudețean!”). Sigur că literatura, o voi spune mereu, rămâne nucleul axial al oricărei publicații culturale, dar o revistă (care este, în mod fundamental, un mod jurnalistic de a exprima conținutul cultural) trebuie să se deschidă spre toate ariile culturii, de la dezbaterile intelectuale pe teme politice, trecând prin filosofie, cronicile de film, teatru, muzică și ajungând până la abordări istorice ori antropologice ale culturalului și punând la lucru, în acest sens, variate specii publicistice, de la reportaj și tabletă până la cronică și interviu. Este iarăși un fapt pe care foarte puțini editori de reviste numite „culturale” reușesc să-l împlinescă în spațiul publicistic românesc. Iată că, după puțin peste un an, procesul de remodelare a revistei *Timpul* a permis și cristalizarea unei clare politici editoriale, a cărei orientare este că ar trebui să renunțăm, atunci când vorbim despre cultură, la a ne da ochii peste cap și la a flutura din gene. Dacă vom continua să plasăm cultura într-o atmosferă elitistă nu vom face decât să creăm o contra-reacție. Se vede în școală, unde cei mai mulți dintre elevi resping cititul pentru că sunt obligați să papagalicească tot felul de comentarii scrise și dictate de profesori fără har. Se vede, apoi, în numărul cărților citite de români într-un an, puține, foarte puține. Se vede, iarăși, în modul în care se vorbește limba română. Dacă înțelegem că problema culturii poate fi abordată și într-o manieră „cool”, fără impunerea unor bariere atitudinale și fără dispreț pretins aristocratic, chiar putem avea haz și cititori, amatori de cărți, filme și de muzică bună. Cultura voioasă, asta propunem la *Timpul*.

Dragoș Pătrașcu

SMALL TALK

"SĂ FIE EXHAUSTIV, DAR SĂ FIE ȘI CUPRINZĂTOR", AUD ÎNTR-O ȘEDINȚĂ ÎN CARE SE DOREA UNIFORMIZAREA FORMULELOR. CUM VĂ SUNĂ UNIFORMIZAREA FORMULELOR? DESUET, PROGRESIST, MAȘINIST, COMUNIST? CE CĂUTAM EU ÎN ACEA COMISIE AR FI URMĂTOAREA ÎNTREBARE. N-AVEAM CE CĂUTA E CU SIGURANȚĂ RĂSPUNSUL.

Marius Galan este judecător la Curtea de Apel Suceava, un judecător pasionat de literatură, unul dintre cititorii pătimași care onorează Alecartul cu articole și recomandări („judecăți”).

Marius Galan

Colega mea de birou care, administrativ, e și șefa mea, are un simț al umorului special. De când am refuzat să intru într-o ședință repartizată ca urmare a unei greșeli, comisă, evident tot de ea, mă gratulează cu tot felul de sarcini care se potrivesc profilului meu intelectual ca nucacuperetelesaucamamalgacugeamul. Vorba lui Dosto, de ce nu mai vorbești cu X, ti-a greșit cu ceva? Nu, nu mi-a greșit cu nimic, dar i-am făcut eu una oribilă și de atunci nu mai pot să-l suport. Dacă credeți că vouă nu vi se aplică, poate că refuzați să vă amintiți. Eu unul am o întâmplare care se potrivește până la ultima piuliță. Eram amorezat de o colegă de la serviciu, pe care o plăcea și un alt coleg. El nu știa de mine, eu îl citisem. Doamna mă plăcea mai mult pe mine. Cred. Oricum, eu îl încurajam să flirteze cu ea, i-am chemat o dată împreună la masă. Aranjam cu ea să-i trimită mesaje ambigue când eram împreună, de se făcea ca racul săracul. La un moment dat, n-a mai mers.

Ne întâlnim la București într-o cafeana, eu îl invitaseam. Eu eram cu doamna, dar nu vizibil tandri, adică trecusem de perioada cu ochii umezi și bovini. Stăm de vorbă, bem ceva. Doamna pleacă, noi urma să luăm avionul a două zi. În Bruxelles, peste două zile, mă întrebă, Marius, tu ești cu X? Zic, măi V, dar trebuia să ne găsești în pat ca să-ți dai seama? Eh, de atunci nu mai pot să-l suport.

Despre ce voiam să vorbesc azi? Despre nimic, small talk, small talk is good. Hai să mai bârfim puțin. Intru într-o sâmbătă în sediul instanței. La poartă, barieră, nu aveam telecomanda, nu apuc să claxonez că bariera se ridică. Intru, jandarmul mă salută. Îl întreb: stăteți cu ochii în geam? Zice da, trebuie să vină prefectul. Ce caută prefectul la instanță, întreb. Și sâmbătă? Vine pentru arestare, zice. Tu-i mama ei de limba română, adică nu-l aduce pentru arestare, vine singur. Dileme semantice. A scăpat cu arest la domiciliu. Dar cred că mai vine pe la noi.

foto: Bogdan Onofrei

3.30 p.m. Mă sună prietena mea. Zice: nu pot să mai ajung astăzi la tine (locuiesc la 10 km. de oraș într-o vila somptuoasă cu 4 garaje, două piscine, una acoperită, un parc de două hectare cu arbori seculari care au aproape 7 ani, herghelii de cai, elicopter, normal). De ce? întreb. Zice: am rămas cu mașina în intersecție, s-au aprins toate becurile, nu mai vrea să pornească. Unde? La Nordic (Nota autorului: la Nordic este o intersecție cu două benzi, verde intermitent la dreapta și 9 secunde pentru înainte și la stânga, vă reamintesc, era ora 15.30). Zic: nu e nimeni care să te împingă să ieși din intersecție? În timp ce glăsuim, îmi amintesc că mașina are cutie automată și nu poate fi împinsă. Sun eu la un service să văd ce pot face, spun. În timp ajung la fața locului, doamna stătea pitulită în mașină cu luminile de avarie care pâlpâiau preinfarctic, geamurile aburite, nu se vedea că e acolo. Cor de claxoane, vine unul să mă ajute să împing mașina, îi zic că e automată, își pune mâinile în cap. O doamna înțelegătoare, îmi face semn din mașină, se întâmplă și bărbaților, vedeți? Vin cei de la service cu o baterie (se stricase alternatorul), îmi spune unul dintre ei, ați mâncat la carne să vă ajungă până de Crăciun. E drept că auzisem ceva urări și aprecieri de ordin tehnic. Pornim mașina, unul dintre mecanici pleacă în ea, celălalt mă sună peste două minute. Zice: colegul mi-a luat cheile de la mașină, nu mergeți după el?

Iar construiesc. Un apartament nou, adică proaspăt achiziționat. Nu al meu, eu stau la vilă, cum spuneam. Mult de spart, instalații noi, geamuri, e abia începutul. Prima zi, telefon de la meșteri din oră în oră. Că s-a blocat liftul, că vecinii fac scandal, că se face praf pe casă scării, că nu-i lasă să care molozul (cu liftul). Merg la apartament, sun deasupra și dedesubt, nimeni acasă. A doua zi, spre seară, îl găesc pe vecinul de dedesubt. Intru la el în casă, persoană educată, îmi oferă o cafea și îmi spune că

a curs niște apă, probabil de la golirea caloriferelor, bună scuză (de fapt cu o seară înainte o placă de gresie, în zborul ei suav, rețezase o țevă de la instalația sanitară și de acolo proveniența petei din bucătăria colcatarului), promit că am să remediez orice defecțiune ar apărea, după care mă duce să-mi arate câteva lucrări ale sale, îmi dă o carte de vizită, citesc pe ea, pictor abstract. A treia zi mă sună meșterul, zice: eu renunț la lucrare, trei vecini au venit cu scandal, unul zice că e de la Inspekția în Construcții. Fug la apartament, un domn scund, roșu la față, cam 60 de ani, flutură o legitimație. Sunt indicat ca proprietar, nu neg. Domnul M. își declina identitatea, îmi solicită să o fac și eu. Îmi solicită e un eufemism, să vezi acolo raging bull, de Niro era minciună. Sunt calm, olimpiar. Îi spun, domnule M., nu cred că va aflați aici în calitate oficială, iar eu în calitate de vecin, pot doar să mă prezint, numele meu este Marius Galan și vă invit la o cafea să stăm de vorbă în liniște. Refuză categoric, era și o vecină de față, presiunea era pe el, trebuia să-și demonstreze autoritatea. Pleacă ofensat proferând amenințări cu sistarea lucrărilor și amenzi pentru lipsa autorizației de construire. Spre seară mă duc la ușa lui, o găesc pe doamna casei, care îmi repetă pe un ton scăzut tot ce șuierase el mai devreme, îi cer numărul de telefon al domnului, îl primesc. Ne întâlnim a doua zi, la barieră la instanță, mă salută de departe voios, mergem la o cafea și stabilim câteva lucruri, varianta scurtă, nu o să mai facă scandal, doar programul muncitorilor să fie mai restrâns. O fi aflat că sunt judecător? Nu, dar somnul e un sfetnic bun.

Aseară, meșterul principal sună. Zice: a venit domnul de dedesubt (pictorul abstract - nota noastră), spune că i-am distrus toate tavanele, să venim să le reparăm. Am cumpărat o sticlă de vin și o cutie de ciocolată. Poate, pe înserat, pictorul meu se coboară la concret.

PORTRET DE MAGISTRU: IOAN DIACONU

IRONIA FINĂ ȘI CÂTE O GLUMĂ CU TÂLC ÎL ÎNȘOȚEAU PRETUTINDENI.
NU O VIAȚĂ, CI ALTE ZECI PĂREAU A SE PERINDA PRIN FAȚA CELUI CARE AVEA PRIVILEGIUL DE A-I FI ALĂTURI.
ÎȘI ALEGEA GREU OAMENII PE CARE SĂ-I NUMEASCĂ PRIETENI (MAJORITATEA FOȘTI ELEVI, DEVENIȚI ÎNTRE TIMP ARTIȘTI
RECUNOSCUȚI), DAR ODATĂ ÎNVĂLUIT ÎN ÎNCREDEREA LUI GENEROASĂ,
ȘTIAI CĂ NU MAI POȚI SĂ-L DEZAMĂGEȘTI.

Petrea Gișcă este conferențiar universitar doctor la Universitatea de Arte „George Enescu”, lași, și unul dintre cei mai mari corniști din țară și din Europa.

Petrea Gișcă

Când ajungi să vorbești despre oamenii dragi, acele persoane care te-au format și au fost lângă tine în momentele importante ale evoluției tale, la timpul trecut, o parte a ceea ce reprezintă a rămas deja în umbră și, analizând reacțiile celorlalți, privești ca într-o oglindă care îți este drumul. Oamenii buni, oamenii mari, oamenii adevărați (și nu sunt cuvinte deloc mari) sunt tot mai puțini printre noi. Aceste rânduri le scriu cu gândul și sufletul la un astfel de om: **profesorul Ioan Diaconu**. Născut în 1944, în localitatea Moșna, după peste patruzeci de ani dedicați elevilor de la Colegiul de Artă „Octav Băncilă”, formând zeci de generații de artiști, s-a stins rapid, luptând cu o boală necruțătoare în noiembrie anul trecut.

Prima întâlnire e învăluită în emoțiile oricărui început, căci, ca discipol al domnului profesor, presimțeam bucuria unei întâlniri modelatoare; am avut șansa de a-l cunoaște nu doar ca profesor de teoria muzicii și în calitate de diriginte, ci, ulterior, ca om și prieten, văzând cum cresc sub îndrumarea lui atât fratele, cât și fiica și fiul mei. O întâlnire netulburată, pe durata unei mai bine de jumătăți de viațe, care l-a făcut să mărturisească la un

moment dat, cu zâmbetul și ironia ce-i însoțeau fiecare gând, „că a slujit familia Gișcă timp de 38 de ani”. În realitate, s-a pus în slujba artei, a muzicii, modelând caracterul și evoluția profesională a unor prestigioase personalități ieșene, printre care se numără C-tin Constantinescu, G. Pascu sau P. Delion.

Dincolo de studiile și metodele extrem de riguroase în predarea teoriei muzicii și solfegiului, Ioan Diaconu, format într-o școală în care specializarea nu era concepută în afara unei pregătiri totale, putea discuta liber despre orice subiect, trăind plăcerea de a împărtăși cu ceilalți tot ceea ce învățase, acumulate prin experiență, tot ceea ce îl bucurase sau descoperise.

NU DE PUȚINE ORI, FOȘTI ELEVI, AJUNȘI ÎN FAȚA UNOR COMISII MUZICALE, ÎN ȚARĂ SAU ÎN STRĂINĂTATE, ȘI ÎNTREBAȚI PE CINE AU AVUT DREPT MENTOR, PRONUNȚÂND NUMELE DOMNULUI DIACONU, AUZEAU UN „ATUNCI E DE ÎNȚELES!”.

Nu-mi amintesc niciun moment în care prin constrângere să fi obținut efectul scontat. Ironia fină și câte o glumă cu tâlc îl însoțeau pretutindeni. Nu o viață, ci alte zeci păreau a se perinda prin fața celui care avea privilegiul de a-i fi alături. Își alegea greu oamenii pe care să-i numească prieteni (majoritatea foști elevi, deveniți între timp artiști recunoscuți), dar odată învăluit în încrederea lui generoasă, știai că nu mai poți să-l dezamăgești. Din prea plinul ființei și al sufletului său, dădea oricui. Depindea de tine cât și ce puteai lua.

În ceea ce mă privește, am găsit în domnia sa un mentor constant, un îndrumător necruțător al lucrărilor de corn pe care le-am publicat, un autor de cursuri de specialitate cum muzica ieșeană și românească a avut rareori; orice discuție gravita în jurul unor noi idei, a unor mereu alte studii și cărți, neobosit, până la sfârșit. Am auzit nu de puține ori, în special în ultimii ani, când dezamăgirea față de școala ieșeană de muzică se acumulaseră și iluziile tinereții au lăsat locul unei lucidități amare, spunându-se că duritatea, seriozitatea domnului profesor nu mai „corespund” timpului pe care-l trăim. Întrebarea este nu dacă această seriozitate (în afara căreia muzica

nu poate fi înțeleasă sau slujită) mai „corespunde” sau nu, ci dacă cei care se apropie acum de teoria muzicii vor putea, în absența lui și mânați de libertatea mult visată, să construiască riguros un sistem. Poate o vor face și un zâmbet larg îi va veghea de undeva departe, dar nouă, celor din generația care-i datorăm totul, ne va lipsi mereu minuțiozitatea și sobrietatea domnului Ioan Diaconu.

Și poate, de asemenea, în locul mai bun și mai „așezat” unde se află acum, domnia sa a uitat deja prea grăbita dorință a unora de a-l ține departe de catedra și de elevii care au reprezentat chiar existența sa. În momentul în care a rămas singur, odată ieșit la pensie, a cedat în fața bolii, preferând să se retragă elegant decât să stea departe de lumea pe care a slujit-o atâția ani.

E prea târziu pentru regrete, dar niciodată prea târziu pentru amintiri. De aceea, în numele tuturor celor care l-au cunoscut, l-au îndrăgit, îi datorează un gând sau o pasiune, îmi permit să adresez un „Mulțumesc!” celui care ne-a învățat să fim noi înșine, profesioniști și oameni în același timp.

ÎNĂUNTRU ȘI - N A F A R Ă

Roxana Dumitrache, absolventă „Petru Rareș”: „Eu am fost o Galatee modelată și creată de mulți Pygmalioni.”

Roxana Dumitrache, absolventă „Petru Rareș”

Știm că ai studiat în România, dar și în Marea Britanie. Prin ce diferă cele două sisteme de învățământ? Ce ai schimba în sistemul românesc?

Vreau să cred că sunt produsul celor două sisteme de educație și că tocmai această bipolaritate intelectuală s-a dovedit salvatoare în cazul meu. Port în mine deopotrivă virtuțile și hibecele celor două școli, deși așa spune că școala românească și cea britanică nu sunt fundamental diferite, deși există un contra-timp. E ca o cursă de atletism în care școala britanică e atletul crescut de mic pentru a face performanță, care dă impresia că aleargă neîncetat de secole, cu musculatura perfectă și hrană atent monitorizată, dar cumva plictisit de succesele repetate; e atletul care câștigă de fiecare dată și - păstrând analogia, așa și este: liceele și facultățile din Marea Britanie sunt întotdeauna primele în topurile internaționale de performanță. Școala românească, pe de altă parte, e atletul balcanic, poate puțin cam durdu-liu și cam extenuat, care s-a pregătit singur, nu are cele mai bune echipamente și îi lipsesc pistele adecvate, dar are curajul și capacitatea de adaptare pe care doar marii supraviețuitori o au.

Eu am admis întotdeauna că am fost un elev și, mai târziu, un student privilegiat și că nu așa fi ajuns niciodată la London School of Economics and Political Science - prima facultate din lume în domeniul studiilor europene și al filosofiei politicii - disciplinele mele de studiu - dacă nu așa fi trecut prin școala românească. Eu am fost o Galatee modelată și creată de mulți Pygmalioni. La liceu, Colegiul Național „Petru Rareș”, am avut dascăli remar-

cabili și relații de mentorat autentice. Doamna profesoară Anca Vieriu m-a învățat, de pildă, să scriu. Să scriu sălbatic, curat, curajos, să îmi depășesc fricile și pentru toate astea îi voi fi întotdeauna recunoscătoare. Am o engleză impecabilă și o spun fără niciun soi de aroganță, cu atât mai mult cu cât nu e meritul meu, însă și britanicii îmi laudau engleza, și asta datorită doamnelor profesoare Georgeta Brădățan și Mihaela Fodor. Altfel, am avut profesori minunați care dincolo de disciplinele predate, mi-au dat lecții esențiale: doamna Antonia Manciu, diriginta mea dragă, un profesor de franceză de la care am învățat până și versurile lui Jacques Brell și Joe Dassain, dar și un reper de feminitate, apoi domnul Gheorghe Cîrstian, cu care am avut valoroase schimburi de idei și cărți, doamna Liliana Manolache de la care am învățat să iubesc limba latină și să îmi fie acum dor de Cicero și Marcus Aurelius, deși în liceu mi s-ar fi părut scandalos. Sunt doar câteva nume, însă datorită lor și altora am ieșit în larg și am făcut-o ca un om întreg la suflet și la minte.

Revenind la cea de-a doua parte a întrebării, ce aș schimba la sistemul românesc? Aș spune că, deși sună a clișeu savant, e un sistem ușor autist de multe ori. E într-un soi de „Run, Forrest, Run!” permanent, dar nu se mai apleacă asupra lui însuși. Aici e, admit, o culpă structurală și e unul dintre proiectele mele pe care oricât de temerar sau teribilist ar suna, mi-l voi asuma chiar dacă o să ies cu sânge pe canini din lupta cu sistemul. Când salariile profesorilor sunt microscopice, atât de mici, încât nici telescopul Hubble nu le vede, când în școlile din orașele mici și din sate nu există dotări elementare: căldură, calculatoare, planșe de studiu, iar bibliotecile sunt cât o

debara sau nu sunt deloc, e caraghios și chiar sfidător să vorbești de „educația centrată pe elev” și de preluarea bunelor practici europene în domeniul educației. Asta aș schimba și simt - fără să alunec în retorica pașoptistă - că e datoria generației mele să producă schimbarea și să nu mai aștepte să se întâmple lucrurile.

„DALAI LAMA NE-A PREDAT LECȚIA ÎNTOARCERII CĂTRE NOI. A FERICIRII SIMPLE DE A FI ȘI ATĂT, DE A NE LĂSA MASCA CEA DE TOATE ZILELE ȘI DE A IUBI VIAȚA PENTRU CĂ – DEȘI E UN ADEVĂR-MANIFEST – E SINGURA DATĂ CÂND SUNTEM CONTEMPORANI CU EA.”

Ai avut șansa să asști la o prelegere a lui Dalai Lama. Care sunt cele mai importante învățături primite de la el pe care le-ai da mai departe?

Așa este, întâlnirea cu Dalai Lama a fost una dintre marile întâlniri ale vieții mele. La fel ca marile iubiri, marile întâlniri au forța de a reazeza emoțional un om. În cazul meu, a fost mai degrabă o relocare în mine însămi de care aveam nevoie și unii colegi de la LSE

mi-au confirmat că au trăit lucruri similare. Noi am mers ca la orice prelegere, anul acela trecuseră prin amfiteatrele noastre personalități ca Bill Gates, Hillary Clinton, Madeleine Albright. Eu mă gândeam, ca orice student la Științe politice, să-l întreb despre statutul Tibetului și clivajele existente în regiune; toți aveam curiozități geopolitice. Doar că greșeam, Dalai Lama ne-a predat lecția întoarcerii către noi. A fericirii simple de a fi și atât, de a ne lăsa masca cea de toate zilele și de a iubi viața pentru că – deși e un adevăr-manifest – e singura dată când suntem contemporani cu ea. Dalai Lama a vorbit în engleza lui șoptită dând o lecție pe care creierul tău și bulimicele de cunoaștere nu ar fi aflat-o din nicio carte. Dalai Lama și-a ridicat o singură dată privirea din pământ, atunci când a spus: „You have two options. You can either worry about your future, which-as future, has to be unknown, or you can be happy. This is your call”. (trad: Aveți două opțiuni. Fie să vă faceți griji în privința viitorului care tocmai pentru că e viitor e o necunoscută, ori să fiți fericiți. E decizia voastră). Am mai scris de câteva ori în spațiul public despre această mare întâlnire și de fiecare dată retrăiesc la aceeași intensitate și cu aceeași bucurie integrală momentul.

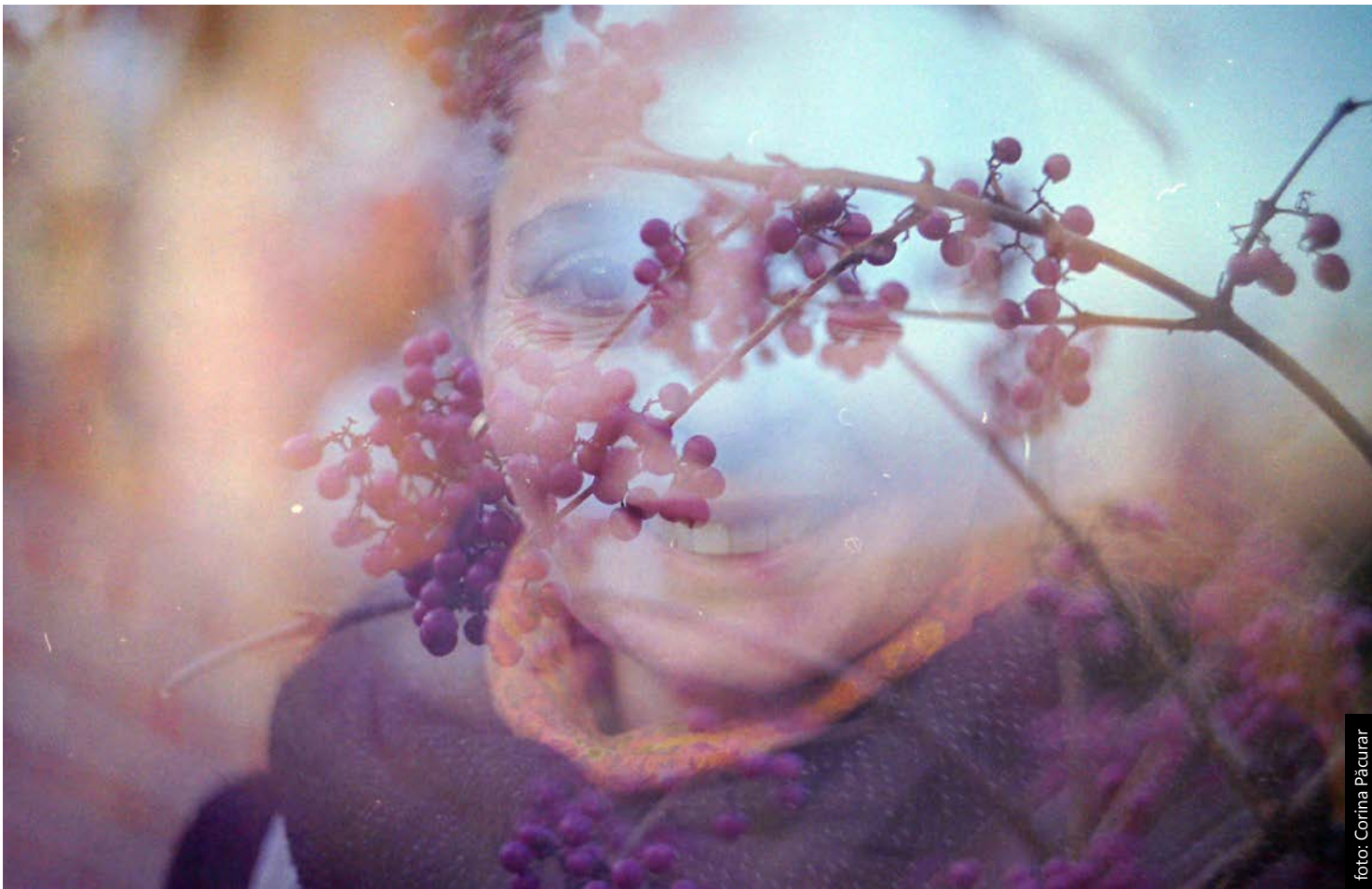

foto: Corina Păcurar

Se practică astăzi discursul tipic american, plin de vervă, aproape actoricesc. Cu ce diferă discursul lui Dalai Lama și ce ar trebui să învățăm din el?

Sunt diferențe uriașe, e limpede. În primul rând, Dalai Lama nu e un *pasolog*. E un cuvânt inventat de mine doar pentru că nu am altul care să descrie mai bine „frenesia pașilor” către fericire, iubire, împlinire și succes din discursul american. Gestica lui Dalai Lama e conținută și e firesc să fie așa, îndeletnicirea lui e meditația, nu Harlem Shake. A venit desculț, în costumul de meditație și chiar a făcut o glumă savuroasă cerându-și scuze că poartă aceleași haine. Mai mult, a făcut un gest pe care doar cineva cu foarte mult umor și cu o inteligență vie putea să-l facă. Tradiția LSE e ca, la sfârșitul marilor prelegeri, să li se înmâneze vorbitorilor o șapcă cu acronimul facultății. Toți o acceptă cu drag, dar foarte puțini își pun șapca pe cap. Ei bine, Dalai Lama, cu tot firescul din lume, și-a pus șapca LSE pe cap și a zâmbit ștregărește. Sala a aplaudat minute în șir.

„LA LSE PLAGIATUL ERA INTERNALIZAT CA O CHESTIUNE DE CONȘTIINȚĂ, SEMNAM LA ÎNCEPUT O DECLARAȚIE PE PROPRIE RĂSPUNDERE ȘI APOI ȚINEA EXCLUSIV DE TINE.”

Știm că scrii ficțiune. Cum a fost trecerea de la teorie politică la literatură?

Mărturisesc că a fost o trecere abruptă, cu multe frici și că încă am un harem interior de spaime. În primul rând, e o diferență colosală de stil: în teoria politică și în analiza filosofică, există o rigoare matematică, nu scrii fără referințe precise, fără o bibliografie consistentă. Asta, sigur, dacă un cumva te tentează plagiatul și îți permiți, din rațiuni care țin de o anumită alcătuire inter-

oară, să aluneci în această practică. Ce e limpede e că la LSE plagiatul era internalizat ca o chestiune de conștiință, semnam la început o declarație pe proprie răspundere și apoi ținea exclusiv de tine. Au existat câteva cazuri de plagiat dovedite, soluționate cu exmatriculări, dar cred că rușinea catastrofală e, de fapt, să fii decredibilizat în fața profesorilor și a colegilor tăi.

Ficțiune am scris tot timpul, încă din liceu și în spațiul public scriu de la 19 ani. Anul acesta însă am debutat cu micro-romanul *Ma, mi, joi*, scris cu presiunea deadline-ului, ca eseurile la facultate doar pentru că a existat un concurs pentru debutanți. L-am trimis cu sufletul mic și tahicardic și în ziua în care a fost publicat în versiunea e-book și au început comenzile pe site, m-am simțit de parcă înghițisem o armată de arici, atât de emoționată am fost. M-am plimbat toată după-amiaza pe două străzi bucureștene: pe Eminescu și pe Arghezi și m-a emoționat chiar și amănuntul ăsta. Apoi au urmat reacțiile și mărturisesc că sunt bune, iar versiunea de tipar va apărea curând la o editură importantă, dar încă nu pot da anumite detalii. De atunci, scriu proză scurtă - încă nu am curajul spațiilor mari, dar am în plan un roman de mahala și o carte pentru copii, dar una scrisă cu umor și feminist, în care prințesele nu așteaptă să fie salvate, ci se salvează singure, iar broscocii rămân broscoci nesărutați, nu se transformă în prinți. E genul de carte pe care o gândesc proiectiv, pentru când voi avea copii.

Recomandă tinerilor cititori ai revistei „Alecart” trei cărți pe care nu ar trebui să le rateze!

Voi răspunde fără pic de disciplină, adică voi recomanda trei cărți scrise de autori români și trei titluri străine. Cărțile pe care le voi reciti întotdeauna cu drag, dar și cu o oarecare invidie albă că s-au scris deja, sunt: *Patul lui Procust* - Camil Petrescu, *Rem sau Travesti* (nu mă pot hotărî!) - Mircea Cărtărescu și *Viața începe vineri*, romanul Ioanei Pârvulescu. Din literatura străină, admit că am fost tentată să scriu titlurile care m-au marcat pe mine în liceu: *Idiotul* lui Dostoievski și *Educație sentimentală* a lui Flaubert. Dar m-am răzgândit, așa că voi numi: *Portocala mecanică* - Anthony Burgess, *De veghe-n lanul de secară* - J.D.Salinger și *Clopotul de sticlă* - Sylvia Plath. Recomand în general să citim și autoare, nu doar autori. Și, sigur, *Ma, mi, joi* ca mostră de teribilism ☺

Describe/Imaginează-ți cea mai frumoasă oră de literatură la care ai participat/ai fi vrut să participi.

E una dintre cele mai frumoase întrebări la care am răspuns vreodată și vă mulțumesc pentru ea. Răspund

fără să mă gândesc: Mircea Cărtărescu așezat turcește printre elevi, fumoarul mutat în clasă (sic!), REM, Arctic Monkeys sau Coltrane pe fundal și o poezie dadaistă compusă la mai multe mâini și minți. Sau, dacă Mircea Cărtărescu ar fi prins în traficul suedez (sper că va lua anul acesta binemeritul premiu Nobel pentru literatură), o oră dedicată doar poeziei și prozei feminine: Anais Nin, Zelda Fitzgerald, Maya Angelou, Elif Shafak, Iris Murdoch, Herta Müller, Ioana Pârvulescu - sunt, cred, cele mai importante voci feminine din literatură.

Unde ai călătorit și ai simțit că te-ai întors un om mai bogat?

Am călătorit destul de mult datorită vieții mele academice și am locuit în patru țări până acum, deci cred că sunt o nomadă. Cel mai mult am locuit la Londra și la Bruxelles - în anul în care am lucrat la Comisia Europeană. Rar am avut șansa de a fi doar turist, mai degrabă am plecat cu lucrările mele în valiză decât cu aparate foto, parasolare, pantofi comozi și ghiduri turistice. În anul II de facultate am plecat într-un proiect de cercetare în SUA și mi-a fost suficient să îmi dau seama cât iubesc Europa, deși America e fascinantă în felul ei. Apoi Albania - mi-am făcut terenul de cercetare în două orașele, Permet și Korçea, am analizat clivajele religioase și modul de construcție a feminității. Această experiență a fost una dintre sursele mele de inspirație pentru personajul Afijet din *Ma, mi, joi*. Recomand însă, cu ochii închiși, Marea Britanie. Bine, poate nu chiar cu ochii închiși, pentru că sunt multe de văzut, de trăit și, mai ales, de simțit.

— ■
A consemnat Emil Munteanu.

Roxana Dumitrache a absolvit London School of Economics and Political Science și Facultatea de Științe Politice din cadrul SNSPA, ca șefă de promoție.

A coordonat cercetări de teren dedicate dimensiunii de gen în clivajele religioase și modului în care segregarea socială se reflectă în arhitectura orașelor din Albania și Kosovo. În 2007, primește o bursă a Institutului Cultural Român și participă la un program al Russian and East European Institute, la Indiana University, Bloomington, SUA, cu o analiză a videogramelor Revoluției Române din decembrie, 1989.

Publică articole și studii în diverse reviste de specialitate din România și din Marea Britanie. În cadrul Comisiei Europene a coordonat activitatea de cercetare pentru două dintre viitoarele politici și directive pentru statele membre, punând accentul pe egalitatea de șanse și nediscriminare. În 2014, i-a apărut romanul *Ma, Mi, Joi*.

<http://adevarul.ro/blogs/roxana.dumitrache>

foto: Corina Păcurar

Amalia Kalinca, absolventă Național:
**„Succesul înseamnă să fi blând
 cu tine, cu prietenii, colegii, familia.
 Să fi sincer și înțelegător.”**

foto: Corina Păcuraru

Amalia Kalinca, absolventă Băncilă

Ce amintiri/ imagini păstrezi din perioada liceului? Ce ai schimba acum în sistemul de învățământ românesc?

Orele de literatură (râde). Cu dumneavoastră și cu doamna profesoară Eugenia Stoleriu. Dumneavoastră ați reușit să „traduceți” pe hârtie gândurile mele literare. Ați reușit să scoateți la iveală idei, să le pot așterne pe hârtie pentru ca alții să le citească, să le înțeleagă. Vă mulțumesc pentru încrederea acordată, pentru riscul asumat în ascultarea unei eleve care gândea în afara ramei conceptuale definite de programa școlară, gândea „outside the box”. Doamnei Diriginte îi sunt recunoscătoare pentru insistența asupra acestei rame. M-a făcut să înțeleg regulile. Să înțeleg că, pentru

a-ți asuma libertatea gândirii, trebuie întâi să cunoști regulile pătrunzător. Retrospectiv, abia acum, după aproape 10 ani, realizez importanța.

CE AȘ SCHIMBA? MAI MULTĂ APLICAȚIE, LA MATERIIILE REALE. MI-A LIPSIT PE VREMEA LICEULUI, PROBABIL DIN CAUZA ASTA NU AM DESCOPERIT DRAGOSTEA PENTRU MATEMATICĂ SAU INFORMATICĂ. S-A SCHIMBAT ÎN TRE TIMP?

Țin minte, la analiza matematică, totul se petrecea pe hârtie, la fel și informatica. Abstractul este fascinant în aplicație, să te gândești că ar putea explica găurile negre, de exemplu. Din păcate, elevilor le lipsește corelația între teorie și practică. Cei ce „văd” corelația sunt adesea cei

care excelează. Mai mult decât teorie, elevii au nevoie de înțelegere - cineva să le explice cum arată în viața de zi cu zi ce e pus pe hârtie. Poate de asta multora le place geografia.

E problema întregului sistem de învățământ, se reflectă și la universitate.

Pentru cei mai mulți elevi, olimpiadele reprezintă „garanția” succesului. Cum te-ai raportat tu la această idee?

Olimpiadele sunt un mediu de dezvoltare personală. Competiția, prezentă între alți elevi la fel de acerb, însă necunoscuți, presiunea sarcinilor contracronometru, transformă elevul dincolo de cunoștințe. Cunoștințele se aplică și se văd în rezultate, însă abilitățile dobândite prin prezența la olimpiade, sau orice competiții școlare, sunt mai valoroase. Olimpiadele rup elevul din mediul „sigur” al școlii, îl introduc în necunoscut. Cum „domină” elevul acest necunoscut, bănuie că acesta e succesul său.

Liceul reprezintă 4 ani dintr-o viață. „Garanția” succesului nu există, căci succesul îl construiești. Ca orice altceva în viață. Te pot ajuta, într-adevăr, ca elev, să fii acceptat la o universitate de prestigiu,

să îți deschidă o serie de oportunități în care tu, ca elev, faci alegerile. Sunt un început, către următorul pas în viață.

Pe de alta parte, ca student, la universitate vei avea de făcut aceleași alegeri, vei participa în competiții. La universitate concurența e mai acerbă. Și mai subiectivă, căci depinde mai mult de colaborarea cu profesorul X sau Y decât de rezultatele dobândite în teste.

„PRIN LITERATURĂ, AM ÎNVĂȚAT SĂ CITESC OAMENII, SĂ RECUNOSC IMPORTANȚA ELEMENTULUI UMAN. ORICÂT DE BUNI AM FI PROFESIONAL, SUNTEM OAMENI.”

Ai absolvit liceul la o secție reală, dar ai urmat studiile universitare filologice. Cum s-a produs această schimbare de perspectivă?

Cum spuneam, nu am descoperit dragostea pentru matematică sau informatică. Mai bine spus nu descoperisem, în momentul intrării la facultate. Literatura m-a atras și mă atrage nespuse, e un spațiu al explorărilor și al dezvoltării sinelui. A fost întotdeauna așa. Astfel, am ales filologia, germană și engleză. Filologia română este fascinantă, dar te poate doborî profesional. Filologia engleză este infinită, dar de o competiție acerbă. Cea germană a fost și rămâne, o porțiță spre vest. Cunoașterea limbii lor de către străini i-a fascinat pe germani. Încă îi mai fascinează. La momentul respectiv a fost alegerea ideală, pentru ceva ce îmi plăcea.

foto: Corina Păcurar

AM NOROCUL SĂ AM PĂRINȚI CARE MĂ ÎNCURAJEAZĂ NECONDIȚIONAT ȘI NU ÎMI PUN LA ÎNDOIALĂ ALEGERILE. BĂNUI CĂ ACESTA ESTE CEL MAI MARE NOROC AL MEU. ORICE FIU SAU FIICĂ AR TREBUI SĂ SE BUCURE DE ÎNCURAJARE NECONDIȚIONATĂ DIN PARTEA PĂRINȚILOR. ÎN ORICE TIMP, LA ORICE VÂRSTĂ.

Dacă studiezi la secția reală sau filologică, are prea puțină importanță în dezvoltarea profesională, în viitorul ce îl construiești. Ți deschide un anume perimetru al cunoașterii; perspectiva, însă, ți-o oferă disponibilitatea sinelui de a-l explora. Dacă nu ți place ce faci și ce înveți, nu vezi perspectiva.

În devenirea ta profesională, spectaculoasă spun eu, ce rol a avut literatura? Dar matematica?

Am vorbit mult despre literatură și matematică (râde). Mă simt măgulită, Domnule Profesor, când spunei „spectaculoasă”! Literatura mi-a deschis viziunea. Apetitul către citit m-a învățat să comunic, să mă prezint, să cunosc oamenii. Din fire, am tendința să urmăresc un țel; centrat pe rezultate. Prin literatură, am învățat să citesc oamenii, să recunosc importanța elementului uman. Oricât de buni am fi profesional, suntem oameni. Succesul înseamnă să fii blând cu tine, cu prietenii, colegii, familia. Să fii sincer și înțelegător.

Încă mai citesc - destul de mult. Lecturile mele m-au însoțit în dezvoltarea profesională. Nu sunt sigură, lecturile au determinat dezvoltarea mea, sau au completat-o. Câte ceva din fiecare. Marile lecturi au fost în timpul liceului, William Golding, Garcia Marquez. În facultate la București, filologia engleză m-a fermecat. În Germania, paradoxal, la studii de anglistică, am descoperit literatura germană. Am citit Kafka alături de Bourdieu - se completează surprinzător (râde). După studii, literatura a devenit îndrumător în dezvoltare personală. Citesc cărți de dezvoltare personală și biografii. Biografia fantastică a lui Maxine Hong Kingston m-a fermecat, mă reîntorc cu plăcere la ea. Iar alergatul de performanță mă însoțește și în lecturi : „Born to Run” mă motivează în diminețile gri.

Matematica, mai bine spus aplicația matematicii îmi este instrument profesional binevenit. Îmi ordonează gândirea. Am învățat să fac reguli (râde). Iar aplicațiile matematicii m-au adus în diverse „colțuri” profesionale, cu diverse proiecte. Am proiectat pagini web, am lucrat cu programe de proiect management. În ultimii ani, m-a adus în domeniul finanțelor. Lucrez cu cifre și cu oameni

foto: Corina Păcurar

de 2 ani. Fac parte dintr-o echipă de aproape 50 de colegi. Toți lucrăm cu cifre - aceleași cifre, în același timp. E nevoie de precizie și atenție. În același timp, e nevoie de înțelegere și bună comunicare. Ca în liceu.

„LOCURILE RĂMÂN ACELEAȘI PESTE ANI, PENTRU A FI VIZITATE MEREU. OAMENII TE ÎMBOGĂȚESC.”

Describe/Imaginează-ți cea mai frumoasă oră de literatură la care ai participat/ai fi vrut să participi.

Cea mai frumoasa oră de literatură... Dificil să răspund. Literatura e o poveste. O poveste ce te înalță. Am trăit povești înalțătoare. Ți ascut mintea. Te lasă gândind îndelung după ce le-ai ascultat.

.... unde am călătorit și m-am simțit un om mai bogat?... în Polonia, în Varșovia. Ce a început ca o călătorie mi-a devenit casă. Când am ajuns în Varșovia, șederea era plănuită pentru 6 luni. În aceste 6 luni, am cunoscut oameni extraordinari, profesori și colegi, am participat în proiecte incredibile, totul într-un oraș post-comunist, catalogat conservator. Varșovia mi-a devenit cămin, continui să mă simt binevenită.

SUNT ATÂTEA ÎNTÂMPLĂRI CARE M-AU ABSORBIT ȘI LE ABSORB, MĂ SIMT ÎNTR-ADEVĂR MAI BOGATĂ ȘI MAI „ÎNȚELEAPTĂ”, DACĂ POT SPUNE. ÎN GERMANĂ SPUN „ERWACHSEN” - SUBSTANTIVUL SE TRADUCE PRIN ADULT. ASTFEL MĂ SIMT, ÎN VARȘOVIA M-AM MATURIZAT (AM GĂSIT CUVÂNTUL - MATURIZARE!).

Călătoresc cu drag către destinații unde întâlnesc oameni dragi. Oamenii mă îmbogățesc. Locurile rămân aceleași peste ani, pentru a fi vizitate mereu. Oamenii te îmbogățesc.

Ai ales să te stabilești în Polonia? De ce nu în România sau în altă parte?

Tocmai am răspuns (râde). România e familia. Sabina, sora mea, e în Europa, între Viena și Berna. Părinții sunt în România, îi revăd cu mare drag și le duc dorul. Pentru ei revin în țară. Polonia, Varșovia, este căminul departe de casă. Este un „compromis dulce” între est și vest, între haosul încântător pseudo-balcanic și ordinea germană.

A consemnat Emil Munteanu.

Ar trebui să îi aibă pe Bret Easton Ellis și Jonathan Safran Foer. O dezbateră literară despre Hollywood, între ficțiune și realitate. Care ar fi granița între cărți și filme. Imaginați-vă, Ellis l-ar provoca pe Foer la o discuție despre McDonalds. Foer a creat o dezbateră la granița dintre literatură și obiceiuri personale. Este împotriva a tot ce este consum în surplus. Ar reteza cu înverșunare teoriile despre Hollywood ale lui Ellis, care se află la polul opus. Ca moderator, Amy Poehler, comedian cu o energie pozitivă rar întâlnită. Este masca mereu zâmbitoare a lui Hilary Clinton, din show-ul Saturday Night Live. În timpul dezbaterii ar promova partidul „verde” al Germaniei, Die Grünen. Însă literatura devine politică acum.

Unde ai călătorit și ai simțit că te-ai întors un om mai bogat?

Amalia Kalinca a absolvit Facultatea de Limbi și Literaturi Străine, secția germană - engleză, Universitatea București.

În 2008 a început cursurile de masterat în Studii culturale britanice și nord-americane la Universitatea din Freiburg, Germania. După 4 ani, s-a relocat la Bruxelles, Belgia, pentru masteratul în Economia și managementul afacerilor internaționale.

Din 2013, s-a stabilit în Varșovia, Polonia, unde lucrează în domeniul finanțelor la o mare companie americană producătoare de bunuri de larg consum. Profesional, Amalia a participat în proiecte în Germania, Lituania, Arabia Saudită și România.

Timul liber îl împarte între lecturi, colaborarea cu Alecart și alergatul de performanță. Este membră a Clubului Internațional de Triatlon Varșovia, în cadrul căruia a participat la competiții sportive. Cea mai recentă competiție la care a participat este Semi-Maratonul Varșovia ce a avut loc la 29 martie 2015.

Olimpia Melinte, absolventă „Băncilă”:
„Când dispăre frica
de greșeală și penibil,
devii liber.”

Olimpia Melinte, absolventă Băncilă

În cine se regăsește Olimpia Melinte într-o măsură mai mare: în Luminița (personajul din Sette opere de misericordia), în Nina sau în Alexandra (personajele din Canibal) și ce rămâne din fânțele pe care le interpretează în biografia afectivă a unui actor?

În fiecare personaj trebuie să mă regăsesc, este esențial să găsesc o legătură cât de mică între mine și femeile pe care le interpretez pentru a fi veridică și pentru a avea de unde porni în construcția personajului. De Luminița mi-a fost frică inițial pentru că e foarte departe de mine. Legăturile dintre noi erau tare firave și aproape nu reuseam să mă apropiu de ea, dar mai apoi, depășindu-mi teama, mi-am dat seama că o pot înțelege și mă pot

contopi cu ea, fără să o judec. La fel s-a întâmplat și cu Alexandra. Pe toate le port cu mine, sunt paleta mea de culori, din ele mai scot câte puțin pentru a oferi și altora șansa de a le descoperi prin mine.

Ce a păstrat actrița Olimpia Melinte din orele de actorie de la „Băncilă”?

Bucuria jocului, a improvizăției și dragostea pentru versuri. Nucu Ionescu, profesorul meu, ne-a „zăpăcit” cu poeziile într-atât, că până la urmă am ajuns să le iubim!

Ce sentimente ai trăit când ai pășit pe covorul roșu de la Gala Uniunii Actorilor din Spania?

Olimpia Melinte, "Cele ce plutesc", 2009

N-am fost la Gală. Eram prinsă cu filmări și nu m-am dus. De acolo cred că mi se trage și norocul că mi-au dat premiul. În general, mă simt bine pe covoarele colorate ale cinematografului și asta face parte din „fișa postului”! Îmi propun să mă bucur de fiecare apariție și de cele mai multe ori îmi iese.

Într-un interviu afirmăi că „pentru a fi un actor bun, trebuie să te simți în primul rând liber”. Cum ai defini libertatea în actorie?

Când dispare frica de greșeală și penibil, devii liber.

„AȘA CUM UN VIOLONIST ÎȘI ÎNGRIJEȘTE INSTRUMENTUL, ȘI NOI TREBUIE SĂ NE PREOCUPĂM DE TRUPUL, DE SUFLETUL ȘI DE MINEA NOASTRĂ.”

Cât contează pentru un actor imaginea? Care este, pentru tine, rețeta succesului?

Noi suntem instrumentul cu care lucrăm și trebuie să avem grijă de fiecare părticică din trupul nostru, să învățăm să ne iubim micile imperfecțiuni, să le schimbăm în atuuiri. Așa cum un violonist își îngrijește instrumentul, și noi trebuie să ne preocupăm de trupul, de sufletul și de mintea noastră. Un actor nu trebuie să fie neapărat un om cu un fizic frumos, nu suntem modele, nu urmează să defilăm pe catwalk. Un actor frumos e un actor expresiv și carismatic. Cred că aceste două ingrediente sunt esențiale. Se adaugă talentul, munca, imaginația, sensibilitatea, căutările fiecăruia și iată actorul.

Poți să numești un regizor sub îndrumarea căruia ți-ai dori în mod deosebit să lucrezi? Cât de importantă e „chimia” regizor-actor?

Sunt așa de mulți... și eu sunt superstițioasă, nu-mi place să vorbesc despre asta. „Chimia” e foarte importantă, cred că de asta actorii sunt chemați la audiții, nu pentru a-și dovedi talentul, ci pentru a vedea dacă există o limbă comună între ei și regizori, între ei și parteneri. Cred că totul ține de această empatie, de energii și de felul în care ne lăsăm măștile jos atunci când mergem la o „întâlnire” de genul ăsta.

Dacă ai fi iarăși în clasa a IX-a la „Băncilă”, căror aspecte le-ai dedica mai mult timp și ce greșeli nu ai mai repeta?

Aș lucra mai mult la orele de canto și la cunoașterea temeinică a unui instrument. Asta-mi pare rău că n-am luat în serios atunci. Ale tinereții valuri...

A consemnat Emil Munteanu.

Olimpia Melinte este una dintre cele mai în vogă actrițe românce de film ale momentului. Până la 27 de ani, a jucat deja roluri principale în lungmetraje românești și europene. Rolurile care au lansat-o au fost cele din filmele *Cele ce Plutesc* (r. Mircea Daneliuc) și *Draft 7* (r. Luiza Părvu). Printre titlurile importante din filmografia ei se regăsesc *Șapte fapte de milostenie/Sette opere di misericordia* (r. Gianluca și Massimiliano di Serio, o coproducere Italia-Franța-România) și *Canibal* (r. Martin Cuenca, Spania-Franța-România).

În 2014, Olimpia Melinte a primit premiul pentru revelația anului - pentru dublul rol din *Canibal* la gala Unirii Actorilor din Spania (Oscarul spaniol).

1440 de minute În Tokyo

..... Față de proiectele din studenție, în acest birou trebuie să înveți să funcționezi pe aceeași frecvență cu echipa. Până nu își termină cu toții treaba, nimeni nu pleacă acasă, așa că cea mai bună șansă de a pleca la timp de la birou este să îi ajut.

Laura Dianu, absolventă Băncilă

00:01,

sâmbătă. Mi-e greu să-mi țin ochii deschiși. Transcriu ora în fișierul *Excel* cu programul de lucru al companiei. În medie doisprezece ore zilnic, luni - sâmbătă. Închid computerul, îmi strâng lucrurile, îmi pun costumul și cizmele de ploaie, setez sistemul de alarmă, încui biroul. Aprind lumina de la bicicletă, îmi fixez telefonul pe ghidon, plec spre casă. Pe drum, efortul fizic și „Subcarpați” în căști mă înviorează. Pe trotuar, oameni veseli, ieșind șerpuit din baruri.

După 45 de minute (drumul e liber, la ora asta nu zăresc nicio altă bicicletă și traficul e lejer – Tokyo, față de alte metropole, chiar doarme) parchez în fața clădirii de garsoniere în care locuiesc, formez codul de la cutia poștală. Sunt așteptată de un teanc de facturi (e sfârșitul lunii). Intru la „*7eleven-ul*” de peste stradă să-mi cumpăr cina. Mizuo san (în jur de 50 de ani, simpatică, nu vorbește un strop de engleză) zâmbeste, se înclină și mă întreabă „*Daijobu?*” - „*Ok?*”, în fiecare seară la aceeași oră. Plătesc lumina, internetul și tot ce mai indică semnele pătrate de pe facturi, Mizuo îmi arată cum să-mi scriu numele în katakana.

Iau cina în pat, în timp ce dau scroll pe pagini web de știri. E **2:00** am. Îmi setez alarma și mă învelesc. Mă

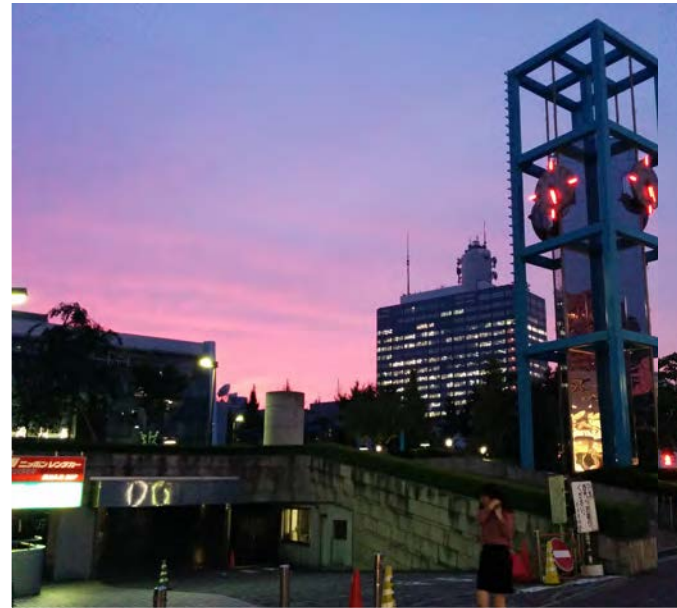

foto: Laura Dianu

surprinde că o aud sunând. De abia am setat-o. Mă uit la ceas. E **7:00**.

Mă ridic din pat și mă duc la bucătărie (garsoniera de 16 metri pătrați e necompartimentată, de fapt) și îmi pregătesc o ceașcă de ceai verde pudră, în loc de cafea. În trei ore trebuie să fiu la birou. Suficient să ies la jogging 30 de minute. Mă întorc, fac duș, îmi aleg hainele de birou, calc atent, minuțios, japonez, cămașa alba, îmi fac părul, îmi pun un machiaj discret. Totul atent, minuțios, japonez. Îmi pregătesc bagajul pentru următoarele 30 de ore: haine de schimb, demachiante, suplimentele de vitamine, încărcătoarele și ustensilele pentru bicicletă. Mă uit în oglindă. Japonezii, și bărbați și femei, mențin o dieta strictă. A consuma (orice, de la alimente până la resursele planetei) mai mult decât îți este cu adevărat necesar, doar pentru că poți, e netolerat: surplusul e o risipă, dovedind egoism față de ceilalți.

A FI „ÎN FORMĂ”, PENTRU CĂ ARATĂ AUTODISCIPLINĂ, PARE SĂ FIE APROAPE O CERINȚĂ ÎN SOCIETATEA JAPONEZĂ ȘI POATE SUSȚINE SAU ANULA CHIAR CREDIBILITATEA UNEI PERSOANE.

La **9:00** plec de acasă, fac o oră cu bicicleta până la birou. Ador pedalatul de dimineață. E prima zi de primăvară autentică din 2015. Prima zi cu haine de primăvară. Încep pe străduțele de zonă rezidențială, strâmte, șerpuite, brodate de căsuțe japoneze cu grădinițe de câțiva zeci de centimetri lățime, care le separă de trotuar. Fără gard.

Continui spre autostradă. „Șuie Paparude” la maxim în căștile cu absorbția zgomotului exterior. Sau „Argatu”. Folclor românesc pe „beat”. Accelerez printre mașini și adrenalina mă poartă în São Paulo. Simt Rua de Azevedo, trotuarul cam murdar și soarele ecuatorial arzând și mă întreb dacă Ricardo va fi ajuns în birou deja, exact ca acum 2 ani. Las în urmă cafenelele cu mirosul de mic dejun și memoria olfactivă (probabil vreun ingredient comun) mă poartă în copilărie, când la țară turtele bunicii sau porumbul copt mirosea la fel. Biroul e într-o zonă centrală, cu turnuri, „business”, zonă asociată cu „gaijins” („străini”, non-japonezi). Mă apropii de birou și mă gândesc la David, un prieten care își ia vacanță 6 luni pentru o excursie de ciclism prin Noua Zeelandă. Mă întreb ce se întâmplă dacă nu pun frână acum. Dacă nu mă întorc până nu văd toată Japonia de pe bicicletă. Dacă nu mă întorc...

9:47.

Întru în „Natural Lawson”, cumpăr mic dejunul („gus-

tarea caldă” cu pastă dulce de fasole roșii, adică „an”, dulcele preferat al japonezilor) și Cola Zero, versiunea cu ceai chinezesc. E pregătit de când am intrat, pentru că îl cumpăr zilnic.

10:00.

Deblochez alarma de la birou. Sunt prima, ca de obicei. Verific responsabilitățile de azi din tabel. În Japonia fiecare e responsabil să curețe după el. Spațiul personal, acasă și la birou, atât de limitat (în sens metric), e considerat o extensie a spațiului interior - personal. Prin urmare, trebuie (dacă vrei să locuiești și să lucrezi aici) să fii capabil să îl menții curat și ordonat. Nu există „femei în casă”, neplătitoare și neplătite imposibil, cu 20% din valoarea unei ore de muncă. Prin urmare, îmi sortez gunoiul de ziua trecută: plastic, combustibil și pet-uri, apoi curăț cei 4 mp de spațiu personal (biroul și podeaua de lemn alb pe care merg descălțată) din jurul acestuia. „Hola!”. Jose a ajuns. Mă înveselesc. E prietenul meu cel mai bun (de aici) și îl văd în fiecare zi. Pe Kyle, iubitul lui, îl văd doar în weekend.

Al treilea ajunge șeful, un japonez simpatic, *workaholic*, pasionat. Își dedică tot timpul profesiei de arhitect.

ÎN BIROU SUNTEM 11 ARHITECȚI, TOȚI SUB 30 DE ANI, PENTRU CĂ ȘEFUL, PE LÂNGĂ ARHITECT PASIONAT, E ȘI UN PROFESOR VERITABIL ȘI NEVEDE CA PE COPIII LUI (BIOLOGICI NU ARE!). E TOT TIMPUL ÎN BIROU, LUCREAZĂ SÂMBĂTA ȘI DUMINICA (SINGURI) ȘI ADORĂ SĂ STEA CU NOI LA PRÂNZ ȘI LA CINĂ, SĂ AFLE DESPRE VIAȚA, PROBLEMELE NOASTRE, BACKGROUND-UL, ȘI OBICEIURILE DIN ȚĂRILE NOASTRE DE ORIGINE.

Colegii mei sunt 2 japonezi, 6 chinezi și 3 europeni (cu mine). Leroy, Jose și cu mine solidarizăm când în jurul nostru auzim mereu limbi pe care nu le înțelegem, uneori și numele noastre sună straniu, sau în momentele când nu știm să citim ce mâncăm. Ne înțelegem din priviri, în special când realizăm că va trebui să lucrăm peste noapte sau tot weekendul. „Ah, ratăm încă un concert EDM”, îmi spune privirea disperată a lui Leroy.

În birou, același „track”, Mozart, pentru concentrare. La 12:00 ședință Skype cu clientul. Am stat aseară până la 24:00 să termin propunerea. Șeful se uită, e entuziasmat, dar anxios, e un proiect mare și ne-ar avantaja să încheiem contractul. Nu se poate abține (niciodată) să nu perfecționeze. Îmi modifică aspecte din design. Trebuie să pun la zi fișierul CAD, să refac modelul 3d, să export imaginile, să le înlocuiesc în formatul de prezen-

tare, să printez. 8 tipologii de apartamente de serviciu (*service apartment*) de 25 mp, 2 ore.

12:00.

Print. Îmi place sunetul imprimantei în ultima vreme. Mă gândesc cu jind la țigara pe care o voi aprinde în curând și la primul fum. Șeful vine și mă informează că trebuie să asist la ședința Skype. Merg în sala de ședințe și e frig, biroul e într-o clădire de beton aparent și da, clădirile de beton aparent din Japonia, publicate în revistele arhitecturale, nu sunt termoizolate.

13:00.

E pauza de prânz. Îl comandăm în birou și continuăm conversația despre proiect timp de oră, în timp de mâncăm.

După prânz începem să lucrăm la prezentare. Am primit proiectul la începutul lui februarie. Partea de design arhitectural trebuie să fie gata în martie, pentru că atunci sunt programate săpăturile de fundație și turnarea structurii. Unul dintre cei mai buni prieteni ai mei își sărbătorește ziua, la el acasă, în intervalul 20-22. Mă uit la telefon și am 5 mesaje necitite. Iubitul mă întreabă dacă am o zi bună. Mă întreabă coordonatele GPS pentru diseară. Al cincilea mesaj e „Muncești prea mult, *babe*”. Marchez necitit, clipește verde nu o să mă lase să uit să răspund.

Din 16 etaje, clădire rezidențială cu vedere spre râu, în Guanzhou, îmi revin ultimele 4 etaje, hotel, restaurant și club, CAD și model 3d. Plus tot designul interior al celor 8 tipuri de apartamente, cu mobilă particularizată, în colaborare cu *Muji*. Am 6 ore să pun la zi desenele tehnice și modelul 3d. Plus imaginile randate. Plus prezentarea în format A3. Sorb a patra cafea și click click click... Șase ore în care trebuie să fac ajustările cerute de client. În trei ore contorizez și totul merge după plan. Ar trebui să pot să plec la 20:00.

17:00.

Șeful apare cu trei detalii de fereastră, care s-au schimbat în ultimele trei ore și mă roagă să „pun la zi” – dar, de fapt, să „pun la oră”. 30 de minute de lucru pe care nu le luasem în calcul. Cobor la o țigară, îmi recalculez timpul, îmi iau a cincea cafea de la automatul cu doze de cofeină și mă reîntorc la lucru. La 19:00 se pare că situația e sub control, am terminat partea mea și îmi întreb colegii de echipa în ce stadiu sunt, dacă îmi pot livra imaginile și planurile lor pentru a le include în prezentare. Sunt la jumătatea lucrului. Față de proiectele din studenție, în acest birou trebuie să înveți să funcționezi pe aceeași frecvență

foto: Laura Dianu

cu echipa. Până nu își termină cu toții treaba, nimeni nu pleacă acasă, așa că cea mai bună șansă de a pleca la timp de la birou este să îi ajut. Mai iau 2 etaje și mă grăbesc să termin.

20:45.

Printez. Sunetul imprimantei. Verific harta, îmi setez GPS-ul cu adresa lui Ben. Îmi împrăspățez machiajul, mă schimb în haine mai puțin formale - în toaletă, îmi curăț locul de lucru.

20:06.

Mă urc pe bicicletă odată cu Jose și curând îl las în urmă și accelerez. Îmi strigă să am grijă să nu îmi rup și de data asta trei coaste ca în noiembrie.

20:19.

Ajung la locul de întâlnire, parchez bicicleta, intru la *Televen* și cumpăr *Ibuprofen*, țigări, o cafea. Iubitul meu mă așteaptă în fața ușii, cu o sticlă de sake, cadoul pentru sărbătorit. Setăm GPS-ul și ne afundăm pe străduțele rezidențiale cu case mici, mute, prea apropiate pentru standardele europene. Plouă. Ben locuiește într-o vilă cu fațadă de cărămidă, cu două etaje. De afară nu se aude niciun sunet. Ne întrebăm dacă ne-am rătăcit. La etajul al doilea se deschide ușa și Jose și Kyle, bucuroși, ne urează bun venit. Prietenii lui Ben sunt latini majoritatea. Mi-era dor să aud italiană, franceză, ca în Erasmus. Unul dintre invitați îmi spune că „are și el acasă în Italia un prieten român”. Nu știu ce să răspund... Casa lui Ben e japoneză, imaculată, *tatami* pe jos, panouri *Shoji* care separă spațiul

de zi de spațiul de noapte.

E INTERZIS SĂ DAI PETRECERI DUPĂ ORA 22:00, AȘA CĂ NE MUTĂM LA KARAOKE. MEREU LUĂM CABINA DIN „LOST IN TRANSLATION”.

Kyle scoate peruca roz cumpărată de la „magazinul de 100 yeni”. Jose cântă „Wonderwall”. Îmi amintește cu melancolie de Lisabona. Înveselesc atmosfera cu „Abba”. Și *umeshu* cu zahăr brun. Ne mutăm către clubul favorit al lui Jose și Kyle. Acolo ne vedem săptămânal cu aceleași persoane, prietenoase, relaxate, pozitive, (în engleză așa adăoga *non-judgemental* - curios cum nu găsesc niciun echivalent în română). Pe acești „prieteni de weekend” nu îi vedem niciodată în afara încăperii obscure și zgomotoase (nu știu nici măcar cum să le scriu numele - caractere japoneze!), dar știm reciproc atunci când am avut o săptămână proastă sau bună, și de ce, ei știu ce mă supără și ce mă face fericită sau ce cadouri am schimbat cu iubitul de Sfântul Valentin. Iubitul îmi spune că în 10 minute e ultimul metrou. Îmi strâng în grabă lucrurile, îi las pe Jose și Kyle fericiți dansând și plecăm spre stație.

24:01.

Ultimul tren spre Meguro-ku. Abia aștept să am o duminică somnoroasă și caldă.

Laura Dianu este arhitect în Tokyo, a absolvit Universitatea de Arhitectură „Ion Mincu” București, a urmat cursurile de arhitectură ale Universității Politehnice din Madrid, a beneficiat de internshipuri în São Paulo, Brazilia și în Tokyo, Japonia.

Deutsch
ist toll!

Mădălina Tvardochlib, absolventă Național

Alegerile pe care le facem ne definesc prin prisma felului în care ne modelează viitorul. Desigur, unele sunt mai importante decât altele. În contextul societății vestice la care ne raportăm, alegerea limbii sau, și mai bine, a limbilor străine pe care le învățăm ne poate determina într-o mare măsură perspectivele de carieră. Cum engleza a ajuns de la sine înțeleasă și vorbită pentru cei din generația noastră, întrebarea planează tot mai evident asupra celei de-a doua limbi străine. Mult timp franceza a avut un statut privilegiat în România și încă îl mai are, dar germana a început să câștige teren, mai ales din rațiuni economice. Nici cultural nu putem spune că nu aduce nimic cu sine, căci ultimele două-trei secole se pot deschide ca o oază fascinantă celor ce gustă un anumit tip de raționament și umor, dacă pot îndrăzni să merg atât de departe. Voi încerca să prezint avantajele învățării limbii germane pornind de la cele două rațiuni: economic și cultural.

Să începem deci cu lucrurile „serioase”, și anume latura pragmatică a acestui potențial demers. Se conturează două situații în care germana e esențială: atunci când încerci să găsești un job - mai ales la o companie multinațională (da, bine remunerat!) - și când te afli în situația de a căuta o universitate din afară pentru a studia care presupune costuri mai puțin piperate sau o

bursă de cercetare/studiu. Să luăm lucrurile în ordine, pe categorii de situații, astfel încât oricine să se poată orienta către ceea ce îl interesează.

JOBUL ÎNTR-O MULTINAȚIONALĂ

ACI LUCRURILE SUNT FOARTE SIMPLE. GERMANA ESTE PROBABIL, MOMENTAN, UNUL DIN CELE MAI SPECTACULOASE PUNCTE BONUS CARE SE POT ATAȘA UNUI CV - FIE EL DE INGINER, SPECIALIST ÎN ECONOMIE SAU DE FILOLOG.

Șansele de angajare și pretențiile salariale cresc. Poate cel mai important, este pista cea mai ușoară de a convinge în cazul primei angajări, când se poate întâmpla ca performanțele academice sau experiența dobândită din voluntariat și internship-uri să nu fie suficientă.

Sușin acest lucru atât din proprie experiență, cât și în urma unor observații care variază de la topuri făcute de ziare cu specializările cu cea mai mare, respectiv, cea mai mică rată de angajare până la workshop-uri sau târguri de joburi. Mă voi folosi de un exemplu pentru a arăta mai clar interesul activ al companiilor, fără a mă raporta la cazul meu. Anul trecut, la susținerea lucrării de licență pe domeniul germanisticii, au fost prezente în auditoriu

trei companii, iar anul acesta se speculează că vor fi mai multe. De asemenea, în această primăvară, „Continental” a organizat două sesiuni de workshop-uri de traducere, specializată pe domeniul tehnic, și au în vedere organizarea și a altor activități practice cu studenții.

ȚARĂ DE STUDIU

Contemplând posibilitatea de a pleca la studii în altă țară, viitorul student se lovește de o dilemă financiară complicată. În calitate de vorbitor de limba engleză (de cele mai multe ori cu atestate Cambridge sau IELTS), viitorul i se arată în primul rând în UK și mai apoi în America sau în Danemarca. Taxele de școlarizare și costul vieții taie mult din elan, iar problemele economice ale unor categorii sociale tot mai largi din UK fac decizia împrumutului cu atât mai greu de luat. Pe de altă parte, Germania tocmai experimentează primul an universitar fără taxe de școlarizare, iar cheltuielile de subzistență sunt mai mici decât în alte țări europene. În cazul în care renumele vă preocupă, așa spune că în afara primelor 3-5 universități din clasamentul englez, restul arată la fel de bine ca cele germane.

PE DEASUPRA, DAR AICI E POSIBIL SĂ NU MĂ CREDĂ MULȚI, E MAI UȘOR SĂ TE INTEGREZI SOCIAL ÎN GERMANIA DECÂT ÎN ANGLIA ÎN CIUDA MITULUI „NEAMȚULUI RECE”.

BURSE DE CERCETARE

Aici este atins un punct sensibil mai ales pentru cei care își propun să facă un doctorat, dar vești bune: DAAD oferă numeroase burse și pentru master! DAAD (Deutscher Akademischer Austauschdienst sau The German Academic Exchange Service) oferă burse destul de generoase (acoperind teoretic toate nevoile financiare ale studentului) pentru toate domeniile de studiu. Este adevărat că un nivel bun de limbă germană nu este un criteriu pe care să-l impună, dar există foarte puține programe de studii în care limba cursurilor este engleza. Cu siguranță, DAAD e o opțiune mai mult decât viabilă pentru cei care caută să-și finanțeze studiul, fiind una dintre cele mai generoase burse care se acordă în Europa. Procesul de selecție nu este mai laborios decât altele și are la bază două cerințe obișnuite: demonstrarea performanței academice anterioare și construirea unui plan de studii. Desigur, site-ul lor sau sediul din București poate fi contactat pentru mai multe detalii.

O privire măcar fugitivă merită aruncată și asupra spiritului german, ce a creat suficiente produse de calitate. Literatura și arta (le luăm în calcul și pe cele din Austria și Elveția) au reprezentanți poate chiar mai interesanți decât cei englezi în secolul XX. Trauma pe care o explorează este unică în Europa, iar modalitățile alese pentru a-și recăpăta demnitatea și stima de sine produc jocuri estetice surprinzătoare. Desigur, cea mai mare necesitate a cunoașterii limbii germane se resimte în planul filosofiei, unde anumite concepte – intraductibile - nu pot fi nici ocolite, nici înțelese pe deplin.

Învățarea oricărei limbi presupune asimilarea unor șabloane noi de gândire și implicit, o lărgire a orizontului cultural. Dacă vom considera că limita proprie este cea a gândirii, eu vă propun spre delectare mentală rigoarea și amuzamentul germanei, în care oricine poate forma orice cuvânt pentru a se putea exprima în modul cel mai facil. În definitiv, e o limbă ce preferă claritatea expresiei. Dacă aveți asemenea nevoi de ordonare și înțelegere nuanțată, categoric germana e de voi!

Mădălina Tvardochlib este studentă la Facultatea de Litere (specializarea germană-engleză), Univ. „Al. I. Cuza”. A beneficiat de o bursă Erasmus la Universitatea din Göttingen.

Dragoș Pătrașcu

Romanians are NOT coming

..... În începutul Bibliei se spune că Dumnezeu face lumina și apoi vede că e bună. Face uscatul și apele, apoi vede că sunt bune. Și tot așa, până când lumea în totalitatea ei se naște din voința și din bunătatea Domnului. În orice caz, întâi creează și apoi stă să judece.

Ecaterina Reus, absolventă Băncilă

Numai noi, oamenii, cerem ca imaginea să precedă fapta. Ba chiar fapta devine adesea privată de șansa existenței, fiind substituită de prejudecăți. E cazul indivizilor, dar și al societăților în ansamblu, ce știu prea mult, dar cunosc prea puțin.

Astfel, Franța e Le Tour Eiffel, parfumi scumpe, snobism și delicatose culinare (picioare de broască, foie gras, sparanghelul gratinat, brânzeturile, vinul de Bordeaux). Grecia e victima și generatorul crizei economice, nas acvilin („grecesc”), mitologie și statuile de pe Acropole. Anglia e umbrela ce nu-ți lipsește din geantă, e fița ceaiului servit la ora cinci, e regina cu discursuri de școlăriță pedantă și e țara ce proclamă frenetic: „Romanians are coming!” într-un program mediatizat în tot Vestul european, fără discernământ sau nuanțe.

Întrebarea este: Ce știu alții despre noi și din ce perspectivă este tratat (din nou!) actul „invaziei” românești asupra Occidentului tocmai de către acești occidentali în

general îngropați în clișee și fără apetitul de a ieși din ele?

Cei ce ajung în Marea Britanie și sunt prezentați drept imigranți români fac parte dintr-un segment social ne-representativ pentru comunitatea românească și asupra acestui aspect au insistat instituțiile oficiale care reprezintă Guvernul României la fiecare luare de poziție față de situația românilor din Regat.

MODUL DISTORSIONAT ȘI PĂRTINITOR ÎN CARE SE PREZINTĂ REALITATEA IMIGRANȚILOR ROMÂNI ESTE DE CONDAMNAT, IAR OPERAREA CU CLIȘEE, GENERALIZAREA UNOR CAZURI ATIPICE SE FACE ORIENTAT, AVÂND O FINALITATE BINE DEFINITĂ.

Strategia occidentalilor de tipizare a unei societăți este urmărește clar principiul extinderii unui caz particular la generalitatea percepției comune. Nu toți suntem Alex care doarme în parcare la Gara Victoria și nu toți suntem Sandu care nu cunoaște, probabil, pluralul faimosului

substantiv „telecomandă”, dar se grăbește să o sustragă din magazin.

Ce se întâmplă astăzi cu statutul națiunii noastre în prezentările media nu e altceva decât întoarcerea la origini - nu în sensul valorilor patriarhale, ci al evoluției în sine. Robi fiind la început, devenisem cu timpul servi, mai apoi proletari și, în cele din urmă, proprietari prin excelență. Traectoria constituirii nu a neamului, ci a statului român a fost trasată cu sânge, de altfel ca întreaga istorie universală, iar „regresul” nostru curent (mediatic și mediatizat) e încă o baladă tristă. Noi nu suntem sclavii Vestului, nu suntem nomazi, nu dormim în corturi și nu am venit să vandalizăm. Nu așteptăm mila nimănui. Nu dorim să fim catalogați, discriminați sau alungați doar pentru că nu suntem „acasă”.

Constantin Noica, în una dintre conferințele sale la radio din august 1940, definește conștiința românească drept virtute desprinsă dintr-o istorie umiltoare, dar neinspirată întru construirea unei istorii triumfătoare. Observația lui critică își găsește fondul în pasivitatea, răbdarea și toleranța ce ne-au caracterizat de-a lungul timpului și continuă să ne marcheze modul de a fi.

SUNTEM „ȚARA MIȘCĂTOARE ȘI NEAȘEZATĂ” CU OAMENI CARE PLEACĂ, DAR NU SE MAI ÎNTORC - ȚARA LIPSITĂ DE STABILITATE ÎN ALBIA EI DE VIAȚĂ NAȚIONALĂ, MĂCINATĂ DE INTERESE PARTICULARE, RAREORI COAGULATE ÎN JURUL INTERESULUI NAȚIONAL. TOTUȘI, „MIȘCĂTORI ȘI NEAȘEZAȚI” PE DINAFARĂ, TREBUIE SĂ DEVENIM STATORNICI ȘI ÎNSUFLEȚIȚI ÎNĂUNTRU.

România actuală ar trebui inoculată nu cu „sentimentul românesc al ființei”, ci cu acela al mândriei naționale, al orgoliului constructiv; ar trebui vaccinată pentru a putea reacționa apoi ca un organism sănătos, pentru a avea tăria să elimine orice intruziune a virusului prejudecăților vestice, ce ne-ar putea arunca în brațele descurajării și autodesconsiderării. Mă tot întreb de ce suntem atât de răi unii cu ceilalți, aici, departe de casă? De ce uităm veriga originară ce ne leagă în condițiile în care ar trebui să ne ținem strâns cu mâinile de ea? Ura mutuală între conaționali pe plaiurile scandinave (pe asta am cunoscut-o, dar există în comunitățile de români de pretutindenii) e un sindrom pur românesc, inexistent în grupurile altor imigranți sau minorități. Trăim frigul sfârșitului de iarnă, iar cerul danez ne pare tot mai gri în comicul acesta de moravuri ce ne-a devenit firesc deja.

Ne place să judecăm și să ne plângem în legătură cu ceea ce se petrece în țară, blamând-o pentru plecarea noastră, pentru înstrăinarea și uneori umiliința noastră. Ne amețim, uitând de noi, cu manele și telenovele despre romei. Aplaudăm circuitul politic românesc și ne simțim „cetățeni responsabili” pe paginile facebook-ului atunci când votăm. Avem pretenția că suntem altfel, niciodată înțelegi, greu acceptați, victime ale Occidentului care „ne-a trădat”, „crema societății”, în timp ce nu reprezentăm ca masă decât „drojdia” ei. O sumă de paradoxuri ne definesc și ne desființează în același timp.

Soluția acestor vulnerabilități este acceptarea perioadei de tranziție în care ne aflăm – nesfârșit de lungă, purtând amprenta lașităților postdecembriste și povara sărăciei. În trecut, societatea românească parcursese o dată o urbanizare accelerată, realizată forțat, inegal și distructiv de sistemul comunist. În prezent, încă suferim de pe urma adopției incorecte sau parțiale a unor forme fără fond, altfel spus, calchieri inestetice sau șocante, disonanțe între ceea ce suntem și ceea ce dorim să fim. Un exemplu simplu și relevant ar fi cel din episodul trei al „Venirii românilor”, care înfățișează o României murdară, cu orașe ca locuri de perpetuare în formă viciată a atitudinilor din mediul rural... Ce vom vedea curând va fi o adoptare parțială și treptată a urbanismului occidental, dar pentru asta e nevoie de timp, de răbdare și poate, nu în ultimul rând, de convingerea că nu putem deveni altceva decât ceea ce suntem. Vor exista mereu „insule” de mahala (ele se găsesc peste tot în lume), dar acestea vor fi din ce în ce mai puține, astfel „gunoiul” întorcându-se la „gunoi”.

PROFILUL ROMÂNILOR ȘI IMAGINEA LOR ÎN AFARĂ NU SE POT SCHIMBA DECÂT PRIN CONSTITUIREA UNEI CLASE DE MIJLOC SOLIDE, ÎNCREZĂTOARE ÎN SINE, ȘI PRINTR-UN OPTIMISM DE FOND, LUCID, CARE SĂ NE PROPULSEZE CĂTRE O ATITUDINE POZITIVĂ FAȚĂ DE NOI ÎNȘINE.

Nu printr-o revoltă găunoasă, nu prin lamentare sterilă, nu prin comunicate de presă se poate schimba ceva. Prin decență, prin asumare și prin apariția unui grup tot mai numeros de „tineri furioși” care vor reuși să găsească răspunsul (și soluția) la întrebarea care a tot înspăimântat Vestul: „Why Romanians are coming?”

Ecaterina Reus este studentă în anul IV la Copenhaga KEA, anul trecut a fost bursieră Erasmus la Universitatea Politehnică din Madrid, a beneficiat încă din primul an de studenție de Internship-uri în SUA și Germania.

Rule Britannia sau Cum să devii freelancer

Atunci când ajungi într-o situație limită, de exemplu, în momentul în care devii conștient de imposibilitatea cantonării în același mod de a fi și în aceleași inerții existențiale, iar reinventarea sinelui e încă departe, singura șansă e ca traseul tău existențial să se modifice brusc.

E cea mai proastă conjunctură în care te-ai putea găsi: frica ta viscerală a devenit realitate, iar tu știi cu certitudine că trebuie să schimbi ceva pentru a salva o parte din tine și că, orice decizie ai lua, vei fi altfel, niciodată în întregime ființa căreia te-ai obișnuit să-i spui „tu”.

Maria Rădeanu, absolventă Băncilă

Radu Carnariu - VamPower-Plant

Dacă mi-aș dori cu adevărat să pot ceva, un singur lucru esențial în ceea ce mă privește, acesta ar fi să pot să scriu câteva rânduri eu, cea de acum, pe care adolescenta care am fost la 18 ani să le citească și la care să reflecteze. Și atunci probabil că nimic din ceea ce am trăit nu ar fi luat aceeași formă. Cum nu pot să mă întâlnesc cu mine, cea de altă dată, decât într-un exercițiu de imaginație și autoanaliză, voi scrie aceste gânduri ca și cum nu ar fi prea târziu pentru tână rebelă și lipsită de experiență care am fost. Măcar de dragul jocului...

NOTE TO SELF:

Cred că nu are sens să intru în prea multe detalii. Știi prea bine că privești lucrurile unidimensional de foarte multe ori, pentru că, hai să recunoaștem, ești cam naivă și iresponsabilă. În spatele măștii pe care singură ți-ai construit-o timp de atâția ani — prin care te vezi ca fiind altfel — pot să te asigur că ești exact la fel ca milioane de adolescenți! Aș pune pariu că nu o să mai citești niciun rând în plus după afirmația mea (insolentă) cum că ești naivă și iresponsabilă, pentru că vei încerca să-mi argumentezi cu tărie contrariul. Și acum, la 24 tot așa faci... Hmm, cred că e o trăsătură de caracter.

Dar, de dragul argumentării, îți propun să ascuți următoarele întâmplări. Felicitări, ai fost acceptată cu succes la o facultate în UK la arhitectură! Poți să respiri liniștită, nici măcar nu va fi atât de greu cum ai crezut. Da, și de bac ai trecut fără probleme, deși ai dat-o în bară serios la matematică. Nu e sfârșitul lumii că ai luat sub 7, deși puteai mai mult, doar că ai fost prea comodă să faci toate exercițiile. La ce bun, ți-ai spus. Acceptă consecințele!

ORICUM, ȘASE ANI PAR ACUM O VEȘNICIE, DAR CREDE-MĂ CĂ AU TRECUT MULT MAI REPEDE DECÂT TE AȘTEPTI. SE SPUNE CĂ DECADA ANILOR 20 DIN VIAȚA OMULUI ESTE PERIOADA CEA MAI FRUMOASĂ, DAR NU M-AȘ PRIPI SĂ AJUNG LA O CONCLUZIE CHIAR ACUM.

Parcurgând aproape jumătate din această perioadă și apropiindu-mă inevitabil de cea mai penibilă criză existențială și prima de altfel de o natură mai serioasă din viața fiecăruia— criza de maturitate— pot spune că acei cercetători (care cel mai probabil sunt britanici sau scandinavi) nu se pot înșela mai mult când ajung la anumite concluzii despre ce înseamnă primii 12 ani din viața de adult potrivit celor mai multe sondaje de opinie care ne

bombardează feed-ul în fiecare zi pe facebook, twitter, instagram și pleiada de alte rețele de socializare. (Nu ai auzit încă despre ce vorbesc, desigur— silly me! În 2008 metoda cea mai „cool” de a comunica cu ceilalți era încă folosirea ymess-ului sau mai rău a hi5-ului). Dacă tot am ajuns aici, te rog renunță pentru totdeauna la acronime sau nickname-uri și prezintă-te cu numele complet. It's common decency, after all. Bine, nu are sens să vorbesc despre trenduri sau să te informez despre ce e înseamnă în viitor a comunica. E un subiect destul de sensibil pentru mine, deoarece realizez cât îmi lipsește să scriu liber sau și mai grav este că ajung să realizez că am uitat cum să ne scriem, chiar și nouă înșine. Oare de ce niciodată nu am avut disciplina ținerii unui jurnal?

Să revin totuși la ideea anterioară, de fapt, motivația acestei scrisori. Probabil ești curioasă să afli cum e să trăiești în Londra în 2014. Ei bine, ești fericită și mulțumită de tine ca om, dar spre dezamăgirea ta, nu trăiești într-un penthouse dintr-un skyscraper cu o priveliște asupra metropolei de care te-ai îndrăgostit până peste cap când aveai 14 ani. Nu numai că nu deții un imobil, dar nici măcar nu lucrezi într-un prestigios birou de arhitectură, cum ar fi Zaha Hadid Architects, Foster and Partners sau *insert_any_major_UK_architecture_firm*. Pfff, serios... Și mai încerci să-mi spui că nu ești naivă? La 18 ani, cam așa e răspunsul tău la întrebarea: „Unde te vezi în următorii 10 ani?” (întrebare tipică oricărui interviu, o să vezi în curând). De fapt, te așteptai la întrebarea asta chiar și în momentul în care te aflai în acea încăpere nefinisată dintr-o aripă dubioasă a școlii de arhitectură din cadrul Central Saint-Martins University of the Arts. Țin minte că ți-ai repetat de atâtea ori răspunsul, încât ai ajuns să crezi cu ardoare ca așa e planul tău pentru următorii 10 ani.

Bine, nu te-ai gândit prea serios la asta, hai să fim sincere. Erai atât de încântată că nu trebuie decât să depui un portofoliu și să participi la un interviu pentru a intra la arhitectură în UK, încât ai uitat să analizezi serios ce implică plecarea ta de acasă într-un mediu total diferit, singură și independentă. Păi, nu ai fost până acum în această situație, domnișoara „am 18 ani, sunt adultă, deci fac ce vreau!”. Adevărul este că ai fost atât de iresponsabilă, încât nici nu ai vrut ajutorul nimănui pentru alegerea facultății care urma să te formeze ca arhitect. Nu numai că ai ales să mergi pe opțiunea a doua (La London Met) doar pentru că au fost primii care ți-au confirmat statutul de student, dar nici măcar nu ai avut decența să te gândești dacă ceea ce vrei tu să faci cu adevărat este arhitectura. Nu ai nici cea mai vagă idee despre ce implică „a fi arhitect”: nivelul de dedicație și de muncă, pasiunea pentru spațiu și materiale, curiozitatea, perseverența necesară cercetării pentru a găsi soluția

optimă. Ești pregătită să te dedici cu totul acestei cariere? Nu știi dacă există cale de mijloc în abordarea acestei profesii. Poți face arhitectură cu jumătate de normă? Tu așa crezi. Eu am aflat mai târziu că nu.

Vezi, sunt multe aspecte pe care nici acum nu le înțeleg. Oare atunci când te-a întrebat acel domn unde te vezi în următorii 10 ani și ai dat un răspuns pe care oricine te cunoaște cât de cât s-ar fi așteptat să îl dai (*Tipic!), credeai măcar un pic în ceea ce spui?

MEREU ÎȚI CONSTRUIEȘTI CELE MAI GRANDIOASE SCENARII, DAR, MAI ALES, ÎȚI CREEZI NIȘTE ASPIRAȚII FĂRĂ A AVEA, ÎN SCHIMB, NIMIC CONCRET PENTRU REALIZAREA ACESTOR IDEALURI. STANDARDUL TĂU DE VIAȚĂ E PUȚIN DAT PESTE CAP ÎN MOMENTUL DE FAȚĂ ȘI AR FI CAZUL SĂ ÎȚI SETEZI PRIORITĂȚILE PE O PERIOADĂ MAI SCURTĂ DE TIMP.

Oricine își dorește succesul. E de la sine înțeles, dar tu ce faci pentru a ajunge acolo? Nu te-ai gândit! Asta a fost, de fapt, problema. Nu te-ai gândit la consecințe și mai ales, nu te-ai gândit că totul are o limită. Timpul trece inevitabil, dar ceea ce o să te doară poate cel mai mult e că nici măcar nu ai terminat arhitectura și ai ales - din frica de eșec - să faci un compromis atunci când ai repetat anul 2, transferându-te la design de interior în cadrul aceleiași universități - numită acum Sir John Cass Faculty of Art, Architecture and design sau CASS mai pe scurt - doar pentru că nu concepeai sub nicio formă să renunți și să te întorci acasă!

Ah, da, *news flash*! Din 2013 te vei întoarce în România, dar nu voi intra încă în detalii pentru că am sărit peste un aspect destul de important al vieții tale. De la sfârșitul anului 2011 vei face primul pas către maturitate, luându-ți un angajament față de o altă persoană. Da, ești într-o relație cu un om care te inspiră și pe care îl iubești cu adevărat. E cam siropos, ce-i drept, și nu vreau să deviez prea mult de la subiectul acestei scrisori. Ceea ce doresc de fapt de la tine este să îți acorzi timp de gândire, dar și să te motivez să fii puțin mai lucidă atunci când cauți „the fastest way out”. De aceea voi sări peste povestea ta de dragoste..., poate altădată sau poate te las s-o descoperi și să te bucuri de ea singură...

To be continued...

Maria Rădeanu a urmat cursurile de arhitectură și design la Metropolitan University, Londra. În prezent, ca studentă a Universității „Al. I. Cuza”, beneficiază de o bursă la Universitatea din Groningen, Olanda.

I N T E R V I U

Alexander Hausvater

„A fi artist, a fi regizor înseamnă a fi un om curios, care își menține inocența și dorința de a descoperi specifice unui copil.”

Alexander Hausvater, creatorul spectacolului „Golem” de la TNI, va fi premiat pentru întreaga activitate regizorală pe 25 mai, la Sala Mare a Teatrului National „I.L. Caragiale” București, în cadrul celei de a XXIII-a ediții a Galei Premiilor UNITER.

Alexandru Hausvater s-a născut în România, a emigrat cu familia în Israel, iar din 1971 este stabilit în Canada. A predat la universități de prestigiu, a regizat spectacole în țară și în străinătate care au avut un succes răsunător.

■ ÎN SPECTACOLELE DUMNEAVOASTRĂ, TOTUL E PE VIAȚĂ SAU PE MOARTE, VISCERAL, NU EXISTĂ LINIȘTE DE MIJLOC. ACEST MOD DE A ÎNȚELEGE TEATRUL VINE DIN ASUMAREA UNOR DIRECȚII TEATRALE ANUME SAU E SUMA ISTORIILOR DUMNEAVOASTRĂ PERSONALE?

AH: Un artist niciodată nu e conștient pe deplin dacă este influențat de ce a citit, de ce a văzut, de picturi, de sculpturi, de filme sau de experiența lui, de oamenii pe care i-a întâlnit. Ce mi se pare mie important și a fost esențial ca tânăr artist era să creez un teatru care nu are de-a face cu realitatea obiectivă. Realitatea aceasta, trăitul pe stradă, trăitul firesc, existența mi se păreau de la început nesatisfăcătoare. Eu doream să văd pe scenă o existență sau o viață alternativă, o viață pe care am fi putut să o trăim, dar n-am trăit-o, o viață imaginară, o viață de vis, așa că pe undeva, eu n-am experimentat ceea ce creez pe scenă și n-am citit despre, dar, în inconștient, lucrurile astea se întâmplă. Înainte de a începe repetiția, fac un fel de scenariu, punând pe hârtie ce vizualizez, exact ca un pictor care înainte să lucreze în ulei, schițează în creion, așa că răspunsul la întrebare este nu pe de o parte, da pe de cealaltă parte. Când încurajez actorii să citească, să se informeze, să se documenteze, vreau ca ei înțeleagă faptul că e necesar să uite total de ceea ce fac, pentru ca a crea să devină o parte integrală din existența lor. De exemplu, mă uit la tine, o fată tânără. În corpul tău este tot ce ai trăit până la vârsta asta și tot ce ai fi putut trăi, e o bancă de memorii, nu numai a experiențelor asumate, ci și a celor netrăite; în persoana ta e ființa care vei fi la 60 de ani și cadavrul care vei deveni când vei muri, la 120 de ani, așa că există o formă care conține multe aspecte diferite și ea se modifică permanent.

■ SUFLUL MARILOR TRAGEDII E PREZENT ÎN TOATE SPECTACOLELE DUMNEAVOASTRĂ. DE CE REVENIȚI MEREU LA MARILE MITURI, LEGENDE ALE UMANITĂȚII, CHIAR DACĂ TRANSPUSE ÎNTR-O HAINĂ NOUĂ, RECOGNOSCIBILĂ?

AH: Mitul e acea mărturie a unei ființe sau a unui act uman care transcende istoria, timpul și geografia. Sunt profund fascinat de faptul că mitul e amintit și reamintit de generații care sunt total distanțate de originea lui, că mitul devine un fel de credință, un fel de gândire, că prin el poți să te ameliorezi ca om și, în același timp, poți să te regăsești pe tine însuși într-un proces de demistificare. Fără mit persoana e pierdută și, pe undeva, în modernitatea noastră, noi nu mai creăm mitul. Astăzi nu mai avem mitul transpus pe ecran, nu-l mai avem

nici în pictură, nici în muzică, așa că întrebarea mea este de ce un fenomen uman devine mit și ce importanță are această gândire pentru oamenii care s-au distanțat secole întregi de originea lor? Mi se pare așadar că mitul e o necesitate a creației și fiecare artist trebuie să aducă orice întâmplare, chiar un eveniment prozaic, la nivel mitologic.

„Dacă te consideri victimă, devii o victimă, dacă te consideri neîndreptățit, devii neîndreptățit, așa că asta e parte din gândirea mea. Trebuie înțeles că există o diferență majoră între a fi israelian și a fi evreu.”

■ SPECTACOLUL CARE S-A JUCAT ACUM UN AN SI CEVA, PE CARE L-AM REVĂZUT ÎN ACEASTĂ SEARĂ, GOLEM, A CREAT O STARE INCONFORTABILĂ ÎN CEI CARE SE AȘTEPTAU SĂ VADĂ IMAGINEA EVREULUI CĂLDUȚĂ, FILTRATĂ PRINTR-O SUMĂ DE CLIȘEE. CONȘTIINȚA EVREIASCĂ A LUI ALEXANDER HAUSVATER (ȘI AȚI FĂCUT ÎNTOTDEAUNA ÎN INTERVIURI DISTINCȚIA ÎNTRE CONȘTIINȚA EVREIASCĂ ȘI CEA ISRAELIANĂ) ÎȘI PUNE AMPRENTA ASUPRA MODULUI DE A GÂNDI, DE A SIMȚI UN SPECTACOL? DACĂ V-AȚI FI NĂSCUT, DE EXEMPLU, ÎNTR-UN TRIB DIN OCEANIA, AȚI FI PRIVIT LUMEA LA FEL?

foto: TNI Iași, spectacolul Golem

foto: TNI Iași, spectacolul Golem

AH: Eu fac parte dintr-o generație care s-a născut după război, după Holocaust, într-o familie care nu a practicat niciun fel de gândire sau ritual evreiesc. Plecat de copil în Israel, m-am revoltat de la început contra miturilor evreiești pentru că însemnau mituri colective, presupuneau un fel de abandon al gândirii individuale. De exemplu, la 13 ani, un copil evreu trebuie să treacă printr-o ceremonie care se numește Bar Mitzvah, el devenind un membru matur al comunității. Eu am refuzat și nu am acceptat nici să merg la o școală evreiască. Am urmat un liceu englezesc, singura școală protestantă, am fugit de la kibutz, m-am revoltat contra felului în care era practicat iudaismul, până ce am descoperit iudaismul mitologic ca proces de supraviețuire. Împreună cu un prieten bun de-al meu, în Montreal, în anii 70-80, am făcut multe filme cu supraviețuitorii ai Holocaustului de la Auschwitz, oameni care aveau un umor absolut extraordinar, care nu trăiau niciun fel de regret și nu nutreau gânduri rele. Abia atunci am descoperit necesitatea iudaică a supraviețuirii, a contrastului și a contradicției. Dacă te consideri victimă, devii o victimă, dacă te consideri neîndreptățit, devii neîndreptățit, așa că asta e parte din gândirea mea.

Trebuie înțeles că există o diferență majoră între a fi israelian și a fi evreu. Bineînțeles că Golem și mitul Golemului poate fi înțeles ca mitul creării statului Israel care, după Holocaust, trebuia să salveze comunitatea evreiască din toată lumea, să nu se mai întâmple acest lucru, și încet, încet devine un stat care-i face pe palestinieni să sufere, se militarizează, are arma atomică; în spectacol m-am gândit la aceste aspecte tot timpul.

■ **NU VĂ ÎNTREB CE DRAMATURGI CITIȚI, CI DACĂ UN REGIZOR ARE DISPONIBILITATE ȘI PENTRU POEZIE, ROMAN? SE POATE TRĂI CA REGIZOR ÎN AFARA LITERATURII?**

AH: Nu cred că se poate ca om să trăiești în afara literaturii. Nu cred, de asemenea, că cineva care devine regizor prin prisma definiției profesionale, devine automat cititor de literatură. Am o curiozitate enormă să citesc și să descopăr autori, mai ales autori din țări la care nu te aștepti. De exemplu, este o editură franceză care tipărește romane din Afganistan, din Columbia, nume noi, proaspete. Romanul reflectă viața unei societăți și a

individului în acea societate. E parte din termenul pe care îl numesc eu curiozitate. A fi artist, a fi regizor înseamnă a fi un om curios, care își menține inocența și dorința de a descoperi specifice unui copil. Cu cât trăiești mai mult, cu atât știi mai puțin, cu atât nu ai învățat nimic, pentru că faci aceleași greșeli. De aceea cauți în alți oameni, care reacționează prin alte modalități artistice la aceleași evenimente istorice și politice ca tine, răspunsuri. De exemplu, în Rashômon (un adevărat fenomen cinematografic) fiecare se uită din alt unghi și judecă altfel același incident politic, același personaj. La fel se întâmplă și cu poezia. E important să o înțelegi. M-ai întrebat dacă citesc poezie și trebuie să spun că gândirea mea asupra poeziei este că orice aspect nesemnificativ și, la prima vedere, nepoetic, poate să fie ridicat la un nivel poetic, depinde doar cum e formulat. Poezia, ca orice altă formă literară, e o poveste. Când suntem în fața unei povești, ne uităm la subiectul ei, dar mai ales, la cum e povestită aceasta. Eu sunt un povestitor și, în același timp, un mare amator de a citi poveștile altora, fie că sunt sub formă de novelă, de roman, de poezie, de pictură sau de film.

„În momentul în care mă uitam la Mona Lisa, copil fiind, m-am întrebat ce s-a întâmplat în stânga cadrului, înainte ca Mona Lisa să suradă, iar acum că a surâs, ce va face? Se va sinucide?”

■ **ÎN SPECTACOLELE DUMNEAVOASTRĂ NU PĂREȚI A PRIVILEGIA ACTORUL, CI STAREA, IMPACTUL UNEI IDEI, A UNEI ACȚIUNI ASUPRA UNEI COLECTIVITĂȚI. SĂ ÎNȚELEG CĂ VĂ INTERESEAZĂ MAI PUȚIN INDIVIDUL ȘI ÎNTR-O MAI MARE MĂSURĂ UMANITATEA LUI?**

AH: Mă interesează să detașez actorul de activitatea actricească, să nu-l las să devină actor, să lucreze cu vocea, cu nuanțele, cu acel lucru care te face să te separi de omul de pe scenă pentru că el vorbește mai bine, e mai elegant, e mai frumos și așa mai departe. Trebuie să fim siguri că ansamblul creat pe scenă poate să respire ca o singură persoană, dar, în același timp, acesta trebuie să fie compus din personalități diferite, din caractere diferite, din oameni fundamental diferiți. Problema teatrului, și mai ales a teatrului din România, este că suntem afectați de acele timpuri în care căutam „marele actor”, în care unul stătea pe scenă și cu o voce absolut sublimă recita sau făcea ceea ce e specific unui tenor sau unei soprane când interpretează o arie majoră. Nu mă interesează acest lucru. Doar omul în mișcarea lui și numai în mișcarea lui. Când ești într-un ascensor și

ascensorul cade de la etajul patruzeci, în patruzeci de secunde trebuie să vedem care e personalitatea ta. Numai prin acțiune putem înțelege de ce un om reacționează într-un fel și altul în alt fel. Omul care mi s-a părut întotdeauna a fi autorul de acțiune, cel mai profund, cel mai extraordinar, este William Shakespeare: dacă te uiți la el numai prin prisma poeziei sau a unui personaj, atunci nu îl înțelegi. Hamlet se întoarce în Danemarca deoarece e o chestiune politică și cineva i-a luat tronul. Trebuie să revină, să se lupte. Nu se poate vorbi despre idei, emoții sau perspective decât atunci când omul este surprins în acțiune. În Golem, spectacolul începe cu rabinul pe scenă și se termină cu rabinul pe scenă. Ce vedem în teatrul meu este un coridor lung, în care sunt multe uși. Deschidem una, iar în spatele ei sunt două personaje care și-au început relația înainte ca eu să deschid ușa și când am închis-o, ei continuă. Faptul că eu deschid acea ușă când merg într-un teatru nu înseamnă că atunci a început viața acelui personaj. În momentul în care mă uitam la Mona Lisa, copil fiind, m-am întrebat ce s-a întâmplat în stânga cadrului, înainte ca Mona Lisa să suradă, iar acum că a surâs, ce va face? Se va sinucide?

■ **TEXTUL, ÎN CAZUL DUMNEAVOASTRĂ, NU ESTE DECÂT UN PRETEXT, EL NU EXISTĂ ÎN LITERA LUI. TOTUȘI, CE CĂUTAȚI ÎN MOMENTUL ÎN CARE, AȘA CUM SPUNEAȚI ȘI MAI DEVREME, ALEGEȚI UN ANUMIT TEXT ȘI LĂSAȚI DE O PARTE ALTE “N”? CE TREBUIE SĂ VĂ SPUNĂ TEXTUL ACELA?**

foto: TNI Iași

foto: TNI Iași, spectacolul Golem

AH: Textul în teatru nu e literatură. Atunci când iei un text și îl pui în scenă e alt fenomen, nu unul literar, nu are nicio legătură, e un fenomen al acțiunii. Te uiți prin gaura cheii ca să vezi ceva. Acel ceva e necioplit, nefinalizat, pentru că ai doar un anumit timp în care să vezi lucrul respectiv. În unul dintre spectacolele mele, Decameronul, un nazist pe un câmp de concentrare dă câtorva actori zece secunde pentru a-l face să râdă. Ei erau comedianți profesioniști. Ce faci ca să determini pe cineva să râdă pentru ca tu să supraviețuiești? Asta mă interesează pe mine: omul contra limitelor de timp, de spațiu, contra conflictului cu forțe mult mai puternice decât el. În această încleștare, omul își arată acele trăsături care ne ridică peste mediocritate, peste sisteme politice absolut teribile și ne fac nemuritor. Cred foarte mult în om și în umanitatea lui.

„Omul în general și mai ales omul modern, fiind un profesionist în domenii mici, nu mai are posibilitatea de a-și exploata totalitatea talentelor și capacităților lui.”

■ AȚI ANTICIPAT ÎNTREBAREA URMĂTOARE. ÎN APROAPE TOATE SPECTACOLELE DUMNEAVOASTRĂ, CIOCNIȚI DOUĂ FORȚE: OMUL ȘI ISTORIA. INVARIABIL, OMUL ESTE ÎNFRÂNT, DAR UMANITATEA LUI TRIUMFĂ. DACĂ AȚI PUTEA SCHIMBA UN SINGUR EVENIMENT DIN ISTORIA OMENIRII, CARE AR FI ACELA ȘI DE CE?

AH: Cred că orice eveniment aș alege, m-aș gândi la alte zece, care, nealegându-le, anulează alegerea mea. Ceea ce îmi domină gândirea este necesitatea omului de a iubi, de a comunica, pentru că acestea sunt condițiile în care ființa poate fi foarte creativă.

Nu voi răspunde deci la această întrebare, pentru că aș minți orice aș alege. Voi spune doar că omul în general și mai ales omul modern, fiind un profesionist în domenii mici, nu mai are posibilitatea de a-și exploata totalitatea talentelor și capacităților lui. Acesta este tragicul omului, faptul că el poate să facă atât de multe lucruri. Generalizând, aș schimba orice îl oprește pe om,

pe individ, să exploateze, să profite de ce a primit de la Dumnezeu, de la natură. Dacă el primește acea cutie și i-o dă înapoi lui Dumnezeu, după o viață întreagă, plină, nu există ceva mai tragic. Aș schimba toate condițiile care fac ca omul să nu exploateze, să nu consume acea cutie până la ultimul dat primit.

■ **EXISTĂ VREUN TEXT, VREUN AUTOR CARE SĂ VĂ BÂNTUIE CONȘTIINȚA, DE CARE SIMȚIȚI CĂ MAI DEVREME SAU MAI TÂRZIU VA TREBUI SĂ VĂ APROPIAȚI, DAR PÂNĂ ÎN ACEST MOMENT NU AȚI FOST PREGĂTIT?**

AH: Da, sunt mulți oameni la care m-am tot gândit. Am fost de tânăr foarte atașat de literatura lui D.H. Lawrence și sunt convins că la un moment dat voi adapta unul dintre romanele care m-au tulburat: Femei îndrăgostite, Curcubeul, Șarpele cu pene. E un scriitor care și-a dedicat viața dorinței de a surprinde condițiile de existență, de supraviețuire, de comunicare între bărbat și femeie, care a creat un cuplu și care a visat la cuplul ideal, un cuplu format din doi indivizi, ce rămân în individualitatea lor într-un proces ritmic. Unul încurajează dezvoltarea maximă

a celuilalt, iar celălalt îl provoacă pe primul. Un alt autor e John Milton, care a rescris Biblia în două cărți monumentale: Paradise Lost, respectiv, Paradise Regained, arătând catastrofa ipocriziei umane în legătură cu Dumnezeu, în legătură cu Satana, cel mai bun înger din Paradis, explicând că religiile sunt fenomene pur politice, nu acte de credință.

Așadar, John Milton, și poate un autor care m-a fascinat, dar m-a și terorizat din primul moment în care am început să citesc despre el și din el. E un gânditor chinez, Confucius, dar care avea tendința să se articuleze în parabole dramatice fără să își dea seama că el creează un teatru pur al gândirii care este paralel cu activitatea fizică, iar gândirea ia în cazul său o formă absolut dinamică, corporală, ca și cum în momentul în care te-ai gândit la ceva și îl articulezi într-o formă generală, acel ceva se concretizează în materie, în formă umană, socială, politică.

Au consemnat: Nicoleta Munteanu și Alexandra Tuluc.

CLUBUL DE POEZIE

ALECART IS JOY. JOIN ALECART

săgetătorul de ieri, alecart de azi.
fabrica de poeți de la suceava.

niște adolescenți scriu - zicem cu mâna pe inimă: și scriu bine - poezie.
mă întrebă lumea. n-am o explicație perfect rațională pentru ce se întâmplă.
e o poveste mai lungă, de care am ajuns să mă minunez și eu.

am postat în 2013 un comentariu simplu (lămurire?) pe blogul poetului radu vancu.
îl reiau.
ei erau tineri/ eu iubeam poezia. ca să nu-mi fac
inimă rea din treaba asta/ au început s-o iubească
și ei

au fost de-a lungul vremii vreo 300. în aproape 15 ani, circa 300.
o medie de 20 pe an.
mulți sau puțini, cine poate să răspundă? oricum, au plecat. dusu-s-au...
mulți (foarte mulți) au lăsat poezia acasă. puțini (foarte puțini) au luat poezia cu ei.
de parcă s-ar fi temut că povara e grea & soarele mecanic.
george știe de ce...

acum sunt cu toții vreo 30.
miezul tare e format vreo 15. linia întâi. căliți la cenaclu & la concursuri.
ceilalți 15 se pregătesc intens. nu-s vorbe-n vânt.
ei chiar scriu & citesc pe rupte. ei chiar știu
că poezia e pe viață & pe moarte.

ședințele clubului se țin joia, de la 17.00.
în aula de la „petru rareș”. deschisă zi & noapte.
(cenaclistii, majoritatea fete, mustăcesc).
oricum, ieșim și în lume.
dacă ne invită, mergem la sakura. ziua, nu noaptea.
(nimeni de față nu mai poartă mustață).

poezia e bucurie. alecart is joy.
join alecart

nu mai e nimic de lămurit aici.

staff
coordinator, gheorghe cîrstian aka profu de la zece
secretary, daniela petrovici aka hoțu de cărți

*a thing that cannot be seen or heard
clearly*

pe cer sunt norii tăi. înghesuți ca
niște oi breze îmi găuresc inima cu țepi reci
de nouă zăpadă unde sunt
unde sunt nebuniile de altădată/ unde călătorește cu cine se combină
fularul meu albastru din 2010 privirea aia sigură & dantelată
a profului
de muzică

webcam palatul administrativ în centru e
lume de lume un ochi mare cuprinde totul. irisul stâng
e cu sclipiciul pene broderii monede & mărgelile lângă firul de păr
lângă șiretul ascuns după
încuietori strălucitoare/ irisul drept

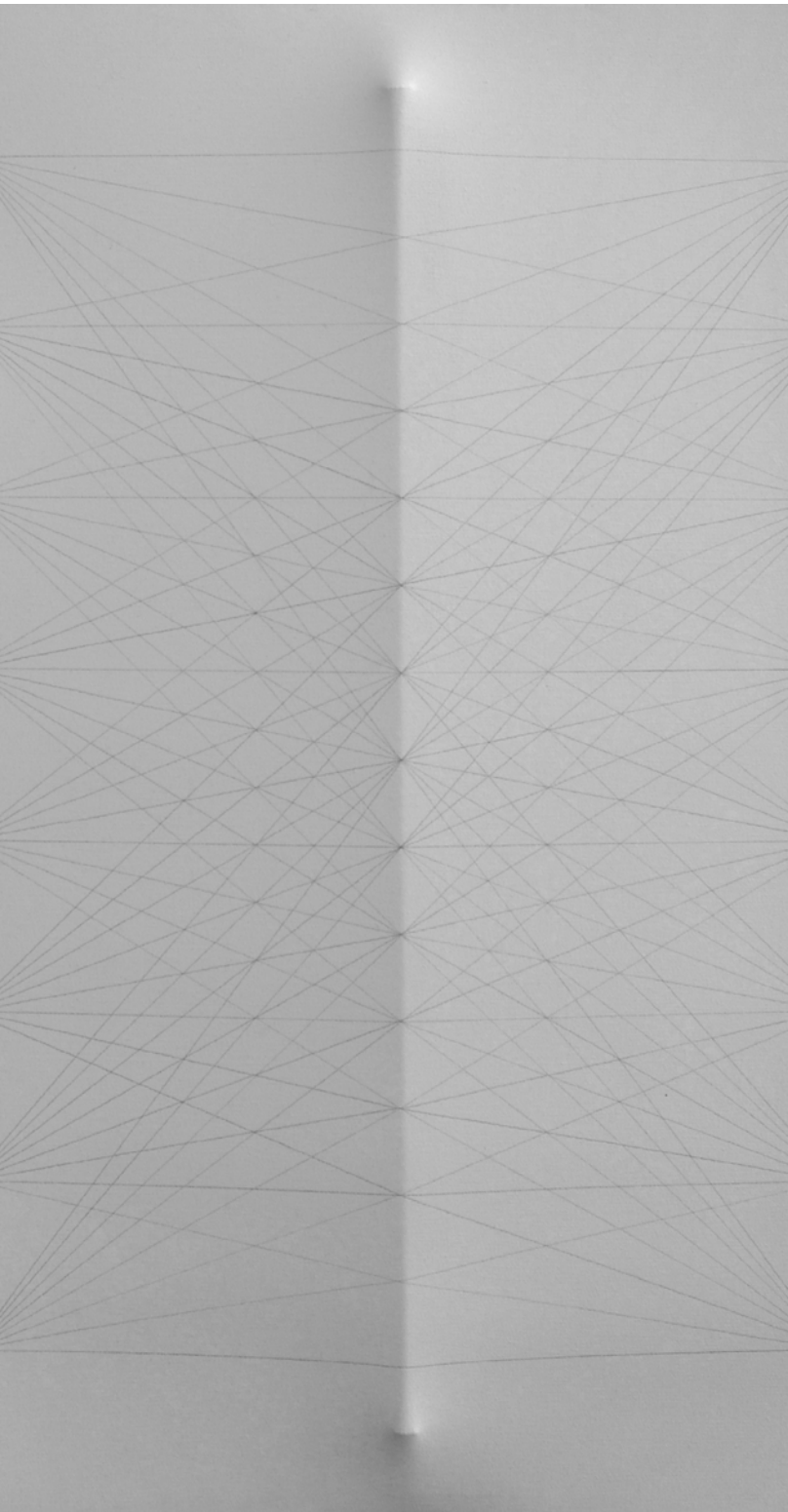
e cu albul cu negrul cojoace văruiate din care iese șarpele
de abanos cânepa de cărbune un viciu nou
de neînțeles. trec moșii roșii în obraz cu mâini mai crăpate
decât lemnele decât pereții de la t20 cu unghii mai tari decât lespezile
din curtea simonei toți au probleme
cu alexandru&ion noi avem
probleme de fete
cu maria&ioana. se închide brusc centrul e acum

o margine de cameră curățică rău cu volumul
lui soviany
care face pe nebunul cu scrisorile lui. și aici
sunt norii tăi ascunși după dulapuri imense cu
butonaș de zăpadă nu-l găsec în casa asta mare că
tot
merit
un castel că-s drama queen
am șosete roșii și cosul
din frunte e roșu aprins e
becul de 90. 60 de locuri în care ar putea fi
telefonul meu cu 90 de
selfie-uri delicioase și rebele. sub pat nu e decât durerea
herniei mele și o pulbere mama îi zice praf
tata zice că iese până-n spania
să ia paine mai albă are acolo castelele lui
cu turnuri și creneluri cu behăit
de zăpadă creață

și eu am în piept lucrul ăla care nu poate fi văzut
și nu poate fi auzit

o inimămaipalidășimairececdectține

ELENA ALEXANDRA CÎRLAN

Tudor Pătrașcu - *Un posibil răspuns la toate întrebările*, creion pe pânza, obiect, din cadrul proiectului *Massa confusa I*, 2013

capul de pereți time gone

câte o dată
ai senzația că m-am
născut cu mai multe limbi de vorbit
pe săptămână

câte două dăți
mă speli pe mâini
altă formă de paranoia
mai puternică nu îți permiți

vegan cake o să îi păcălim cu
source of vit e low
in fat source
of calcium

elemente de cultură și civilizație americană
întârziem puțin când nu ne va
vedea vom arăta to(r)tul va
motiva absența
e și ăsta un cerc

câte două dăți te spăl pe mâini
altă formă de paranoia
mai puternică nu știi să fie

DANIELA BEJINARIU

izul de femeie bătrână din mine

sub pielea rigidă
doar anarhiștii mai pot descifra semne de viață

păcatul e al soarelui, nu al meu

adăpostesc trecutul
între două oglinzi convexe
printre degete scapă aroma de ceai verde

pot vedea sfinxul de la fereastra cu magnolii

aerul candid
taie în carne vie
obsesia tinereții
absentă de trei veacuri și paisprezece mii o sută cincizeci și nouă
de intervale

SUZAN OTAY

bear spring

e ușor & e o consolare. iarna își face seppuku
plasturi impermeabili se agață de vârful copacilor ceața se
izbește
se unduie odată cu camera foto

primăvara e mult mai umană
e altceva
decât țigle negre & sfori de zăpadă gheața lucioasă
care ți-e mamă ți-e tată e altceva când blocul din față se îneacă
în luminițe
suave în lavă de chakre sfărmate
parcă sunt visele tale lucide din cărțile de psiho/
le place să-și fabrice

fericirea pe foi
de tutun pe regrete târzii

dar
n-o să-ți răsără câmpiile elizee în fața școlii
cu prima floare
n-o să dispară trepidațiile din nopțile cu stele
de duzină va curge prin tine o lună amară obsedantă
la fel ca neprețuita cerneală a primului tău tatuaj

până când o voce va așeza
țiglele lui martie pe culori știute & va îngropa
ursulețul tău psihopat

DIANA BELDEANU

probleme cu inima

chicotești printre foi o răsfoire alertă coaja
se deschide până la inimă
aici e un spirit odihnit de tibetan cântă la vioară
până la inimă
un mozaic delicat o diagramă venn în marginea norilor
abia plantați analizezi gâtul viorii

rămâi fără vioară. mais
în acest spațiu rarefiat un depozit
de liniște tăcerea
e un copil nedorit pe preșul unei librării

defrișezi imaginile
ții capul în nori ții capul cu brațe slabe căștile argintii
dorm în depozit
mereu se încălesc dorințe & putințe
ca vița-de-vie. ora de muzică e fără publicitate /dubstep la vioară
corzile ca niște vreascuri ții la ele
cu instinct matern

ieși din sală ieși în oraș fără permis (conducerea e cui
dorește să fie condus șaua n-a existat dintotdeauna)
anunți c-ai văzut
o amibă trăgând sacadat din pipă

când ajungi în cameră
răstorni vasul cu flori. poezia aprinde chibrituri în șemineu
ori îmi dați băutura preferată ori mă ard sub neon
până la inimă

EMILIA TABĂRĂ

RALUCA BOANTĂ

(n. 21 februarie 1996) m-am născut la bistrița și până anul acesta am făcut parte din subnord. sunt studentă în anul I la facultatea de litere a universității „babeș-bolyai” din cluj. am obținut premiul I la concursul organizat în cadrul taberei de la săvârșin în 2014 și premiul al III-lea la concursul de debut organizat de casa de editură max blecher în 2013. am participat la „poezia e la bistrița”. am publicat în „poesis internațional” și în „zonă nouă”.

să nu te pierzi lucrurile s-au schimbat de ultima dată

ea nu-mi citește niciodată mesajele
chiar dacă am visat-o azi noapte
m-am trezit mi-am schimbat chiloții
și am luat-o de la capăt
am stabilit de câteva ori că n-o să mai vorbim niciodată
între timp m-am lăsat de fumat

și mă ating numai când avem musafiri
locul dintre picioare e singurul pe care-l păstrez curat
astăzi nu sunt pregătită să-mi pară rău
nici femeia care a intrat la duș nu-mi aparține
poate dacă-i nimeresc numele din prima

ia-ți lumea-n cap și vino să mă cauți la cluj

aș fi vrut să mă prinzi de
braț și să-mi spui că juliturile fac scoarță până
dimineață
pe raftul cel mai de jos la subsol în cărturești
am găsit ultimul exemplar din cartea ta
i-am inventat un soundtrack am tras-o la xerox –
sâmbătă
de la micul dejun au trecut zile-ntregi până seara
peste zi mă rugam des și îmi făceam cruce cu limba
născătoare de dumnezeu du-mă la iarnă în vest
îmi plăcea atât de mult de tine că voiam să dai peste
mine la baie
sau să mă împiedic de gleznele tale
te-am privit dormind până spre dimineață
când te-ai întors pe-o parte
m-am atins de câteva ori

o dată te-am atins
și pe tine
când trupul ei se întoarce spre mine
mă întorc și eu și-mi acopăr ochii
lumea nu se mai uită la mine așa că
nu țin neapărat să merg drept
doamne las-o pe ea să mă lege la ochi
las-o pe ea să-mi pună pe masă ce știe mai bine
ascultăm un colaj de muzică amerindiană
până îmi plesnește capul mi se-năspresc palmele
atunci descopăr că n-aș vrea
să-mi plesnească capul
să mi se-năsprescă palmele
altundeva

intră fredonând se așază pe locul din dreapta

norocoasă din fire nu verific niciodată inelarul
bărbaților
primește camera de lângă mine așadar la noapte o
să-mi astup fața
și o să dezlipesc patul de perete
îmi atinge piciorul încep să număr în gând
chiloții curați și țigările din pachet
fiecare îl privește pe celălalt de două ori și apoi se
întoarce cu spatele
plăcerea vine chiar dacă îi cântăm să nu –
ne atingem doar când nu ne vede nimeni
ne desfacem palmele să nu lăsăm urme
la masă te așezi lângă mine deși aș prefera să stăm față
în față
am picioarele epilate și pot să te privesc mâncând
spatele tremură și se strânge nu recunoaște degetele
dar eu sunt mai tânără ies bine în poze și o să mor mai
târziu
n-aveam nicio idee ce făceam cu mâinile pe întuneric

douăzeci și patru de ore și niciun miros cunoscut

le-a trecut prin minte de câteva ori
că aș putea fi una de-a lor
teoretic trenurile nu te duc nu te-aduc
cele mai multe ore le-am petrecut separat
acolo se ia des curentul și nu se bea bere
aici etajera nu ține nici măcar un pachet de șervețele
și nu este semnal
lucrurile pe care le spun nu le învață nimeni pe de rost
și este cel puțin o femeie de care ne e frică tuturor
o pereche de săni nebronzăți și mici
dacă vrei liniște te închizi în baie și tragi apa până se
blochează
în dormitor nimeni nu supără pe nimeni
și ce se întâmplă pe holuri rămâne pe holuri
cu siguranță cineva te privește
somnia vine chiar dacă nu-ți încap
picioarele în pat

Nowak852, Solas

când suntem singuri moartea ne îmbrățișează

într-o zi
am învățat că frigul există doar în mintea noastră

furia bătrânului și tăcerea din timpul meselor
greața copilului și cearșaful
ce acoperă toate oglinzile. vina mamei și o mână goală
întinsă în drum

semne de mușcături în carnea pereților

dacă te oprești o clipă
poți auzi
tânguirea slabă a oaselor pe care călcăm

într-o zi
o să dispară teama corpului atins de durere
și foșnetul frunzelor

ALEXANDRA BIANCA DUMENCU

în trecut visele lor îmi țin de urât

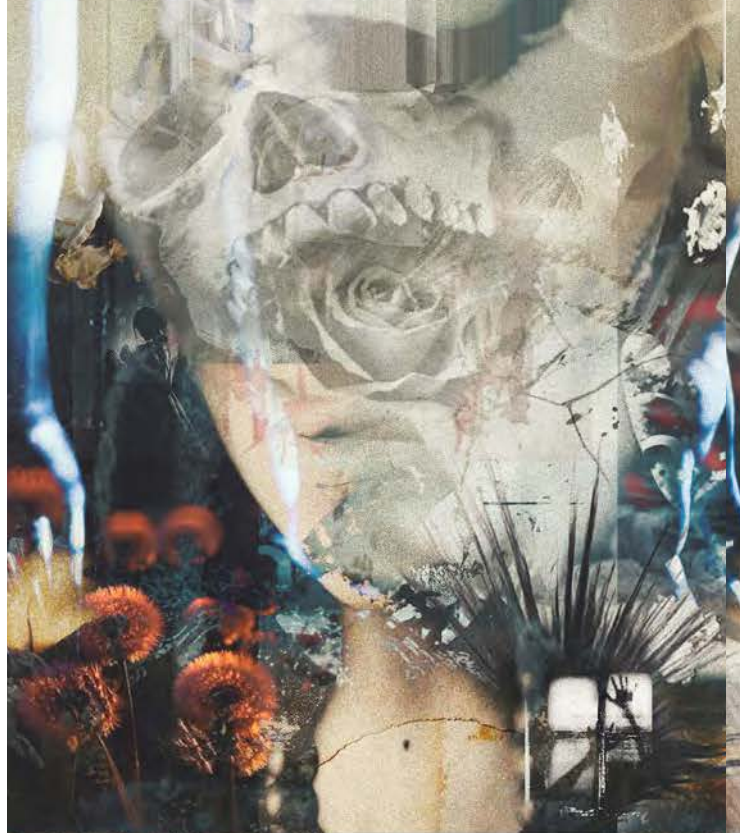
sunt zile în care-mi vine să plec
subtil să-mi duc viața la plesneală printre
tenișii agățați de cablurile orașului
noaptea prin baruri exotice
cu fel de fel de oameni
oameni care n-au o zi în care să nu-i doară câte ceva
care beau zilnic 2 litri de apă
care spun te rog pentru câteva pastile

spune-le că-i iubești
și n-o să te uite niciodată

sunt zile în care primăvara începe
cu o ceață scandinavă peste un cartier
cu copii dispăruți

natura își are victimele ei

FLORIN IONUȚ NEGRU

bună seara frumos bună seara urât

dragostea
invocată în romanele obosite de tragism occidental
o nevroză biochimică adusă la viață
de filme cu brat pitt & filtre sociale de romantism
dragostea
e scopul & moartea extrema exteriorului

alegeți răul vă face fericiți

când urlați când introspecțiile
apasă glanda pineală & sistemul de tranzacții
când siguranța e
uciderea centurii de siguranță
când relațiile sunt ocazii de întâlniri ego
când sinele fricii are nevoie
de adepți când impune exclusivismul
în realitățile multiple
când 2 crește într-o sectă de psihanalisti incuți și nevoiași

dragostea e
un fel de nu mă suport. am găsit pe cineva care
poate face asta

BIANCA COȘTIUG

orașul pauline. scene soft

1.
plouă la fix & rece
peste oameni ireali scoși de sub
cloști domestice/ de sub radical

sub umbrelă albastră. mă întreb dacă un curent electric
produce câmp magnetic am doar suc de mere și-o baterie
suntem efemeri & mahmuri
și plouă peste noi ca pe țigle. se duce deodată
toată rezistența mea și

lumea se scurtcircuitează pâlăie doar un
fag în parc

2.
sunt nepricepută la matematică nu reușesc

la pluiie qui tombera

pași fierbinți se preling
pe asfaltul unui oraș plin de cenușă
cresc flori de mac pe acoperișurile blocurilor & bunica încă mai
caută viața printre andrele

aștepti să cadă ploaia mărunță/ai auzit că spală urmele pe care
le-ai lăsat
zilele trecute când ai spart celula de sticlă în care trăiai
acum ești liber &

te uiți afară cum oamenii fac risipă
de cuvinte
le aruncă la fel ca pe niște coji de banane &
le lasă să putrezească

mai bine le-ar arunca într-o farfurie
cu ce-reale/par visele de noaptea trecută
eram sub umbrelă mai îți minte

țăr sună telefonul. scoți de sub pat pelerina cu dungi
parcă se potrivește când ne plimbăm
dessous de la pluiie
qui maintenant tombe

MIHAELA DIACONESCU

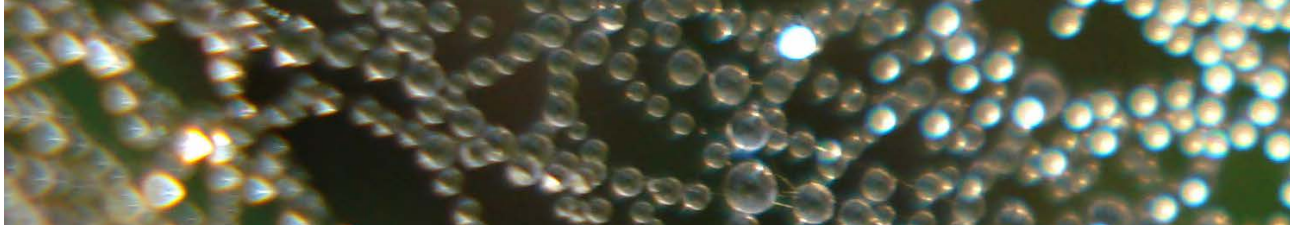
să aflui tangenta
la cercul în care te-ai închis

3.
mama gătește cina. mă uit pe geam suflute paraplegice
priviri soră cu pământul cineva strigă de jos și dă din mâini
parcă visez și în vis tu dai din mâini salvezi
ce se mai poate salva

măinile mamei sunt calde. varsă o cană de apă fiartă
pe pantalonii tatei el încearcă mica lui
îmbrățișare gălețușă de seară cu tandrețe ieftină
și cuminte

cina-i gata. pământul e încă flămând
de apă iubirea-i tot cu minus & fuzionează
cu foamea

PAULA MAFTEI

IN MEMORIAM ALEXANDRA MĂDĂLINA TIHAN

(12.05.1994 – 2.03.2015) dragă alexandra, nu ne este ușor, că ne ești așa departe. mai departe de școala nr. 1 din fălțiceni, mai departe de colegiul „petru rareș” din suceava, mai departe de university of east anglia din norwich. mai departe, prea departe. ai citit la cenaclul „săgetătorul”. ai luat premii, ai fost față-n față cu scriitorii. „săgetătorul” e acum clubul de poezie alecart. da, alecart, revista preferată, în care ai publicat poezii & recenzii. în vacanță, ai fi putut ajunge la întâlnirile clubului. să ne spui cum ard pietrele pe-acolo. n-ai avut viață, dragă poetesă, să mai vii...

orașul lunatic

luna orașului meu este plină
înălțată spre centru
neatârnată în sfori de păpușar

zăpada ei mă face să vreau să înot
aș vrea (lasă)/ o aud spunând
când îți frânge gleznela & genunchii
să mă sărute

luna orașului meu este plină. eu nu pot privi
cum îți smulg
oamenii sprâncenele
în oglinzi fierte de fier

unde-s sprâncenele cristalizate de sare?

am rămas la urmă să-mi pot privi trupul
în lunile timpului meu

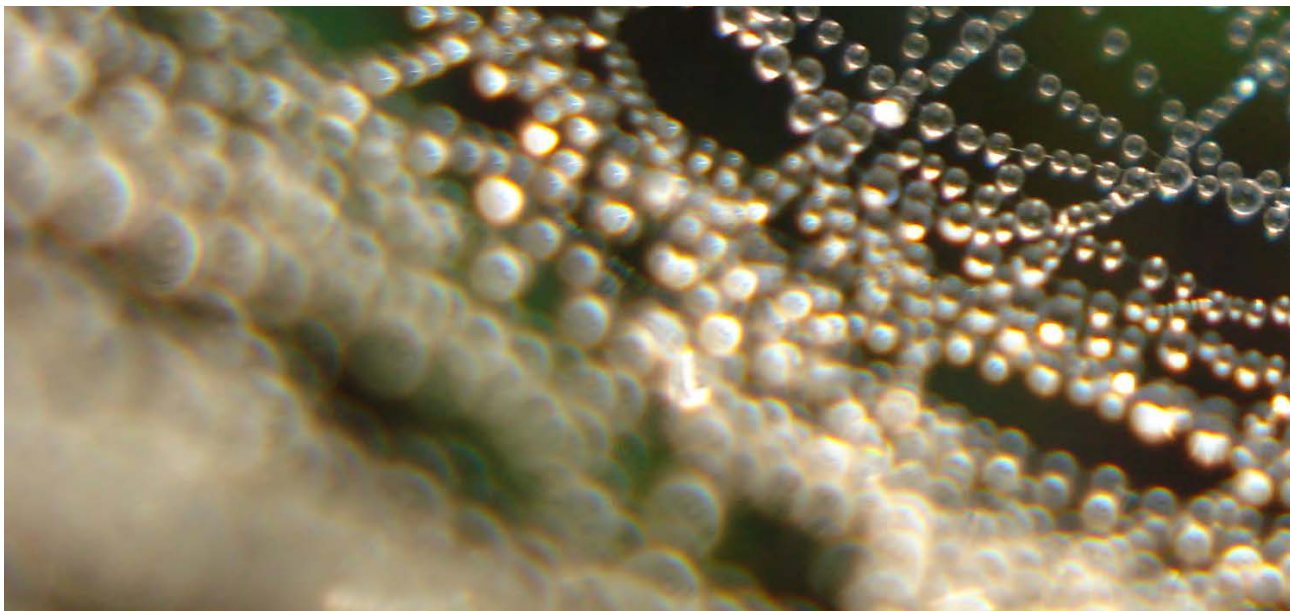
fără șir fără numărare

ai alergat miliarde de ani miliarde
de câmpuri. acum îți sângeră picioarele
plantele morții țepoase asurzitoare.

câmpurile ți-au țesut tălpile. ai alergat desculță
fără simțăminte ale materiei fără parafe
greșite și solitare

pe pielea ta umedă & închegată
anii foșnesc doar ca hainele din dulap
se colorează ele după atingerea ta

și nicio iarbă nu este
prea adâncă pentru a lăsa
capul să cadă în ea

sistah, ridică-te

n-am să mă ridic într-o lume
care se divide
zilnic scrijelind un fond nervos. pot să mă ridic
deasupra ei

să încetez pentru totdeauna
cu formele blânde de reanimare care acum
mi se pare forțată. palmele mele sunt deja
cu mult deasupra umerii mei deja palpită
sânii se sfărâmă de bordura acestei lumi

sistah, ridică-te tu ești mai aproape acum
părul tău lung frânge bordurile
și umerii mei.

sistah, iubește-mă dar iubește-mă

cum ard pietrele

sunt irizată într-o eclipsă finală
întind palmele spre ploaia mântuitoare
care arde
în coșuri de piept

nu știu unde să le găesc toate coșurile lumii
să încapă în ele
eclipsa mea/ să facă sinapse cu materia
să cânte & să descânte
să fie tari când
le sparg în pietre și le pun în cununi
peste părul meu păgân

coșurile lumii sunt fire netede
țesute în lumină se văd verzi
în spațiul în care mă confund/ cu palme arse
alburii cu ochi stropiți de fruct
chihlimbar în gene și sprâncene
căzând în coșul meu de piept

ploaia e albă/ e vie
e coșul meu unde respir aerul verde
al secolului

echilibrul meu să ți-l dau ție. să-l cânți
în ploaie. cunoaște-mă să nu mă lași

să-mi dau coșul din piept
vreunui străin

nisip ascuțit

înțelege frate sunt niște cuvinte strigate prin parc
și-n somn

sunt mai îndrăgostită de mare de mîzga zilnică
lăsată la mal și nu de oftaturi și nu de
ahturi n-am treabă cu călătorii pompoase
cu mașina
cu supermașina furată de patrick dempsey
din cotețul cu mazde liliachii portocalii și
celelalte

mi-e frică de valul cel mic mă ia pe nepregătite
cum te ia bătrînul de vizavi cu bucăți de pâine aruncate
împachetate în siropate în hîrtie
de istorie literară și-n alcoolurile lui
mureșan/ pâinea de casă mă ia
pe nepregătite ca bucla valului văluțului

și mă arunc în mare știu că visez & mă prinzi de data asta nu
țipi nisipul
îmi înțeapă tălpile prăjite parcă înțeapă și simularea căderii
pe plaja goală. după ora șase
parcul e o adunătură de melci sidefați

doar tu mă privești de sus
ca pe o amintire înecată

LUCIANA CĂRARE

les baisers en jardin des tuileries

pleci la paris viața
imită arta e o subvenție. într-un parc supraetajat
cumperi cu bani vechi arme vechi focuri trase stele cad
pe babe & pe moșnegi șanțuri proaspăt curățate

îți pui o dorință închiriezi cai de rasă mașini cu baloane
călăreți & șoferi
dar mai stai cinci minute
tablourile ard în picioare

cum calcă sofia semionovna cum ascunde gropița
din obrazul stîng
fata cu șuvite cu flori de pai dar tu știi
nimeni nu moare din citit e ca și când ochii

(ultimii supraviețuitori sunt autostopiști)

deschizi gura undeva
unde poțivorbifrumosabureli ca și
când ai plînge pentru altul doar ca să
parisensibil deschizi
ochii mari subdușșiînghiți stropii
de apă saliva îți desenează mereu

pe limbă ștergi pielea ca pe un cordefemeiemăi-
nile mele sunt niștedansatorizgomotoși la
capătul etajului îți simt carnea
ieftinșiimperfectosul sapă printre pietre
printre dansatoriiînfierbântați pui
o pânză mare peste abdominali
întâiești puternicapoieșticaunnutreț

între dinți

te rezemi de un stâlț
șiașteptiambulanta să-țidi
gere poemulastepti hârâitul motorului
ca o alunecare larvară îți pui
ocopcăpegură și cânti
ca johan hegg

CODRUȚA COROCEA

s-ar îngrămădi & cărțile fragile
ar avea gura roșie

je ne peux pas démonter
la vie
sans toi

un rest de inocență
rămâne. cazi ca piesele de domino of doamne te întreb
atât e de scris te întreb atât rămâne din seara aia
cu sărut pe dungă cu un vag răsărit

ALINA IULIANA VERDEȘ

MIHAELA MOSCALIUC

Scritoare americană de origine română și combinând în poeziile sale suflul ambelor culturi, Mihaela Moscaliuc a publicat volumele de poezie *Father Dirt* și *Immigrant Model*, precum și numeroase poezii și traduceri în reviste și antologii: *New Letters*, *The Georgia Review*, *Prairie Schooner*, *Pleiades*, *Connecticut Review*, *Poetry International* etc.

Ana to Manole

*A retelling of a Romanian folk ballad, for Andrei Codrescu,
in response to his "Master Manole to Anna"*

(fragment)

Manole Manole, you've made me a nest
festively, without haste, stacked river slabs
boyishly, in jest, called it a game
as you chanted my plain name.
Your corset mars my flesh,
your corset cuts my breath,
you are so loud loving me
with your art, reliving the night
with hot lips you wedded me,
mouthful by mouthful, finger to toe.
There, in your father's barn,
you promised no dream,
no masonry would keep us apart.
Swaddled in oilsack, rolled in milk & dung,
we burned like cornsilk all night,
the incense of our flesh mocking
the church's tongue. I stayed quiet with you,
so quiet all but my blood disappeared.
So how could you say, as your palms
make love to stone the way they'd made love
to my thighs, This, my Ana, is quite the same—
stone my flesh, mortar the binding vow.
Let me take you at once, all of you,
wife & swell of a son, take you

where we can love without fear, without harm.
You listened to the song, whose song I do not know,
then roped me to the scaffold, erect as a splint,
taut as the consonant that breaks my name in half.
How you made me into easy rhyme.
You say sanctified, I say spooned lies as last rites.
You say it was love that divined, love that dreamed up
the voice & its command, eagerness to love & dread of work
threatening to stump the love. You call this offering
of flesh—my flesh—your sacrifice.
You raised the wall till it cinctured me whole,
silt shored against carcass, and for the glory of what?
A toe ring in the gods' trinket box, this masterpiece
you then bragged you could outshine.
I say it was the jaded gods having fun.
To think you could win their grace
with gilded turrets, dream yourself
a welder of shadows.
You fashioned the voice out of fear
you'll stay a mason, master bricklayer
instead of Creator, so here we are:
you, water fountain fed pennies by tourists
too sated to invent their own myths,
I, cacophonous wailing.

MICHAEL WATERS

Michael Waters este poet și redactor, absolvent al vestitei facultăți de creație literară a Universității din Iowa. Dintre colecțiile de poezie amintim *Gospel Night*, *Darling Vulgarly* (finalistă a premiului Los Angeles Times Book Prize), *Parthenopi: New and Selected Poems*, *Anniversary of the Air*. A primit numeroase premii literare și este profesor la Monmouth University din New Jersey.

punk prayer

Abbey, Eibingen, 12th C
Cathedral of Christ the Savior, Moscow, 21st C

In language of her own wild invention,
Nun & mystic Hildegard von Bingen
Offered prayers only God could ascertain,

Though she must have wondered, slipping again
Into ecstatic visionary daze,
How such odd words resounded in His brain.

Centuries later, God remembers her
As the guitar thrash of Pussy Riot
Explodes in sacrificial orgasm,

The frescoed cherubim & stone-eyed saints
Startled by eccentricity & rage:
Three pierced daughters, each gorgeous in His gaze.

Chernobyl necklace

Among "countries that are counterfeits of Death,"
Baudelaire in 1846 could not foresee Belarus
Where throats festooned with red crescent scars
Grin across schoolrooms and orphanage wards.

Even an aesthete like Gerard de Nerval
Who leashed his lobster for a stroll to the opera
Could not divine this couture of the doomed—
Post-op jewelry where butterfly-shaped

Thyroids blackened, then bloomed.

Sensorium

Anastasia Fuiuogă, Național

Motto: *I wish for this night-time to last for a lifetime*

The darkness around me

Shores for a solar see

Oh how I wish to go down with the sun

Sleeping

Weeping

With you

Nightwish – *Sleeping Sun*

Înima îmi bătea din ce în ce mai tare. Vedeam apa mării în depărtare: neagră, nesfârșită, ispititoare. Am deschis geamul mașinii și am lăsat vântul să-mi fluture părul, să-l încălzească cu aroma sa. Era briza mării, atingerea după care tânjeam de atât de mult timp. În bătaia vântului puteam simți spiritul Vamei; se contopea cu el, răspândindu-se prin aer. Vama Veche, locul sufletului meu...

Mă simțeam ca acasă, mă simțeam eu. Totul era la fel ca în anul precedent, intact, așteptând parcă să mă întorc. Iar acum eram în sfârșit acolo, unde îmi aparținea sufletul, printre terasele de la care se auzea metal, printre valurile mării, printre firele de nisip fin, printre toți acei oameni necunoscuți, dar pe care îi percepeam ca pe o familie mare și primitoare. Mă plimbam pe mal, spre granița cu Bulgaria și, cu fiecare pas făcut, o nouă amintire mă învăluia. Vedeam umbrele lor plutind în jur, șoptind tot ceea ce simțisem vreodată. Vama a fost și va rămâne locul în care m-am regăsit cel mai mult. Aici am aflat cine sunt cu adevărat, am înțeles ce simt, am găsit Adevărul. Tot aici am găsit liniștea, chiar dacă doar pentru câteva zile. Am simțit Moartea, Viața, iubirea. Sentimentele mele se topeau în vântul Vamei și în fiecare vară când mă întorceam le găseam așa cum le lăsasem cu un an în urmă. Toate amintirile și toate trăirile mele se găseau ascunse printre firele de iarbă din Vama Veche, iar când eu ajungeam aici, ieșeau la lumină, înconjurându-mă, reîmprospătându-mi memoria a tot ceea ce am fost vreodată. Cred că asta era și motivul pentru care mă regăseam cam în orice apartenență acestui loc: de la apa întunecată și învolburată a mării până la terasele de la care se auzea mereu rock sau metal, până la străzile pline de pletoși și sticle de bere, fie ele goale sau pline.

Cred că sunt atât de atașată de Vama Veche și pentru că aici am devenit conștientă de un lucru esențial pentru mine și anume că suntem o pulbere de sentimente și trăiri, cenușă de vise. Că prin vene ne curge sângele gândurilor noastre. Este locul în care am făcut cunoștință cu demonii mei, în care m-am îndrăgostit de aceștia, în care am privit în ochi întunericul, iubirea și călăuza mea. Locul în care fragmente din viața mea s-au unit și am devenit Elsa.

Era noapte, stele străluceau pe cer, iar Vama pulsa de viață pentru că eu eram acolo și însuflețeam oasele amintirilor mele. Stăteam pe o bancă La Pirați și mă uitam atent la fiecare om din jurul meu, majoritatea pletoși. Încercam să-mi dau

libisopmi

de data asta nu ceața e de vină. mintea e
plină
de imagini cu subtitlu când te trezești când
te rujezi cu ochii închiși când ieși pe ușă
ca o pisică în călduri tot ca o pisică
te așezi pe scaunul cald din maxi-taxi ai vorbi

cu puștiul din dreapta o carte cu fluturi pe
genunchi
fluturi în stomac cu aripi mari & strălucitoare
nu poți
fi deodată și calul și călărețul mai bine
acoperi
blugii rupți și cobori. la ușă e orbul stă în
genunchi
și repetă o doamne o doamne e atâta
monotonie
în jur atâta durere

tragi cu ochiul. femeia din față are urme
de ruj pe spatelul palmei animalul din cap o
atacă
în momente slabe prin pardesiu/ ține în
brațe
cei 3360 de km de plase și nu e prințesa
visurilor și nu e
primită la palat și nu scoate
vorbe de duh

nu e prințesă. la marginea trotuarului dă
copy-paste peste
pereții elastici ai chioșcului adună în pungi
minuscule
conversațiile scurte
cu bărbatul-de-lemn o depășesc și

intru în clasă cu mine intră
un roșu aprins un roșu aprins îmi răsfiră
pletele cum e posibil zici că e doamna cu
vagabontul o doamne o
doamne ce bine e
și ce dacă

din mijlocul băncilor
ai vrut să mă săruți

COSMINA ȘTEFANIA ONICIUC

seama dacă tipul de la masa de alături îmi zâmbea pentru că i se părea că sunt drăguță sau pentru că aveam tricou cu Children of Bodom (sau poate chiar ambele). Marius – care venea cu două beri – observă toată faza și părul mai mult mândru decât gelos. Pe mine mă pufnea râsul. Am mai rămas ceva timp pe acolo după care ne-am dus să ne plimbăm pe plajă (din nou). În fața la Stuff se dădea headbang la greu. Ne-am oprit, am dat și noi pe vreo trei, patru piese AC/DC. După, au băgat Slayer; i-am zis lui Marius că nu-i chiar genul meu, așa că ne-am continuat plimbarea. Eram cam amețită de la bere, așa că Marius m-a luat de mână. Nu știu de ce, dar m-a trecut un fior de parcă ar fi fost printre primele dăți când o făcea. Mereu tindeam să simt lucrurile intensificate în Vamă și nu prea îmi puteam explica de ce. Poate că nici nu trebuia să o fac. Mi-am sprijinit capul pe umărul lui; mi se împleticeau picioarele, mă împiedicam de ale lui, dar nu conta. Și nu conta tocmai pentru că el era cel pe care îl țineam de mână, pentru că eram numai noi și marea, pentru că demonii noștrii se scâldau printre valurile calde, iar noi îi priveam fericiți. Se îmbrățișau, se priveau în ochii negrii și adânci, dansau în jurul nostru asemeni unor vrăjitoare întunecate. Eu eram îndrăgostită de demonii lui, el de ai mei. Și eram atât de fericiți împreună, pentru că ne iubeam și reușisem prin această iubire să ne descoperim unul pe celălalt, să devenim autentici. Ajunsesem să ne percepem adevărata condiție, să filtrăm ceea ce ni se întâmpla, păstrând doar sentimentele pure.

O țineam de mână și ne plimbam încet pe plajă, nisipul astupându-ne picioarele la fiecare pas. Îmi plăcea aerul cald care se amesteca cu lumina pălpâitoare a stelelor și cu acordurile de chitară ce se auzeau din depărtare. O priveam cum se împiedică și un zâmbet îmi apărea pe față; era dulce. Se uita la apa mării cum sclipește jucăuș sub lună. Avea ochii unei copile inocente, însă eu știam că nu era așa. Pătrusesem de multe ori în mintea ei întunecată (așa cum făcuse și ea în a mea de altfel) și mă îndrăgostisem de secretele ei, de gândurile ei uneori cam brutale pentru o fată. „Hai să stăm aici”, se auzi vocea ei. Ne-am întins pe nisip, ea în brațele mele. De fiecare dată când vorbea, asimilam cuvintele ei cu niște fluturi negri cu un model foarte detaliat pe aripi. leșeau mulți, răspândindu-se în jur, împărțând universului din fanteziile ei înnegurate. Elsa, Crăiasa zăpezilor

negre din visele mele demente, Zeița mea înfășurată în umbre, păzită de demonii mei, mă aștepti răbdătoare, mă seduci cu șoaptele tale. Noaptea închipuirile tale obscure mă îmbrățișează, mă apără de eșecul lumii. Iubito, universul respiră prin noi, trăiește prin gândurile noastre cenușii. Fără iubirea noastră ar muri, s-ar atrofia. „My body is of the earth, my spirit of the stars” - obișnuiai să scrii asta în vikingă peste tot. Noi nu vom muri niciodată pentru că acest cosmos se hrănește cu sângele iubirii noastre. Trupurile ne vor putrezi, iar din ele florile morții vor răsări; ne vom topi în picături mici de ploaie și ne vom contopi cu aerul ăsta călduț. Lumea se învâрте în jurul sufletelor noastre tulburi, suntem centrul tuturor nălucirilor ei pe care nici măcar nu le poate înțelege sau cel puțin percepe. Însă noi, prin iubirea noastră, putem. Noi putem pătrunde sensul universului, al Morții, al Întunerului în care am ales să ne refugiem sufletele. Ne-am dat frâu liber demonilor, i-am lăsat să se sărute, să ne dezbrace spiritele în fața celui alt, să își arate adevărata stare unul altuia. Am lăsat Moartea și Întunerul să își dezvolte forțele înăuntrul nostru, știind că, deși sunt deasupra noastră, nu ne vor învinge. Pentru că ne iubim, iar umbrele noastre se completează, privirile lor înoată în ochii noștri. „In the night I crave to feel your breath and your touch like angel of death.”* Îngerul meu întunecat, ai apărut în viața mea ca o himeră, ai pătruns în negura plăsmuirilor mele unde numai eu aveam acces. În schimb mi-ai încredințat visele tale fragile și bolnăvicioase. M-ai lăsat să mă hrănesc cu sângele negru al gândurilor tale. Iar eu m-am lăsat corupt de fascinația minții tale; de atâtea ori m-au sedus concepțiile tale, fluturii negrii care se revărsau printre buzele tale roșii.

Ți-e frig și te cuibărești mai tare în brațele mele. Te țin strâns în timp ce privesc spiritele noastre înotând și șoptindu-și iubirea în apa neagră a mării. Vântul începu să adie din nou, iar de undeva din depărtare, din altă lume parcă, se auzeau versurile pe care le ascultasem cu tine de atâtea ori: „Veniam ad vitam aeternam/ Non mihi, non tibi, sed nobis.”**

*Children of Bodom – *Touch like Angel of Death*

**Epica – *The Obsessive Devotion*

Anastasia Fuiuagă este elevă în clasa a VII-a la Colegiul Național Iași.

căderile

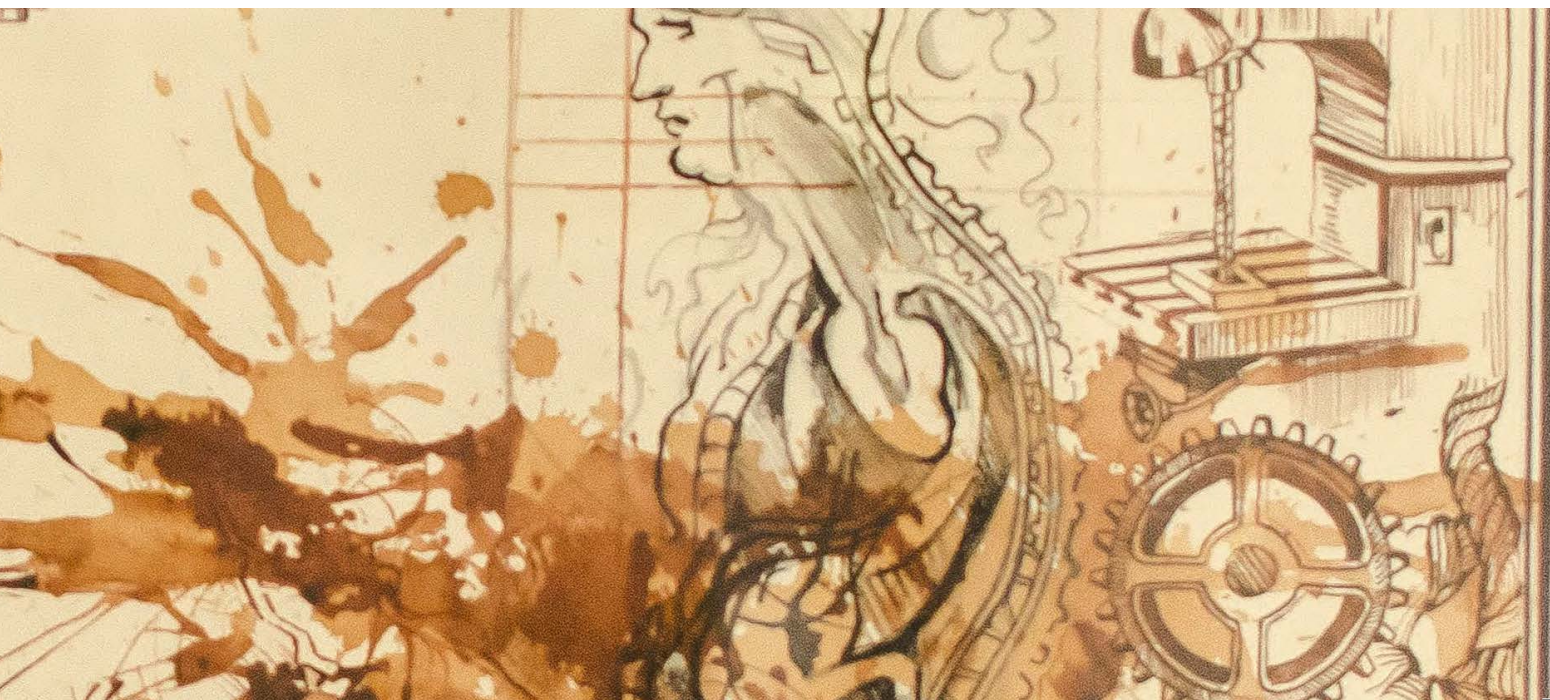
cred
cu tărie în locurile care ne fac
oarecum fericiți/ ochii așezați în egală
măsură deasupra fiecărui gând

nedormit mângâie & vindecă mereu
în altă parte/ ai tot dreptul să strângi
capătul firav al oaselor nevoia asta înțepenită
de soare amintirea
cea mai
frumoasă lipsită de sens când

înveți cu teamă cum e cu așteptarea maternă o
umbră rămasă
la marginea patului
refuzul prea greu de
oprit/ momentul acela visceral al căderii pe
furiș
mă
ri-
si-
pesc în toate locurile calde/ n-avem voie

să închidem oasele în ace-
lași loc atins de fericire

LAVINIA NECHIFOR

KARL JIRGENS

Karl Jirgens este autorul a patru cărți publicate de ECW, Mercury și Coach House Presses. A publicat peste 100 de articole critice și eseuri pe plan internațional și a prezentat spectacole lingvistice și de inter-media la festivaluri internaționale. Acum scrie o carte de critică despre tehnologie, limbaj și spectacol. Din 1979 încoace, este redactor-șef la revista internațională de artă și literatură Rampike. A fost șef de catedră la Universitatea din Windsor, unde în momentul de față este Profesor Asociat.

mamă & tată vine o vreme

când te lasă balamalele te risipești ca foile
florii degeaba îți pui
perna pe cap
că e bine/ într-o noapte ca asta târzie de
toamnă
n-ai curaj nici să freci o idee nouă de alta.
aștepti cuminte să treacă
peste tine glasurile orașului cu
frici cu tot sub pătură tace și inima

un mare dor te cuprinde. ești dintr-odată bună
cu toată lumea te lași prinsă la colț de mătuși
parfumate te prefaci
că pierzi ochelarii bunicii dinspre mama & tot
tu-i găsești gata curățai adormi și

mama te trezește orașul întreg te
trezește că e vremea că tot ce se furișează în
sommn pierce

azi te desprinzi greu de patul cel mare. curat
lucru
este somnul un depozit vechi cu înclinație mică
ușor de urcat ușor
de coborât păstrează nealterate sunetele
pe măreștii lângă catedrală (tu te bățai
ca un taur și nu mă atingi)

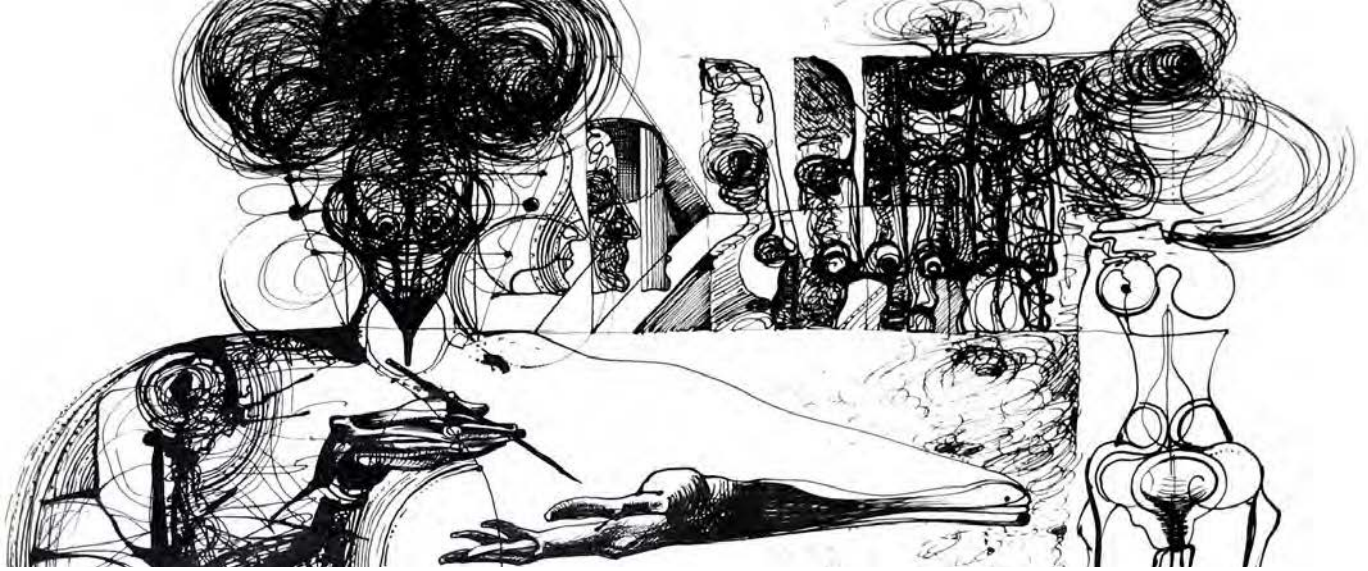
adormi iar ca-ntr-un film sacadat. te pierzi
parcă în brațele calde ale unui
ins obscur pe o canapea
lăsată acolo de multă vreme așa crezi tu

ALEXANDRA BIANCA DUMENCU

Unspoken Odyssey

Even as we speak, a colossal ice-flow plots a course through the South Pacific. It's been in the news; an enormous frozen slab, mostly submerged, estimated to be the same volume as the Făgăraș Mountains. Only one tenth of this ice flow can be detected above the ocean's surface, but that is enough to threaten shipping lanes for hundreds of nautical kilometers. Scientists and specialists from the bureau of the environment have examined this phenomenon in disbelief, but are of the opinion that it is either result of global warming or a terrorist plot. The glacier now separated itself from the Antarctic ice-shelf is so massive that it has developed its own climate. Clouds hover above it, dropping gentle snow flurries, or rain, depending upon fluctuations in temperature. Swept up by the southern rim of the Humboldt current, it is silently slipping past the Chilean coast-line. The view of a hazy fogged-over patch of whiteness from the bridge of an oil-tanker does not look like much. But then, nine-tenths of an ice-berg remain submerged. It could easily be mistaken for a simple fog-bank. The navigator, coffee-worn, bleary, suddenly becomes aware of nearly a hundred kilometers of jagged ice floating across the ship's path. He whispers a prayer, as a nightmare vision of the wreck of the Exxon Valdez enters his mind. Unlike a coast line, this obstacle moves, sliding inexorably across the radar screen. To avoid something of that mass is next to impossible, starboard or port-turns equally useless.

The precise coordinates of the ice-flow keep shifting, but caught in the Humboldt Current, I picture it tracing the passage of Thor Heyerdahl and the Kon-Tiki expedition. If a powerful monsoon arose, it could slip from the Southern into the Northern Oceanic Gyre. The Northern Gyre is the home of the Pacific Patch, the Trash Vortex. Composed of an estimated 100 million tons of plastics, chemical sludge, and free-floating debris, the Pacific Patch is said to be the size of Alaska, and is roughly mid-way between Japan and the Hawaiian Islands. The Pacific Trash Vortex is absorbing nuclear radiation erupting from the meltdown of the Fukushima reactors in Japan. Following an earthquake registering 9.1 on the Richter scale, radiation equal to 29 times the Hiroshima-type atomic bomb spilled from the Daichi reactors to wend its way eastward across the Pacific, towards the Trash Vortex. The plastics within the Vortex are gradually breaking down into

polymers, concentrated in the upper water column, quietly ingested by aquatic organisms living near the ocean's surface. Plankton, jellyfish, Black-footed albatross, sea turtles, flying fish, and a range of piscine surface-dwellers consume the decomposing pelagic polymers, thus initiating the long journey of toxins into the food chain. Radiated isotopes, PCBs, DDT, and PAHs return in secret to their human creators, hidden inside Trojan-horse packets of frozen fish-sticks, or cans of sea-food. With time, the giant ice-berg journeys beyond the Pacific Trash Patch. And as the plastic Vortex slowly grows, so, the iceberg gradually diminishes during its silent Odyssey.

Today, I sit by the shoreline, and I picture the ice-flow voyaging through undulating Pacific waves towards the coast of Canada, where it encounters a flotilla of running-shoes. Those shoes are being swept by waves towards the western coast of North America. The shoes wash up from Vancouver to Oregon, sometimes as far south as California. Shoes of different sizes emerge from the ocean foam, making land-fall with the usual bits of flotsam and jetsam. They step onto beaches in four different styles; low-top sneakers, high-tops, high-tops with the air pump, and hiking sneakers for the open trail. They arrive individually, without partners. Left shoes without the right. Right shoes without the left. Laces and Velcro fastenings intact. Like miniature ice-bergs, not quite buoyant enough to ride the wild surf, but just buoyant enough to glide an inch or so beneath the waves, nine-tenths submerged, they push past the giant ice-berg, marching towards the shore in a sedulous treading motion along the liquid highway. Refugee running-shoes on the ocean, covered with plankton, and tiny epi-pelagic shrimp clinging on for the ride, hidden by various bits and pieces of kelp and seaweed. The shoes are found by passers-by who take the back road-ways to the shore-line, collect the washed-up shoes, clean them with mild detergents, let them pick up the light scent of the ocean breeze as they become sun-dried on the beach, emerging fresh, and sweet-smelling from their Pacific sojourn, to be assorted according to style, size, and left or right fit. Those who seek out the footwear, do so on belief, certain they will find matching partners elsewhere. The shoes are taken in the beds of small, well broken-in Datsun, or Toyota, or maybe Ford four-by four, four-cylinder, mini-pick-up trucks to swap-meets up and down the coast where they are traded, assembled into pairs, re-united with lost brethren. It's been in the news. When the storm hit the "Ocean Queen," a merchant vessel of colossal proportions off the coast of Korea last May, it carried a cargo of massive shipping-crates. Most of the crates ripped loose, smashed open, and separated in the turbulent waves. Forty to fifty-foot swells, the height of a four storey building battered the vessel,

suntem destul de mari ca să ne dăm seama când ne doare ceva

de fiecare data când stai în patul meu
mă întreb dacă e vreo șansă
să fii la fel de plictisit ca mine
sau dacă nici tu
nu știi să-ți deosebești mâinile

și la început e chiar penibil
până îmi dau seama că eu nici măcar nu mai
trăiesc
și tu strigi pentru că nu mai e nimeni în casă

când locuiești cu părinții
zilele încep să ia forma unui
ghemotoc negru de păr pe care nu reușești să-l
înghiți și
nimic nu mai e la locul lui

mâinile sunt prea reci ca să le
dezlipești de corp toate imaginile din exterior
te amortesc
îmi amintești că suntem destul de mari ca să
ne dăm seama când ne doare ceva și

dacă vreau să te plac
o să-ți iau mâinile și o să le frec una de alta
până sunt destul de calde ca să simt tandrețea
aici
pe patul ăsta unde avem curaj să fim urâți
și să ne placă

RALUCA IOANA RÎMBU

vin la cluj să te văd

aceleași fețe comuniste alte clădiri
impunătoare
calculez pașii până la căminul tău am drum
lung nu știu mate știu cuvinte
un bătrân îmi face cu ochiul din taxi
rezultatul final este revedere virgulă doi
oameni
mari cu pași mici oameni mici cu pași mici
& eu
cu pași tineri

lejer
îmi înfig picioarele la intrarea în bucătărie
aștept
un zâmbet matur te pierzi
suntem fericiți & vrem să rămânem

te uiți la scaunul gol te uiți la mine
te uiți la paharul gol revii la mine
arunci cuvinte mari cuvinte la modă
dis-de-dimineță juri violent că te lași de
fumat
pornești radioul slujba de duminică scârțâie
voalat
fumul & radioul ne gonesc
între doi pereți care mă strâng o saltea care
mă doare

cauți refugiu în substanța atingerilor în
banalul monolog
în adânc
se ivesc niște motive literare plămâinii urlă cu
litere mici vreau
să simt o durere umană la care publicul să
aplaude

patru glezne mirosul nostru
cu tentă de cafea gustul ăla sigilat
cum noi spargem tăcerea în trei-patru
cuvinte

o clujule ce tânăr ești ce față ai & ce poezie

EMANUELA PÎNȚARIU

tearing open the cases. Small card-board boxes, each containing a bit of tissue paper and a single pair of sneakers dotted the churning torrent just prior to the moment when the "abandon ship" command was cancelled. The storm had spent itself. The "Ocean Queen" survived the ordeal and proceeded on course, sans sneakers. And the sneakers, as if with a mind of their own continued the journey individually, subject to shifts in breeze and current, nudged by inquisitive noses of curious fish and playful dolphins, languid laces drawing the amorous attentions of diminutive Japanese squid. A phosphorescent glow developed on the footwear after months at sea, and the first few arrive night, illuminated and followed by confused and hungry herring, washing onto the North American shoreline, armada-like, divided but not defeated, to be taken in and adopted by locals along the coast. An estimated 75,000 pairs were lost at sea, and to date some 9,300 have been re-united.

I fold the newspaper, and reflect on the sea. We came from the sea, arose from the salt waves. I picture a mountainous ice-flow circumnavigating an enormous vortex of plastic trash, as an armada of running shoes slips by. Flying fish describe arcs of sunlight alongside the drifting glacier, as the briny shoulders of waves bear the flow forward. Another day. The open sea. Momentarily airborne, the eye of a flying fish can see with peerless clarity, the glass of air, a visibility of thought, its flight an azure apostrophe. I gaze out the window, regarding the ocean waves. Today, I sip a Blue Hawaiian. Rum, pineapple juice, Curaçao, a sweet and sour mix. Today, I ignore the vodka. As gaze into my glass I detect an unspoken element, a vanishing slip of ice sliding silently into the gently rolling waves.

Dragoș Pătrașcu - Poezia este floare la ureche din ciclul Note despre linie, desen acrilic pe pânză, obiecte asamblate, 2010, 110x110cm, foto Bogdan Panțir

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI
CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

CONCURSUL NAȚIONAL DE JURNALISM CULTURAL "MIHAIL IORDACHE"

Ediția nr. 10

Suceava, 5-6 iunie 2015

ORGANIZATORI Colegiul Național "Petru Rareș" Suceava,
Inspectoratul Școlar al Județului Suceava

PARTENERI Asociația ALECART
Universitatea "Ștefan cel Mare" Suceava
Centrul Cultural Bucovina
Direcția pentru Cultură și Culte Suceava
Revista de cultură TIMPUL
Colegiul Național de Artă „Octav Băncilă” Iași
Colegiul Național Iași

ARGUMENT

Formarea unor reprezentări viabile despre valorile culturale e posibilă prin examinarea hermeneutică a producțiilor culturale. Un rol determinant în promovarea culturii contemporane îl revendică revistele de cultură, care au obligația să ofere un tip de jurnalism coerent, onest și profesionist. Este evidentă emergența tot mai pronunțată, în mainstream-ul cultural contemporan, a unei generații noi de reviste, axate pe dinamism și competiție, precum și pe oferta de orizonturi culturale neperimate. Asumarea activă a jurnalismului cultural prin forme de manifestare specifice (recenzia de carte, cronică de spectacol, reportajul literar etc.) le oferă liceenilor grila de lectură autentică, prin intermediul căreia se pot raporta la valorile culturale într-o manieră fundamental creatoare.

DESFĂȘURAREA CONCURSULUI

La concurs participă elevii claselor IX-XII, clasați pe primele trei locuri la etapele județene ale concursurilor și olimpiadelor școlare următoare: Olimpiada de limba și literatura română, Olimpiada „Lectura ca abilitate de viață”, Concursul „Tinere Condeie”, Concursul „Reviste școlare și jurnalistică”. Din numărul total de elevi înscriși, la nivel județean vor fi selectați 2 elevi, care vor participa la etapa națională. Din municipiul București, pot participa la etapa națională 8 elevi. Din județul-gazdă pot participa la etapa națională 6 elevi. În perioada 22 aprilie-22 mai 2015, se va transmite organizatorilor situația nominală a elevilor selectați pentru participarea la etapa națională.

PROBA SCRISĂ

Proba scrisă se desfășoară pe durata a 3 ore. Concuranții vor redacta, timp de 2 ore, un eseu interpretativ, vizând interferența limbajelor artistice, având drept suport o proză scurtă contemporană și ecranizarea prozei scurte. Concuranții vor avea la dispoziție 1 oră pentru lectura prozei scurte și pentru vizionarea ecranizării prozei scurte.

PREMIILE

Organizatorii acordă 3 premii (de regulă, un premiu I, un premiu II și un premiu III) și mențiuni, care vor consta în diplome și bani. Se acordă, de asemenea, premii speciale, care vor consta în bani, cărți sau tablouri. Colegiul Național "Petru Rareș" din Suceava acordă Marele premiu "Mihail Iordache".

PROBA ORALĂ

Proba orală se desfășoară pe durata a 15 minute. Concuranții vor susține, timp de max. 5 minute, un dialog argumentat cu membrii comisiei, vizând evaluarea unei reviste de cultură. Concuranții vor avea la dispoziție 10 minute pentru pregătirea probei. Organizatorii vor amenaja cu acest prilej un stand cu reviste de cultură.

ALTE ACTIVITĂȚI

Manifestarea va cuprinde lansarea noului număr ALECART și al revistei Poesis Internațional. De asemenea, va avea loc o conferință cu tema: Ecranizarea, încotro?

**Concursul național de jurnalism cultural "Mihail Iordache"
este parte a proiectului cultural ALECART.**

Manifestarea este înscrisă în Calendarul concursurilor naționale școlare 2014-2015

INFORMAȚII SUPPLEMENTARE

Colegiul Național "Petru Rareș" Suceava
www.concursulmihailiordache.cnprsv.ro

Persoană de contact: prof. Gheorghe Cîrștian (e-mail: gheorghe_cirstian@yahoo.com; mobil: 0744611757)
Inspectoratul Școlar al Județului Suceava

Persoană de contact: insp. școlar Eleonora Bulboacă (e-mail: eleonora_bulboaca1957@yahoo.com; mobil: 0733946065)

FESTIVALUL
INTERNAȚIONAL AL
EDUCAȚIEI 2015

IASI, 22-31 MAI
WWW.FIEIASI.EU
f / FESTIVALIASI

10 ZILE

de teatru, muzică, film, carte, operă și
concerte pentru o veritabilă

CAPITALĂ EUROPEANĂ A CULTURII!

eveniment care susține

IASI CAPITALĂ
EUROPEANĂ
2021 A CULTURII
ORAȘ CANDIDAT

Evenimentele au loc pe Axa Culturală a Iașului
Copou - Ștefan cel Mare - Palatul Culturii
și în cartierele Iașului.

ORGANIZATORI

Primăria
Municipiului
Iași

PARTENERI

MEDIA

SCANEAZĂ CODUL:

